प्रकाशिका - 18

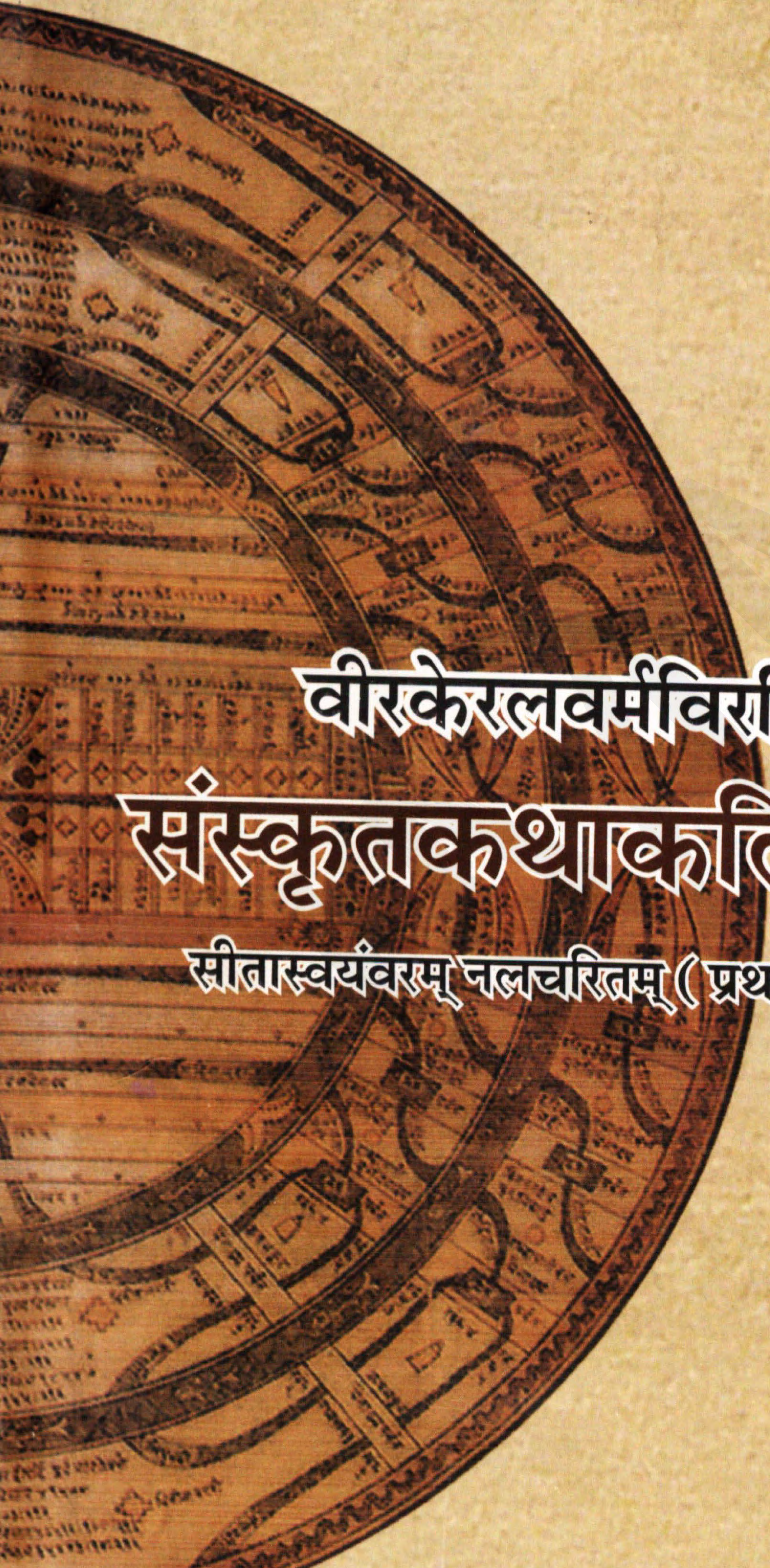

वीरकेरलवर्मविरचिताः

संस्कृतकथाकलिकृतयः

सीतास्वयंवरम् नलचरितम् (प्रथमदिवसः) च ।

सम्पादक
सी.एम. नीलकंठन
के.एम. श्रीजा

राष्ट्रीय पाण्डुलिपि मिशन
॥ विज्ञानमुपास्व ॥
National Mission for Manuscripts

SANSKRIT KATHĀKALI WORKS OF VĪRAKERALAVARMA

Sītāsvayamvaram and Nalacaritam (first day's story)

NMM

Prakashika
Series 18

General Editor
P. K. MISHRA

NMM

वीरकेरलवर्मविरचिताः संस्कृतकथाकलिकृतयः

सीतास्वयंवरम् नलचरितम् (प्रथमदिवसः) च।

सम्पादक
सी. एम. नीलकंठन
के. एम. श्रीजा

NMM

राष्ट्रीय पाण्डुलिपि मिशन
नई दिल्ली
तथा
नाग पब्लिशर्स
दिल्ली

प्रकाशक
राष्ट्रीय पाण्डुलिपि मिशन,
11. मानसिंह रोड़,
नई दिल्ली –110001
(भारत)

सहायक प्रकाशक
नाग पब्लिशर्स
11–ए, यू. ए., जवाहर नगर,
दिल्ली – 110007
(भारत)

प्रथम संस्करण 2014

ISBN 978-93-80829-02-9 (सीरीज)

ISBN - 978-93-80829-29-6
मूल्य : रुपये 350.00

© राष्ट्रीय पाण्डुलिपि मिशन

राष्ट्रीय पाण्डुलिपि मिशन, भारत सरकार का संस्कृति विभाग, 11. मानसिंह रोड़, नयी दिल्ली – 110001 (भारत) द्वारा प्रकाशित तथा नाग पब्लिशर्स, 11–ए, यू. ए., जवाहर नगर, दिल्ली – 110007 के सहयोग से जी. प्रिन्ट प्रासेस, 308/2 शहजादाबाग, दयाबस्ती द्वारा मुद्रित।

SANSKRIT KATHĀKALI WORKS OF VĪRAKERALAVARMA

Sītāsvayamvaram and Nalacaritam (first day's story)

General Editor
P. K. Mishra

Editor
C. M. Neelakandhan
K. M. Sreeja

NMM

NATIONAL MISSION FOR MANUSCRIPTS
New Delhi
&
NAG PUBLISHERS
Delhi

Published by
National Mission for Manuscripts
No. 11, Mansingh Road,
New Delhi - 110001
Phone: (011) 2338, 3894; Fax: 2307 3340
E. mail : director.namami@nic.in

Co-Published by :
Nag Publishers,
11-A (U. A.), Jawahar Nagar,
Delhi - 110007 (India)
Phone - (011) 2385 7975, 2385 5883
E. mail - nagpublishers@rediffmail.com

ISBN - 978-93-80829-02-9 (series)
ISBN - 978-93-80829-29-6

First published in India 2014

© National Mission for Manuscripts, New Delhi

Price Rs. 350 .00

All rights reserved, No part of this publication may be reproduced or transmitted in any form or by any means, eletronic or mechanical, including photocopying, recording or any information storage or retrieval system, without prior written permission of both the copyright owner, indicatd above, and the phublisher.Printed by : G. Offset Press, 308/2 Sahazadabagh, Dayabasti, New Delhi - 1100035

Contents

Key of Transliteration IX
Foreword.. XI
Preface XIII
Prologue XVII
Introduction XIX
Āṭṭakkathā Literature XIX
Vīrakeralavarma - the author XXIV
Sītāsvayamvaram and *Nalacaritam (first day's story)* - Content and manuscript material XXVI

Text
Sītāsvayamvaram Āṭṭakkathā in Devanāgarī Script . 1
Nalacaritam (first day's story) Āṭṭakkathā in Devanāgarī Script 67
Sītāsvayamvaram Āṭṭakkathā in Malayalam Script 118
Nalacaritam (first day's story) *Āṭṭakkathā* in Malayalam Script 188

Appendices
1. Sanskrit Tradition of Trippunithura 239
2. Nyāyaśāstra Tradition 252
3. Manuscript Tradition 258
4. List of Kings who ruled Cochi (Perumpaṭappu Svarūpam) from 16th Cen. A.D.. 267

Index of Ślokas and Padas of *Sītāsvayamvaram* and *Nalacaritam* 269

Bibliography 283

Key to Transliteration

VOWELS

अ a	आ ā	इ i	ई ī	उ u	ऊ ū
(but)	(palm)	(it)	(beet)	(put)	(pool)
ऋ ṛ	ए e	ऐ ai	ओ o	औ au	
(rhythm)	(play)	(air)	(toe)	(loud)	

CONSONANTS

Guttural	क ka	ख* kha	ग ga	घ gha	ङ ṅa
	(skate)	(blockhead)	(gate)	(ghost)	(sing)
Palatal	च ca	छ cha	ज ja	झ jha	ञ ña
	(chunk)	(catchhim)	(john)	(hedgehog)	(bunch)
Cerebral	ट ṭa	ठ* ṭha	ड/ड़ ḍa	ढ*/ढ़ ḍha	ण* ṇa
	(start)	(anthill)	(dart)	(godhead)	(under)
Dental	त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
	(path)	(thunder)	(that)	(breathe)	(numb)
Labial	प pa	फ* pha	ब ba	भ bha	म ma
	(spin)	(philosophy)	(bin)	(abhor)	(much)
Semi-vowels	य ya	र ra	ल la	व va	
	(young)	(drama)	(luck)	(vile)	
Sibilants	श śa	ष ṣa	स sa	ह ha	
	(shove)	(bushel)	(so)	(hum)	
Others	क्ष kṣa	त्र tra	ज्ञ jña	ळ* ḻ	ॠ* ṝ
	(*kṣatriya*)	(*triśūla*)	(*jñānī*)	(play)	

अं (—) *ṁ* or *ṃ* *anusvāra* (nasalisation of preceding vowel) like *saṁskṛti*/*or* *saṃskṛti*

अः *visarga* = *ḥ* (aspiration of preceding vowel like (*prātaḥ*)

ऽ *Avagraha* consonant #' consonant (like-*imé vasthitā*)

Anusvāra at the end of a line is presented by m (म्) and not *ṁ*

*No exact English equivalents for these letters.

FOREWORD

It gives me immense pleasure to announce the publication of an important work from Kerala "Sanskrit Kathakali works of Virakeralavarma" edited by C.M.Neelakandhan and K.M.Sreeja. Both of them tried their best to highlight the most important tradition of Kathakali of Kerala. Kathakali is originated from Kudi attam and Krshna attam. Kudi means kuti / cottage and attam means natyam. Acting in the cottage or in other words it is a cottage dance. This has become classical and sophisticated dance and acting with lots of accuracy .The language is in Sanskrit. The descriptions are in verses but the dialogues and monologues are composed in prose form. The Kerala traditions of classical dance not only enriched the culture of this country but also the vast literature created for the purpose is priceless.

Champion of attkatha like Kottakkara Tampuran has introduced Ramakatha to the attam. Kottayam Tampuran, Unnayi Variyar, Irayimman Tampi, Karthikatirunal Ramaverma and Kaplinnatt Namputriri are all the important contributors .They brought different Puranic events to Kathakali dance. The most famous one, the Nala-Damayanti upakhyana (of Vanaparva of Mahabharata and adopted by Mahakavi Sriharsa as Naisadhiya charitam) is introduced by Unnayi Variyar. Today performers of Kathakali are mostly inclined to make nalakatha as their important signature of dance besides other kathas. It is not out of place to mention that, it is believed (in Odisha); by reading or listening to Nalakatha on Saturday one could be relieved of the wrath of planet *Sani.* Besides, its literary merit and lucid presentation, probably due to this reason they perform in public for redress of wrath of *Sani.*

As the commitment of National Mission for Manuscript, the collection of unpublished Kathakali manuscript brought out by Neelakanthan and Sreeja is taken up in the series of Prakasika. I extend my deep sense of gratitude for the painstaking work of both the scholars. The Mission is committed to publish all other works proposed by the scholars in future also.

Prafulla Kumar Mishra

Director, N M M

NMM

Preface

We have great pleasure to present the work *Sanskrit Kathākali Works of Vīrakeralavarma* to the scholars of Sanskrit and Kathākali, edited for the first time. More than fifty Sanskrit Kathākali works written by King Vīrakeralavarma of Cochi are available. It is understood that he has written more than hundred works of this kind. But the Manuscripts/Transcripts of only more than fifty Kathākali works written by him are available now.

Kathākali is a unique art form of Kerala derived from earlier art forms like Kūṭiyāṭṭam and Kṛṣṇanāṭṭam. Other regional art forms, both folk and classical, have also influenced Kathākali. It is a rare blending of almost all fine arts like dance, music, four fold acting, purcussions of various kinds, amazing and colourful Āhārya or make-up and the like. This art form has attracted the attention of scholars and artists all over the world and has become universally known now.

The text or literature of Kathākali is called Āṭṭakkathā (Āṭṭam - acting or dancing, Kathā - story, thus meaning 'story or text written for acting'). The presentation of the same on the stage is called Kathākali (Kathā - story, Kali - play or acting; thus meaning 'acting on the stage'). Āṭṭakkathā works are available usually in Malayalam often mixed with verses in Sanskrit. It is very rare that Āṭṭakkathās are written in Sanskrit only. The Āṭṭakkathās written by king Vīrakeralavarma of Cochi are the only works this kind available in Sanskrit, although some words in Malayalam are seen interspersed in the text rarely. These Sanskrit Āṭṭakkathās or Kathākali works of Vīrakeralavarma remain in Manuscripts/Transcripts kept at the Manuscript Library of Govt. Sanskrit College, Trippunithura. We are now editing and publishing two of such kind, *Sītāsvayamvaram* (two days' story) and *Nalacaritam* (story on the first day). *Nalacaritam* is divided into five days story, each proposed to be enacted in each

night. Among them, the story of the first day, along with other one, *Sītāsvayamvaram* are taken here for edition and publication.

Sītāsvayamvaram was earlier edited with an introduction and study by K. M. Sreeja, for which M. Phil. degree in Sahitya was awarded to her from Sree Sankaracharya University of Sanskrit, Kalady, in 2009. The edited text of *Sītāsvayamvaram* by K. M. Sreeja is included in this edition with improvements or modifications wherever necessary. Along with that, the edited text of *Nalacaritam* (story of the first day) is also included in the present work. Both are presented in Nāgarī script as well as in Malayalam script with an Introduction in which a short account of Āṭṭakkathā literature, Vīrakeralavarma and his works, the content of the Āṭṭakkathās edited and manuscript material are given.

Trippunithura, the capital of the rulers of Cochin royal family has a long history of Sanskrit studies. The kings of Cochin royal family were great poets and scholars and promotors of Sanskrit studies. Many great scholars and poets flourished under the kings of Cochin royal family. The place is specially famous for its Sanskrit tradition, Nyāya tradition and Manuscript tradition. Hence three articles, 'Sanskrit tradition of Trippunithura', 'Nyāya tradition of Trippunithura' and 'Manuscript tradition of Trippunithura' are given in the present edition as appendices. Cochin Royal family has a history of more than four hundred years from 16th century A. D. onwards. A list of the kings of the Cochin royal family from that period is also given in the appendix.

The authorities of National Mission for Manuscripts, New Delhi, were kind enough to grant financial assistance for editing and publishing these Kathākali works. The edition and publication of the present work in this way could not have been realised if NMM has not been kind enough to sanction the financial assistance. We express our sincere thanks to the authorities of NMM for publication of the present edition.

Dr. K. K. N. Kurup, former Vice-Chancellor of University of Calicut, was the Director General of CHS, Hill Palace, Trippunithura, when the financial assistance from NMM for this publication was sanctioned. Dr. Kurup is such a dynamic personality that he always advises, encourages and prompts people like us to undertake such serious projects. His term in CHS as Director General was a glorious period in the history of CHS. Many books related to various fields of Sanskrit knowledge, were published from CHS during his time. Some of them were new editions, some reconstructions from manuscripts and still others collection of papers. We are very thankful to Dr. K. K. N. Kurup for the direction, advise and encouragement he gave us for completing this work successfully.

The manuscripts and transcripts of the Kathākali works edited and published in the present volume were given to the editors by the authorities of Govt. Sanskrit College, Trippunithura for the purpose. We are thankful to the Principal and other officials of the College for that.

Among more than fifty Sanskrit Kathākali works of Vīrakeralavarma available in mss/tss, we could include only two in the present volume taking into consideration the limitation of time of the project. It is hoped that young researchers in Sanskrit and Kathākali will take up the work of editing and publishing other Sanskrit Kathākali works of Vīrakeralavarma which will be a contribution to the studies in Sanskrit, Kathākali and art tradition of Kerala.

Kalady, Editors

Ernakulam,
10-12-2013.

Prologue

The present edition and publication is the outcome of a project work carried out by Dr. C. M. Neelakandhan and K. M. Sreeja with financial Assistance from NMM, New Delhi, at CHS, Hill Palace, Trippunithura. I was holding the post of Director General of CHS at that time. Some rare manuscripts of the Sanskrit Kathākali works of Vīrakeralavarma of Cochin royal family were located by the editors at the Manuscript Library of Govt. Sanskrit College, Trippunithura. Two among them, *Sītāsvayamvaram* and *Nalacaritam* (story of the first day) are edited and published in this volume for the first time. *Sītāsvayamvaram* was earlier edited by K. M. Sreeja and submitted with an introduction and study for her M. Phil. Degree at Sree Sankaracharya University of Sanskrit, Kalady. It is included in the present volume with additions and modifications wherever necessary, along with *Nalacaritam* (story of the first day).

National Mission for Manuscripts, New Delhi, gave financial assistance for the preparation of the critical edition of this volume and has agreed to include the same in their publication series. I express my sincere thanks to the authorities of NMM for that.

Dr. C. M. Neelakandhan and K. M. Sreeja are the editors of the present work. Dr. Neelakandhan is an industrious scholar engaged in various academic activities like editing and publishing Manuscripts, organising seminars and workshops on various topics related to Sanskrit studies and carrying out various projects of national and international importance. He is specialised in various fields like Manuscriptology, Vedic Studies, Literary Criticism, Purāṇas, Dharmaśāstras and technical Literature. He has edited the famous work of Ānandavardhana, *Dhvanyāloka*, for CHS, with *Locana* of Abhinavagupta and two published and two unpublished commentaries

on *Locana* from Kerala (CHS, Hill Palace, Trippunithura, 2 Vols. 2010). Recently, Sree Sankaracharya University of Sanskrit, Kalady, has brought out *The Complete Works of Śaṅkarācārya* in five big volumes (2012), the convener of the Editorial Board of which is Dr. Neelakandhan. He is the author/editor/co-editor of more than twenty-two works in Sanskrit/English/Malayalam. After retiring from SSUS, Kalady, Dr. Neelakandhan is now fully engaged in academic activities and research work.

K. M. Sreeja is an young scholar who is engaged in the studies and researches in various fields related to Sanskrit. I am extremely thankful to both these scholars who undertook the task of editing the present work.

My term as Director General at CHS, Trippunithura, was fruitful in various ways as I could work in many areas in literature and Indian Culture and bring out some important publications with the help of the scholars like Dr. Neelakandhan. I thank all of them and the authorities of NMM, New Delhi and my collegues at CHS when I worked there, once more and present this volume for the scholars in Sanskrit and theatrical arts with much delight and satisfaction.

Kozhikode, Dr. K. K. N. Kurup

10-12-2013. (General Editor)

Former Vice-Chancellor,
University of Calicut and
Former Director General,
Centre for Heritage Studies,
Hill Palace, Trippunithura.

Introduction

Āṭṭakkathā Literature

Āṭṭakkathā is a class of literature which is written for Kathākali performance. The word Āṭṭakkathā means 'the story to be performed'. Though Āṭṭakkathas are primarily meant for performance, some of them are excellent literary pieces as well.

From about the 16th century AD, Āṭṭakkathas were composed all over Kerala accepting themes from Itihāsas and Purāṇas. At present, modern themes and adaptations of Shakespeare's plays etc. are experimented. Āṭṭakkathas, by their very nature, cannot reach the highest pinnacle of poetic merit. The symbolic language of gestures restricts the complexity of ideas that can be expressed. While an Āṭṭakkathā is sung by a trained singer assisted by another singer, the actors through Sāttvikābhinaya and Mudrās convey the purport of the text. A poet, who writes poems to be performed on the stage, has to concentrate not only on its lyrics but also on its scope for performance. He should also be aware of the stage and also the audience at the same time.

The Āṭṭakkathā is in the form of Padas and the other descriptions or details of the story will be in the form of Ślokas. Usually the description of the situation and the characters will also be in the form of Ślokas. The Ślokas will be written in Sanskrit or in the Maṇipravāla style of language (mixture of Sanskrit and Malayalam). The dialogues and the monologues of the characters will be in the form of Padas which are usually attractive both lyrically and musically. All these Padas are songs written following the rules of Rāga, Tāla and Mātrā. The order of these Padas is Pallavi-Anupallavi and Caraṇas. Long musical Padas are called Daṇḍakas. Thus Āṭṭakkathā is a combination of Ślokas, Padas and Daṇḍakas. Kathākali has contributed a lot to the Malayalam lietarture. There are many famous writers who contributed much to Āṭṭakkathā literature.

As mentioned earlier, the word Kathākali means 'the story to be played'. Kathākali is also named as 'Āṭṭam' (dance or acting). Thus the story written for Āṭṭam, began to be known as Āṭṭakkathā. The Padas are to be sung by the singers behind the stage. However, the primary importance in Kathākali is its literature. A good Āṭṭakkathā is formed, when literature and music is blended beautifully. To be successful on stage, the Āṭṭakkathā has to provide scope of acting as well as for musical delineation.There are several persons who had made significant contributions in the field of Āṭṭakkathā literature. Some of the important contributors are the following:

Koṭṭārakkara Tampurān

While mentioning about the history of Āṭṭakkathas, the name of Koṭṭārakkara Tampurān, is to be specially mentioned. Koṭṭārakkara Tampurān was a member of the Koṭṭārakkara Maṇikaṇṭhēśvaram Kovilakam in South Kerala. He is known as the father of Kathākali. His period of life is 1625-1685. Rāmanāṭṭam by Koṭṭārakkara Tampurān is said to be the premitive form of Kathākali or Āṭṭakkathā in Malayalam. Kṛṣṇanāṭṭam and Aṣṭapadiyāṭṭam have influenced Rāmanāṭṭam a lot. Pertaining to the origin of Āṭṭakkathā, there prevails a story that once, Koṭṭārakkara Tampurān requested Zamuthiri king of Calicut, patron of Kṛṣṇanāṭṭam, to send the artists to perform the art form at his palace. He refused Tampurān's invitaion. As a result Tampurān became angry and he himself wrote Rāmanāṭṭam and performed it on the stage. The theme of Rāmanāṭṭam is from *Rāmāyaṇa*. Āṭṭakkathas of Koṭṭārakkara Tampurān are the following: *Putrakāmeṣṭi, Sītāsvayaṃvaram, Vicchinnābhiṣekam, Kharavadham, Bālivadham, Toraṇayuddham, Setubandhanam* and *Rāmarāvaṇa-yuddham.*

Koṭṭārakkara Tampurān's Rāmanāṭṭam paved the way for the popularity of Āṭṭakkathā literature in Malayalam, extending to the first half of the 20th century. It deserves special mention that Rāmanāṭṭam is excellent for its musical value and also for performance level. In order to write a perfect Āṭṭakkathā, the poet

should have a thorough knowledge in classical music also. Tampurān's Āṭṭakkathas testify that he had a good knowledge of music. All his stories were very popular in earlier days, but later most of them lost their fame except *Sītāsvayaṃvaram, Bālivadham* and *Toraṇayuddham*.

Koṭṭayam Tampurān

Next important name in the field of Āṭṭakkathā literature is Koṭṭayam Tampurān who lived between 1665 and 1725 AD in North Malabar of Kerala. There are four Āṭṭakkathas known to be composed by Koṭṭayam Tampurān which are *Bakavadham, Kalyāṇa-saugandhikam, Kirmīravadham* and *Nivātakavacakālakeyavadham.* By the composition of these Āṭṭakkathas, Kathakaḷi got a new order, style, vigour and aesthetic excellence. His works are very popular among Kathākali performers. Kathākali reached the zenith of fame with the Āṭṭakkathās of Koṭṭayam Tampurān. Tampurān has accepted several stories from the *Mahābhārata* as the theme for his Āṭṭakkathās. Koṭṭayam Tampurān was a genius both in literature and music. For the Ślokas he used Sanskrit while the Padas were in simple Malayalam. The principal rasa of all these four Āṭṭakkathas are Vīra. Bhakti and other Bhāvas also are prominent in them. He gave primary importance to acting and secondary importance to dance, instruments, music etc. in Kathākali. His Āṭṭakkathas are famous for their excellent Sanskrit Ślokas, simple Padas and beautiful music which give pleasure both to the eyes and ears.

Uṇṇāyi Vāriyar (1675-1755)

Another important genius in the field of Āṭṭakkathā literature is Uṇṇāyi Vāriyar. His famous work is *Nalacaritam Āṭṭakkathā*. It is being performed in four successive days. Through his Āṭṭakkathā he has made the episode of Nala and Damayantī eternal. It has got a supreme place in the Āṭṭakkathā literature. By this excellent composition, he has made his name memorable for ever. The theme of *Nalacaritam* is the story of Nala and Damayantī, which is a sub-plot

in Vanaparva of *Mahābhārata*. Uṇṇāyi Vāriyar and Irayimman Tampi are the two famous writers who made Āṭṭakkathā, a powerful branch of literature. The Āṭṭakkathas of Uṇṇāyi Vāriyar are famous both as classical piece of literature and text for theatrical performance.

Irayimman Tampi (1783-1856)

Another unforgetable name in the field is that of Irayimman Tampi who has made remarkable contribution to Āṭṭakkathā literature. Three of his famous Āṭṭakkathās are *Kīcakavadham, Uttarāsvayaṃvaram* and *Dakṣayāgam*. All the Āṭṭakkathās of Tampi are excellent for their characterisation, lyrical beauty and sweet style. Simplicity and beauty are special characteristics of his Padas.

His reputation stands eternal both as an Āṭṭakkathā writer and music composer. In the case of literary merit also, his Āṭṭakkathās have reached the highest rank in Āṭṭakkathā literature.

Kārtikatirunāl Rāmavarma and Kaplinnāṭṭ Nampūtiri

Next important poet who has contributed a lot to the field of Āṭṭakkathā is king Kārtikatirunāl Rāmavarma (1758-1798 AD). Also at the same time another great lover of Kathākali has to be remembered, who is Kaplinnāṭ Nampūtiri. The Mahārāja and himself jointly effected many new innovations in the aesthetics of Kathākali.

Kārtikatirunāl had written several Āṭṭakkathas and he had a permenent troupe for regular performance of Kathākali in the famous Śrīpadmanābha temple at Thiruvananthapuram. His famous Āṭṭakkathās are *Rājasūyam* and *Narakāsuravadham*. It is said that *Narakāsuravadham* was completed by his nephew Aśvatitirunāl. There are four more Āṭṭakkathās written by him. They are *Pūtanāmokṣam, Ambarīṣacaritam, Pauṇḍrakavadham* and *Rukmiṇīsvayamvaram*.

Several other writers are also there whose names are to be remembered in the field of Āṭṭakkathā literature. Iṭṭirāriśśamenon,

Karīndran etc. are some among them. Iṭṭirāriśśamenon (1745-1801) tried to integrate erotic scenes along with intense devotional fervour in his work *Rukmāṅgadacaritam.* Karīndran(1812-1846), the penname of one of the princes of the Kilimānūr royal family, introduced new style in Kathākali by composing *Rāvaṇavijayam. Duryodhana-vadham* by Vayaskara Āryan Nārāyaṇan Mūss (1842-1902) has been a perpectual favourite to the common audience because of the intrinsic dramatic intensity, human appeal of the theme and the variety of characters in it appearing in different costumes. *Kirātam* of Iraṭṭakkulaṅṅara Vāriyar (1700-1765) is another famous Āṭṭakkathā popular on the stage. The period between 1750-1850 AD, is called the golden period of Āṭṭakkathas when many such works were written accepting themes from Purāṇas and Itihāsas.

Āṭṭakkathās continue to be composed in the modern days also. Some of the modern Āṭṭakkathās that are to be noted are, *Karṇaśapatham* of V. Madhavan Nair, *Dr. Foust* of Aymanam Krishnakaimal, *Rastum and Sorab* of Kalāmaṇḍalam Kesavan, *Snāpakacaritam* of O.M.C. Narayanan Namputhiripatu, *Buddha-caritam* of N. V. Krishna Variyar and *King Lear* of Iyyankotu Śrīdharan. Some modern Āṭṭakkathas, as V. Krishan Tampi's *Tāṭakavadham,* have enjoyed popularity and success on stage. But the fact is that the Āṭṭakkathas of the classical period still dominate the Kathākali stage.

Vīrakeralavarma of Cochin Royal Family is one of the most important name to be remembered in the field of Āṭṭakkathās. He is said to have written more than one hundred Āṭṭakkathās. Of these fifty four Āṭṭakkathās are available now. These Āṭṭakkathās are found in Trippunithura Sanskrit College Manuscript Library in Manuscript/Transcript form. None of them are being performed now. During the time of the author Vīrakeralavarma, it can be assumed, some of them might have been presented on the stage. But no reference of any kind to their stage presentation is available. Still

these Āṭṭakkathās are important as they are the only Āṭṭakkathās available in Sanskrit.

Vīrakeralavarma - the author of the Kathākali works in Sanskrit

Many of the rulers of Kochi were poets and scholars and lovers of art and literature. Their contributions for the growth of Kathākali and its literature are also very important.

In Kochi royal family, there are many rulers having the name Vīrakeralavarma. All these persons have their own significant place in the history of the royal family taking into account their unique personalities and contributions. Among them Vīrakeralavarma who lived between 1766-1828 AD is the author of the Sanskrit Kathākali works. After the death of Rāmavarma, eldor brother of Vīrakeralavarma, who was famous in the history of Cochin royal family as Śaktan Tampurān, another Rāmavarma became the king. After him, Vīrakeralavarma ascended the throne and ruled between 1809 and 1828 AD.

Follower of Mādhva philosophy

Vīrakeralavarma was an ardent follower of Mādhva philosophy which had no roots in Kerala, the land of Śrīśaṅkara. There are eight Maṭhs in Uduppi in South Karnataka which believed as established by the followers of Mādhva tradition. The priests of the Pūrṇatrayīśa temple at Trippunithura were attached to these Mādhva Maṭhs at Uduppi. A great saint of the one of the Uduppi Maṭhs, who visited Trippunithura at the time of Śaktan Tampurān, could convert Vīrakeralavarma and his younger brother to the Mādhva order. This was very unusual in Kerala where Śaṅkara's Advaita philosophy had deep roots and normally no one could accept this easily. Śaktan Tampurān became angry towards Vīrakeralavarma and his brother. It is said that Śaktan Tampurān sent the Mādhva saint away from the country smearing his body with *bhasma*. The princes who followed

Mādhva order were punished ordering them to worship Śiva of the Cakkaṅkulaṅṅara temple at Trippunithura, their body fully smeared with *bhasma* as an act of atonement. Anyhow, it is during the time of Vīrakeralavarma that Mādhva philosophy got prominance at Trippunithura. *Pūrṇatrayīśaśataka,* the stotra work of Vīrakeralavarma, is composed praising Mādhva tenets. Important teachers of Mādhva philosophy, salient features of Mādhva religion and its principles are described at length in the poem. In many verses of the work, Mādhva principles are enumerated on the authority of Brāhmaṇa texts like *Aitareya* and *Taittirīya* and principal Upaniṣads and Purāṇas. Pūrṇatrayīśa is eulogised according to Mādhva tenets in the poem.

Patron of art and literature

Vīrakeralavarma was himself a great scholar and poet and at the same time patron of art and literature. Being a follower of Mādhva religion, he had to face many difficulties from his own royal family and from the Nampūtiri Brahmin community. He had two wives which also troubled him in many ways. Moreover, he had health problems also. Still Vīrakeralavarma always indulged in literary activities himself contributing to literature and art and promoting scholars, poets and artists. As a ruler he worked hard for the progress and development of his country and the people there. For this he had the help of Col. H. M. Manro who was the Divān of Cochin from 1810 to 1819.

Great scholars and poets like Ārūr Aṭitiri, author of the Sanskrit Mahākāvya *Uttaranaiṣadhīya,* Mutukuṟuśśi Bhāskaran, author of *Mutukuṟuśśibhāṇa*, Iṭaveṭṭikkāṭṭ Nārāyaṇan Nampūtiri, author of *Rukmiṇīsvayamvaram Campū*, Cerānallūr Kṛṣṇan Kartā, author of *Citpureśastuti* and Eḷayiṭattu Nārāyaṇan Nampūtiri, author of *Uṣāniruddhaṃ Prabandham* adorned the court of Vīrakeralavarma.

Pūrṇatrayīśaśataka, Daśāvatāraślokamālā and more than fifty Sanskrit Āṭṭakkathās are getting now written by Vīrakeralavarma.

He was very much interested in theatrical arts like Kūṭiyāṭṭam and Cākyārkūttu. It is said that for presenting as Kathākali, he has written about more than one hundred Āṭṭakkathās in Sanskrit. But only more than fifty are getting now which are - 1. *Sītāsvayamvaram*(two parts - two days presentation), 2 . *Bālivadham* 3. *Nalacaritam* (story for five days) 4. *Sagaropākhyānam* 5. *Nivātakavaca-kālakeyavadham* (two days story) 6. *Ajāmilamokṣam* 7. *Bhārgavacaritam* (nine parts) 8. *Tāṭakāvadham* 9. *Yāgarakṣā* 10. *Ahalyāmokṣam* 11. *Vyāsāvatāram* 12. *Dakṣayāgam* (two days story) 13. *Śākuntalam* 14. *Vāmana-māhātmyam* 15. *Mādhvavijayam* (three parts) 16. *Balabhadra-tīrthayātrā*(nine parts) 17. *Kabandhamokṣam* 18. *Sītānveṣaṇam* (two days) 19. *Rāvaṇaparājayam* 20. *Gajendramokṣam* 21. *Jarā-sandhaparājayam* (two parts) 22. *Rukmiṇīvivāham* 23. *Pārijātā-paharaṇam* 24. *Mitravindāsvayaṃvaram* 25. *Revatīsvayaṃvaram* 26. *Bhadrādevīsvayaṃvaram* 27. *Kālīsvayaṃvaram* 28. *Nilādevī-svayaṃvaram* 29. *Lakṣaṇāharaṇam* 30. *Rugmivadham* 31. *Dūta-vākyam* (two parts) 32. *Duśśāsanavadham* (two days) 33. *Sundopa-sundopākhyānam* 34. *Kirmīravadham* 35. *Bhīmasenadigvijayam* 36. *Kṛṣṇāvatāram* 37. *Aṣṭākṣaramāhātmyam* 38. *Rājasūyam* 39. *Rāsakrīḍā* 40. *Kirātam* 41. *Kalyāṇasaugandhikam* 42. *Dhruva-caritam* 43. *Sugrīvābhiṣekam* 44. *Sudakṣaṇavadham* 45. *Sundarī-svayaṃvaram* 46. *Ambarīṣacaritam* 47. *Amṛtamathanam* 48. *Subha-drāharaṇam* 49. *Devayānīcaritam* 50. *Pūtanāmokṣam* 51. *Rāvaṇod-bhavam* and 52. *Mucukundamokṣam*.

Sītāsvayaṃvaram and *Nalacaritam* (first days story) - Content and manuscript material

Sītāsvayaṃvaram Āṭṭakkathā is written in two parts which is edited and presented in this volume. It deals with Rāma's marriage with Sītā in the Janaka's court breaking the bow of Śiva; Incident of Paraśurāma becoming angry etc., are also included in the story. No deviation from the original Rāmāyaṇa story is found in the Āṭṭakkathā. Many words in Malayalam are seen often used in the Ślokas and Padas. The descriptions are very poetic and highly

attractive. There is a *Sītāsvayamvaram* Āṭṭakkathā written in Malayalam. The story of both them are the same except the difference that the work of Vīrakeralavarma is written is Sanskrit.

Naḷacaritam is written in five parts for acting in five nights. The famous Malayalam Āṭṭakkathā *Nalacaritam* by Uṇṇāyi Vāriyar is written in four parts for enacting in four nights. Vīrakeralavarma has designed the story dividing the same into five parts. The story of the first day is edited and presented in this volume. The story of Nala and Damayantī upto their marriage is described in the first part. Very rarely some Malayalam words are seen found in this Āṭṭakkathā also. The Ślokas and Padas are beautifully written which are clear proofs for the poet's genius in composing good poetry.

The Sanskrit Āṭṭakkathās of Vīrakeralavarma are found written at least in three bundles of palm leaf mss. kept at the Ms Library of Govt. Sanskrit College, Trippunithura. The numbers of the bundles are 1149, 1154 and 1157. Sometimes different numbers are seen on the mss. and in the list of mss. kept in the library because listing and numbering have been done at different times under the direction of different authorities. In the bundle No. 1149, Āṭṭakkathās like *Mādhvavijayam, Rāvaṇodbhavam, Kabandhamokṣam, Sītānve-ṣaṇam* and *Rāvaṇaparājayam* are included. In the bundle No. 1154, *Rukmiṇīsvayamvaram, Pārijātāpaharaṇam, Mitravindāsva-yamvaram, Kālīsvayamvaram, Lakṣaṇāharaṇam, Rukmivadham, Dūtavākyam, Duśśāsanavadham, Sundopasundopākhyānam, Kirmīravadham, Rājasūyam, Jarāsandhaparājayam, Kṛṣṇāvatāram, Aṣṭākṣaramāhātmyam* etc. are included. In Ms No. 1157, Āṭṭakkathās like *Sītāsvayamvaram, Bālivadham, Sugrīvābhiṣekam, Sagaropākhyānam, Nalacaritam, Nivātakavacakālakeyavadham* and *Ajāmilamokṣam* are found.

The palm leaf Ms. No. 1157 in which the presently edited Āṭṭakkathās, *Sītāsvayamvaram* and *Nalacaritam* are found, contain 202 leaves with 17½ inches length and 1.88 inches bredth. Each leaf contains an average of eightlines in a page with an average of twenty

words in a line. The manuscript is written in old Malayalam character on both sides of the leaves. It is in fairly good condition except in some places where the letters are not clear.

A transcript containing the Āṭṭakkathā *Sītāsvayamvaram* in two parts and *Nalacaritam* (story of the first day) was also located in the Manuscripts Library of Sanskrit College, Trippunithura itself. *Sītāsvayamvaram* part I contains fifty six pages and part II thirty five pages. *Nalacaritam* (story of the first day) is written in seventy pages in the transcript. Number 956 is given for *Nalacaritam* first part, 957 for *Sītāsvayamvaram* first part, 958 for *Sītāsvayamvaram* second part. The size of the transcript is 8 x 6 inches and is written in Malayalam character on both sides. Each page contains average twenty two lines and each line contains average nine words. The transcript is legibly written and is in good condition except at some places where the lines are not clear. It is stated in the end of each Āṭṭakkathā that it is copied from the original manuscript kept in the Manuscript Library of the College by one Kesava Pillai, the then care taker of the Manuscript Library as directed by His Highness the king of Cochi at that time. The exact date of copying is also recorded in Malayalam era as 1003 (AD 1828) Karkiṭakam (month) date 22. Another year of Malayalam era 1121 (AD 1946) is also seen noted in the end of the trancription without giving any further details of the person copied and the like. The transcript might have again copied in 1946 without recording the name of the scribe. Or the year may be denoting the context when relisting and renumbering of the manuscripts and transcripts of the library might have done under the direction of the then authorities of the College. Both the manuscripts and transcripts mentioned above have been used for editing the Āṭṭakkathās presented in this volume. Wherever doubt regarding the readings are felt, a question mark is given in brackets.

Editors

सीतास्वयंवरम् आट्टक्कथा - प्रथमदिवसः।

। हरिः श्रीः गणपतये नमः।

प्रातः कर्तव्यकृत्यान्यमितसुखसुचि-
द्रामसौमित्रिविश्वा-
मित्राः कृत्वा मुनीन्द्रोटज उत विबभु-
स्तेषु चानन्दमूर्त्तिः।
दृश्यं संश्रूयमाणं त्वपिनिखिलजगद्
भासयन्[1] स्वीयलक्ष्म्या
सर्वस्यापीशितासौ सुबहु विरुरुचे
रामचन्द्रस्ससीतः।। १।।

(तेरपुऱप्पाट्[2] – चतुर्थखण्डः)

लाल्यमानः पूज्यमानः
नालिकाक्षः पद्मानन‌ः।
विश्वामित्रेण तन्मोददो
रामः विश्वानन्दप्रदो रेमे।

तदनु जनकभूपप्रेरितो भूपभृत्यो
मुनिवरमविरामं श्रीपतिं लक्ष्मणञ्च।
विनयभरित एतान् संप्रणम्याह वाक्यं
मननकृतिसुदक्षं कौशिकं राघवेदम् ।। २।।

पदं १ - जनकभृत्यः।

(रागः - वेकट, तालः - मुऱियटन्त)

कुशिकवंशवारिधिशशिये[3]
श्रीरामसौमित्रीत (?)!
भवतो राघवयोरपि कुशलत्ते[4]
स वै जनकन्[5]
पृच्छति स पुरोहितन्[6] (कुशिक...)
तृणितैहिकसमसुखमपि भवन्तं
रणकृतिनिपुणाग्रमतिराजन्तं

श्रीराममपि सौमित्रीं च शूर-
मुरुचि द्रष्टुमिच्छति जनकन्[७] धीर!
कामितं तस्य साधय परमकृपया
कामितसाधक त्रिशङ्कोस्सुनय!
श्रीराम सन्दृष्टिजसन्दोषाब्धौ
स निमज्जति जनकस्त्वपि धैर्याब्धिः
लक्ष्मणस्यापि गुणतः प्रीतिमान् वैदेहः
लक्ष्मीपतिप्रियश्चक्राङ्कितदेहः
भवद्दर्शनमप्येष पुनः पुनः काङ्क्षते।
देवापिस्मेरिता यत्तपसा त्वया सुमते! (कुशिक...)

निशम्य वैदेहसुभृत्यवाक्यं
प्रशस्य तं मैथिलमप्युदारः ।
विश्वस्य मित्रं तमुदाजहार
भृशं प्रहृष्टो मुनिसार्वभौमम्।। ३।।

पदं २ - विश्वामित्रः।

(रागः - सुरुट्टि, तालः - त्रिपुट)

वयमपि जनकनृपालदृष्टौ
अयि बाहु कामेता श्लिष्टा
रामसौमित्रिमद्दृष्टिहेतोः
सौम्यः नृपकृतत्वत्प्रेरणादस्मि तुष्टः।
कामामितसुन्दराङ्गमेनं रामम्।
सोमचूडामितवत्समरभीमम्।
कौसल्यासुतं शूरं सौमित्रिं च
बालिनं जनकस्याशु विपश्चितः।
आनयामस्समीपं ब्रह्मसूत्रमनन-
कर्त्तुर्मैथिलजनभर्त्तुः।
शतानन्दयाज्ञवल्क्ययोश्शिष्यस्य
शतानन्दचित्समचिल्लसितस्य
राजभृत्य त्वं सुखं जीव।

रामेण देवोत्तमसौकुमार्य-
सौन्दर्यसौगन्ध्ययुतेन युक्तः।
सौमित्रिणा चापि मुनिप्रबार्है-
स्स कौशिकाग्र्यो जनकं समागात् ।।४।।
जनकनृपतिरेनं पूजयित्वा मुनीन्द्रं
घनतरबलवीर्यं राघवं लक्ष्मणञ्च ।
कृशमतिदुरवापं योगनिर्धूतपापं
कुशतनयजपुत्रं प्राह वाचं नृपेन्द्रः।। ५।।

पदं ३ – जनकः।

(रागः - केदारगौड, तालः - ?)

कौशिकाश्रितेषु सुखदः
त्रिशङ्कु नृपशाश्वतनूतनस्वर्गदः
रामः रघुकुलजक्षत्रः
सन्माणिक्य शूर सौमित्रे (कौशिक...)
भवतु महितानां हि भवतां
स्वागतमिह भगवन्मुने! परमोदार!
भवतः किङ्करोऽहं धीर! (कौशिक...)
किं करोमि तेऽतिदान्तः!
पङ्कजाक्ष निहितस्वान्त!
आज्ञापकोऽसि ब्रह्मर्षे त्वम्
आज्ञाप्योऽस्म्यद्भुतमहत्व! (कौशिक...)
निगमतदनुतर्कधन! प्रगुणसूत्र परमधन!
नागशयनपादपद्म भृंगातीवपावनात्मन्! (कौशिक...)

ब्रह्मप्रणप्तास्य निशम्य वाक्यं
ब्रह्मर्षिसन्मौक्तिकदामकोटिः ।
ब्रह्मस्मृतेर्ध्वन्यनृपं (?) तदाह
ब्रह्मानरुद्रायितरामदासः।। ६।।

पदं ४ - विश्वामित्रः।

(रागः - मध्यमावति, तालः - पञ्चारि)

निमिकुलनृपसुमणे! वेदान्तिन्!
समजनाग्रह! जयरणनिपुण!
मुदितहृदहं भवतो दर्शनात्।
मुदमितौ चेमौ महितदर्शनौ
दशरथ नृपपुत्रापि मावतिशक्तौ।
दशसु खलु दिशासु
सर्वलोके प्रश्रुतौ स्थितमिह
भवति श्रीदे धनुश्रेष्ठम्
एतद् द्रष्टुकामौ कुमारावति श्रेष्ठौ (निमिकुल...)
भद्रं तवास्तु नृप दर्शय धनुं सौम्य!
सन्दर्शनाद्धनुषोऽस्य त्वेतौ कृतस्वकामौ!
पूतौ नृपालकुलमकुटीसन्मणि!
प्रतियास्यतो यथाभिलषितमुरुगुणौ! (निमिकुल...)

तद्गाथिसूनोर्वचनं हि श्रृण्व-
न्नगाधबुद्धिर्मिथिलाधिराजः।
विधेस्समानोरुतपःप्रभावं
विधाय तद्वन्दनमाह भूपः।। ७।।

पदं ५ - जनकः।

(रागः - नवरसं, तालः - चेम्पट)

माननीय ब्रह्मर्षे! श्रृणु गायतृषे!
निजकृतसुकर्मणापि सुजना-
न्यस्मिन्नपि विपाप!
नित्यस्वर्गद! धीर!
एत्रयुं बलवदुरु अचाल्यामपि
त्रिदशैरुच्चमिदं धनुर्मुनीश
मन्मन्दिरे त्वभूदिति सुमहितगालवस्तुत!

दक्षस्याद्ध्वरे हव्यदक्षिणेच्छोश्शिवस्य
हव्यभागाप्रदानाद्भव्यस्यातिकोपेन
युक्तोऽभूत् पुरारातिः! भक्ताग्रो मुराराते।
एतद् चापमादाय पूतचिद्देवानभयः
आहवे भागादातृन् आगमविहिताकत्तृन्
धनुषैतेन संभग्नघनशीर्षान् पापभुग्नान्
कुर्वेऽहमित्यवदत् पर्वतार्याद्यास्तदा ।
देवं तोषयामासुः।
भवोऽपि तुष्टो ह्यास निमिमाररयषष्टाय
नृपायास्मद्वंशजाय दत्तं देवराताय
सत्तम भूपतये शिवनालिच्चापं[८] मुने!
भवस्यैतत्पुरा धनुः किञ्च श्रृणु मद्वचः
पाञ्चरात्रिकाग्रसुवर्च्चः माननीय
ब्रह्मर्षे श्रृणु गायतृर्षे!
क्षेत्रं हि मे कर्षयतो हलाग्रे
क्षमातलादुदितासीद् गुणाग्रा।
सीतेति नाम्ना जगत्यां प्रथिता
श्रिता गुणैर्गिरिजानवाप्तैः।
पुत्रीं ममैनामुद्गतां धन्याः
पात्रीमनन्तोरुगुणार्णवानां
अयोनिजां वीर्यशुल्कां कौशिक!
अमासितपस्तोषित कौशिक!
दिने दिने सुगुणैर्वर्द्धमानां
एनां वरयामासुर्नृपास्सुमानाः।
नाहं तेभ्यः कन्यामिमां दत्तवान्
महीयसी तेभ्य इयं गुणैरित्वात्मवन्! (?)
ततो दैतेयाश्शबराद्यास्ते च
ते दानवाग्रा वृषपर्वादयश्च

दशाननाद्याश्च धनुर्गृहीतुं
न शक्तास्त्वासन् धनुषश्चालने ते।
जिज्ञासमानास्तु धनुर्बालं तत्
प्राज्ञास्त्वाययुर्मोहितामत्पुरं ते
ग्रहेऽस्य चापस्य तथास्य तोलने
महाबला अपि न शेकुस्ते मुने!
अपमानिता इति कृत्वा मया ते
संवत्सरं मया रणं चक्रुर्मत्ताः।
गीर्वाणदत्तया मम तु सेनया
गर्विकलवर्[10] भग्नास्त्वानि पुराणययुः। (?)
रामायात्यद्भुतकान्तियुतं
रामाय लक्ष्मणाय च तदेतत्
मानधनाय धनुः काट्टीटुवेन्[11]
मुनिवर्य! वसिष्ठसमप्रभाव!
वीरोऽयं रामो हरदारिदस्य
आरोपणा यदि कुर्याच्चापस्य
रामो रमणीयोऽयोनिजां सीतां
रमातितुल्यां दास्ये मत्तोऽजातां
रामाय लोकत्रयभासुराय
त्वं मैथिलनाथ! वीर्यवदग्राय (?)
चापवरं वीर! दर्शय पार्थिप!
पापविवर्ज्जित! सुमहावैभव!
निमिकुलनृप सुमणे! वेदान्तिन्!
समजनाग्र! जयरणनिपुण!

राजा स चापानयनार्थमुत्तम-
स्त्वाज्ञापयमन्त्रिवरांस्तदा ते।
अनिन्युरीशानधनुर्वरं त-
त्ते त्वष्टचक्रे शकटे स्थितं च।। ८।।

ऊहुश्च तं पञ्चसहस्रसंख्या
महाबलास्तं शकटं महान्तम्।
प्रापय्य राजान्तिकमाशु चापं
ते मन्त्रिणः प्राञ्जलयो बभूवुः।। ९।।

पदं ६ - मन्त्रिणः।

(रागः - मारधनाशि)

स्वामिन् नमो वैदेहनृ-
पत्मोष्णरश्मिवह! (?)
योगधूतमालिन्यदेह
आगमार्थस्मृतिगतमोह!
इदं धनुस्सममहीपमान्यं
सन्दर्शनीयं दुरानमं मान्य
आनीतं ञङ्ङ्ळाल् काण्क[12] मङ्गलाङ्ग
वनजदृशो भक्त! शङ्करस्य गुणतुङ्गम्।

इत्यूचिरे ते नृपतिस्त्ववादीत्
सुतं मघोनस्स तु गाथिनाम्नः।
श्रीरामचन्द्रं च हरिं समस्त-
सुरोत्तमं लक्ष्मणमप्यनन्तम्।। १०।।

पदं ७ - जनकः।

(रागः - सौराषट्र, तालः - चेम्पट)

ब्रह्मन्! चापश्रेष्ठमितु[13] ब्रह्मज्ञास्मत् कुलजातैः
अर्चितं भूमिपालकैः वर्चसा ज्वलितलोक म् ।
नृणां वीर्यपरीक्षार्थं गुणवत्स्थापितं विष्ण्वर्थं
देवासुरा यातुधाना पवनाशास्सुरगानाः ।
मुनिवर्य! न शक्ता स्युः धनुषस्सज्यकर्मण्यस्य
मानुषदेहिनां गतिः ऊनशक्तीनां भवेत्कुतः
प्रपूरणे तोलनकर्मणि सूपसंग्रह आरोपणे
समायोगेऽप्यत्यशक्ताः सुमते! स्युर्न्नरास्त्वार्तः।

इदं धनुश्शंभोर्मुने! त्वं दर्शय राजसून्वोः
रामचन्द्रस्य वीरस्य सौम्यस्यापि लक्ष्मणस्य।
जनकवचश्रुतितुष्टो धनपुण्याब्धिस्स गाथिजश्शिष्टः।
रामं तोयभवाक्षं सोमामितमुखमाह शत्रुगणरूक्षम् ।। ११।।

पदं - ८ - विश्वामित्रः।

रमणीयगुणपूर्ण राम! मकरकुण्डलकर्ण!
वत्सलाग्र! मम मानिन्! वत्स! पश्य वीर! धनुः।।
महर्षेर्वचनं श्रुत्वा महनीयगुणम्बुधिः।
रामः कमलनाभोऽसौ धनुरभ्याशमागमत्।। १२।।
मञ्जुषां तामपावृत्य मञ्चुलाङ्गो रमापतिः।
दृष्ट्वा धनुश्शाङ्र्गधन्वा हृष्टः कौशिकमब्रवीत्।। १३।।

पदं ९ - रामः।

(रागः - सौराष्ट्रं, तालः - अटन्त)

चापं पाणिना स्पृशामि तपसां वारिराशे! सौम्य!
भविता सयत्नस्तोलनमस्य देवाभ! पूरणे वा चापस्य ।
प्रौढकीर्तेर्वचश्शृण्वन्
बाढमित्यवदन्मुनिः।
धनुर्मध्ये लीलया सः
जग्राह पुरुषोत्तमः।। १४।।

(कीर्तनं - रागः - सौराष्ट्रं, तालः - अटन्त)

संख्याप्यतीतेषु जनेषु तत्र
संपश्यस्त्वाच्युतो दैतेयलवित्रः।
भवधनुस्तद् वीररसपूरयामास।
भग्नं च तद्बलतस्तच्चापमास
अशक्तमेतत् सचराचरं जगत्
सुशक्तिलेशं त्वपि सोढुं यतो जगत्
उत्पन्नं यस्याच्युतोऽयं रामचन्द्रस्ततः
उद्यद्बलं तस्य कथं शैशवधनुस्सहेत!

संभज्यमानस्य ततोऽतिमात्रं
सम्भूतमासीत्(ल्)धनुषश्शब्दोऽद्‌भुतः।
घोरो जगत्(ल्)भीतिकरस्तु ततः
धरा च कम्पे जनौघपातिताः।
राममृते परिपूर्णसद्‌गुणं
सौमित्रिमपि रणकृतिनिपुणं
वेदद्रष्टारं च तं त्रिशङ्कुस्वर्गदायकं
वेदान्तिशिखामणिं जनकं च नृपालकम् ।

तदेन्द्रनीलाभतटित्प्रकाशं
चलन्मणीकुण्डलिनां सुरूपम्।
सुरक्तसच्चन्दनशोभितत्वचं
पीताम्बरं सा ददृशे नृपात्मजा।। १५।।

(कीर्तनं - रागः - एरिक्किलकामोदरि, तालः - चम्प)

तदनु कमलजपवन सरस्वती भारती
सुरसुरस्त्रामितस्य सुजननी समतत
देशतः कालतोऽपि हरिणा जनकपुत्री
भृशगुणरामपार्श्वमगमत् गुणपात्री ।
सुरदनुजदितिजसुरगायकाभिसमजगतः
स्वरूपधर्मक्रिया सत्तादित्वप्रेरकता।
संयुता प्रकृति(ः ?)संसर्गवर्जिता नित्यं
संविदानन्दरूपा प्रलयकालेऽपि नित्या।
विमलनक्षत्रान्तल्लसितजलदाभसुमयुक्तेशा
निर्मलपञ्चकलचन्द्रफालगुणवारिराशिः।
भ्रूवल्लीचिल्लीचलना पीताब्जानना शिवा
कमलमदहरमञ्जुनयनाभिरामा देवी
कर्णलसन्मणिकुण्डलशोभया
प्रोल्लसितगण्डयुगमण्डिता ।
चम्पकसुमाश्रितडंभहरनासिका।

सद्विद्रुममौक्तिकजृम्भन्मदहराधरा
दन्तावलीका शङ्खगणप्रेङ्खद्-
गर्वकुलङ्कषसद्गला।
जम्भरिपुकुम्भिकुम्भडम्भगर्वपाली[१४]-
नाशचणगणपूर्णकुचयुगराजिता।
केशवमनोहारी श्रीवत्सकृतवसतिः
सच्छिरीषमालाग्रविलसत्-
स्वर्णपङ्कजतुच्छीकरणातिपटु
स्वीयकरायोनिजा।
त्रिवलिराजत्कृशतरोदरनील-
तरसंविराजद्रोमराजिमोहना।
रम्यतरमध्यनितम्बोरुयुगा
जानुजंघा गुल्फप्रपदा
विध्वस्तगङ्गारक्तसहस्रपत्रमदपादा ।
सुरुचिरसुभूषणैर्भूषितशुभाङ्गका
सुरनिकरदैवता रामं प्राप्य सुश्रीका ।
मञ्जीरमञ्जुस्वनपूरितसमस्ताशा
शिञ्जच्चारुराजहंसीगतिजयिगतिरीशा (?)
कान्त्या हसन्तीव हासं विनापि सीता
कान्ता लपन्तीव दृष्ट्या
विनालापं सदा पूता
लज्जानदीं न्यक्कृत्य
रामभक्तिमहार्णवोघैः
लक्ष्मीर्यद्गुणगणैकदेशवर्णनेऽनघः।
स चतुराननोऽपि यत्नवानपि देवः
अचतुराननस्त्वभूत् सा हि कमला सीता।
शनैरपाङ्गेन वनजदृशं रामं ददर्शैषा
रामोऽपि रमानाथः रमणीयतमसमाङ्गः।

रामोत्तमरमांशायां अतिसुन्दराङ्ग्यां
सीतायां दृष्टिं न्यधात्
प्रणयामृतार्द्रदेव्या धृतमन्दराद्रि-
रुरुमहिमा समस्तसेव्यः।

अगण्यलावण्यपयःपयोधि-
सुधा हि सीता ललनाग्रगण्या!
अवासृजत्(ल्) सुन्दररामकण्ठे
साम्लानसन्नीरजचारुमालाम्।। १६।।

(कीर्तनम् - रागः - मद्ध्यमावति, तालः - चेम्पट)

ब्रह्मपुरहरवलभिन्मुख्याः
अजिम्हजिद्भासुरदेवमुख्याः
श्रीरामं रमानाथं समस्तनाथं
रमारमणीसीतायुतं स्वनाथं
दृष्ट्वाभितुष्टुवुर्ववृषुः
पुष्पवृष्टिं ननृतुर्ज्जगुश्च।
पुष्पसायकतातश्रीरामस्य सन्तुष्ट्यै
धृतवेदान्तशास्त्रार्थस्सुहृष्टाः
चित्ररथाद्या जगुर्म्मनोज्ञं
सद्यस्सुरयुवत्यो ननृतु सुज्ञाः।
किन्नराद्यैस्समैर्वाद्यान्यहन्यन्त
पन्नगेशयभक्तास्तुष्टास्समेतास्सन्तः।
देवस्तुतिं देवीकल्पद्रुसुमवृष्टिं
देवगन्धर्वगीतं सुरस्त्रीणां पुष्टिं
गणैर्नृत्तकृतिमनैः कृतां
वाद्यं गुणपद्धत्यादिरूपां (?) पूजामाद्यः ।
श्रीरामो रामरमणी च दृष्ट्वा
सम्मुदं दधातेऽत्यन्तविशिष्टेन।

अत्यन्ततुष्टो मिथिलाधिनाथ-
स्सत्यस्वरूपस्य हरेश्चरित्रात्।
स कौशिकं प्राह कुशाग्रबुद्धिं
सुकौतुकी राम दृशोश्च धन्यः।। १७।।

पदं १० - जनकः।

कुशिककुलमकुटतटीहीर!
श्रृणु वचनं ।
वीशवाहपदपद्मभ्रमर!
रामकृता(त?)त्रिपुरहर-
धनुभङ्गतो महित!
अमरासुरौघासाद्ध्या
दतितरामस्मि प्रीतः।
मया सुदृष्टवीर्योऽयं दाशरथिः
महितबले रणेष्वभयः।
रामाय दास्यामि सीतां
गुणाभिरामां सोमामितसुवदनां
रमया हि लक्ष्म्या समाम् । (कुशिक...)
वैदेहभूपतिकुले सीता त्वियं
विदुषी ममेह बाला।
वीराग्रगण्यं हि दाशरथिं रामं
परिचिदशेषपतिं पतिमाप्य रामं (कुशिक...)
सत्या च कृता प्रतिज्ञा वीर्यशुल्केति।
सत्तमेन मे मुने! सुज्ञ!
रामेण देवताधिकोरुसद्बलेन
सौम्येन त्वा सुरजेत्रा! (?)
सदा श्रिये तेन
ब्रह्मर्षे! तवानुमतेन मन्मन्त्रिकळ्[१५]
ब्रह्मज्ञं दशरथं मान्यं

भवद्युक्तरामागमतत्कृतधनुर्भङ्ग-
भूसुतास्मत्पुत्रीदाननिश्चयं
च मङ्गलाङ्गे रामे
ब्रुवन्तु नृपतये दशरथाय।
भीमतरप्रतापाय प्रेषय
दशरथाय राघवाय
भीषितसमशात्रवाय महनीय-
ज्ञानाय रामचन्द्रताताय
महितचिन्मदनुमतेन त्वन्मन्त्रिवर्यान्
याज्ञवल्क्यशिष्य! जय!
यज्ञवरप्राज्ञाज्ञानि पुरोरायिन् जय!

ततश्चादिष्टास्ते नृपतिकुलमुख्येन सचिवा-
श्शुभान् देशान् ग्रामान् विमलसलिलाश्चापि सरितः।
द्रुतं तीर्त्वायोध्यापुरमथ गताः पार्थिववरा-
दनुज्ञां सम्प्राप्ता विविशुरथ तद्दीपितसदः।। १८।।

तेजोराशिं ज्वलन्तं मनुकृतमहितात्युच्च-
सिंहासनस्थं
भ्राजत्(ल्)सद्रत्नभूषालसितनिजतनुं संयुतं
चापवाद्यैः।
शिष्टाग्रैरिज्यमानं शशिरुचिसुभतां (?)
चामराणां सहस्रै-
र्वृद्धं शक्रातिबन्धुं ददृशुरथ दशस्यन्दनं
भूमिपालम्।। १९।।

मिथिलाधिपसचिवामनुकुलसंभवनृपते-
श्चरणाम्बुजयुगलीनतिमतिकौतुकिहृदयाः।
प्रविधाय च सविधातृजममुमुत्तमनृपतिं
वचनं त्विति जगदुः किल विनयाहितहृदयाः ।। २०।।

पदं ११ - भृत्याः।

(रागः - नाथनामक्रि, तालः - चम्प)

वन्दामहे ते पदाम्बुजाते
वृन्दारकस्त्रीगीतसुकीर्ते।
अग्निहोत्रपुरस्कृतो नृपः
भग्ननिजशात्रवभूपः
रघुकुलेश! त्वां कुशलं पृच्छति।
राजा जनको मिथिलायाः पतिः
निजपुरोहितगणयुतो वीर!
राजन्! स पुरोहितं त्वां सुधर!
मधुरया गिरा माधवप्रियं
नाधकार्थदं रणाभयम् । (वन्दा...)
मुनिवृन्दार्चित गाथिनन्दन
मुनिवर्यस्यानुमतेन
मैथिलेशो जनकस्त्वामाह
प्रथितं पुनरपि गणवाह!
आर्य! त्वया मत्प्रतिज्ञा विदितैषा
वीर्यशुल्का मत्कुलभूषा।
सीता मत्पुत्रिकाऽयोनिजेति
धृतमदाः क्षोणीपतयस्तु ततः।
वन्नु[१६] मत्पुरीमसिद्धकामास्ते
भग्नेच्छाः पुरान् प्रतिययुः ह्यार्ताः।
सीता मत्पुत्री सरस्वत्यतिगुणा
जाता धरणीतो वरगुण!
ब्रह्मर्ष्युत्तम कौशिकानुयाय्य
जिंहबुद्धिभिरुता भयैः
निर्जिता भवदीयपुत्रकैः
सज्जनावलीपालकैः।

तद्धीशचापं धनुषां वरिष्ठं
मध्ये प्रभग्नं सुगरिष्ठं
रामेण ब्रह्माद्यधिकशक्तिना
सुमहत्यां संसदि सुजनानाम्।
रामाय सीता मम हि प्रदेया
सीमामितोरुगुणकाय
तां तर्त्तुमिच्छामि मे प्रतिज्ञां
दान्तानुज्ञा तमर्हसि सुज्ञ!
उपाध्यायपुरोधसायुतः भूपा
गच्छ पुरं मे सुव्रत!
द्रष्टुं रामसौमित्री ते पुत्रौ
दुष्टसमस्तरिपुजैत्रौ
मत्प्रतिज्ञां च त्वं निर्वर्त्तय
पुत्रयोर्वीर्यनिर्जितां अयि
उभयोर्ल्लप्स्यसे प्रीतिं
बहुगुणनभस्वद्द्रुद्राभयो रणे। (वन्दा...)

इदं निशम्याथ वचस्तदीयं
सदग्रयायी रघुवंशनायकः।
स वाक्यमेव प्रजगौ वसिष्ठं
सवामदेवं च तथान्यमन्त्रिणः।। २१।।

पदं १२ - दशरथः।

(रागः - सावेरि, तालः - पञ्चारि।)

वसिष्ठवामदेवमुख्याः
भासाविजितरव्यसंख्याः (?)
भवन्तः श्रृणुत मत्प्रियरताः
भुवननाथहरिपदाश्रिताः वसिष्ठगुप्तो
ब्रह्मर्ष्युत्तमकौशिकेन
शक्ताग्रो सौघनतरमानः

सौमित्रिणा युक्तो रामो वीरः।
स मैथिलेष्वास्तेऽवन्ध्यकामः
दृष्टोरुवीर्यो जनकेन रामः
शिष्टाग्र ककुत्स्थवंशसोमः
वयं गच्छामस्तन्निमेः पुरं
नयज्ञावेगाज्जनकस्थितेर्वरं
श्व एव यास्यामश्श्रुतशस्त्रास्समे।

राजा सान्तःपुरोसावृषिमकुटमणी
रत्नभूतं वसिष्ठं
वीराग्रो वामदेवप्रभृतिमुनिवरांश्चा-
ग्रतस्सन्निधाय।
नानापत्यश्च हस्तिप्रबलतररथानीक-
पादोत्थधूली-
पालीसञ्छादितार्काम्बरजलधिरथो
राघवाग्रं प्रतस्थे।। २२।।

निर्याय तस्मान्नगरान्महात्मा
भेरीच्छटाझर्झरिमुख्यवाद्यैः।
सन्नादिताशो हि दिनैश्चतुर्भि-
र्विदेहकान् प्राप महानुभावः।। २३।।

आगच्छन्तं तु वैवस्वतमनुकुलसत्-
क्षीरवाराशिचन्द्रं
राजा वेदान्तिमुख्यश्शतसुखमुखरै-
स्सज्जनैरभ्युपेतः।
द्रव्यैः पूजातियोग्यैरुरुतरमहसं
प्राप्य पूजां चचक्रे
वैदेहो रामतातं सुरवरवनिता-
गीयमानापदानम्।। २४।।

जनकोऽथ नराधीशो नराधीशं महाप्रभम्।
तदा दशरथं वाक्यं मधुराक्षरमब्रवीत्।। २५।।

पदं १३ - जनकः।

(रागः - सावेरि, तालः - अटन्तमुरियत्)

अजपुत्रनृप! महाभाग स्वागतं ते
निजवृत्तिसुतोषितामरतक!
दैत्यारिप्रियवर्य
दिष्ट्या प्राप्तोऽसि भूप!
देवासुरसङ्गरे!
दलितदैत्या विपाप। (अज...)
सुतयोः प्राप्स्यसे प्रीतिं
उभयोर्वीर्यनिर्जितां
कृतवाजिमेधयाग! दशरथ
महतीं भगवांश्च वसिष्ठोऽसौ।
दिष्ट्या प्राप्तोसि पुण्यः
भृगुतुल्यद्विजाग्रतो
ब्रह्मेव सुरैस्सुगुणः
दिष्ट्या निर्जिता मम
विघ्नाः भूपतिसिंह!
दिष्ट्या च मम कुलं
निर्जितं पुण्यवाह!
अन्याधिकशौर्याग्रैः
काकुस्थैर्महात्मभिः
मान्याग्रेसरैस्सम्बन्धो
भगवद्भिर्यज्ञस्य मदीयस्य
त्वन्ते प्रभातकाले
विज्ञान्यग्र! विवहं निवर्तय भूपमौले
मुनिसम्मतं मननकृत्सदा विष्णोः
वनजनयनस्य वनाधिशयनस्य जिष्णोः। (अज...)

निशम्य वाक्यं मिथिलाधिपस्य
निशाकरासङ्ख्यमनोज्ञवाक्त्रः।
तं प्राह वाक्यं मनुवंशकेतुः
राजेश्वरो वाक्यविदां वरिष्ठः।। २६।।

पदं १४ - दशरथः।

(रागः - मद्ध्यमा(माव)ति, तालः - पञ्चारि)

जनकनृपते! वनजनेत्र!
मननसुमते! याज्ञवल्क्यमुनिवराप्त!
यज्ञविष्णुशास्त्रसक्त! (जनक...)
मन्देतरगुणक! निमिनन्दनीयवंशसोम!
प्रतिग्रहो हि दातृवशःप्रथितगुणः! भृशम्। (जनक...)
यथा तस्माद्वक्ष्यति भवान्
तथा करिष्यामहे वै
सर्वं वयं मिथिलानाथ!
सर्वदा प्रीणितश्रीनाथ! (जनक.......)

श्रुत्वा दशस्यन्दनवाक्यमेवं
धर्मिष्ठमत्यन्तसुयुक्तिमच्च।
तथा यशस्यं शुभसत्यवादिनः
परं तदा विस्मयमाप मैथिलः।। २७।।
ब्रह्मर्षयश्चापि महर्षयश्च
परस्परस्याथ समागमे तदा।
संहृष्टा महिता निशां ता-
मूषुस्सुखं राजवरस्य पुर्याम्।। २८।।
श्रीरामसौमित्रियुतो मुनीन्द्रो
धीरं दशस्यन्दनभूमिपालम्।
सगाथिपुत्रस्समवाप्य वाच-
मगाधबुद्धिं नृपतिं बभाषे।। २९।।

पदं १५ - विश्वामित्रः।

(रागः - सौराष्ट्रं, तालः - चेम्पट)

अस्तु ते कुशलं वीर!
निस्तुलप्रताप! धीर!
श्रीरामदारसहित!
भरतलक्ष्मणशत्रुघ्न ते।
रामशक्त्या मम यज्ञः
भीमरक्षोहन्तुः प्राज्ञ!
सन्मते! निर्विघ्नस्त्वया
जन्म मे सफलं चास
राजाप्ययं दृष्टवीर्यः
विज्ञानिनाद्भुतशौर्यः
रामसमगुणपूर्णः
सन्मकरकुण्डलकर्णः।

पद्मेक्षणो यत्सुत तानेटो[१७]
हरिपद्मोद्भवादैस्तदतीवमानितः।
रामेति संप्रीतिममुष्य जानन्
सौम्योऽतितुष्टो नृपतिस्तमाह।। ३०।।

पदं १६ - दशरथः।

(रागः - मोहनम्, तालः - अटन्त)

सुपुत्रदारोहं महामते!
सुपावनास्म्यतिप्रीत!
मत्सुतयोरुपरि मत्सरहीनतो
यत्सजाते दृशि सत्सुवर्य प्रीतिः। (सुपुत्र...)
त्वं निष्पक्षपाती गुणिष्वेव प्रीतिमान्
उन्नतकीर्ते यत् पुत्रानपि धीमन्।
अन्यायवक्तृन् नासहस्त्वं कौशिकः
मन्याग्राहीत् त्रिशङ्कुं मत्पूर्वजम्। (सुपुत्र...)

रामे मत्प्रियतमे यच्चास्त्रोपदेष्टा
भीमप्रतापे सहजे ते शिष्ट!
यच्च बलातिबले त्वस्मै प्रदत्तवान्
उच्चगुणतपोवान् अतिप्रीतः। (सुपुत्र...)
मयि स्नेहवतोऽपि मत्सुते रामे
भयहीने प्रीतिमति ह्ययि! मे!
अधिका प्रीतिरतस्त्वं तु मे प्रियाग्रो
गाथिज! ज्वलद्भासावसिष्ठाभ! (सुपुत्र...)

पदं १७ - विश्वामित्रः।

जय जय सज्जनेष्ट! जयविशेषादिन्द्रष्ट!
जयराम प्रियोत्तम! जयदशरथ! सत्तम!
सप्तद्वीपपते! जय सप्तसप्तिकुलज! जय।
सोदरयुक्तदनुहरिम्मुदितमनाः प्राह दशरथं भूपम्।
दशशतवदनसुशायी दशमतिशास्त्रप्रवेदितो विष्णुः।। ३१।।

पदं १८ - रामः।

(रागः - सौराष्ट्रं, तालः - चेम्पट)

तात! कुशकुलरत्नेन धृततपस्सर्वमान्येन
त्वत्तोऽप्यधिकं स्वर्लालितौ
मुक्तसङ्गेनापि महता!
एष नो गुरुतां प्राप्तः भूषणं मुनिनामाप्तः
रोषतुष्टदेववृन्दः शेषशायि भक्त्यानन्दी।
नमस्तात! सुमहित!

पदं १९ - दशरथः।

(तालः - अटन्त)

वत्स! पाहि मां त्वं राम! मत्सरि राक्षसभीम!
कुत्सितचित्तातिदूर! वत्सलाश्रितेषु वर
राजापि रामं चिरकालदृष्टं
पुत्रं मनोहारि गुणं निशम्य।

सौमित्रियुक्तं परितोषमाप
वासं च चक्रे जनकोरुमानितः।। ३२।।
तदा विधिज्ञो जनकोपि राजा
यज्ञस्य च स्वीयसुनन्दिनीभ्याम्।
क्रियाश्च कृत्वा सकलास्सुखेन
निजं पुरं राजवरोऽध्यवास।। ३३।।
दृष्ट्वा हि रामं परमप्रताप-
सौन्दर्ययुक्तं शिवचापभञ्जनम्।
तत्तत्कृतं मैथिलभूपतेश्च
रामाय दातुं स्वसुतां च निश्चयम्।। ३४।।
ज्ञात्वा सदानन्दसमुद्रमग्नचित्ता
बभूवुर्निखिलाश्च लोकाः।
विशेषतस्तत्पुरवासिनस्तु
भूयस्ततः कोसलमैथिलाश्च।। ३५।।

(कीर्तनम् - रागः -सावेरि, तालः - अटन्त)

पुरं तु सामृष्टसुगन्धिमार्गं
रत्नान्वितैः काञ्चनतोरणैश्च।
विराजमानं रजतादिमेरु-
श्रृङ्गोपमानैस्सदनैरुपेतम्।। ३६।।
गृहे गृहे भूषणभूषितातिर-
सौन्दर्यनारीनरसंघयुक्तम्।
ग्रैवेयघट्टोत्भुतरत्नकुक्ष्या-
विराजितात्युच्चगजेन्द्रजुष्टम्।। ३७।।
भूषाविशेषातिमनोहराङ्गै-
स्तुङ्गैस्तुरङ्गैरतिशोभमानम्।
सतोत्पतद्भिश्च पयोऽम्बुराशि-
वातोच्चलच्चारुतरङ्गतुल्यैः।। ३८।।

गन्धर्वगेहप्रतिमानरूपै-
द्वरिण गच्छद्भिरथो नृपाणाम्।
अन्तर्बहिश्चापि विराजमानं
स किङ्किणीजालवृतैरथाग्रैः।। ३९।।
आसीत् तदोचुः पुरवासिनस्ते
परस्परं रामकथां मनोज्ञाम्।
सकृच्छ्रुता चेदपि या हृदिस्था
संसारवार्द्धेस्तरणे तरी स्यात्।। ४०।।

(कीर्तनम् - रागः - बेगड, तालः - अटन्त मुरियत्)

भो कौशिकानीतनृपात्मजाग्रनेष हि
संभावितसमैस्सज्जनैर्मानुषो नो महान्!
एङ्ङिने तानितु[१८] मङ्गल-
चिद्युत ज्ञातवान्
इति तङ्ङिन मोदं हृदये मे।
चोल्लुक[१९] तद्भवान् शङ्करन् तन्रे[२०]
भयङ्करचापस्य भङ्गत्ताल्[२१]।
शङ्कयिल्ल[२२] एष राजकुमारन्[२३] हि
रुद्रतः! उत्तमन्[२४]
कश्चन देववरन्[२५]यमित्युत!
उत्तम किञ्चिद्वचनञ्च
संश्रृणु त्वं मत्तः! विष्णुरयं
निखिलोत्तमन् माधवन्[२६] वेदवेद्यः!
जिष्णुस्समस्तानां यन्मत्तोऽप्ययं
मेऽतिहृद्यः आत्मनोऽपि
प्रियमेनमेकमेवाह श्रुतिः।
आत्मनः कामाय ह्यन्ये
प्रियासु समस्तचितः।
अथ जनकनिदेशाद्गौतमस्यात्मजेन

प्रथितमतिरुदारः
प्रेषितैर्भूपदूतैः।
स खलु विदितवार्त्त-
स्तत्पुरं शीघ्रमाया-
ज्जनकनृपतिसोदर्यो
मुकुन्दाङ्घ्रिभक्तः।। ४१।।
कुशकेतुसमज्ञानः
कुशद्वजममुं नृपः।
सांकाश्यनृपतित्वेन
सङ्क्लृप्तं जनकोऽब्रवीत्।। ४२।।

पदं २० - जनकः।

(रागः - कल्याणि, तालः - चेम्पट)

कुशध्वज! त्वं जीयाः! भृशमार्य!
तपसे वनगतिप्रवृत्तेन भ्रातः
मत्पित्रा राज्यं चेदं
त्वं च मयि न्यस्तः। (कुश...)
पुरहरधनुर्भङ्गकृते रामाय
परतमरमासमां सीतां वीराय।
दास्ये तत्परिणयमहोत्सवे
दुरिताघ! त्वमपि मत्समीपे भवेः।
इत्येदर्थं साङ्काश्या त्वं मया
मत्या गुरोस्सममत्रानीतो वयम्।
समदुःखसुखास्त्वया वीरवरात(?)
सुमुखात्र वस सुखी मत्समपिभवतः?
साङ्काश्याधिपतिश्शक्र-
सङ्काशं निजसोदरम्।
स्वस्मिन् प्रीतिं तस्य वीक्ष्य
स रम सन्तुष्ट ऊचिवान्।। ४३।।

सप्तामरप्रतिम आह विदेहनाथं
सप्तोल्लसत्स्वकशिरास्तमरुन्धतीशम्।। ४७।।

पदं २४ - वसिष्ठः।

(रागः - सौराष्ट्रं, तालः - चेम्पट)

राजन्! निमिवंशदीप!
भ्राजत्कीर्ते! दुष्टकोप! वरकुल!
वक्तव्यं तु वीर!
वक्ष्याम्यहं हि तत्।
अव्यक्तविष्णुप्रभवः
भव्यगुणः पद्मोद्भवः
तत्पुत्रो मरीचिर्मुनिः
तत्पुत्रः कश्यपो मुनिः।
तत्सूनुर्दिवसेशानः
तत्सूनुर्वैवस्वतो मनुः
तत्पुत्रवर इक्ष्वाकुः
अल्पेतरगुणोऽशोकः।
तं राजानमयोध्यायां
वीरं चक्रे महितायां
वैवस्वतो मनुर्द्धीमान्
देवे हरौ सुचितिमान्।
पुत्रस्तस्य कुक्षिर्भूपः
पुत्रस्तस्य विकुक्षिर्भूपः
बाणानरण्यपृथुत्रिशङ्कु-
धुन्धुमारयुवनाश्वाः।
मान्धातृसुगन्धिध्रुवसन्धि
तत्सोदरः प्रसेनजित्
ध्रुवसन्धिसुतभरता-
सितसगरासमञ्ज

अंशुमद्दिलीपभगीरथ-
ककुत्स्थराघवः
कन्माषपादशङ्खण-
सुदर्शनाग्निवर्णशीघ्रगाः
मरुप्रशुश्रुकांबरीष-
नहुषययातिनाभागाः
क्रमादेते पूर्वपूर्व-
भूमिपपुत्रका सर्वे
पुत्रो नाभागस्याप्यजः
पत्रिवाहप्रियस्वोजाः
दशरथस्तस्य सूनुः भृशं
भक्तो जनार्द्दने
जातौ दशरथात् सुगुणौ
भ्रातरौ रामलक्ष्मणौ।
आदिवंशातिशुद्धानां
आदितेयप्रभावानां
परमधर्मिणां राज्ञां
वरेक्ष्वाकुकुलजातानाम्।
सत्यवादिनां वीराणां
कृत्यज्ञानां गुणाब्धीनां
वरयामो रामलक्ष्मणयोः
वरचिदर्थे त्वत्सुते भय।
सदृशाभ्यां लसद्भासा
सदृशे दातुमर्हसि।

मुनिवचनाज्जनकनृपो
महनीयं वंशमात्मनो विद्वान्।
अकथयदृषिवर्याय
प्रथितगुणायात्मयोनिपुत्राय।। ४८।।

पदं २५ - जनकः।

(रागः - मलहरि, तालः - चेम्पट)

कुलं हि न श्रोतुं परं
कीर्तितमर्हसि वर-
कन्यायाः प्रदाने हि
तत् कुलजेन
वक्तव्यं हि तत्।
विश्रुतो राजा भूतिषु
विश्रुतः निमिरूषे लोकेषु
मिथिस्तत्पुत्रः जनको-
दावसुनन्दिवर्द्धनाः। (?)
सुकेतुदेवरातबृहद्रथ-
महावीरधृतिमन्तः।
सुधृतिधृष्टकेतुहर्यश्व-
मेरुप्रतीन्धकसंज्ञाः
कीर्तिरथदेवमीढविबुधाख्य-
महीध्रक कीर्तिरातमहारोमाणः।
कीर्तिमान् महारोम्णो गुणी
स्वर्णरोमा पुत्रस्तस्य
वर्ण्यो देवर्षिपित्रनृणः
राजा ह्रस्वरोमा पुत्रः
राजानस्त्वेते हि पुत्राः
पूर्वपूर्वोक्तभूपानां
तुल्यगुणाब्धीनां पुत्रौ
ह्रस्वरोम्णो ह्यावाम् ।
तत्र जेष्ठस्सुतपोवान्
जनकोऽहं कुशध्वजः
अनुजो मे त्वयं त्वाजे

रामरामानुजयोर्दास्ये
रामे मत्सुते प्रशस्यः।
ब्रह्मर्षिवर्यौ तु तदा ब्रह्मज्ञानाग्रयायिनौ।
विश्वामित्रारुन्धतीशौ वैदेहाधिपमूचतुः।। ४९।।

पदं २६ - विश्वामित्रवसिष्ठौ।

(रागः - कापि)

जनकनृपाल!
त्वं जीयाः मनुवंशतिलक!
मननकृतेरभय
शमधनमुनिवृन्दै-
स्सुमानितगुणवृन्दैः। (जनक...)
ह्रस्वरोमसुतौ भूपौ भास्वत्तुल्यप्रतापिनौ।
विश्वामित्रवसिष्ठौ तौ विश्वख्यातावथोचतुः।। ५०।।
वक्तव्यं कार्यमिदमस्माभि-
र्मुनिसत्तमौ भक्तवर्यौ
देवे जनार्दने उक्तं
भवद्भ्यामतीव तेन स्वस्तष्टौ
व्यक्तमावां धन्येन यत्
प्रेरकौ युवां शिष्टौ।

(कीर्तनं - रागः - कल्याणि)

मन्देतरगुणावसथः(स्थः?)
नन्दी दशरथः
सानन्दागीतसत्कथः
नान्दीश्राद्धानितनयैः।
नन्दनीयगुणोकार
यत् पुत्राभ्युदयसिद्धे (ः? द्ध्यै?)
वृत्रहरसमविक्रमः प्रसिद्धः।
उद्दिश्य पुत्रांश्चतुरः प्रददौ

चतुस्सहस्राणि स वै। (मन्दे...)
स्वर्णवासोयुतानां
सुमहितपयस्सुशीलवतीनां
ब्राह्मणेभ्यो रत्नाद्यैश्च
ब्रह्मविद्यदा ददौ तेभ्यस्सुचित्। (मन्दे...)
तावत् सास्त्रीयदृष्ट्युत्सुक-
निजहृदयः प्राप्य साकेतमस्मिन्
पृथ्वीनाथं युधाजित् स्वतनयसहितं
भूमिपालस्त्वपश्यन्।

श्रुत्वा तं च विदेहगं दशरथं
वृत्तं च सर्वं विदि-
त्वासौ वेगत एत्य मैथिलपुरं
श्रीकेकयाधीश्वरः।। ५१।।
संबन्धु राजपुत्रं तं
प्रणनाम स वीर्यवान्।
तमर्चयित्वा रघुप-
स्समभाषत मोदवान्।। ५२।।

पदं २७ - दशरथः।

(रागः - शङ्कराभरणम्, तालः - अटन्त)

महित! केकयेश!
मित्र! जय भृशं जय!
मम सुतमातुल! तुष्टश्रीश
तुरगपतियतायाः धरणीपतिः
किं सुखाद्वसति?
तस्य दयितयाकिय[३१]
कैकेयी जननी सती
किं मोदाद्वसति? तव
दयित (ता?) वैदिकपूत!

धृतिमती सुमतिः किमयि भवती
हरिपरिचर्यां विधिपोले[३२]।
नृवर! भवानपि
किं भो करोत्रि(ति)
शुभमहित! त्वमपि
धीरम्य मम हे।
सुमते! इह समनेताभ-
पयतः मम गुणमहितरां
सुमुख! पुत्रकैः समोऽपि
हि भवान् नृप।
भवत्सुखे मम मोदः
भवद्खेदे मद्खेदः
सुमोदितदेव! रिपुहतिकृतिचतुर!
परमे रमापतौ सुस्थिरभाव! शुभ! (महित...)

स्वकीयताताधिकवत्सलं तं
स्वस्मिन् विदन् श्रीरघुवंशकेतुम्।
मोदादुदश्रुर्विनयोपपन्न-
स्तदा युधाजिन्नृपतिं बभाषे।। ५३।।

पदं २८ - युधाजितः

(रागः - कल्याणि, तालः - चम्प)

चक्रवर्तिनृपतिशतके उरुक्रम!
चक्रपाणिभक्ततिलक!
शक्रपुरमेत्य दैत्यपरमगर्वभञ्जक!
स्वविक्रमत्रिविक्रमेष्टचक्रदरधारक! (चक्र...)
शङ्का न नृष्वतिपुण्योऽसि
शङ्करार्य पङ्कजाक्षसमः विलसत्
तङ्क[३३]मयवसन-
मसंख्यमकराङ्कजयी!

तत्कमनीयरूपं रामं सूनुं
त्वं लब्धवान् यत्! (चक्र...)
इङ्ङने[34] गुणोच्चरङ्गस्य
मङ्गलस्य सङ्गरसुकृतिचतुरस्य
अङ्डे कृपाप्रेमङ्ङळ्[35]
पात्रमहं मदीय
तिङ्ङिन[36] मत्पूर्वपुण्य-
परिपाकान्मन्ये सदय! (चक्र...)
अहं पुत्रवत् पाल्यस्त्वया
अमितनय! अहित-
कुलहतिनिर्दयः!
रामसीतापरिणयमहे ममागतिः
अमितगुण! हरिकृपयेति
मन्ये सुमते! (चक्र...)

रामं सुभूषितं चक्रे भूषणैस्सर्वभूषणम्।
राघवोऽन्यांश्च तनयान् भूषणैर्भूषितान् व्यधात्।। ५४।।
यथा चक्रे दशरथः पुत्राणां पुत्रवत्सलः।
तथैव मैथिलौ भूपौ स्वकन्यानां प्रचक्रतुः।। ५५।।
उत्तराभ्यां फाल्गुनीभ्यां सविवाहस्त्ववर्तत।
प्राजापत्यं कर्म तस्मिन् प्रशंसन्ति मनीषिणः।। ५६।।
सुखेन तां रात्रिमसौ निनाय
राजा दशस्यन्दननामधेयः।
तदा पुरस्कृत्य महर्षिमुख्यकान्
सयज्ञवाटं समुपाजगाम।। ५७।।
युक्ते मुहूर्ते विजयेतु राघवः
सभ्रातृभिर्भूषणभूषितैर्युतः।
ऋषीन् पुरस्कृत्य वसिष्ठकौशिका-
दिकान् सुभूषाँश्शिवकौतुकान्वितः ।। ५८।।

ऐश्वर्यवीर्ययशसां सज्ज्ञानस्य तथा श्रीयः।
वैराग्यस्याश्रयो भूपं वसिष्ठ इदमब्रवीत्।। ५९।।

कृतकौतुककल्याणः
सुतानां महागुणः।
राज्ञा दशरथो राजन्।
अभिकांक्षति भ्राजद्दातारं विराजन्।
ब्रह्मर्षिसमज्ञान
ब्रह्मवित्कृतमान।
जिह्ममायि[37] जनाप्रिय
ब्रह्मविद्याज्ञवल्क्योष्ट।(?)

वसिष्ठेनैवमुक्तस्तु वरिष्ठो सौनिमेः कुले।
गरिष्ठां वाचमादत्त धर्मिष्ठो मिथिलापतिः।। ६०।।

पदं २९ - दशरथः।

(रागः - मोहनम्, तालः - चेम्पट)

कस्संस्थितो विरोधी मे
कस्याज्ञावश्यकी समे
भक्तिमद्वर स्वगृहे सत्तमः
कोऽपि चारो महान्।
इदं राज्यमपि तव मुदा
वेहि तुष्टदेव (?)
कृतसर्वकौतुकास्ताः
सुता मे पद्मजसुत।
वेदिमूलनिकटागताः
वायुजभूतशिखाभातः (?)
प्रतीक्षन् त्वदागमत्ते[38]
प्रतिष्ठितो वेद्यां सुशक्ते
अहं निर्विघ्नः क्रियतां
विभो अविलंबेन कर्मप्रभो

जनकोक्तं तदा श्रुत्वा भानुवंशशिखामणिः।
सुतान् प्रावेशयामस सर्वानृषिगणानपि।। ६१।।
राजा ततो विदेहानां जनकः परितुष्टधीः।
पापिष्ठजनदुर्द्दर्शं वसिष्ठमिदमब्रवीत्।। ६२।।

पदं ३० - जनकः।

(रागः - भैरवी, तालः - चम्प)

कारयस्व ऋषिश्रेष्ठ
रामस्य लोककाम्यस्य
परिणयं कर्म शुभं
पुलहमुखप्रशंस्य!
विश्वामित्रं पुरस्कृत्य
शतानन्दादिमुनिवृन्दयुतो
मनुकुलज भूपेषु सुमनाः।

(रागः - सावेरि, तालः - चेम्पट)

तथेत्युक्त्वा वसिष्ठस्तु प्राप्तो वेदिं प्रपान्तरे (?)।
अलञ्चक्रे स वेदीं तां पुष्पगन्धैस्तु सर्वतः।। ६३।।
पालिकाभिश्च हैमीभिः घटैस्सच्छिद्रकाङ्कुरैः।
शरावैरङ्कुराढ्यैश्च सधूपैर्धूपपात्रकैः ।। ६४।।
स्रुग्भिस्स्रुवैश्शंखपात्रैः पात्रैरर्घ्यादिसंस्कृतैः।
सम्पूर्णलाजकैः पात्रैः संस्कृतैरक्षतैरपि।। ६५।।
इक्ष्वाकुवंशसंजातनृपालकपुरोहितः।
दर्भैस्समास्तीर्य च वेदिकां शुभां
समैस्समन्त्र (?) चतुराननात्मजः।
अग्निं समाधाय च वेदिकान्तरे
समन्त्रकं गाथिसुतानुमोदितः।। ६६।।
अग्नौ जुहाव विधितो वसिष्ठोऽपि च नन्दनः।
ऐश्वर्यादिगुणैरेभिरन्वितो भास्करद्युतिः।। ६७।।
सुतां समस्ताभरणोज्वलाङ्गीं
सीतां समानीय समक्षमग्नेः।

संस्थाप्य रामाभिमुखो नृपाल-
स्स्वस्थैस्तदा संपरिपूज्यमानम्।। ६८।।
राममाह स्म दुर्द्धर्षं कौसल्यानन्दवर्द्धनम्।
लक्ष्म्या समायुतं देवं जनको वेदवित्तमः।। ६९।।

पदं ३१ - जनकः।

(रागः - तोटि, तालः - चेम्पट)

सीतेयं सहधर्मचारिणी सुता सत्तमाऽमितगुण!
तव प्रतीच्छा तव भद्रं चास्तु।
त्वं वरपाणिना पाणिमद्ध्यास्तु
गृह्णीष्व महाभाग पतिस्पृष्ट।
गुणपूर्णच्छायेवानुगता
सती च सा शिष्टा।
उक्त्वैवं प्राक्षिपद्राजा
मन्त्रपूर्वं जलं तदा!

(कीर्तनं - रागः - श्रीरागं, तालः -अटन्त)

तदामराः पङ्कजसंभवादयः
तथा मुनीश्वराश्च पराशरादयः।
तत्कर्मविज्ञानमुदाप्लुतास्ततः
ते प्रोचुर्वचः खलु भृशं साधु साध्विति।

(कीर्तनम् - रागः - पूर्वभैरवि, तालः - त्रिपुट)

देवताकरवृन्दताडित-
दृन्दुभिस्वन उत्तमः।
दिव्यः प्रादुरास भयङ्करो
बहुधा मोहनोऽद्भुततमः।
सूनवृष्टिरभूच्च
दानवनाशनस्य रमापतेः
मूर्ध्नि रामसुरूपकस्य
पुरे च मैथिलपालिते।

एवं प्रदाय स्वसुतां स सीतां
कन्यां तदा मन्त्रपुरस्कृतां नृपः!
तं लक्ष्मणं वै भरतञ्च मैथिलः
शत्रुघ्नमप्येष तदाह तुष्टधीः।। ७०।।

पदं ३२ - जनकः।

आगच्छ लक्ष्मण मत्पुत्रीमिमां
प्रतीच्छतुतरां चारुतम।
ऊर्मिलामस्याः पाणिं गृह्णीष्व दोष्णा।
सन्मते! माभूत् कालविलम्बो जिष्णो!

पदं ३३ - जनकः।

(रागः - श्रीरागं)

भरत! त्वां माण्डव्याः मत्सुतायाः
भरितगुणैश्शरच्चन्द्राभकाय!
बन्धुप्रियपालकेन पाणिं भुजेन
सिन्धुरगमनायाः गृह्णीष्व सुमान!।

पदं ३४ - जनकः।

(रागः - मद्ध्यमावति)

शत्रुघ्न! श्रुतकीर्त्या मत्पुत्रिकायाः।
श्रुतशास्त्र विष्णुप्रीत्या जितमाय!
पाणिं गृह्णीष्व भुजतल्लजेन
नाणीयो गुणबल प्रियदर्शन
सर्वे भवन्तः खलु सौम्यरूपा!
सर्वे सच्चरितवृत्ताढ्यास्सुरूपाः
पत्नीयुतास्सन्तु ककुत्स्थकुलीनाः
रत्नभूताः को विलम्बो
न स्यात् सुमानाः।

जनकस्य वचश्श्रुत्वा पाणिं पाणिभिरस्पृशन् ।
चत्वारस्ते चतसृणां वसिष्ठस्य मता (?) स्थिताः।। ७१।।

(कीर्तनं- रागः - कामोदरि, तालः - अटन्त)

पुरा धनुर्दर्शनमात्रतोऽपि
नाजग्मुरेते विबुधाग्रगण्याः।
सीतासमेते प्रकटं हि रामे
प्रापश्च वेगान्मिथिलापुरं ते ।। ७२।।
सीतासमेते श्रितशोकनाशने
क्षणक्षणव्यक्तगुणार्णवाश्रिता
विशेषकायास्य शिवा हि पद्विज
प्रबर्हवाय्वब्जभुवश्रियापि च।। ७३।।
एतैश्च सर्वैरपि यत्पदानतैः।
दृश्यन्त एवाभ्यधिका यथोत्तरम् ।
जम्भारिकामानिलकामजैर्मनु-
प्रकृष्टवाय्वर्कहिमांशुसूर्यजैः।। ७४।।
वाराशिसन्नारदतापसाभ्यां
भृग्विर्षिणा पावकदेवतेन।
गाथेयतत्तुल्यवसिष्ठमुख्यै-
स्सप्तर्षिभिर्भास्करनन्दनेन।। ७५।।
वैवस्वताख्येन च मित्रतारा-
निरृत्युदाराश्विगजाधिपास्त्रैः।
नारायणोच्छिष्टसुभोजिविष्वक्-
सेनेन देवेन धनाधिपेन।। ७६।।

(कीर्तनम् - रागः - शङ्कराभरणं, तालः - अटन्त)

शुभैश्शतस्थैश्च तथामरेशै-
स्तदन्यदेवैर्मनुभिश्च काशैः(?)।
श्रीभार्गवेण च्यवनेन तद्व-
दुचत्थ्यवैन्याभिधहेहयैश्च।। ७७।।
प्रियव्रतो यश्शरबिन्दुको य-
स्ताभ्यां च गङ्गाभिधया च देव्या।

पर्जन्यया चापि तथा विराज
स्वाहाख्यया पावकजायया च।। ७८।।
बुधेन चोषा परसंज्ञया च
शनैश्चरेणापि च पुष्करेण।
एते यथापूर्वमथाधिकैर्गुणै-
रुपासिते नीलतटित्प्रभात्मके।। ७९।।
अन्यैश्च देवैरपि कर्मजैश्च
देवैस्तथा ज्ञानजदेवदौघैः ।
सदेवगन्धर्वकिन्नरोरगै-
श्शुभाप्सरोभिर्निखिलोपदेवैः।। ८०।।

(कीर्तनम् - रागः - सौराष्ट्रं, तालः - अटन्त)

मनुष्यगन्धर्वगयादिभूपै-
स्सन्मुख्यदोर्ज्जोरुजवेदिभिश्च।
शूद्रैस्तथान्यै रजकादिभिश्च
चण्डालकान्तैश्च मनुष्यवृन्दैः।। ८१।।
मृगैश्च कीटैरचलैस्तृणान्तै-
स्सदानते चापि सदानते हरौ।
रामे प्रहृष्टं सचराचरं जग-
द्यदन्तरोऽस्या स नियामकश्च सः।। ८२।।
श्रीनन्दनानीतसुपुष्पजालैः
कौबेरसचैत्ररथस्थसूनैः।
त्रिकूटसंस्थं वरुणस्य यत् सर-
स्तस्मादथानीतसुमैश्चमञ्जुलैः।। ८३।।
देवेष्टतत्तत्स्थलजैश्चपुष्पै-
र्देवोत्तमैर्स्वीयमनोभिसृष्टैः।
पुष्पैश्च रामं ववृषुस्ससीतं
ते तत्पुरं चापि सुराग्रगण्याः।। ८४।।

जघ्नुश्च यक्षाः महिता बलेन ते
भेरीर्महाझर्झरिकाश्च दुन्दुभीन् ।
मृदङ्गसन्मद्दलवेणुवीणास्वनान्
प्रचक्रुः किल किन्नरेशाः।। ८५।।

(कीर्तनम् - रागः - एरिक्किल, तालः - अटन्त)

जगुर्हि गन्धर्ववराः कलं तदा
ग्रामं तदा स्वं विषयं मनोज्ञम्।
गान्धारमाश्रित्य लयादियुक्तं
प्रदर्शयन्तस्स्वरसङ्गतीश्च।। ८६।।
स्वरानथाश्रित्य पिकस्वरांस्तदा
तन्मध्यसंस्थानपि तालभेदान्।
आश्रित्य तालैर्महितोर्वशीमुखाः
नृत्तं प्रचक्रुर्मधुवैरिदासिकाः।। ८७।।
धरातलस्था अपि वारनार्यो
नृत्तं प्रचक्रुर्हरिदत्तचित्ताः।
तेनुर्हि नाट्यं च नटास्समर्थाः
नृत्तं प्रचक्रुः किल नर्तकाश्च।। ८८।।
दृष्ट्वा हि रामं परिपूर्णसत्गुणं
सीतायुतं तल्लसितं पुरं च।
प्रोचुर्ज्जना नो पुरमेतदद्य
वैकुण्ठलोकस्थहरेर्गृहं हि।। ८९।।
अयं हि रामः खलु मूलरूपी
नारायणो नात्र विचार्यमस्ति।
सीता त्वियं पद्मजवन्दिता महा-
लक्ष्मीर्वयं चापि विमुक्तिशालिनः।। ९०।।

(कीर्तनम् - रागः - भूपालम्)

ततः प्रदक्षिणं कृत्वा वह्निं वेदिं नृपं तथा।
मुनीनपि महाबुद्धीन् राघवास्सहभार्यकाः।। ९१।।

(कीर्तनम् - रागः - पोरनीर्)

चक्रुस्ते च यथोक्तेन विवाहमृषिसम्मतम्।
विधिपूर्वकमुत्कृष्टवीर्याः दशरथात्मजाः ।। ९२।।
अग्निं ते त्रिःपरिक्रम्य ऊहुर्भार्या महागुणाः।
रामचन्द्रो लक्ष्मणश्च शत्रुघ्नभरतावपि।। ९३।।
अथोपकार्यां(?) स हि रामदेवः
सीतासमेतः पितृमातृयुक्तः।
स्वस्त्रीयुतैर्भ्रातृभिरन्वितोऽसौ
प्रागाद्वसिष्ठर्षिगणैस्सबन्धुः।। ९४।।
अस्तं जगाम सविता कुमुदप्रसून-
सङ्कोचनेन सुमुखी जनचित्तधृत्या।
चन्द्रश्चकोरगणमोदचयेन कामी
कामेन सद्विजवरो हृदयं समागात्।। ९५।।
सायन्तनं कर्म विधाय राम-
स्सीतासमेतस्सहबन्धुवर्गः।
स तां निशां वीरतमो निनाय
सतां वरो मैथिलराजधान्याम्।। ९६।।

इति सीतास्वयंवरः प्रबन्धः प्रथमदिवसस्समाप्तः।

शुभमस्तु।

सीतास्वयंवरम् - द्वितीयदिवसः।

क्षीराम्भोराशिशायी सरसिजजपुरारातिमारेन्द्रवन्द्यो
नारो भूभारहारी खलहृदयसुराराविचोरासुहारी।
मारीचोरुव्यथादस्सुरगणयुवतीगीतसत्कीर्तिपूर-
श्श्रीरामस्तूपकार्यास्थित उत विबभौ दारयुक्
पद्मनाभः।। १।।

(पुऱ्पाट् - चतुर्थखण्डः)

पक्षिश्रेष्ठकेतुः परमः रूक्षराक्षसातिभीमः।
लक्षितत्रिपुरार्यजो लक्ष्म्या युक्तो रेजे।

(रागः - कामोदरि, तालः - अटन्त)

ततः प्रभाते जनकं कृताह्निक-
स्सतांवरो गाथिज एत्य सादरम्।
सुपूजितस्तेन वचस्समाददे
सुपावनाङ्गश्रितमर्त्यमोददः।। २।।

पदं १ - दशरथः।

जनक नृपतिलक त्वं जीयाः
सनकाचित् समाचित् सुनय। (जनक...)
सकलनृपालगणे महितस्त्वहो
मिथिलवेदार्थज्ञो महान्।
महित त्वमेवास्मिन् लोके प्रसिद्धः
इति मतिमतो मे
हि चितिस्सुसिद्धा। (जनक...)
मननकृद्धरेरहं तोषितस्त्वया
निरवधिगुणे श्रीरामे धरिणिजातयां[३९]
सीतां दत्तवान् यतः।
मम परमप्रियो रामस्तु
नृपते! गच्छामि शैलं शिवस्य।
नानाद्रु श्वशुरं (?) देवस्य

प्रदक्षणीकृत्य तं तु त्वरया यामि
मदीयं सिद्धाश्रमं सौम्य। (जनक...)
श्रुत्वा गाथिसुतोक्तं
श्रवणे मनने च माधवध्याने।
अतिसक्तो जनकनृपो
मतिमान् वाक्यं जगाद कुशिकसुतम्।। ३।।

पदं २ - जनकः।

(रागः - वसन्तरागः, तालः - चेम्पट)

तव पदसरसिजयुगलं वन्दे
अतितापसं ते तपः कौशिकः।
अतिसनकादिश्च ते शमः
अत्याङ्गिरसि सुमतिश्चापि ते।। ४।।
अतिशुक्रा ते नीतिश्च
किञ्चानन्तगुणार्णवभारत।
वञ्चितपरममहत्ववतः
रामस्यापि च भक्तवरो भवान्।। ५।।
सोमास्यामरप्रभाव स्वातन्त्रो-
ल्लसद्रामहरीच्छया।
सुतरां परिणयस्सीतायाः
वृत्तश्चेदपि रामसीतेच्छया
क्लृप्तस्तत् घटकतया यत्।
पश्चान्मुनिर्दशरथं समवाप्यपुत्रै-
स्तेनावपेन च सुमन्त्रमुखैश्च युक्तम्।
गाथेस्सुतो विरहतप्तमनाः नृपस्य
त्यक्तै (?) हि कोऽपि नृपपूजित एवमाह।। ६।।

पदं ३ - विश्वामित्रः।

(रागः - एरिक्कलकामोदरि, तालः - चम्प)

इक्ष्वाकुभूपकुलभूषण दशरथ!
रुक्षदितिजविनिहतेस्स्वर्गयायन्निजरथ!

रामसंबन्धितया
पद्मजादिसुरमान्य!
समयागकृतितुष्ट देवगण धन्य!
गच्छामि तपःकृतौ
माधवनियोक्तृत्वात्
स्वच्छचित् विष्णोश्चाति-
तपः प्रियत्वात् ।
तव च तव पुत्राणां
वसिष्ठमुखर्षीणामपि
देवतुल्य नृपतेऽहं
विरहतप्तोऽपि।
वैष्णवशिखामणि-
स्त्वमसि राजेन्द्र!
जिष्णो रिपूणां चेदपि वक्षो तोषितेन्द्र!
सर्वदा स्मर विष्णुं सर्वोत्तमं हरिम्।
शर्वब्रह्मार्चितं परात् परमात् परम्।
माहात्म्यमत्युत्तमरामभक्तिं
महामुनेर्वीक्ष्य स गाथिजस्य।
वियोगखिन्नस्तु मुनेरवादीत्
वयश्चितिभ्यां नृपतिस्स वृद्धः।। ७।।

पदं ४ - दशरथः।

(रागः - मोहनम्, तालः -चम्प)

कौशिक! नमोऽस्तु ते
मम पूर्वभवनृपत्रिशङ्कुनव-
शाश्वतस्वर्गलोकद प्राप।
अंबरीषयज्ञपशुभूतशुनःशेफस्य
अन्पिनोट्टु[४०] दीर्घायु-
स्त्वदानतोतप्रशस्य (?)।

श्रीरामे सहजयुते ब्रह्मर्षिवर्य
सारमते! मत्तोपि
भवतः शूरवर्ये प्रीति-
वात्सल्योऽधिको
यत् बलातिबले धृतशौर्याय
सकलधनुर्वेदं च मुनिमौले
उपदिष्टवान् यदसि यच्च सीतायाः।
सूपकारि परिणयो जातोऽसि हतमाय!
त्वद्वियोगासहोऽहं छेदविशुभकृतौ
विद्वद्वर्य न विरोधि भवाम्युरुसुकृतः ।

पूर्णानन्दोरुसौन्दर्यचिदमितसुगन्धाद्भूतश्रीसुतेज-
श्शौर्यौदार्याद्यनन्तामितगुणगणदेहं समस्तारदूरम्।
साक्षान्नारायणं राक्षसदशकवधाद्यर्थमुर्व्यां मुकुन्दं
प्रादुर्भूतं स गाथेस्सुत इदमवदत्तद्वियोगाभितप्तः।। ८।।

पदं ५ - विश्वामित्रः।

(रागः - सौराष्ट्रं, तालः - अटन्त।)

कमलनयन समाधिकहीन!
विमलभवनितसमसुरसुमन!
निखिलासुरकृन्तन समनिगममानैः
अखिलेशस्त्विति मोहेन
समवेदितसुमान!
अस्त्रसङ्घदानादियत्कृतं भवते
शास्त्रेण मुख्यवेद्यतत्परिपूर्णशक्ते!
नित्यस्वतन्त्रबलाप्तये नु रतः
कृत्यं मया कर्तव्यं
त्वद्दासेनेति कृतम् ।

तमाह रामो महितो गुणौघै-
स्समस्समानानसमे हि यस्य।

न चाधिकाश्चाजजडं वृतत्वा-
त्तस्याभिमानित्ववशाच्च विष्णुः।। ९।।

पदं ६ - रामः।

(रागः - पाटि, तालः - अटन्त)

समोऽसि पित्रा मम सन्मुनीन्द्र!
समोऽसि मात्रा मम तापसेन्द्र!
समो वसिष्ठेन च संयमीन्द्र!
ममासि सुज्ञान ब्रह्मर्षीन्द्र!
चिन्तारतो मे भव नित्यमेव
सन्तापहीनस्त्वमतो हि देव!
सन्तोषयुक्तस्तु सदा त्वं भवेः
अन्तेककल्पस्य मदीयभाव।
पूर्णसम्मोददेहस्य पूर्णप्रज्ञार्चितस्य तत्।
पूर्णसम्मोदवानाह वर्ण्यं श्रुत्वा वचो मुनिः।। १०।।

पदं ७ - विश्वामित्रः।

भवत्कृपा शाश्वतिकी महात्मन्!
भवेत्त्वयि श्रीवरसम! परात्मन् !
सन्त्यक्तसर्वैहिकसुखोऽहं तु
सर्वथा वियोगे परितप्तस्ते ।
तपसो विष्णुप्रोक्तस्वधर्मत्वात्
तापसत्वाच्च मे हि माद्रिं गच्छन्तं
त्वमनुजानीहि मत्तोऽपि
प्रिय! मे राम!
अनुगृहाण च मामवितसम!
आमन्त्र्य तं हृदयसंस्थितविष्णुरूपे-
णाभेदमस्य हि विदन् हृदये निधाय।
रामं जगाम सुरकिन्नरराजमानं
शम्भुप्रियाजनकमुत्तरपर्वतं सः।। ११।।

विश्वस्य मित्रे तु गते महात्मा
राजोत्तमः पङ्क्तिरथः सपुत्रः।
वैदेहमेत्येष वचो बभाषे
सहानुगः पुत्रवसिष्ठयुक्तः।। १२।।

पदं ८ - दशरथः।

(रागः - भैरवि, तालः - चेम्पट)

राजन्! त्वत्संबन्धितया वयं
भ्राजत् कुलजाजतास्सदय! (?)
सुखमस्मि स्थितो हि त्वत् पुरे
विखनस्तुल्यमते! (?) हतारे
नाकेशोपमप्राभवोऽहम्
साकेतं गच्छामि सह
पुत्रैस्सदारैर्ज्जनक!
मित्रैश्च समैः क्षमापालक!
अनुज्ञां देहि पूतदेहः मनुवंशज! यज्ञैरर्हैः
उपनिषद्वेदिषु मुख्य
उपकुर्वस्मासुबद्धसख्य!

जनकोपि जनार्दनप्रियं
मनुवंशोद्भवभूपभूषणम्।
अजिताङ्घ्रिसरोरुहाश्रय-
स्स्वजपुत्रं नृपतिं जगाद सः।। १३।।

पदं ९ - जनकः।

(रागः - सुरुट्टि)

अजसदृश! जयसततं
अजतनय! हरि सुमते! (?)
ककुदां हि पृथ्वीशानां
क्काकुत्स्थानां गुणवार्द्धिनाम्।
जाता वयं महाभागाः

पीताम्बरविहरणाग!
विरहतप्तोऽप्यहं भवतः
वीर्यवर्य! महितचितः (?)
मनुक्लृप्तपुरगमनं
माननीय! हस्तिगमन!
वारयितुं न शक्तस्सदय!
वीरवर्य! पुनर्दृष्टि भूयात्!

(कीर्तनं - तालः - चेम्पट)

ततो रामाय जनकः सताताय महामतिः।
उदारचरितो वीरः ददौ कन्याधनं बहु।। १४।।
धेनुकोटिसहस्राणि बहूनि मिथिलेश्वरः।
मुख्यानां कम्बलानां च क्षौमकोट्याम्बराणि च।। १५।।
पादातहस्त्यश्वरथं दिव्यरूपं स्वलंकृतम्।
ददौ कन्यापिता तासां दासीदासं तथोत्तमम्।। १६।।
सुवर्णस्य हिरण्यस्य मुक्ता विद्रुमयोस्तथा।
प्रददौ भृशसन्तुष्टः कन्याधनमथोत्तमम्।। १७।।
दत्वा द्रव्यं त्वसङ्ख्यं पुनरपि समनुज्ञाप्य काकुत्स्थनाथं
युक्तं पुत्रैश्च मित्रैश्शुभमतिरविशत्स्वीयवासं महात्मा।
नित्यश्रीके हि विष्णावुरुतरमहसि प्रोज्वलद्रामरूपे
लक्ष्मीपुत्रीप्रदानं स्वकृतमिति विदन्मोदसिन्धौ ममज्ज।। १८।।
पादाताश्वरथद्विपैश्च धरणीं तत्पादसंघर्षजैः
प्रोद्यत्पांसुभिरम्बरं निजयशःपुञ्जेस्समस्तं जगत्।
आपूर्यावार्यवीर्यस्सकलसुरवराराधितो रामचन्द्र-
स्सीतायुक्तस्स तातानुजनिखिलमुनिज्ञातिबन्धुः प्रतस्थे।। १९।।
सशङ्खवीणापटहादिवाद्यै-
स्सन्नादिताशश्च सुनन्दिताशः।
रामस्ससीतः प्रययौ पुराग्र्यात्
सुमित्रयुङ्मन्मथकोटिरूपः।। २०।।

सश्रीपतिः पङ्क्तिरथः प्रयास्यत्-
सपत्रिणामुत्तमधीर्न्निनादम्।
निशम्य घोरं भयशंसि चाशिवं
निशाकराभप्रभमावखं (?) जगौ।। २१।।

पदं १० - दशरथः।

(रागः - पुन्नगवरालि)

अरुन्धतीश! ब्रह्मर्षीश!
वशीकृतेन्द्रिय नमः।
पक्षीणां शब्दान्येतानि
रूक्षाण्यतीव सुमन!
पित्रा संजनयन्ति मे
एत्रयुं[४१] हृदये सौम्य। (अरुन्धतीश...)
किमस्य फलं भवेदिति
मम चोल्क[४२] बृहन्मते। (अरुन्धतीश...)
मृगाणामेषां प्रचारः
वर्गशो मे रथस्यारात् । (अरुन्धतीश...)
मच्चित्तत्तिलानन्दत्ते[४३]
उच्चगुण! नल्कुन्निते[४४] । (अरुन्धतीश...)
इन्नितिन्रे[४५] फलं किं स्यात्
एन्नतुं[४६] ब्रूहि प्रशस्य! (अरुन्धतीश...)

राजर्षिवर्यं महितं ब्रह्मर्षिप्रवरस्तदा।
अजपुत्रं वसिष्ठोऽसावजपुत्रोऽब्रवीद्वचः।। २२।।

पदं ११ - दशरथः।

(रागः - कण्ठारं, तालः - चेम्पट)

पक्षीणां भूप! नादङ्ङळ्
रूक्षङ्ङळ्[४७] सुमंगलाङ्ग!
दिव्य! भयसूचकङ्ङळ्[४८]
दिव्यत्कान्ते! अरिकोद्भूतङ्ङळ्[४९]

एतन्मृगप्रचारस्तु संशय-
मयन्ति तज्जमेते
भयमिति विद राजेन्द्र!
अभयो भवतोषितोपेन्द्र

तेषां जनानां वदतां तदैवं
बभूव पांसुर्भयदायकस्सः।
तमोवृतश्चापि दिवाकरोऽभूत्
सर्वा दिशो न प्रबभूस्तदानीम्।। २३।।

(कीर्तनं - रागः - आहरि, तालः - चेम्पट)

भस्मावृतं तद्बलमत्युदारं
सस्मार नो किञ्चिदपि स्म कश्चित्।
वसिष्ठमुख्याश्च मुनिप्रबर्हाः
राजा स पुत्रश्च तदा विसंज्ञाः।। २४।।
आसंस्तदन्यं निखिलं विचेतनं
न रामदेवस्य हि विक्रिया भवत्।(?)
तदा हि सा घोरतमस्समावृता
छन्ना च मूर्खो रतमेनभस्मना (?)।। २५।।
सम्पूर्णानन्दचित्श्रीपरिमितिरहितानन्तसौन्दर्यतेज-
श्शौर्यौदार्यातिगाम्भीर्यपरतमसुगन्धोरुवीर्याद्यनन्तम्।
वृन्दं स्वाभाविकानामपरिमितगुणानां स्वरूपञ्च देहो
यस्य श्रीशातमाद्यं त्वघटितघटनाशक्तिमन्तं स्वतन्त्रम्।। २६।।

(कीर्तनं - रागः - मद्ध्यमावति, तालः - चम्प)

भीमोरुशक्तिं सुजटा च मण्डल-
प्रदीप्तमूर्द्धानमनन्तसद्गुणम्।
सजामदग्न्यं कृतराजमर्दनं
स कोटिलक्षामितसूर्यदीधितिम्।। २७।।
दुर्धर्षमेनं शिववासशैलकः
कालाग्निकोटेरपि दुस्सहात्मकम्।

तेजोभिरापूर्य जगज्वलन्तं
सुदुर्न्निरीक्ष्यं सकलैश्च लोकैः।। २८।।
स्कन्धस्थितात्युग्रकुठारशोभितं
धनुर्वरा चारुभुजे बिभूतम्। (?)
करान्तरप्रोज्वलितोग्रसायकं
कल्पान्तरुद्रामितवीर्यभाजनम्।। २९।।
समस्तवेदोदितसद्गुणार्णवं
निरस्तसर्वासुरदानवं हरिम्।
ददर्श तं भार्गवमादिपूरुषं
स सूर्यवंश्यो नृपतिस्सहात्मजः।। ३०।।
दृष्ट्वा ज्वलन्तं भृगुवंशकेतुं
वसिष्ठमुख्या जपहोमशीलाः।
ते संगतास्तत्र जजत्परेवं (?)
परस्परं शान्तिधना महान्तः।। ३१।।

(रागः - नाथनामग्रि, रागः - चम्प)

तन्नुटे[10] पितुर्निधनादत्यमर्षपूर्णोऽयं
प्रोन्नतोऽचिन्त्यशक्तिमान् ।
सर्वत्र चाभयन्[11] कार्त-
वीर्यार्जुनकृतात् (?) देवदेवन्[12] ।
क्षत्रतृणं ब्रह्मकल्पान्तवह्नि भार्गवन्[13]।
कुण्ठेतरामितवीर्यबलसंयुतन्[14]
कण्ठीरवन्निजरिपुदन्तिनां महितन्[15]।
वैकुण्ठन्[16] नाशयिष्यति किं कुठारेण।
स्वकण्ठसङ्गिना हरिर्नारायणः।
भूयश्च भूपालकसंहृतिः प्रभो
पयोवाहस्यानन्तोरुमतेर्विभोः
न चिकीर्षिता यदेकविंशतिवारम्।
नाकिनुतः क्षत्रियान् दुष्टान् वीरः।

हत्वा पुनश्चापि जीवग्राहं गृहीतान्
कृप्तक्षत्ररक्तह्रदपञ्चकेऽतिपूतः। (?)
समन्तपञ्चकाख्ये कुरुक्षेत्रे
पितृतर्पणं समस्तनायकन्[५७]
कृत्वा हि देवानां परायणः।
पितृवाक्यादभयं हि दत्तवान्
क्षत्रियाणां सर्वत्र सर्वदा सर्वैरपि गुणैः।
व्याप्तन्[५८] सत्यकामन्[५९] स्वतन्त्रन्[६०]
सत्यसङ्कल्पन्[६१] धूर्तान्तकन्[६२]
शिष्टपालकन्[६३] सत्यवाक्यन्[६४]।

एवं वदन्तो मुनिपुंगवास्ते
देवस्य पूजाविधयेऽर्घ्यहस्ताः।
श्रीभार्गवं विश्रुतभीमदर्शनं
श्रीरामरामेत्यनमद् गुणाद्भुतम्।। ३२।।

स्वीकृत्यर्षिप्रयुक्तं (?) निजपदयुगलप्रोन्नतीञ्चापिपूजाम्
लक्ष्मीयशः प्रतापो निखिलगुणगणाम्भोनिधिः पद्मनाभः।
लक्ष्मीशं सत्प्रतापं निखिलगुणगणाम्भोनिधिं पद्मनाभम्
प्रावोचज्जामदग्न्यो दशरथतनयं वाचमेवं गरिष्टाम्।। ३३।।

पदं १२ - परशुरामः।

(रागः - मद्ध्यमावति)

श्रीराम! पङ्क्तिरथपुत्र नृपालसिंह!
श्रूयते तवात्भुतं बलं वीर्यं सुमहत्।
तद्रुद्रहस्तधृतचापवरस्य भङ्गं
भद्र! श्रुतेर्विषयमाप सदा निर्मलाङ्ग!
तदद्भुतं त्वत्कृतधनुर्भज्जनं
मोदवत् सर्वैरचिन्त्यं सज्जनरञ्जन!
निशम्य तच्चापबलाधिकं धनुः
भृशवीर्यं त्वां प्राप्तोऽहमखिलेशसुमान !

आदाय दिव्ये खलु चापरत्ने
मोदान्वितौ माधवशम्भुदेवरत्ते(?)
सर्वप्रभुजिह्मतुरेव विश्वं
सदैव दैतेययुतं हि विश्वम्।
तयोः बलाधिक्यसमीक्षणाय
तौ प्रार्थितौ समेतैर्देवनिकायैः।
धनुर्धरौ स्वस्वजयाभिकामौ
घनप्रतापौ स्थितौ समरभीमौ।
तदा त्वहङ्कारमयं हि रुद्रं
मोदचित्पूर्णतनुर्न्नारायणो भद्रः।
हुङ्कारमात्रेण धनुः करस्थितं
पङ्कजाक्षस्संस्तम्भयामास ततः।
संस्तंभितं विष्णुबलेन शङ्करं
संवीक्ष्य सन्तुष्टहृदकाद्यास्सुराः।
सन्तुष्टुवुश्श्रीपतिमब्धिशायिनं
सन्तस्सदा त्वेवं नागेन्द्रशायिनम्।
नैतद्विचित्रं सकलान्तरे त्वयि
नाथ जगन्नियन्ता भगवांस्त्वमनन्तो यत्।
अजत्वं कर्तासि सृष्ट्याद्यष्टकस्य
अजय्योऽसि सर्वै सर्वस्यासि जेता
हरे नमस्ते भगवन् सदेति।

पदं १३ - परशुरामः।

(रागः - सौराष्ट्रं, तालः - चेम्पट)

तत्पार्वतीनायकचापश्रेष्ठं
त्वया प्रभग्नं खलु राघवश्रेष्ठः।
सुप्रथिता कीर्तिस्तेन तवाशु
अप्रतिद्वन्द्वता च निखिलेश!
ततोधिकं वैष्णवचापमेतत्

तं सुम्पूरयेद्यदि मत्करस्थितम्
तदा मत्तुल्यता ते भविष्यति
तदा पुरुषोत्तमता स्फुटं ते।
सम्पूरिते चापवरेऽहं त्वया
समरं करिष्यामि जगद्वीरार्य!

श्रुत्वा वचस्सत्यवतीसुतात्मजं
सबाष्पकः पङ्क्तिरथोऽब्रवीद्वचः।
कल्पान्तकाले हतवात्मवायु-
शम्भ्विन्द्रमुख्याखिलमम्बुजाक्षम्।। ३४।।

पदं १४ - दशरथः।

रागादिदोषातिविदूर! विष्णो!
नागेशशय! रेणुकायां प्रभविष्णो!
आविर्बभूव नारायण! श्रीनाथ!
भवान् जमदग्नितस्सर्वलोकनाथ!
असुरभूपहन्त्यैभूभारशान्त्यै च
भासुर! समदोषदूर! सर्वगुणोच्च!

महादेवार्चितो रामो महाविष्णुस्स भार्गवः।
भार्गवीसंश्रितः प्राह स्वर्गिनाथोजनन्दनम्।। ३५।।

पदं १५ - परशुरामः।

(रागः - सौराष्ट्रं, तालः - चेम्पट)

पुत्रा श्रृणु त्रयस्तेष्वमित्रवंशजनृपते
रामप्रतिवीरो मम सोमामितास्यो रणभीमः।

(कीर्तनं)

भार्गवो रामस्तदनु प्राहाच्युतः
भार्गवं रामं तमच्युतम्।
राम रामेदं धनुर्गृहाण-
परं रामस्त्विति रामस्य गिरम्
निशम्य संभवेत् ब्रह्मणे

तदेवं वीशवाहस्त्वित्युक्त्वा देवः।
जग्राह धनुस्तदा स्मयन्
रामः उग्रकोट्युग्रपराक्रमः।
तेजः प्रभामण्डलसंलसच्चापं
सज्यं चक्रे निमिषेण सोऽपि।
ततोऽतिवेगात् प्रहसन् रमापतिः
श्रितपालकोऽखिलपतिः।
स सन्दधे बाणवरं च शत्रुहा
ब्रह्मादयो देवगणास्समग्राः।
ब्रह्मनिष्ठाश्चोपदेवास्समे व्यग्राः
अभिन्नयोरद्भुतवीर्ययोर्लीलाम्।
उभयोरचिन्त्यशक्तिबलयुक्तयो-
र्द्रष्टुं विमानाधिरूढाः।
भक्ता हरौ ब्रह्माद्यास्सुराः प्रौढाः
तुष्टास्त्वलञ्चक्रुरथाम्बरं तत्।
श्रेष्ठैर्वरैर्भूषणर्भूषिताः
राघवोऽब्रवीद्रामो भार्गवं रामम्।। ३६।।

पदं १६ - रामः।

(रागः - सौराष्ट्रम्, तालः - चेम्पट)

गुणपरिपूर्ण भवान् ब्रह्मयतः
रणनिहतारिर्विष्णुस्सुततः। (?)
शीर्यतेनातश्शरीरो भवतः
वीर्यवत् कुत्र मोक्तव्यश्शरस्त्वतः ।
एवं वदन्नाचकर्ष देवाधीशो धनुस्तु तत् ।
राघवो देवताधीशो भार्गवस्तं वचोऽब्रवीत्।। ३७।।

पदं १७ - परशुरामः।

(रागः - सारङ्गम्, तालः -पञ्चारि)

अतुल्यनामकः कश्चित्पुरा सुरः
अजस्य सेवया तपोमयः खरः।

तपोमयस्त्वासीद्वञ्चितश्चायम्
ततो रुद्रेण दुर्बुद्धिर्मायी।
इच्छायुतोऽभूद्विष्णुतनुप्रवेशे
तुच्छचित्तं तं स्वतोदुष्टं भृशम्।
अन्तस्संस्थाप्य त्वामहमागतः
अन्तरदुःखात्मकदेहकोऽतुलः।
भगवानब्रवीत्तावत्
भार्गवो राघवं हरिम्
हरिर्वैकुण्ठनाथोऽसौ
वैकुण्ठे लसितं वरे।
अस्माद्धनुषस्त्वारोपणात्
विस्मेरितविश्वो नारायणः।
सर्वैर्गुणैः पूर्णः परि-
सर्वैर्दोषैरतिदूरः।
सर्वेषां ज्ञानद उपास्यः
सर्वमुक्तेशः प्रशस्य।
मधुहन्ता त्वमेवेति
सुधीभिर्निश्चिताचितिः(?)।
गच्छाम्यहं महेन्द्रं तत्
रामनारायणविष्णोः!
भीमरणकारिन् जिष्णो!
सोमशेखरार्च्य! प्रभविष्णो!
कामामितरूप! कृष्ण!
श्रीभार्गव! याहि शैलम्
संभाव्य महेन्द्रं बलिन्।

(कीर्तनं - रागः - सावेरि, तालः - अटन्त)

प्रदक्षिणीकृत्य च रामदेवं सीतापतिं भार्गवरूपवान् हरिः।
पश्यत्सु देवादिषु देवदेव-स्तेनैक्यमापाथ रघूद्वहेन।। ३८।।

ब्रह्मादिदेवास्तु तुष्टास्तदा ते
श्रुतिप्रसिद्धं कमलापतेस्तत्।
अंशांशिनोरप्यथ चांशकानाम्
अभेदमुद्वीक्ष्य तदाप्तवेदाः।। ३९।।
एवं विनुद्याथ भृगुप्रवीरस्तत्
संशयं सस्वगताभिदायाम्(?)।
सरामचन्द्रानुमतो महात्मा
ह्यगान्महेन्द्रं सहि रामचन्द्रः। ४०।।
लीलेयं परमात्मनोश्शुभगुणैस्सम्पूर्णयोर्देवयोः
निर्दोषोत्तमदेहिनोस्सुखदयोर्देवारिविद्वेषिणोः।
भेदेनाथविहीनयोरपि विशेषाद्व्यक्तिनानात्वम-
प्येवं संजुषतोरिति स्म निखिला देवोत्तमाश्चावदन्।। ४१।।
उक्त्वैवं भगवद्भक्तास्तदाज्ञापालने रताः।
तस्मादेव स्वर्गमापन् न स्वीयसुखकांक्षिणः।। ४२।।
शुचानतं राजमुखं तदानीं
प्रोत्फुल्लमासीत् खलु रामतेजसा।
हिमांबुपाताच्छिथिलं तु पद्मं
प्रफुल्लतां याति दिनेशतेजसा।। ४३।।
गते रामे रेणुकेये ततो दाशरथिर्धनुः।
वैष्णवं वारिराजस्य विष्णुर्हस्ते ददौ धनुः।। ४४।।
वसिष्ठप्रमुखान् नत्वा क्रशिष्टमतिदुर्लभः ।
सदिष्टदायिकाकुत्स्थः वरिष्ठं तातमब्रवीत्।। ४५।।

पदं १८ - रामः।

(रागः - मोहनम्, तालः - चेम्पट)

जामदग्न्यो गतो रामः
सोमकान्ते! रणभीम!
महारथः मम पितः!
महामते! गुणाद्भुतवीर्यवन्!

ककुत्स्थकुल, धैर्यवान्नृपालमौले।
महेन्द्रार्थे हतासुरः
महापूरुषिकशूर!
चतुरङ्गिणी सेना।
तव चतुरा यातु नरदेव!
साकेतं त्वत्भुजा पालितं
शोकरहितो भवान् तातः।
श्रीरामचन्द्रवचनात् स राजा रघुनायकः।
अत्यन्ततुष्टहृदयः कृत्यज्ञं राममब्रवीत्।। ४६।।

पदं १९ - दशरथः।

(रागः - केदारगौडं, तालः - चेम्पट)

पुत्रस्स्थविरं पितरं रक्षेत्
शास्त्रप्रोक्तं त्विति‌स्वक्ष!
मत्पुत्रेण त्वयाकृतं
अल्पेतरशक्त्या सत्यम्।
राम! साकेतं मत्सुत!
यामो रमणीय सुमहित!
राम! राजीवदलनेत्र!
भीमशत्रुवृन्दलवित्र!
इत्युक्त्वा चाप्रतिद्वन्दं रामं मत्वा मृदान्वितः।
बाहुभ्यां संपरिष्वज्य मूर्ध्नि चाघ्रातवान् सुतम्।। ४७।।

(कीर्तनम् - रागः - कल्याणि)

स्यन्तनव्रजसद्वीपं (?) यातो मातङ्गभीषणम्।
सैन्धवोरुतरङ्गाढ्यं वर्तितोयं भयङ्करम्।। ४८।।
सैन्यसागरमाकर्षन् शून्यवादिकुलान्तकः।
मान्यधीस्स्वपुरं प्रप वैन्यतुल्यस्सुहृद्वृतः।। ४९।।
सत्पताकाध्वजोपेतं पुष्पकीर्णमहापथम्।
रत्नादिपूर्णसत्कुम्भं द्वारजालसमावृतम्।। ५०।।

मङ्गलैश्शोभितं द्रव्यैः तुङ्गप्राकारगोपुरम्।
नानोपायनहस्तैश्च जनानां निकरैश्शुभैः।। ५१।।
द्विजादिभिर्वेदविद्भिरजतातस्सहाच्युतः।
रामसीतादर्शनोत्थमोदभारभरैर्वरैः।। ५२।।
मानितस्स्वपुरान्तस्सः मनस्वी प्रविवेश ह।
सस्त्रीकनन्दनमुनिमित्रवृन्दसमान्वितः।। ५३।।
भासमानास्तु तास्तत्र कौसल्याद्या नृपस्त्रियः।
सीताख्यलक्ष्म्याद्यास्ताः वै चक्रुस्साध्वास्सुमानिताः।। ५४।।
रामादयस्सुखेनोषुर्भीमवीर्याः प्रियायुताः।
शुश्रूषमाणाः पितरं विश्रुतं लोकयोद्वयोः।। ५५।।
प्राकारैस्सप्तभिर्हेमसुमणिगणरूपैर्वृते स्वीयगेहे
माणिक्याभ्यतिरक्तोज्ज्वलविलसदशोकावलीकानने ते।
पद्मिन्यास्तीरराजत्कनकमणिमये मण्डपे रामचन्द्र-
स्त्वासीनो जानकीं तामवददखिलनाथाखिलेशानभूताम्।। ५६।।

पदं २० - रामः।

(रागः - तोटि, तालः - अटन्त)

वाणी भारती गौरी श्रेणिमकुटलसित
मणिनीराजित पदपङ्केरुहे! सति!
अणवश्चतुर्मुखादिसर्वजीवोत्कराः
अणुर्न्नासि त्वं तु किं त्वसि महत्तरा।
किञ्च सञ्चितानन्दगात्री
त्वमसि मैथिलात्मजे!
अञ्चिते सर्वोत्तम मदुरोवासिन्यजे।
कस्त्वादृशोऽतस्त्वत्तोऽभिन्नश्चेतनः
कौस्तुभग्रीवस्य मे रमणयोग्यश्च न जनः
मुक्तब्रह्मरूप! दन्तिकुम्भ! जयि
निस्तुलगुणगणकुचयुग्मे! माये!
मुक्ताहिनाथरूप! कृष्णसारनेत्र!

प्रोत्तुङ्गगर्वहर! स्वीयसुन्दरनेत्रे!
त्वदधरमधुरामृतस्य पाने
समुत्सुकोऽहम्।
मधुहापूर्णकामो विनतासुतवाहः।
आलिङ्गनकामि च
त्वया नित्यं संश्लिष्टः।
लीलानिर्मितविश्वे तवमाययाश्लिष्टे!
पङ्कजालये! जानकि! पङ्कजाक्षिमालिके।

अनन्यनिष्ठस्वगुणान् वदन्तं
स्वगोचरानन्तकृपावशात्तम्।
अनन्तसौन्दर्यमनन्तशक्ति-
मनन्तदेवं निजगाद सीता।। ५७।।

पदं २१ - सीता।

(रागः - सुरुट्टि)

अनन्तसद्गुणपूर्ण! नमः
अनन्तशयपरपूर्णकाम!
चिरन्तनाखिलश्रुतिवेद्य!
हरे हरं पुनातित्वत्पदोदं वीर! (अनन्त...)
त्वदुक्तगुणवती त्वत्करुणाबलात्
समस्तनाथाहं निगृहीतबले
स्वभावतस्त्वं निरवधिकगुणः
स्वतन्त्रतावानसि नारायणः।
ममातिकाम्यस्त्वमसि परात्मन्
ममास्तितापि भवतो महात्मन्!
परेच्छायेयं (?) पतिरपि मे त्वम्
खराशरनाशिन् नित्यमहत्व!
अनादितोऽपि त्वया मुकुन्द!
अहं सुयुक्तापरिमितानन्द!

रममाणापि पुनरपि रमणे
कामिन्यस्मि दैवतसुमणे!
स्वमन्दिरस्थः फणिराट् स लक्षणः
सुवर्णचामीकरवर्ण ऊर्जितः।
तामूर्मिलारूपधरां स्ववारुणीं
पुलोमजायास्त्वधिकां गुणैर्ज्जगौ।। ५८।।

पदं २२ - लक्ष्मणः।

(रागः - पाटि, तालः - चेम्पट)

मन्मनोमोददे! चन्द्रसन्मदहरास्ये!
सान्द्रजलदकेशि! बालचन्द्रफाले बाले
गुणसान्द्रत्वन्मञ्जीरनादादित्सुभिः (?)
सौम्यैः राजहंसैरेभिः
त्वत्प्रत्युपदेशमकैः (?)
त्वन्मञ्जुलगतौ बालिके!
व्यनीयतेव त्वत्
कुचवरमध्ये सुन्दराङ्गि च
प्रवेष्टुं मृणालसूत्रं प्राणेशे!
मेऽशक्यं सत्यम्।
अस्त्रपाशैर्न बद्ध्योहं
शस्त्रिभिर्देवासुरैरिह।
बन्धुराङ्गि! त्वत्सुहस्त-
बन्धकामी सुगुणपात्री।
कामायुतसुसौन्दर्यं यमायुतनिजौजसम्।
प्रेमकामह्रीसुभक्तिसमुद्रोन्मज्जिता जगौ।। ५९।।

पदं २३ - ऊर्मिला।

(रागः - एरिक्किलकामोदरि)

कान्तानन्द! नमस्ते!
त्वदुपमा नानिशक्रमुखौ! (?)

उदितशौर्ये न स्युर्लेखाः
सौन्दर्ये कामोऽतिहीनः।
गांभीर्ये स जलेशानः (?)
समवर्तित्वे पितृनाथः।
सौम्य! कान्त्यां दिननाथः।
आनन्ददत्वे निशेशः
नूनं दुस्सहत्वे वह्निः।
इत्येवं प्रकारेण ते
सत्यं देवाः न्यूनास्त्वत्तः।
कामवह्नितप्ताया मे
कामितार्थप्रद! चेम्मे[६५]।
अधरामृतदानात् कान्त!
विधुरतां नाशयस्व त्वम्।

चूतायुधां शोभरतोऽतिमोहने
रत्यांशजां स्वां दयितां मनोहराम्।
तां माण्डवीमण्डजवाहभक्तिम-
द्वरस्तदोचे निजमन्दिरोल्लसम्।। ६०।।

पदं २४ - भरतः।

(रागः - भैरवि, तालः - चेम्पट)

सुन्दरीमौले! आनन्दिशीले!
नन्दितमन्मनोलीले!
वृन्दारकस्त्रीमदहररूपे!
चन्दनागरुसुगन्धरूपे! (सुन्दरी....)
सिन्धुरगमने पङ्कजनयने!
बन्धुरताङ्गि! भुवने
सन्धितहृदये! सिन्धुसुशयने!
शन्धरमोहनवचने! (?) (सुन्दरी....)
मदाभिन्नस्त्वां सुन्दरीमाश्रित्य

मदभिन्नः कामो विश्रुतः।
शीतरश्मिविपरीतधर्मो
जातो मद्विषये चेम्मे[६६]।
सूनमया बाणा मदनस्य ते
नूनं वज्रसारा मयि जाताः।
चन्द्ररश्म्योऽपि वह्निवमा (?) मयि
सान्द्रगुणे! त्वं मयि भव! सदया
कवचेनावृणु मद्देहं दयिते!
भवत्यास्तु देहात्मकेन सति!
अग्निं प्रशमय त्वधरामृतैः मग्नं
मां पालय कामामृते!

सव्रीलमन्दहसितसुन्दरीकुलमालिका।
माण्डवी भरतं प्राह गण्डोद्यन्मणिकुण्डला।। ६१।।

पदं २५ - माण्डवी।

(रागः - नवरसं, तालः - अटन्त)

नमस्करोम्यहं कान्त!
नमज्जनार्थद! दान्त!
रामभक्तिवर्द्धिचरा-
तिमङ्गल! चारुतर!
भरितोऽसि गुणैरिति
भरतनाम ते पिता।
चक्रेऽजभूरुत्तमः चक्रवर्तिषु प्रथमः।
सौन्दर्योपमानभूतः! सौन्दर्यं देवततौ।
यस्य त्वं सोऽसि कामः कस्स्यात्तत्व-
द्रूपे समः बालाहं वलं राति।
बलज्ञानसमोद्भुतः!
बलज्ञानत्वन्नियोज्या!
कलयेत्वदुक्तं समं पूज्य!

स्वीये गेहे मनोज्ञे गुणलसति सुमित्रासुतोऽसौ द्वितीय-
स्सुस्थश्रीरामपादाम्बुजयुगललसन्मल्लिकाक्षस्स्वभार्याम्।
शत्रुघ्नस्तामुषांशामतिमहितमतिस्सोनिरुद्धांशदेवः
प्रेमार्द्रां प्रेमपूर्णस्मितमधुरमुखीं प्राह मन्दस्मितास्यः।। ६२।।

पदं २६ - शत्रुघ्नः।

(रागः - मोहनम्, तालः - चेम्पट)

मन्मनोऽम्बुजातसूर्ये
मदिष्टकृत्यैककार्ये!
त्रस्तमृगीचारुनेत्रे!
निस्तुलसौन्दर्यपात्रे!
जनकनृपपुण्यवृन्दम्।
त्वमसि मूर्तिमदमन्दम् श्रुतकीर्ते!
प्रोत्तुङ्गकुचे! श्रुतिगनेत्रे
गुणोच्चे! (?) यस्त्वयोग्यकामिभवेत्(?)।
सत्वरयुतो भवेद्देवि! स्वसमानजातीयतः।
त्वं संश्रृणु मे तन्निश्चयहेतुम्।
त्वन्मुखहस्तपादतल-
साम्यकांक्षिजलजकुलम्।
मञ्जुले संफुल्लमपि तत्
मुकुलीभावं प्रजति यतः।

स्वकान्तशत्रुघ्नववचस्सुचातुरीं
सोषास्वरूपा श्रुतकीर्तिरुत्तमा।
विज्ञाय मोदात्मकसिन्धुमग्ना
तमाबभाषे कमलायताक्षी।। ६३।।

पदं २७ - श्रुतकीर्त्ती।

(रागः - नाथनामग्रि, तालः - चेम्पट)

कञ्जनेत्र! कान्त! वन्दे!
केशपाशसाम्येच्छस्ते।

कान्त स्वपुच्छेन स तु
चमरो ह्यस्तनश्वस्तनः। (?)
सुमतिहीनस्त्वभू नूनं
त्वद्गतितौल्य काम्येतः (?)
स गजोऽप्येतादृशो जातः
दृक्तौल्यार्थिकान्त! मे सः
सत्कृतमृगोऽप्यवमास
फुल्लं सरसीरुहमपि।
उल्लसत्गुण! विपाप!
त्वन्मुखादिसाम्यकामि!
सुमते! सङ्कोचमेति स्वामिन्!
पूर्णवेदेश! श्रीराम!
पूर्णकरुणापात्र! नमः।

रामादयस्सुखेनोषुः भीमवीर्याः प्रियायुताः।
शुश्रूषमाणाः पितरं विश्रुतं लोकयोर्द्वयोः।। ६४।।
कृतास्त्राः बलिनो वीराः धृतवेदान्तसारकाः।
भृताश्रितजना राजपुत्रास्सर्वेऽवसन्नन्सुखम्।। ६५।।
विजह्रुस्ते च रामाद्याः स्वभार्याभिर्नृपात्मजाः।
विष्ण्वनन्ताङ्गजा देवाः सानिरुद्धा यथा दिवि।। ६६।।
वैकुण्ठेऽकुण्ठशक्तिस्सुखमयफणिनाथातिगौरोरुभोगे
पूर्णज्ञानप्रियात्मा स्वयमभिरमते स्वीयया चारुलक्ष्म्या।
नित्यं सच्चित्सुखग्र्यागुणगणजलधिः केशवो रामदेवः
तद्वत् साकेतपुर्यां गुणगणयुतया सीतयाथाभिरेमे।। ६७।।

इति सीतास्वयंवरः प्रबन्धः द्वितीयदिवसस्समाप्तः।

सीतास्वयंवरं समाप्तम्।

Notes

1. जगल् भासयल् in TS. and MS. of the work. This is a common method seen in all Mal. MSS., that the letters त् or द् is seen written as ल्. It is due to the peculiar style of articulation of the Keralite Brahmins. It is seen in the chanting of Vedic Mantras also. In this edition, in such places त् is adopted as it is more widely accepted.
2. An introductory part of the Kathakali performance. It is also called as Puṟappāṭ
3. ......ार - Mal. Vocative Case ending.
4. Mal. Accusative Case ending.
5. Mal. Nominative Case ending.
6. Mal. Nominative Case ending.
7. Mal. usage कर्ज
8. Mal. usage. meaning 'excessively'.
9. शिवनाल् इ चापं – Mal. usage. शिवनाल् means by Siva इ means this.
10. गर्विकल् अवर् Mal. usage meaning 'arrogents they'.
11. Mal. usage meaning 'I will show'
12. ञङ्ङळाल् काण्क Mal. usage ञङ्ङळाल् means by us काण्क means 'see'
13. इतु an Mal. expression meaning 'this'.
14. ....पाळी in TS. and MSS. ळ is not generally used in Classical Sanskrit. In Mal. MSS. it is seen. It is due to the influence of Mal. language.
15. कळ् is a Mal. sufix used for denoting the plural form.
16. वन्नु is a Mal. word meaning 'came'.
17. तानेटो - Mal. expression. तान् = you, एटो = is a vocative word.
18. एङ्ङिने तानितु - Mal. expression. एङ्ङिने = how, तान् = you, इतु = this.
19. चोल्लुक (Mal) = tell.
20. शङ्करन् तन्रे - Mal. expression. meaning 'of Sankara'.
21. भङ्गत्ताल् (Mal) = by the Bhanga.
22. शङ्कयिल्ल (Mal) - शङ्का = doubt + इल्ल (Mal) = no
23. राजकुमारन् - Mal expression of राजकुमार.
24. उत्तमन् - Mal expression of उत्तम.
25. देववरन् – Mal expression of देववर.
26. उत्तमन्, माधवन् – Mal expressions of उत्तम and माधव.
27. नी (Mal.) = you.
28. एत्रयुमहं - एत्रयुं + अहं. एत्रयुं (Mal) = excessively.
29. चेम्मे (Mal) = properly.
30. सम्भविक्कणमिति - सम्भविक्कणं + इति. सम्भविक्कणं (Mal) = should be happened.
31. दयितयाकिय – (दयित + आकिय) (Mal) = being the daughter
32. विधिपोले – (विधि + पोले) (Mal) = as per rule.

33. तङ्क Mal. usage meaning gold.
34. इङ्ङने Mal. usage meaning thus.
35. अङ्ङे कृपाप्रेमङ्ङळ् Mal. usage meaning 'your sympathy and love.'
36. तिङ्ङिन Mal. usage meaning 'thick'.
37. जिह्ममायि (जिह्मम् + आयि) Mal. usage meaning become.
38. आगमत्ते Mal. usage meaning 'arrival' (accusative form)
39. Mal. case ending.
40. Mal. usage meaning 'with love'.
41. Mal. usage. meaning 'excessively'.
42. Mal. usage. meaning 'tell'.
43. मच्चित्तत्तिल् + आनन्दत्ते । मच्चित्तत्तिल् - Mal. locative case ending), आनन्दत्ते - Mal. accusative case ending.
44. Mal. usage meaning 'gives'.
45. Mal. usage. इन्न् + इतिन्ने । इन्न् = today, इतिन्ने = of this.
46. Mal. usage meaning 'and that thing'.
47. नादङ्ङळ् रूक्षङ्ङळ् Mal. plural sufixes.
48. भयसूचकङ्ङळ् Mal. plural sufixe.
49. अरिक (= know) + उद्भूतङ्ङळ् Mal. plural sufixe.
50. Mal. usage meaning 'one's own'.
51. Mal. nominative case ending.
52. Mal. Nominative case ending.
53. Mal. Nominative case ending.
54. Mal. Nominative case ending.
55. Mal. Nominative case ending.
56. Mal. Nominative case ending.
57. Mal. Nominative case ending.
58. Mal. Nominative case ending.
59. Mal. Nominative case ending.
60. Mal. Nominative case ending.
61. Mal. Nominative case ending.
62. Mal. Nominative case ending.
63. Mal. Nominative case ending.
64. Mal. Nominative case ending.
65. Mal. word meaning 'properly'.
66. Mal. word meaning 'properly'.

***

नलचरितं आट्टक्कथा

(प्रथमदिवसः)

देवाभो हयमेधमुख्यमखकृच्छ्रीमाध्वशास्त्राश्रितो
देवद्रुस्सुजनार्थिनां पुरहरेन्द्रानंगदेवोपमः।
ओजःप्राभवरूपरूपसुगुणेष्वासीत् सुनीतिस्सुधी-
र्गोविन्दांघ्रिरतस्सदा निषधभूपश्चक्रवर्ती नलः।। १।।

तेरपुऱप्पाट्।[1]

(रागः - शङ्कराभरणम्। तालः - चेम्पटा)

वीरसेनस्य नन्दनः
सुरर्षिपितृनन्दनः
शौरिभक्तजनानन्दनः।
क्रूरमायिदैत्यनिन्दनः
यदुवंशवार्धिचन्द्रः
मददूरस्सद्गुणसान्द्रः।
धैर्यजितहिमागेन्द्रः
स्वार्यचित्भूमिमहेन्द्रः
अमात्यमन्त्र्यादियुक्तः।
भूमिं समां रक्षन् शक्तः
सुन्दरवरो युवति-
वृन्दमनोहरमूर्तिः।
कृष्णपादांबुजभृंगः
जिष्णुररीणां गुणरंगः
कृष्णकलिद्विट् शौर्योत्तुंगः

सप्तद्वीपपतिः कदाचिदमितश्रीवीरसेनात्मजः
प्रज्ञाप्तामलरत्नवृन्दविलसन्त्यां सत्सभायां स्थितः।
प्रत्यर्थिव्रजनित्यदुःखदमहाविष्णोः पदाब्जाश्रयः
पृथ्वीशोभणदेवमात्मदयितामात्यं महेन्द्रोपमः।। २।।

पदं १ - भीमनृपतिः।

(रागः - सावेरी, तालः - मुऱियटन्ता)

सुनयदाक्ष्यमतिप्रमुखसुगु-
णारब्धविनयराशे! गिरं मे शृणु साधो!
मन्मन्त्रिनिचयद्विज!
सोमरमेशभक्तिधामभूत! मयि
भक्तेस्सामसुख्यस्वप्रवृत्ते! (सुनय...)
मन्नियुक्तो भवान् नन्नायि।[२]
मन्निटं[३] साब्धिकं सर्व्वम्।
प्रोन्नतज्ञानबलयुक्त-
ञ्जनमिन्नु[४] पालयति।
एन्नतिनालिन्नेनिक्क्यु
नूनं मोदमियलुन्नु[५]
मनसि मन्मनस्स्थितः
सदा त्वां पालयेद्धरिः।
द्वीपसप्तकस्थिताः
विप्राद्यास्सर्ववर्णाः।
सत्पञ्चरात्रमार्ग्ग-
माश्रित्य वैदिकाग्रम्।
तप्तचक्रशंखाङ्कनो-
र्ध्वपुण्ड्रहरिनाम-
धृत्युत्तमविष्णुमन्त्र-
विष्णुपूजास्वरूपैः।
पञ्चभिस्सुसंस्कारैः
य्यथायोग्यां समेतरायि[६]।
पञ्चशीर्षाननाथ
विधिमुख्यैरञ्चितं
मञ्चितानन्तदेवं (?)

वञ्चकासुरशत्रुम्।
नेञ्चके[७] त्वतिप्रीत्या
यदञ्चयन्ति तष्येतत्(?)।
जीवेशाभेदवादि-
पाषण्डिगणेष्वग्र्याः
जीवेशभेदाभेद-
वादिमध्यपाषण्डः।
शैवसौरगाणपत्या-
द्याश्चाप्यन्त्यपाषण्डाः।
विवर्जिसदेतै(?)-
र्मलगुप्तं(?) साधुभूतलम्।।

निषधेन्द्रस्य गां श्रुत्वा भीषितारेर्मनोहराम्।
धरापतिं नळं प्राह धीरोऽमात्यवरस्तदा।। ३।।

पदं २ - अमात्यः।

(रागः - सुरुट्टी - तालः - मुऱियटन्ता)

हरिभक्तवर्य! ते
करोमि नमस्सुमते।
वरुणतोऽतिगांभीर्य!
माराधिकसौन्दर्य! (हरिभक्ति...)
स्वोत्तमाज्ञाकरणं
परमधर्मो वराणां
ततोधिकस्तु सद्धर्मः
नृणां भूपाज्ञाकृतिः।
चक्रवर्तिभूपस्याज्ञा-
कृतिस्ततो मुख्यधर्मः।
चक्रपाणेः प्रियाग्र्य! यत्
नृषु चक्रवर्तिभूपाः
सप्तद्वीपवासिनो नराः।

सर्वेऽपि राजेन्द्र!
सप्तमूर्त्तिविध्यर्चाः।
नारायणकृतागमे
प्रोक्तपञ्चसंस्काराकर्तॄन्
नित्याशुचिभोक्तॄन्
सप्ताश्वप्रभाः ज्ञात्वै-
वाहं निहनि दृप्तान्।
भवतोऽभ्यस्तविद्यस्य
मम ये सद्वचश्श्रुतेः
भवपूज्यहरिकृत-
स्वागमं बहु मनुते।
तानहं पालयामि
पूर्वं मत्तचित्तानपि।
घनपुण्येदमखिलं (?)
भवन्माहात्म्यतो मम। (हरिभक्ति...)

अनेहसो तस्मिन्नतिमहितधीः कुण्डिनपति-
स्स भीमाख्यो राजा सकलनृपधर्मैर्विलसितः।
कदाचित् ब्रह्मर्षिं दमनमभियातं स्वपुरतो
मुदा युक्तस्स्वञ्चन्निदमभिजगौ दारसहितः।। ४।।

पदं ३ - भीमनृपतिः।

(रागः - बेगड - तालः - मुरि़यटन्ता)

ब्रह्मर्षिकुलशेखर!
दमन! ते नमः।
ब्रह्मणि निष्ठित! हरौ
ब्रह्मविदस्तवागते-
स्सदारोऽहं पूतः।
जिहमानुषादृश्य!
दयां मयि कुरु सुव्रत!

त्यक्तैहिकसुखानां
भवादृशानां सताम्।
सत्तमैकत्र स्थितिं
विनान्यत्र सञ्चरणं
स्वार्थं नैव किन्तु तत्।
सज्जनपरार्थं हि
उक्थशास्त्रसंस्थिता-
तो मां पालय मुने!
शिष्टे शिष्टतोचिता-
शिष्टतोचिताशिष्टे।
श्रेष्ठे दशान्येष्वपि
समचित्तानां साधूनाम्।
केशवचरणैषिणां
त्वादृशां सज्जनानां
बन्धस्तु दर्शनान्तः
पुंदृशोरिनस्येव।
नृपयोग्यसर्वसुखा-
नुभवोऽपि मां मान्य!
तापसोत्तम! नैव
चित्तमानन्दयति।
सूनुमुखावलोकना-
भावाद्धरिभक्त!
मुनिनाथ! यथा स मां
सुखयति तथा कुरु। (ब्रह्मर्षिकुल...)

पित्रात्तदर्णादविमुक्तमेनं (?)
सत्यस्थितं भीमनृपं मुनीन्द्रः।
सन्तोषयन्नाह वचोभिरेवं
सारंगमब्दस्त्विव निस्वनेन।। ५।।

पदं ४ - दमनः।

(रागः - सौराष्ट्रम् - तालः - मुरि़यटन्ता)

विदर्भकुलावतंस!
सूदितनरककंस!
मोदात्मकृष्णवर्त्महंस!
मोदी भव! वृषोदंस!
राज्याद्यनुभवजात-
प्राज्यसुखप्रतिबन्धकं
मत्प्रसादान्नश्यति ते।
विप्रपितृदेवप्रिय!
पुत्रवत्तावरं तव
पत्रिकेतुप्रियभूप!
तापसोऽहं ददामि ते
तापी मा भव सुमते!
त्वत्पत्न्यामस्यां भवतः
भूप! सीमन्तपुत्रिका।
देवनारीजयिरूपा
भविष्यत्यचिरात् सती।
पुत्रत्रयं तस्याश्चानु
वृत्रारिसमप्राभव!
तव भविष्यत्यनन्तस्य।
देवस्य श्रीपतेः कृपया
प्रीयतां ते रमाकान्तः।

पदं ५ - भीमः।

(रा़गः - सुरुट्टी, ताळः - मुरि़यटन्ता)

मद्ध्वयतिसत्तमशिष्याग्रेसर मुने!
विद्ध्वस्तपातकेन त्वयातिदयालुना
प्रद्ध्वस्तहृदयतापः

कृतोऽहं शमवारिधे!
साद्ध्वाचारमुख्यः त्वं कृपां
कुरु मयि सततम्।
मुनिवाक्यात् भीमपत्नी धन्यानन्दपयोंबुधौ।
निमज्य तत्तोयपानसुखनिश्चितमानसा।। ६।।
स्वर्भानुग्रहनिर्मुक्तसंभास्वच्चन्द्रसन्निभा।
दमनं कमनीयांगी महनीयं वचोऽब्रवीत्।। ७।।

पदं ६ - भीमपत्नी।

(रागः - एरिक्किलकामोदरी, तालः - चेम्पटा)

मुनिवर्य! नमस्ते धन्य!
मननकृद्धरेः जनक-
स्वाश्रितमुदो(?) मान्य!
वनमालिरतस्वान्त!
घनतपोधन! शान्त!
वरदानेनैतेनाहं
परमां मुदमिता' सुमहन्!
नैतद्वरदातुस्तव
प्रतिकर्तुमहं शक्ता।
अतो ब्रह्मर्षे! ते नमः
धृतदम! प्रीतो भव मे।
मत्भर्तरि मयि च
संभाव्य! सममुनिभिः।
करुणावान् नित्यं भव
हरिपरमतावेदिन्! (मुनिवर्य...)

(कीर्तनम् - रागः - तोटि, तालः - चम्प)

दमनवरात् भीमस्य
स्वमनः प्रियपत्न्यां तस्याम्।
दमयन्तीति विख्याता

चारुरूपा सुताभवत्।
दमदान्तदमनाख्याः
पुत्राश्चास्या अन्वभूवन्।
अमन्दनिजवर्चसेताः (?)
सर्वगुणैरुपपन्नाः।
दमयन्तीसौन्दर्येण
वपुषा तेजसा श्रिया।
रम्या लोकेषु सौभाग्येन
यशस्सुमध्यमा प्राप।
वयसि प्राप्ते त्वथ
मन्मथातिप्रिये सतीम्।
वरां समलङ्कृतां दासीनां
शतञ्च तथा सखीनां
शचीमिव पर्युपास्ते।
तत्र राजते भैमी
सर्वाकल्पसुभूषिता।
सखीमध्ये निर्दोषांगी
सौदामिनी विद्युद्यथा।
(अ)तीव रूपेण सम्पन्ना
सुन्दरी श्रीरिवायतनेत्रा।
न देवेषु नापि यक्षेषु
क्वचित्तादृग्रूपवती
मानुषेषु वाप्यन्या।
न दृष्टपूर्वा न श्रुता
बाला चित्तप्रमाथिनी
सुन्दरी सुराणामपि।
रूपेण भुव्यप्रतिमः
नरशार्दूलो नलश्चापि।

रूपेण कन्दर्प इव
मूर्तिमान् स्वयमभवत्।

तस्यास्तु पान्था निकटे सुदत्या-
स्तं वीरसेनस्य सुतं नृपालम्।
नालीकदृक्पूजकमर्त्यवर्यं
नलं सुरूपं प्रशशंसुरित्थम्।। ८।।

पदं ७ - पान्थाः।

(रागः - कापि, तालः - चेम्पटा)

बालिकाकुलभूषायिते
बाले! भीमस्य
शीलरूपजितयौवने!
अस्तु मंगलं तव।
निस्तुलनारीगुणे! कस्तुरीरं-
गेशपत्पद्मभृङ्गे! (?) बाल्येऽपि।

निशम्य तेषां गदितं मनोज्ञ-
विशालनेत्रा दमसोदरी सा।
अमन्दसौन्दर्यजिताखिलस्त्री-
मन्दस्मितोद्यद्वदना बभाषे।। ९।।

पदं ८ - दमयन्ती।

(रागः - कल्याणी, तालः - अटन्ता)

यूयं कुत आगच्छत?
मायाधवविष्णुभक्ताः!
वदद्ध्वं विप्राद्यास्सर्वे-
वेदिनां परा निर्ग्गर्व्वाः।
ञङ्ङळ्[९] निखिलदेश-
सञ्चारिकळेन्नोर्क[१०]
मंगलांगि! तथापीदानीमागच्छामः।
निषधधरणीशस्य महेन्द्राधिकश्रियः

भीषितारेर्नलस्य
पुरादमरावत्याभात् (बालिकाकुल...)
तत्पुरस्थितवृत्तं
अनल्पमतयो यूयं
मह्यं विप्रास्समाख्यात!
मोदात् बालिकायै पूताः।
अद्भुतं वृत्तं निषधेन्द्रपुर एव भूमौ
अद्भुततरो नलोऽयं
निषधराज्यपालकः।
कन्दर्पशताधिकसौन्दर्योपेततनुः
मन्देतरकमनीयतारमणीयतायुतः।
कान्तिगांभीर्यधैर्यक्षमादिगुणेष्वयं
चेन्तामर[11]मित्रवरुणहिमागपृथिवीजयी
मनोहरमहार्थवाक् स्वैरेष्वपि सत्यवादी
सुमनोवृन्दादपि विशिष्टसर्वगुणोऽयम्।
चक्रवर्ती सप्तद्वीपैकनायकः प्रभुः
चक्रपाणिभक्ताग्र्यो मनुजेष्वधुनातनेषु।
कीदृशाश्रमस्था भूपः
वैदिकाग्र्यस्त्वतिरूपः
नालीकास्त्रजयिसौन्दर्यः
गृहस्थाश्रमात्पूर्वं व्रतमास्थितस्सति!
गुणैस्स्वैर्न्नरनारीणामसौ हृदयंगमोऽति।
तत्भार्यात्वयोग्यां नारीं
न पश्यामो भूतले।
संभाव्यगुणां देवै-
स्त्वां विनानवद्यांगि!

नलीयगुणसंश्रुत्या केळीकृत्येऽपि भीमजा!
नालीकास्त्रवशंप्राप्ता नलमेवास्मरत्सती।। १०।।

ततः कदाचिन्निषधाधिनाथं
स्थितं स्वके मन्दिर एत्य विप्राः।
पान्थास्त्ववेचन् निगमामृताब्धि-
सुमन्थशैलस्वकमानसं तम्।। ११।।

पदं ९ - पान्थाः।

(रागः - मोहनम्, तालः - मुरियटन्ता)

नैषधकुलांभोधिसूर्य!
जय शेषशाय्यर्चकस्वार्य!
अधुनातननरमध्ये सर्वभूमौ
मधुहन्तृभक्तवरस्त्वमेव सौम्य! (नैषधकुल...)
मानुषपूर्णानन्दभाजं मुक्तौ
माननीयं सर्ववर्णजैर्ज्जनैः।
दृष्ट्वा मुकुन्दस्य प्रीत्यार्जुनाय
विष्टरश्रवसोऽस्मास्वागता वयमत्र।
पृथ्वीसुराणां वाक्यं तत् पृथ्वीशस्सन्निशम्य सः।
चक्रवर्ती वैरसेनिश्चक्रपाणिप्रियोऽब्रवीत्।। १२।।

पदं १० - नलः।

(रागः - कामोदरी, तालः - अटन्ता)

विष्णोः क्षेत्रादिदृष्टिकृते! (?)
कृष्णस्य सर्वधरातले
सञ्चरन्तो यूयं महिताः।
पञ्चरात्रसुशास्त्रे रताः
तत्तद्देशवृत्तानि ब्रूथ

पदं ११ - पान्थाः।

(रागः -तोटि, तालः - मुरियटन्ता)

आगच्छामो वयं कुण्डिनात् भूपते!
आगस्कृत्भीमस्य भीमस्य नगरात्।
तत्रत्यं परमाद्भुतं राजेन्द्र!

कृत्यज्ञ! चारैर्विदितं चेदपि ब्रूमः।
भीमस्य सीमन्तपुत्रिका रम्या
दमयन्तीनामिका रूपेण स्वेन।
देवयक्षनागगन्धर्वादिस्त्रीभ्यः
नाकनारीभ्यो नरस्त्रीभ्यश्चाधिका।
श्रीशशीतांशुचन्द्रकान्तचारु-
शीलचित्ता सौकुमार्यसत्सौन्दर्य-
सौशील्यमुख्यसर्वनारीसद्गुणैः।
भृशा विराजिता समन्दस्मितवाचा
कामामितसुन्दरनलभार्यात्व-
कामिन्यहमस्य नैषधस्य योग्या
वा नलेति स्वात्मानमादर्शे वीक्ष्य
मानिन्यस्सर्वा अप्यनन्तासंस्थाः (?)
दर्पणं निश्वासमलिनं कुर्वन्ति।
दर्पककान्ताजयि सत्सौन्दर्याम्
भैमीं सुमनःप्रार्थनीयरूपाम्।
कामामितरूप! भूपेति निश्चिनु। (नैषधकुल...)

भीमावनीशतनया सुगुणान्मनोज्ञान्
सीमातिगान् निषधभूमिपतिर्नलोऽसौ।
श्रुत्वा तु पान्थमुखतस्सुमबाणताप-
वाराशिमग्ननिजमूर्तिरिदं व्यचिन्तीत्।। १३।।

पदं १२ - नलस्य विचारः।

(रागः - तोटि, तालः - अटन्ता)

सौशील्याकरभूमिस्सौन्दर्य-
प्रशस्याभिमानिदेवता।
सौगन्ध्यसौकुमार्यादिसर्व-
सत्गुणवृन्दसुपेटिका।
सुमनोवृन्दकाम्यदेहा

दमयन्ती मत्कान्तात्वार्हा।
यौवनरूपवयोदत्त-
नवोपहारवक्षोभुवा।
रत्नकलशयुग्मकेन
रम्यात्र पानदीदुर्गमपि (?)
प्रतीर्य मद्धृदयनिविष्टा।
प्रतिक्षणं तदयोगजां
व्यथां कमनीया वर्धयति।
प्रथितस्य धैर्येण मम
मम सौन्दर्यपराजितः
मत्सरी मयि सुमबाणोऽपि।
तामाश्रित्य भीमतनयां
सुममयैरपि शरैरति-
विवशं मां करोत्यात्मज-
विकारव्याकुलितशरीरा।
ततोऽहं विजनेऽन्तःपुर-
श्रितदुःखहरोपवने
रह एव वसामि नूनम्।
राजत्पद्मिनीसुतरुयुते।

उपवनीमथ माघवनीवनी-
घनमदालनयामतिमोहनाम्।
दमनसत्भगिनीधृतमानस-
स्स नल एत्य तदा मनसाऽस्मरत्।। १४।।

पदं १३ - नलस्य विचारः।
(रागः - कल्याणी, तालः - चेम्पटा)

विदर्भनन्दिनीध्यानजसुमशर-
मदान्धमन्मथशरविवशोऽहम्।
जनान्वितं मणिसदनं विहाय मे

मनस्सित्[१२] मोदाय विजनमिदं वनम्।
समादतस्त्वतितरां सुमशरस्य
सुमनोवरस्य वशगो हि जातः।
वनस्थिताद्भुततरुसूनफलैः
स्वनातिमोहनकोकिलभृंगाद्यैश्च।
एतानि दाडिमे सुधूमदोहले
स्थितानि चारुफलान्यधोमुखानि।
समस्तसुन्दरीमदचयनिर्वापण-
समर्थदमयन्तीस्तनतुंगताप्त्यै।
तपस्यन्तीव हि पचेळिममालूर-
सुफलानि वायुचलत्स्वपल्लवानाम्।
क्षतानि कण्टकैर्विभान्ति वारस्त्री-
स्तनोपमानि चन्दनसुसौरभाणि।
स्मरार्धचन्द्राभैः पलाशानां सुमैः
स्मरोवियोगिनामयोगिनाञ्च।
हृदयं दलयति निर्दयो दर्पितः
विदर्भपुत्रीयोगिनमपि मामति।
तनुर्दिनेदिने भवत्वंरेधिकम्। (?)
पुनःपुनश्च त्वं मूर्छ मृत्युमपि च
इच्छेति चाध्वगान् शपतो द्विजान् पिकान्
पश्याम्यहमिह सुलोहितेक्षणान्।

पदं १४ - नलस्य विचारः।

(रागः - नवरसम्, तालः - अटन्ता)

चिरसञ्चितं चिरन्तनं स्वं
रत्नादिकमादाय।
वाराशिराट्पयोधिः
पुनर्मन्थनजात् भयात्।
मदुपवनमागतस्त्विदम्

निलीय स्थितः सूदकचयोऽयम्।
मया परिदृश्यते तटाकवरः
जलजानि बहुविधानि
कुमुदनीलोत्पलानि च।
कल्हारादि कुसुमानि च
सुसौरभाण्येतस्मिन्।
प्रवालानां ततयश्चापि
पत्रीवृन्दं च विविधम्।
प्रकृष्टरुचिचक्रकार-
ण्डवक्रौञ्चाद्याश्चात्र चरन्ति।

अतिविस्मितमानसस्तत-
श्रितपुण्येषु जनेषु सोऽग्रिमः।
कळधौतसवर्णपत्रकान्
कळहंसानभिवीक्ष्य चास्मरत्।। १५।।

पदं १५ - नलस्य विचारः।
(रागः - भैरवी, तालः - चेम्पटा)

मानससरोवासिनः
माननीयदेवप्रज्ञाः।
हंसास्त्वेते रमन्तेऽत्र
हंसीभिस्सहिताश्चित्राः।
चामीकरवर्णपत्राः
सुमहितमञ्जरीनादाः।
सुरक्तचञ्चुचरणाः
सरश्शोभयन्ते त्विदम्।
विधुरोऽप्यहं कामबाणैः
विधेर्वाहनजातीयान्।
एतान् दृष्ट्वा पत्रिश्रेष्ठान्
कुतूहली मनागस्मि।

एषामेकमतिरम्यं
वेषेण हृन्नेत्रकाम्यम्।
अहमद्य ग्रहिष्यामि
महीसरोभूषणं रम्यम्।

(कीर्तनम् - रागः - तोटि, तालः - चम्पा)

निजमूर्तिमतिवामनीं
कपटेन स कृत्वा
स्वपदौ च भूम्यां
शनैस्स्थापयित्वा च।
स पृथ्वीनाथो
भवितव्यताया बलात्।
मन्दं मन्दं सहि नट-
न्न[१३]न्नत्तिन्[१४] पार्श्वं सुपटुः।
तमधत्त पाणिना
निजेन हंसम्।
एकं तेष्वतिमोहनगात्रम्
सन्धृतकुतुको नलः।

नराधिनाथेन ततो गृहीतो
मराळनाथस्स भिया परीतः।
सुराग्रजस्यान्तिकवासशीलो
धरेशमाहेति नलं सुशीलम्।। १६।।

पदं १६ - हंसः।

(रागः - केदारं, तालः - चेम्पटा)

महाविष्णुभक्ताग्र्य! नैषध!
महाकृप! चक्रवर्तिन् सुधी।
संहारनिपुण! हरिद्विषाम्
न हन्तव्योऽहं विहगस्सुवेष!
करिष्यामि त्वन्मुक्तस्तव प्रियम्।

सुरस्त्रीजयिरूपदमयन्त्याः
सकाशे त्वामहं कथयिष्यामि
श्रीकान्तसुतकामाधिकरूपम्।
भीमजा यथा त्वदन्यं पुरुषम्।
न मंस्यति कर्हिचिदपि नल!
तवैव भार्या देवतासम
भविष्यति यथा सातिसुन्दरी।
तथाविधास्याम्यनुजानातु भवान्
यत्त्वादृशाः कोपिनो दैत्येषु।
धूर्तेषु माधवद्वेषिषु
माधवभक्तेष्वतिकृपाश्च।
साधुशीलोदासीनास्त्वन्येषु
मुञ्च मामतोऽपि
पाञ्चरात्रिकाग्र्य!

ततो मतिं पत्रिवरस्य मानयन्
श्रितार्तिहारीन्दुकुलोद्भवो नृपः।
स्नेहार्द्रचित्तः कृपया परिप्लुतो
महीमहेन्द्रः खगमाह नैषधः।। १७।।

पदं १७ - नलः।

(रागः -सौराष्ट्रम्, तालः - त्रिपुट)

कळहंस! गिरं शृणु
कळधौतवर्ण!
नालीकजनिवाह!
केळीसख! महार्ह! (कलहंस!...)
नालीकाक्षभक्तेषु
नाहं मनसापि धन्य!
व्यालीकस्य कर्तेति
विदमधवभक्त! (?) त्वम्।

त्वद्रूपदृशि प्रोत्थ-
मत्कौतूहलं मान्य!
विद्वंस्त्वत्स्पर्शकामं
मामग्राहयत्त्वां तु। (कलहंस...)
मुक्तोऽसि मया हि त्वं
मत्प्राणपालिकायाः।
मत्तमातंगगत्याः
भीमभूवरपुत्र्याः।
भर्तृत्वेन यन्मां त्वं
निश्चितवानसि।
पत्रीश! तेन सुख-
सिन्धोस्तीरसंस्थोऽस्मि।
मां योजय च तया
गुणैकग्राहिस्त्वम्।
निर्व्याजनिर्हेतुक!
मत्बन्धुवर! हंस!।
येनाहं मोदाराम-
प्रियादिमये मह-
दानन्दवारिराशौ
निमज्जामि सदा। (कलहंस...)

इति नलनृपवाक्यं सन्निशम्याशु हंसः
कृतमतिरथ तत्साहाय्यकृत्ये सहंसैः।
गगनतलगतोऽभूत् सत्परार्थैककार्यो
नगरवरमुदारं भीमभूपस्य गन्तुम्।। १८।।
अतिवेगात्ते पतन्तः पत्रिवीरा विहायसि।
असिश्यामे व्यरोचन्त प्रोद्यत्बालार्ककान्तयः।। १९।।
ते त्वदीर्घेण कालेन गत्वा कुण्डिनसत्पुरम्।
प्रमदाकानने रम्ये दमयन्त्यास्त्ववातरन्।। २०।।

पान्थोदितान् निषधभूपतिसत्गुणौघान्
श्रुत्वातिरागविवशां यदुवंशदीपे।
तस्मिन् नले दमनसत्भगिनीं मनोज्ञ-
रूपेण निन्दितसमस्तसुरांगनां ताम्।। २१।।

प्रमदावनमध्यस्थां
दमयन्तीं शुचिस्मिताम्।
सुदतीं स्ववयस्ये तां
ददृशुः पतगाधिपाः।

निरीक्ष्य हेमच्छदपत्रिणस्तान्
सरोजनेत्रा दमसोदरी सा।
कौतूहलाक्रान्तनिजान्तरंगा
सती तदा प्राह निजा वयस्याः।। २२।।

पदं १८ - दमयन्ती।

(रागः - नाथनामग्री, तालः - चेम्पटा)

पश्यत! सख्यो यूयं
प्रमदवने त्वस्मिन्
परिचोट[५]धुनावतीर्णान्
गगनतलाद्धंसान्।
सत्सुवर्णमयपत्रान्
रक्तमज्ज(?)चञ्चुचरणान्।
सुधीराणामपि नृणां
परमविस्मयप्रदान्।
एकैकमेतान् वयं
नाकादिषु विहारिणः।
एकैका कन्यास्तूपसृत्य
मन्दं मन्दं निपुणाः।
गृह्णीमश्चारुरूपा-
ण्येषां निकटे वीक्षितुम्।

मणिनूपुरनिनदसमनिस्वनान् विहगान्।
मद्वयस्याः यूयं कुरुत मद्वचनमिदं झटिति।। २३।।
भीमपुत्र्या वचश्श्रुत्वा सोममुख्यस्तु तास्त्रियः।
कामिनीमालिकां प्राहुः भैमीं तत्प्रोक्तकामुकाः।। २४।।

त्वदुक्तकर्मकरणात्
त्वत्सन्तोषोत्पत्तौ वयम्।
अत्यन्तकामिन्यो भैमि!
श्रुत्यन्तिकदीर्घनेत्रे!
एतच्चारुपत्रिग्रहे
धृताकामास्त्वेतेषां दृष्ट्या।
तज्जवादेतान् गृह्णीमः
सुजनैर्मान्ये! दान्तस्वसः!

(कीर्त्तनम् - रागः - यदुकुलकाम्बोजी, तालः - चेम्पटा)

ततस्सखीवृता भैमी जातरूपच्छदान् खगान्।
गृहीतुमुपचक्राम सह स्वीयसखीजनैः।। २५।।
वने ते चोपससृपुः विहगाः मानसौकसः।
सर्वत्र मञ्जुगमनाः सुरूपस्वनशालिनः।। २६।।
एकैकशः कन्यकास्ताः
एकैकं हंसमाद्रवन्।। २७।।
यं हेमपक्षं दमयन्त्यधावत्
स मानुषीं हंसवरस्तु कृत्वा।
गिरं बभाषे मधुराक्षरां ताम्
सुरत्नचामीकरभूषणाढ्याम्।। २८।।

पदं १९ - हंसः।

(रागः - केदारगौळम्, तालः - मुरि़यटन्ता)

दमयन्ति! शृणु वचनं
मम चन्द्रवदने!
भीमभूपनन्दनजातकल्पलतिके।

विदुषि! गीर्वाणवृन्दस्यापि
काम्यस्वरूपे! (दमयन्ति...)
नलो नाम भीमपुत्रि!
महीपतिर्न्निषधेषु।
नितरामश्विनोस्सदृशो
रूपेण मानुषस्तु
तत्तुल्या नैव सर्वे
तस्या यदि भार्या त्वम्।
सुदति! वरवर्णिनि!
भवेथा दमयन्ति! बाले!
जन्म ते भवेत् सफलम्।
सुमध्ये! रूपञ्चेदं
सौम्ये! देवगन्धर्व-
नरपन्नगराक्षसान्।
दृष्टवन्तस्तथाविधो
नास्माभिर्दृष्टपूर्वः।
नारीषु त्वं च रत्नम्
नरेषु च नलो वरः।
संगमो शिष्टाया
विशिष्टेन भवेत् गुणवान्।
विवाहश्चापि मैत्री च
राजते समयोरेव।
नैव ह्युत्तमाधमयो-
रिति प्रमाणवेदितः।
श्रीवासुदेवभक्ते!
मार्गस्त्विति विद! भैमि!।

स्वर्णपक्षवचश्श्रुत्वा स्वर्णोजायतलोचना।
मानसौकसमाहेदं वनजाक्षी दमस्वसा।। २९।।

पदं २० - दमयन्ती।

(रागः - मोहनम्, तालः - मुऱियटन्ता)

हंस! शृणु मम वचनं निपुण!
संसदि विधेर्वास!
सुरक्तचरणचञ्चुपुट!
हेमसच्छदरुचिरांग!
पाञ्चरात्रिक! देव
प्रज्ञ! गुणरंग!
इन्दुकुलजलधिजातकल्पद्रुमं
सुन्दरवरं शौर्यवीर्यांबुराशिम्।
समधीतागमब्रह्म-
सूत्रं यायज्जकम्(?)।
समभ्यस्तसांगोपांगसमधनुर्वद।
नाळीकाक्षसर्वोत्तम-
चिल्लसितम्।
नाळीकजनिवायु-
कृतशास्त्रनिष्ठित!
नाळीकवचनं क्वचिदपि भूपतिं
नलमपि गत्वा त्वमेवं वद! मान्य!

आश्वास्य तां पद्मपलाशनेत्रां
वीशस्स दिव्यो वचनैर्मनोज्ञैः।
आश्वेत्यमित्रैस्सह नैषधेन्द्रं
विश्वंभरेशं नलमित्युवाच।। ३०।।

पदं २१ - हंसः।

(रागः - सावेरी, तालः - मुऱियटन्ता)

नलनरवर! नलिनायतलोचन!
कळमोऴि[१६] मया भैमी दृष्टा तन्वी
कळियल्ल[१७] सुरपाळी

प्रशस्यरूप! तव रति-
केळीकरणे त्वत्यन्त-
तात्पर्यवती सा।
भवत्गुणान् मया गीतान्
भीमपुत्री निशम्य सा।
देवेन्द्रोपमरूप!
त्वदेकरमणा निश्चयम्।
त्वदन्यपुरुषरतिं
मरणात्मिकां मनुते।
सुदती सत्यं तदोर्तात्[१८]
यत्त्वं सुन्दराग्रणीः।

स्वात्यन्तकामितार्थस्य संसाधकतया तदा।
संराजमानं हंसं तं सन्मतिर्नैषधोऽब्रवीत्।। ३१।।

पदं २२ - नलः।

(रागः - तोटि, तालः - चेम्पटा)

अनिमित्तमित्र! शृणु मे गिरम्
सुमनः खगवर! कनकपत्र!
किञ्च भयोत्पादके
पश्चात्तद्विसर्गकृति (?)
सञ्चितगात्रोपकारी
त्वं तु सदग्रगत्वात्। (अनिमित्तमित्र...)
क्षीराब्धिजातसुधा-
माधुरीमदहर-
चारुभाषिणी भैमी
यदेवं कृतनिश्चया।
मराळनाथ! त्वद्वचोभंग्या तेनाहं
सुराळीज्येष्ठप्रिय!
सुखसिन्धौ निमज्जामि।

अयोगजदशमा-
वस्थायुतं दमयन्त्याः
दयति वरस्वप्रयत्नेन
कृतवान् नीरुजं माम्।
तत्प्रत्युपकारकरणे
शक्तोऽस्मि न खगेन्द्र!
त्वां प्रतिक्षणमहं
सदातिमित्रं ध्याये। (अनिमित्तमित्र...)
वीरसेनात्मज! न मद्वचोभंग्या सा
परिचिन्मदुक्तनिश्चय-
स्थिरज्ञानवती जाता।
देवदेवगायका नागयक्षकिन्नर-
सद्बृन्दो देवमधिकसौन्दर्यादिगुणत्वात्ते।
स्वल्पानपि गुणाननल्पगुणान् जनाः
कल्पितशेषप्रिया-
स्त्वनल्पान् स्वकमित्राणाम्।
वदन्ति मुदितचित्ता-
स्त्वयानल्पगुणाग्र्योऽसि।
मुदा मम नित्योपकारी
भवमानसौकः! (अनिमित्तमित्र...)

भीमपुत्री तु हंसस्य
सुमुखी गीश्श्रुतेस्सती।
आसीत्तदाप्रभृत्येषा
ह्यस्वस्था तं नलं प्रति।। ३२।।

तामीप्सितस्वीयवरात्ययोगात् (?)
सुमास्त्रबाणाभिहतस्वहृत्काम्।
भैमीं विदित्वा तु सखीजनोऽस्याः
तदेंगितैर्भीमनृपं त्ववोचन्।। ३३।।

पदं २३ - दमयन्त्याः सखी।

(रागः - नाथनामग्री, तालः - अटन्ता)

वैदर्भभूमिवर! विदांवर! नमः।
वृत्तमेकं विविक्ते
वक्ष्यामो वयं ते।
नन्दिनी ते चिन्तापरा
नन्दनीयशीलापि दीना।
कृशा विवर्णवदना
निश्वासपरमा (?) सर्वदा।
सततं ध्यायत्यूर्ध्वदृष्टिः
उन्मत्तदर्शना चापि।
नाशनशय्याभोगेषु
कर्हिचिद्रतिं विन्दति।
न नक्तं दिवा शेते सा
वदती मुहुर्हाहेति।
निवेदितमिति वृत्तं ते
त्वं वासवाभ! धरणीश!
इतः परं प्रमाणं कार्येस्मिन्।

(कीर्त्तनम्, रागः - मोहनम्, तालः - चम्पा)

निजनन्दिनीमस्वस्थ-
मानसां विदर्भनृपः।
गजराजसद्गमनामपि
संप्राप्तयौवनाम्।
कार्यो मया स्वयंवर-
स्त्वस्यास्तु धरापतीन्।
आर्यबलज्ञानयुतानानाय्य मन्नगरे।
इति कृतमतिस्ततश्चिति-
मोदाच्युतप्रियः(?)।

दूतैश्शूराग्र्यो बोधयन्
शीतांशुभास्करवंश्यान्।
भूपवरा मन्नगरे
समागत्य युष्माभिः
मत्पुत्र्या दमयन्त्याः
स्वयंवरोऽनुभूयतामिति।
श्रुत्वा तु भीमदूतोक्तिं
श्रितविष्णुशास्त्राश्शूराग्र्याः।
सत्तमा यागकर्तारः
प्रस्थितास्त्वाशु स्वपुरात्।
नादयन्तस्सर्वसहां
मातंगाश्च रथघोषेण।
ते दमयन्त्यास्स्वयंवरं
उद्दिश्य सपुरोहिताः।
तं भीशासनं भीमं
अभिजग्मुस्सुभूषिताः।
संभावितास्सर्ववर्णैः
ततस्स कुण्डिननृपतिः।
तान् मनोज्ञसदनास्थितान्।
मञ्जुळान्नपानादिज-
सत्सुखयुतान् कुर्वन्
स्वपुरे वासयामास।
काले तस्मिन्नेव
ऋषिसत्तमौ पुराणौ
शीलरूपलसितौ
महात्मानावटमानौ।
महाद्युती नारद-
पर्वतौ महेन्द्रलोकं

महारत्नमणिमयं
महाप्रज्ञावुपागतौ।
नाकस्थसर्वगृहेभ्यः
सूत्तमरत्नमयं
पाकारिनिकेतनं
सम्प्राप्तौ मुनिवर्यौ।
वृत्रारिं ववन्दाते स तावर्चित्वा यथार्हम्।
सुत्रामा प्राह वचः पत्रिकेतुप्रियोत्तंसः।। ३४।।

पदं २४ - नलः।

(रागः - आरभिः, तालः - अटन्ता)

नारदपर्वतौ शृणुत
सारसाक्षे कृष्णेऽतिरतौ
कुशलं किं सर्वत्र युवयोः
भृशं ज्ञानसत्कृत्ययोः।
पाकारिवाक्यं स निशम्य शान्तो
राकेन्दुकान्तिर्हरिभक्तवर्यः।
श्रीनाथवात्सल्यकृपातिपात्रं
श्रीनारदः प्राह महेन्द्रमित्थम्।। ३५।।

पदं २५ - नारदः।

(रागः - कापि, तालः - चम्पा)

आवयोः कुशलमीश्वर!
देवेश! सर्वत्र गतं हरे!
कृत्स्नाः भगवन्! लोके नृपाः
कुशलिनस्त्वासते विपापः।
सर्वंसहापाला धर्मज्ञाः
सन्त्यक्तजीविताजिकृतः।
निहताः काले शस्त्रेण ये
महान्तो यान्त्यपराङ्मुखाः।

लोकस्तेषां स्वर्गस्त्वय-
मक्षयः कामधुग्यथा मे।
क्षत्रियाश्शूरास्तु क्वनु ते
न तानहमिह पश्यामि।
महीपालकानागच्छतः
महसा युतान् दलितान् मे।
शृणु येन भगवन्नत्र
रणकृतो नायान्ति भूमिपाः।
विदर्भराजस्य दुहिता
सा दमयन्तीसमाह्वया।
समतिक्रान्ता तु रूपेण
सर्वाः भूमीतले योषितः।
मघवंस्तस्यास्स्वयंवरः
परिघदोर्भविष्यत्यचिरात्।
राजानो गच्छन्ति तत्र
राजपुत्रास्सर्वशश्च।
प्रार्थयन्तस्तां रत्नभूतां
पृथ्वीपालका वीर्याब्धयः।
कांक्षन्ति विशेषात् सुन्दरीं
रक्षकाः भुवो दमयन्तीम्।
अनेहसितु (?) तस्मिंस्ते
घनवाहदिदृक्षवः।
धनेशतोयपयमाः
साग्निका देवसत्तमाः।
वलारेर्निकटं प्राप्ताः
बलिभंगप्रियस्य हि।
तैश्च सम्मन्त्र्य देवेशः
प्रोच्चवीर्योऽमृताशनैः।

श्रुत्वा ब्रह्मजनारदोक्तिमतुलश्रीर्वृत्रहन्ता प्रभुः
सत्राप्रेतपतोयपालहुतभुग्देशवैर्दिवो (?) निर्गतः।
प्रत्युप्तोत्तमरत्नकाञ्चनमयश्रीमद्विमानोत्तम-
स्वारूढोऽथ विमानयायिभिरमन्दोरुप्रतापो हरिः।। ३६।।

(कीर्तनम्, रागः - मध्यमावति, तालः - चेम्पटा)

कुण्डलीशयवत्स्वान्तः कुण्डिनं नगरं प्रति।
मण्डयन् व्योमदेहेनाखण्डलः प्रययौ प्रभुः।। ३७।।
पतिश्शच्याः भीमपुर्याः नातिदूरे समागतः।
शुश्राव रथनिर्घोषं विश्रुतोऽब्दरवोपमम्।। ३८।।
कस्यायं रथनिर्घोषः सत्सैनिकरवोद्धतः।
देवेन्द्रे चिन्तयत्येवं देवैस्सह यमादिभिः।। ३९।।
आगच्छन्नैषधेन्द्रस्सः नागारिध्वजशास्त्रवित्।
कन्दर्पाधिकसौन्दर्यस्सुन्दरीजनहृत्प्रियः।। ४०।।
चक्रवर्ती यदुकुलचक्रवाकदिवाकरः।
विक्रमाहतनैजारिश्शक्राद्यमरतोषकः।। ४१।।
शुक्रशिष्योऽप्रियरतो नक्रार्त्तिहरमाधवे।
चक्रपाणावतिरतश्चक्राक्षितकरो नलः।। ४२।।
मनोज्ञस्यन्दनारूढो महत्या सेनया युतः।
श्वेतछत्रलसन्मौलिस्सितनीलप्रभाञ्चितैः।। ४३।।
चामरैस्संवीज्यमानः श्रीमान् विनयभूषणः।
स्वपुरोयायिभीर्म्मर्त्यैः रम्यतौर्यत्रिकाञ्चितः।। ४४।।
सहस्राक्षमुखामर्त्य-
प्रत्यक्षविषयोऽभवत्।। ४५।।
दृष्ट्वा स देवान् वलजित्प्रधानान्
शिष्टाग्रगण्यस्त्ववतीर्य वेगात्।
रथात्स्वकीयात् प्रणनाम मूर्ध्ना
रथिप्रबर्हस्सुमतिर्नलोऽसौ।। ४६।।

परित्यज्य स्वार्थानपि खलु परार्थस्य घटका-
स्सुरश्रेष्ठास्त्वेवं शुभजनविदे देववृषभः।
सुमास्त्राद्यैर्मान्यः कमलनयनातिप्रियतमो
यमाद्यैस्संयुक्तो वलरिपुरभाणीन्निषधपम्।। ४७।।

पदं २६ - इन्द्रः।

(रागः - मध्यमादि, तालः - त्रिपुट)

भो! भो! राजेन्द्रसत्तम! नैषध!
भवान् सत्यव्रतो नल!
वीरास्माकं साहाय्यं कुरुष्व त्वम्।
नरोत्तम! दूतो भव!।

तथैव कुर्वेऽहमितिप्रतिज्ञां
तेभ्यस्स कृत्वा निषधाधिनाथः।
पप्रच्छ तान् देववरान् महार्हान्
सम्प्रीतचेता दृशितस्तु(?) तेषाम्।। ४८।।

पदं २७ - नलः।

(रागः - पाटि, तालः - मुऱियटन्ता)

के भवन्तो महाप्रभास्सुरूपाः?
कश्चासावहम्? यस्य तु।
दौत्यस्त्वीप्सितः किञ्च मया कार्यम्?
तत्र यथातथं कथयद्ध्वम्!

गदितमिति निशम्य नैषधस्य
प्रथितबलो मघवान् स वृत्रहन्ता।
इति वचनमथाददे महार्थं
शितिगळसद्दयितास्वधीतशास्त्रः।। ४९।।

पदं २८ - इन्द्रः।

(रागः - मध्यमादि, तालः - मुऱियटन्ता)

अमरानस्मान् निबोध समागतान्।
दमयन्त्यर्थं नलवीर!

अहं महेन्द्रोऽयमनलस्तथा
अयमपांपतिर्वरुणः
यमोऽयं नृणां शरीरान्तकरः।
शमवन्निति विद पार्थिव!
भवानागतानस्मान् सुरेश्वरान्
निवेदय दमयन्त्यै।
दिदृक्षवो लोकपालास्सहेन्द्रास्त्वां
सुदतीमणे! दमयन्ती!
देवाः प्राप्तुं त्वामिच्छन्ति शक्रोऽग्निः
वरुणश्चापि तथा यमः।
अन्यतमं देवं त्वेषां पतित्वे
मान्ये! वरयेति वद।
एकार्थे समवेतं मां देवेशाः!
शक्राद्याः यूयं नार्हथ।
प्रेषयितुं जातसङ्कल्पां हि कथं
नर उत्सहते स्त्रियम्।
वक्तुं परार्थमीदृशं कार्यं
तत्तु पश्यामरेश्चर! (?)
अस्मासु करिष्य इति संश्रुत्य
पूर्वं नैषधभूपालः
कस्मात्त्वं न करिष्यसि वैष्णव!
नैषध! व्रज! मा चिरं
आगतानस्मान् त्वं निवेदय
मंगलांग्यै दमयन्त्यै
सुमते! त्वं श्रेयसा योक्ष्यसे नूनं
अमरशासनं कुर्वन्।
सुरक्षितानि कुण्डिने गेहानि
उत्सहे प्रवेष्टुं कथम्।

सः प्रभुश्शक्रोऽब्रवीत्तं नलं
प्रवेक्ष्यसि त्वं नलेति।

(कीर्तनम् - रागः - सावेरि, तालः - चेम्पटा)

नलस्तथेति निगद्य
नालीकनाभार्चकाग्र्यः
प्रणम्य तान् देववरान्।
रणोत्कृत्तदेवारीन्
सेनां संस्थाप्य तत्रैव
मान्यः पद्भ्यामेव गच्छन्।
महेन्द्रस्य प्रभावतः
धीमान् केनाप्यलक्षितः।
वैदर्भनगरं प्राप्य
सुदतीमुख्यदमयन्त्याः
स्वयंवरमहकृते
सविशेषतस्त्वलङ्कृतम्।
अनेकचतुरंगेन
सेनायुतमहीवरैः।
समास्थितानेकगृह-
संराजच्च्व (?) महीसुरैः।
वेदवेदार्थतत्त्वज्ञैः
मददूरैरचापलैः।
संपूरितं प्रविश्यायं
भूपती रुचिरं गृहम्।
दमयन्त्यास्सम्प्रविष्टः
कामाधिकसुन्दरः।
स्वक्षस्स निषधाधीशो
रक्षिभिश्चाप्यलक्षितः।
वैदर्भी ददृशे तत्र

वयस्यागणसंवृताम्।
कायेन देदीप्यमानां
श्रियापि वरवर्णिनीम्।
सुकुमारांगिकामतीव
सुलोचनां तनुमद्ध्याम्।
तामाक्षिपन्तीमिव च
सोमं स्वकीयतेजसा।
तस्य ववृधे दृष्ट्वैव
तां चारुहासिनीं कामः।
धीरस्सत्यं कर्तुमिच्छन्
धारयामास सकामम्।
तास्ततो नैषधं दृष्ट्वा
संभ्रान्तास्त्वंगनाः परम्।
समुत्पेतुस्स्वासनेभ्यः
समास्तत्तेजोधर्षिताः।
प्रीतास्तदा प्रशशंसुः
तास्तं नलं सुविस्मिताः।
एनं न चाभाभाषन्त
मनोभिस्तदा चिन्तयन्।

पदं २९ - नलस्य विचारः।

(रागः - नाथरनामग्रि, तालः - चेम्पटा)

अहो! रूपमस्य रम्यम्
अहो! धैर्यञ्च सुमहत्।
अहो! कान्तिश्चाप्यतुला
महात्मनस्त्वस्य खलु।
कोऽयं देवो नु महितः
किं यक्षो नु गन्धर्वो नु।
भविष्यति न शक्नुवामः
एनं व्याहर्तुमपि किञ्चित्।

विचिन्तयन्त्यस्त्विति तास्सच्चरित्रा वरांगनाः।
धर्षितास्तेजसा सर्वाः लज्जितास्त्ववतस्थिरे।। ५०।।
दान्तस्वसा सा स्मितपूर्वभाषिणी
स्मितोद्यदास्या रमणीयपुंगवम्।
सप्रेमरागाद्भुतमीक्षती शनै-
स्तं प्राह दूतं नलमिन्द्रसन्निभम्।। ५१।।

पदं ३० - दमयन्ती।

(रागः - एरिक्किल, तालः - अटन्ता)

सुमानवद्यांग! कस्त्वं
मम कामविवर्धन!
प्राप्तोऽसि वीरामरवत्
ज्ञातमनघेच्छामि ते।
स्वागतं ते सुमते!
नागेन्द्रगते! कथमिहागमनम्।
कथं रक्षिभिर्न्न लक्षितः
सुरक्षितं वेश्म च मे
राजायं चोग्रशासनः।

उक्तस्तदैवं निजरागगोचरा-
ग्र्यात्यन्तसौन्दर्ययुतस्त्रिया नलः।
इदं बभाषे वचनं मुदान्वितः
स देवदूतत्वमुपेत उत्तमः।। ५२।।

पदं ३१ नलः।

(रागः - कल्याणी, तालः - चेम्पटा)

बालिकाकुलमौलिके! शृणु
बालिके! भीमभूपस्य सुगुणे!
नीलोत्पलजयिविलोललोचने!
सजलजलदकेशि! शीतांशुजयिवदने!
त्वं विद! कल्याणि! नलं माम्।

देवदूतमागतमिह
इच्छन्ति प्राप्तुं देवास्त्वां
सशक्रोऽग्निर्वरुणो यमः।
सुरा तेषामन्यतमं त्वं
वरय शोभने! स्वपतिम्।
तेषामेवाहं प्रभावेन
रक्ष्यलक्षितः प्रविष्टोस्मि।
प्रविशन्तं कश्चिन्मां नापश्यत्
प्राभवादैन्द्रान्नावारयत्।
प्रेषितस्त्वेतदर्थं भद्रे!
प्रकृष्टैस्सुरेशैरहम्।
एतद्वाक्यं मे श्रुत्वा त्वं
यथेच्छसि तथा प्रकुरुष्व।

भीमस्य पुत्री तु ततस्सुगात्री
देवोत्तमेभ्यो भगवत्प्रियेभ्यः।
सती नमस्कृत्य नलं नृपालं
दूतं सुराणां प्रहसन्त्यवोचत्।। ५३।।

पदं ३२ - दमयन्ती।

(रागः - मध्यमादि (वति), तालः - चेम्पटा)

प्रणयस्व त्वं यथाश्रद्धं
प्रियं राजन्! ते किं कुर्वे।
अहं चैव यच्चान्यद्धि
अर्ह! मेऽस्ति वसु किञ्चन।
तव तत् सर्वं विस्रब्धं
त्वं प्रणयमीश्वर! कुरु
हंसानां यत्तद्वचनं
दहति तन्मां पार्थिव!
मया वीर! त्वत्कृते हि

महीशास्सन्निपातिताः।
मां भजमानां यदि चेत्
मानद! प्रत्याख्यास्यसि।
अनलं विषं जलं रज्जुं
आस्थास्येऽहं मृत्युहेतोः।
कोमलांग्या तथेत्युक्ता भीमपुत्र्या तु नैषधः।
प्रत्युवाच प्रियां स्वां तां प्रजानन्नपि सत्विति (?)।। ५४।।

पदं ३३ - नलः।

(रागः - मोहनम्, तालः - अटन्ता)

लोकपालेषु तिष्ठत्सु।
नाकेशादिषु गुणवत्सु।
मानुषं कथमर्हसि
मानिनि! वरयितुं त्वम्।
अहं लोकभृतां येषां
महात्मनामीशानां च।
न तुल्यः पादरजसा
सति! सोऽहमतस्तव।
मनस्तेषु प्रवर्ततां
मानिनि! ते दमयन्ति!
मर्त्यो विप्रियमाचर-
न्नमर्त्यानां मृत्युमृच्छति।
अनवद्यांगि! मां त्रायस्व
मान्यान् सुराग्र्यान् वरयस्व।
बालिका भीमभूपस्य बाष्पपूर्णदृशा ततः।
शुचिस्मिता वाचमूचे सुचित्तं निषधेश्वरम्।। ५५।।

पदं ३४ - दमयन्ती।

(रागः - सुरुट्टि, तालः - अटन्ता)

उपायोऽस्ति मया दृष्टः
निरपायो जनाधिपः!

भविता येन न दोष-
स्तव कथञ्चन राजन्!
नरश्रेष्ठ! त्वमेव च
सुराश्चाग्निपुरोगमाः।
सर्वे सहितास्त्वायान्तु
स्वयंवरो यत्र मम।
ततो लोकपालानामहं
तेषां सन्निधौ महाराज!
त्वां वरयिष्ये नरव्याघ्र!
नैवं ते दोषो भविष्यति।

इति खलु दमयन्त्या नैषधेन्द्रस्तदोक्तः
स हि तत उत वेगाद्यत्र देवास्स्थितास्ते।
तमभिगतमुदारोद्देशमेनं निरीक्ष्य
स्वमितभुजबलास्ते प्रापदंस्तं (?) सुराग्र्याः।। ५६।।

पदं ३५ - इन्द्रादयः देवाः।

(रागः - मध्यमावति, तालः - चेम्पटा)

राजंस्त्वया कच्चिद्दृष्टा।
राजाभाभशुचिस्मिता।
सा दमयन्ती सर्वान् नः
मेदिनीश! किमब्रवीत्।
तद्वद नैषध! साधो!

पाकारिमुख्यैरिति पृष्ट एषः
राकेन्दुवक्त्रैस्सुरनायकैस्तैः।
कृतावनांस्तान् निषधाधिनाथः
कृताञ्जलिर्वाक्यमिदं बभाषे।। ५७।।

पदं ३६ - नलः।

(रागः - केदारगौडम्, तालः - मुरियटन्ता)

सुरोत्तमास्तु युष्मभ्यो
नमो महेन्द्रादिकेभ्यः।

सुरारातिकुलतृण-
परिदाहचणाग्निभ्यः। (सुरोत्तमास्तु...)
भवद्भिरादिष्टोऽहं
निवेशनं दमयन्त्याः।
प्रविष्टस्स्थविरैर्वृतां
दण्डिभिर्म्महाकक्ष्याम्।
प्रविशन्तं तत्र मां च
नरो दृष्टवान् न कश्चित्।
ऋते तां पृथ्वीशसुतां
तेजसैव भवताम्।
मया दृष्टाश्च सख्योऽस्याः
ताभिरस्म्युपलक्षितश्च।
मां दृष्ट्वा विस्मिताश्चा-
प्यभवन्नमरेश्वराः।
वर्ण्यमानेषु मया
रुचिराननना भवत्सु
वृणीते मामेव हि सा
मय्यागतसङ्कल्पा।
मामब्रवीच्च बाला
सुरमुख्यास्त्वायान्तु
मम यत्र स्वयंवरस्त्वया
सह नरश्रेष्ठ!
तेषां सन्निधौ त्वामहं
नरोत्तम! वरयिष्ये।
तवैवं महाबाहो!
दोषो न भविता त्विति।
विबुधास्त्वेतावदेव
वृत्तं यथोदाहृतं च।

मया शेषं तु प्रमाणं
त्रिदशेश्वराः भवन्तः।
निषधेश्वरवाचिकात्तदा-
त्वृषभास्ते सुमनस्सुमुद्युताः।
वलवैरिमुखास्तमूचिरे
बलवत्सुप्रवरा महाचिताः।। ५८।।

पदं ३७- इन्द्रादयः देवाः।

(रागः - मध्यमावति, तालः - चम्पा)

गच्छ निषधेन्द्र! पुरं
साधुचित्पुरोयायिन्।
अतुच्छबल भीमस्य
दमयन्तीस्वयंवरकृते।
शक्राद्या वयमपि
त्वागच्छामस्स्वयंवरार्थम्।
संक्लृप्तं भूभृत्स्थितये
रंगं निर्वृतो भव! त्वम्।
जय राजन्! नैषध!
जनार्दनेष्ट! साधो!
इत्युक्त्वान्तर्हितास्त्वासन् कृत्यज्ञा विबुधेश्वराः।
शक्राद्या निहतारातिचक्रास्सज्जनपालकाः।। ५९।।

(कीर्तनम् - रागः - केदारगौडम्, तालः - चेम्पटा)

वैरसेनिरथ सैनिकसंयुतः
मारतोऽप्यधिकसुन्दरः।
हेमरत्नमयस्यन्दनाधिरूढः
भीमशौर्याम्बुधिश्चक्रवर्ति-
भीमभूमिपतेर्न्नगरं प्राविशत्।
श्रीमतां वरस्स निषधेशः
दृष्ट्वा तं निखिलसुन्दरवरभूपम्।

विष्टरश्रवो भक्तवरं
नरनारीगणास्तत्पुरस्थास्सर्वे।
नरपालं तं दृक्चषकैस्तदा
अपिबन्नब्रुवंश्चातिमुदं युताः
भूपोऽयं त्वमितसौन्दर्यः
अमितसौन्दर्याया-
स्त्वस्मत्भूपति-
भीमपुत्रिकाया दमयन्त्याः
वरतां प्राप्नुयाच्चेद्वरिष्ठा वयम्।
नरकुलोद्भवेषु नूनमिति
सपर्यया महत्या
तं भीमोऽपि च।
भूपनायकं प्रतिगृह्य सः
आञ्चयत् (?) सपदि
सप्तद्वीपेशम्।
पाञ्चरात्रिकं यदुकुलजं
अञ्चितं च तं पुरगं सर्वमाह
मञ्चेऽत्युत्तमे न्यवासयत्।

(कीर्तनम् - रागः - कल्याणी, तालः - चम्पा)

कुण्डिनपुरे ववृते
परमरुचिरालङ्कारैः
मण्डिते दमयन्ती-
स्वयंवरमहोत्सवः।
प्रहृष्टसर्वनरनारीकः
विप्रभूपवृन्दसम्पूर्णः।
प्रतितत्पुरं तदानीतैः
हस्त्यश्वरथनरैर्वृतः।
नृत्तगीतवादित्रैः पर-

मादभुतैरुपचितः।
सत्तमसमस्तजन-
वरान्नदानादिलसितः।
अथ काले प्राप्ते शुभे
पुण्ये क्षणे तिथौ तथा।
प्रतीतो(?) भीमस्त्वाजुहाव
महीपालकान् स्वयंवरे।
पृथिवीपालास्तु श्रुत्वा तत्
हृच्छयपीडितास्सर्वे।
उपाजगुस्सञ्चरिता-
स्त्वभीप्सवो दमयन्तीम्।
हेमस्तंभैस्सुरुचिरं
विराजितं तोरणेन
महारंगं विविशुस्ते
सिंहा इव धराधरम्।
विविधेषु तत्रासनेषु
भूमिपालास्समासीनाः।
सर्वे सुरभिमाल्यधराः
सुमृष्टरत्नकुण्डलाः।
दृश्यन्ते तत्र तेषां
परिघोपमाः बाहवः।
सुश्लक्ष्णास्त्वाकारवन्तः
पन्नगाः पञ्चशीर्षा इव।
चारूणि सुकेशान्तानि
मुखानि सुहासानि च।
धराभृतां शोभन्ते तत्र
यथा दिवि नक्षत्राणि।
पूर्णां तां राजसमितिं

भोगवतीं नागैरिव।
सम्पूर्णां तु वृषस्कन्धैः
गिरिगुहां द्वीपिभिरिव।
तावद्दैवतवृन्दसुन्दरिजयि-
श्रीमत्स्वरूपा गुणैः
श्रीवत्साङ्कसुरामरंत्वदसुधा-
दातृस्वरूपं त्विव।
संराजद्विजराजनिर्जयिनिजा-
स्या रम्यसर्वांगिका
मञ्जुश्रीलसिता निमज्जितनृपाः
स्वीयानुरागांबुधौ।। ६०।।

(कीर्तनम् - रागः - एरिक्किलकामोदरी, तालः - चेम्पटा)

सौन्दर्यांभोनिधिभूता
सौगन्ध्यवासभूमिका।
माधुर्यसौकुमार्यगुणपेटिका
सौशील्यविनयलज्जा-
मुख्यसर्वस्त्रीगुणोपेता।
शैवालिनीसञ्चरत्भृंगा
कामधनुर्लसिता।
स्वलसत्कञ्चगखञ्जनं (?)
मञ्जुहेममुकुरविभ्रममौक्तिकं
कुन्दमुकुळचम्पकसूनोपेता।
शंखोल्लसिता सनाळकमलोपेता।
काञ्चनसुन्दरचक्रोल्लसिता
न्यग्रोधदलसद्भ्रूघनपुळिने...... (?)
वरकदल्योषधिसंयुता।
गुणगणसमुत्तिका
केतकीसुमसुन्दरकमठा

सरसिजदळा।
तत्संराजदमृतांशुकलिका
जांबूनदमयरक्तसरो-
रुहमुख्यैस्सुतरां लसन्ती।
सौन्दर्यनदीवालसगमना
दमयन्ती अपि
धैर्यशिलासम्पुटितानपि
भूमिपहृदयशैलान्।
भिन्दन्ती सा सहितवयस्या रंगं चाप।

करे गृहीत्वाथ दमस्वसारं
सरोजनेत्रां तु तदीयधात्री।
तत्तद्धरानाथसमीपमेषा
नीत्वावदत् सुन्दरिमालिकां ताम्।। ६१।।

पदं ३८ - दमयन्त्याः धात्री।
(रागः - कल्याणी, तालः - चेम्पटा)

एनं दृष्टिविषयं कुरु भूपं
माननीयमिक्ष्वाकुसत्कुलीनम्।
ऋतुपर्णं विजितारिं सत्गुणं
धृतारुन्धतीनाथान्तेवासिनं त्वम्।
पश्यैनमानर्त्तेश्वरं(?) यादव-
वंशपङ्कजदिनमणिं भूपालम्।
वीक्षस्व चैनं पूरुकुलोद्भवं
अक्षीणबलवीर्यं धरापालम्।
काशिभूपोऽयं वीशवाहप्रियः
दृशोरेतं विषयीकुरु सति!
मैथिलोऽयं वेदान्तवित्सु नृषु
प्रथितो दृशा संभावयत्वेतम्।
अंगोऽयं वंगोऽयं कलिंगोऽप्ययं

संगरनिपुणान् पश्यस्वैतान्।
मद्रेशसौराष्ट्रसैन्धवेशान्
सुभ्रु! दमयन्ति! काण्क बाले![१९]
हेहयकेकयौ पश्य भूपौ
महिते! भीमपुत्रि!
कन्यकासु श्रितपुण्यः
पाण्ड्योऽयं भूपवीरः।
तोताद्रिक्षेत्रं यद्राज्ये ततः
चोळोऽयं मानिनि! भूपतीशः।
नाळीकनाभस्तु यस्य राज्ये
कुंभीन्द्रतापहृच्चाब्जपाणिः
कुंभकोणे भाति श्रीसमेतः।
केरळभूपालं पश्य बाले!
सारसाक्षस्य श्रीभार्गवस्य
इच्छया संजातदेशवासी
स्वच्छचित्तोऽयमतिभाग्यवान्।
स्यानन्दूरवल्कलदेवनदी-
पूर्णवेदसंगमशिवसत्पुर-
गुरुवायुपुरश्रीनावाक्षेत्र-
त्रिच्चंबरश्रीमदामलकाख्य-
कण्वतीर्थसुब्रह्मण्यक्षेत्र-
पुण्यदश्रीमध्यतालमठ-
रजतपीठपुरपुरोगेषु
राजते यत्र हि लक्ष्मीनाथः।
गोकर्णव्याघ्रालयशिवपुरादि-
संस्थितशङ्करसेव्यमानः।

मेदिन्यधीशान् सुबहूंस्तु धात्री
प्रदर्श्य भैम्यै रमणीयगात्र्यै।

समासदत् पञ्चसमानरूपान्
समस्तधर्मैस्सह भीमपुत्री।। ६२।।
नलाकृतीन् पञ्च दृष्ट्वा
नाभ्यजानादयं नलः।
इति रूपदृशेस्तेषां
सन्दिग्द्धा दमसोदरी।। ६३।।
वेषरूपवयोभिस्तान्
निर्विशेषान् निरीक्ष्य सा।
यं यं त्वपश्यन्मेने तं
तं नलं सुन्दराग्रिमम्।। ६४।।
प्राज्ञाग्र्या भीमतनया
प्रज्ञया स्वीयया तदा।
व्यचिन्तीदिति सन्तप्ता
नलाज्ञानाद्यशस्विनी।। ६५।।

पदं ३९ - दमयन्त्याः विचारः।
(रागः - नीलांबरी, तालः - चेम्पटा)

कथं हि जानीयां देवान्
कथं नलं नृपं विद्याम्।
देवानां लिंगानि यानि
स्थविरेभ्यो मया श्रुतानि।
तिष्ठतामेकस्यां हि भूमौ
तान्येतेषां न लक्षये।

एवं सञ्चिन्त्य भैमी पुनरपि च पुनः
सा विचार्याथ देवान्
संप्राप्ता चारुशीला शरणमुरुगणान्
निश्चिकायाच्युतेष्टा।
वाचा स्वान्तेन कृत्वा नम उरुमहिम-
भ्यस्सुरेभ्यस्तदोचे

वाचं शक्रादिकेभ्यस्सरसिजनयना
प्राञ्जलिर्वेपमाना।। ६६।।

पदं ४० - दमयन्ती।

(रागः - सावेरी, तालः - चेम्पटा)

वचनं श्रुत्वा हंसानां
यथा मे नृपो नैषधः।
वृतस्सत्येन पतित्वे
मे तं प्रदिशन्तु देवाः।
मनसा वाचा चैव
यथाहं नातिचरामि।
विबुधास्सत्येन तेन
तमेव मे प्रदिशन्तु।
भर्ता स मे यदा देवैः
निषधाधिपो विहितः।
ते तेन सत्येन देवाः
प्रदिशन्तु मे तमेव।
पुष्यन्तु स्वमेव रूपं
सहेश्वराः लोकपालाः।
पुण्यश्लोकं नरनाथं
अभिजानीयां यथाहम्।

(कीर्तनम् - रागः - मध्यमावति, तालः - चेम्पटा)

दमयन्त्यास्तन्निशम्य
सुमनसश्शक्रमुख्याः।
परिदेवितं करुणम्
परमं निश्चयं तस्मिन्।
अनुरागं च नले नृपे
मनोविशुद्धिं च बुद्धिम्।
भक्तिं रागं च विपुलम्।

उत्तमाग्र्याः देवास्तस्याः।
सुमनसो यथोक्तं ते।
सामर्थ्यं लिंगधृतौ चक्रुः।
स्वलिंगयुक्तान् सुरनायकांस्तान्
सा भीमपुत्री स्वकचिह्नयुक्तम्।
नलं च दृष्ट्वात्महितं मनोज्ञम्
नालीकनेत्रातिमुदा व्यचिन्तीत्।। ६७।।

पदं ४१ - दमयन्त्याः विचारः।

(रागः - भैरवी, तालः - चेम्पटा)

देवास्त्वेते चत्वारोऽपि
दिव्यप्रभास्स्वेदहीनाः।
हृषितस्रजस्तब्धनेत्राः
सुस्थितास्त्वस्पृशन्तो गाम्।
रजोहीनाश्छायाहीनाः
राजन्ते यदतो निश्चयः।
छायाद्वितीयो म्लानमाल्यः
सोऽयं रजस्वेदयुतः।
धरास्थो निमेषवांश्च
धरेशो नलो निश्चयः।
इति सञ्चिन्त्य निश्चित्य
धृतिमत्यात्मनः क्रियाम्।
तं तत्र वरयामास
सन्तं भैमी नलं नृपम्।। ६८।।
धर्मेण लज्जमाना सा
सुमतिं निषधेश्वरम्।
जग्राह भैमी वस्त्रान्ते
त्वग्रहा पृथिवीक्षिताम्।। ६९।।

असृजत्स्कन्धदेशेऽस्य
सास्रजं चातिशोभनाम्।
वरयामास चाप्येनम्
वरवर्णिनी पतित्वे।। ७०।।
तदा नरोत्तमैर्मुक्त-
श्शब्दो हाहेति भूमिपैः।
देवा महर्षयश्चोचुः
साधुसाध्विति सत्तमाः।। ७१।।
प्रशंसन्तो विस्मयेताः
भृशं भूपं नलं वरम्।
वीशवाहपदांभोजे
शश्वन्निष्ठितमानसाः।। ७२।।
निषधधरणिनाथे ते वृते भीमपुत्र्या
हृषितमनस उद्यत्सत्गुणाः लोकपालाः।
शतमखयमतोयेशानलाः नैषधाय
श्रितजनपरिपालास्सद्वरान् सन्ददुस्तान्।। ७३।।

पदं ४२ - इन्द्रादयः देवाः।

(रागः - भूपालम्, तालः - त्रिपुटा)

निषधवंशपयोधिकौस्तुभ!
भीषितारे! नवाक्भाः (?)
भद्रमस्तु ते मम च शृणु वचः
चिद्रूपाच्युतप्रिय! नृप!
नलोत्तम! जय!
अहं तुभ्यं वरद्वयं दास्ये
महेन्द्रस्त्विति विद भास्वन्!
मम च देवानां ते यज्ञकर्मणि
प्रत्यक्षतां सर्वसुमनसां
अनुत्तमामपि गतिं शुभाम् (नलोत्तम...)

अन्नरसं यत्र यत्रेच्छति भवान्
मान्य! तत्र तत्र तत्भूयात्।
मत्कटाक्षात्ते धर्मस्थितिरपि
चक्रवर्त्तिन्! नल! ते स्यात्। (नलोत्तम...)
भवदिच्छानुसारादपां भावं
भव समं स्तुतेर्नैषध!
उत्तमगन्धाढ्यां स्रजमिमां
भक्त! विष्णौ ते ददाम्यहम्।
दमयन्तीपते! यत्र यत्र तु
सुमते! मदभिमान्येच्छावान्!
तत्र तत्र ते भूताग्निर्भवेत्।
ते लोकान्मे च दास्येऽहम्। (नलोत्तम...)

वृन्दारकेन्द्रान् गदतस्तदैवं
मन्देतरानन्दयुतो नलस्सः।
डंभेन हीनो मधुजित् पदार्चको
जंभारिमुख्यानिदमाह सत्तमान्।। ७४।।

पदं ४३ - नलः।

(रागः -सौराष्ट्रम्, तालः - अटन्ता)

नमस्ते शचीनायक!
नमो वृत्रवलान्तक!
नमस्त्रैलोक्याधिनाथ!
नमो मनोरमेन्द्र! प्रभो!
नमस्समवर्तिन्! यम!
नमो मनुष्येश देव!
नमः पितृनिलयेश!
नमो दक्षिणाशापते!
नमो वरुण! जलेश!
नमो राजसूयकर्त!

नमो नारदादिवन्द्य!
नमो वैष्णवसत्तम!
नमोऽग्नये सुवर्चसे!
नमो हव्यकव्यभुजे!
नमो देवदूत! तुभ्यं
नमः पूर्णत्रयीशेष्ट!
शक्राद्याः मां पालयद्ध्वम्।

उद्वाह्य भैमीं स तु भीमसत्पुरे
विद्वानुषित्वा दिवसानि कानिचित्
नलोऽतिवीरो दयितासमन्वितो
निर्गत्य भीमस्य पुरात्तदर्चितः।। ७५।।

नवार्कभिरथारूढो
निषधान् प्राप्य सत्पुरम्।
स्वकं तत्र नलो राजा
दमयन्तीसमन्वितः।। ७६।।

रेमे पूर्णत्रयीनाथ-
रमेशपदपङ्कजे।
भृंगायितमना नित्यं
संगरोत्कृत्तशात्रवः।। ७७।।

शून्याभेदविदां खलाग्र्यदनुजानां मुख्यमन्धं तमो
यो दत्ते हि जना वदन्ति हरिणा ये स्वात्मभेदाभिदे।
तेषां मध्यतमःप्रदः परतमाच्छ्रीविष्णुदेवात् भिदा
जीवानां तु वदन्ति ये तदवनः (?) पूर्णत्रयीशोऽवतु।। ७८।।

समाप्तोयं नलचरितम् प्रथमः दिवसः

Notes

1. An introductory part of Kathakaḷi performance. It is also called Pur̲appāṭ.
2. Malayalam usage meaning 'doing well'.
3. Malayalam usage meaning 'the earth'.
4. Malayalam usage meaning 'today or now'.
5. Malayalam usage meaning 'because of that my mind gets delighted now'.
6. Malayalam usage meaning 'you have come'.
7. Malayalam usage meaning 'in the mind'.
8. Malayalam usage meaning 'here'.
9. Malayalam usage meaning 'we'.
10. Malayalam usage meaning 'you understand that we are people who travel in all places'.
11. Malayalam usage meaning 'red lotus'.
12. Malayalam usage meaning 'in the mind'.
13. Malayalam usage meaning 'walking'.
14. Malayalam usage meaning 'of the swan'.
15. Malayalam usage meaning 'in an attractive way'.
16. Malayalam usage meaning 'one (Damayantī) who utters sweet words'.
17. Malayalam usage meaning 'it is not joke at all'.
18. Malayalam usage meaning 'if you think about it'.
19. Malayalam usage meaning 'please see'.

***

സീതാസ്വയംവരം ആട്ടക്കഥ

ഹരിഃ ശ്രീഃ ഗണപതയേ നമഃ

പ്രാതഃ കർത്തവ്യകൃത്യാന്യമിതസുഖസുചിദ്രാമസൗമിത്രിവിശ്വാ-

മിത്രാഃ കൃത്വാ മുനീന്ദ്രോടജ ഉത വിബഭുസ്തേഷു ചാനന്ദമൂർത്തിഃ

ദൃശ്യം സംശ്രൂയമാണം ത്വപിനിഖിലജഗദ് ഭാസയൻ സ്വീയലക്ഷ്മ്യാ

സർവ്വസ്യാപീശിതാസൗ സുബഹു വിരുരുചേ രാമചന്ദ്രസ്സസീതഃ (1)

(തെരപ്പുറപ്പാട് ചതുർത്ഥഖണ്ഡഃ)

ലാല്യമാനഃ പൂജ്യമാനഃ

നാലികാക്ഷഃ പദ്മാനനഃ

വിശ്വാമിത്രേണ തന്മോദദോ

രാമഃ വിശ്വാനന്ദപ്രദോ രേമേ

തദനു ജനകഭൂപപ്രേരിതോ ഭൂപഭൃത്യോ

മുനിവരമവിരാമം ശ്രീപതിം ലക്ഷ്മണഞ്ച

വിനയഭരിത ഏത്താൻ സംപ്രണമ്യാഹ വാക്യം

മനനകൃതിസുദക്ഷം കൗശികം രാഘവേദം (2)

പദം 1 – ജനകഭൃത്യഃ

(രാഗം – വേകട താളം – മുറിയടന്ത)

കുശികവംശവാരിധിശശിയേ

ശ്രീരാമസൗമിത്രീത (?)!

ഭവതോ രാഘവയോരപി

കുശലത്തേ സ വൈ ജനകൻ

പൃച്ഛതി സ പുരോഹിതൻ (കുശിക...)

തൃണിതൈഹികസമസുഖമപി ഭവന്തം

രണകൃതിനിപുണാഗ്രമതിരാജന്തം

ശ്രീരാമമപി സൗമിത്രീം ച ശൂര-

മുരുചി ദ്രഷ്ടുമിച്ഛതി ജനകൻ ധീര!

കാമിതം തസ്യ സാധയ പരമകൃപയാ

കാമിതസാധക ത്രിശങ്കോസ്സൂനയ!

ശ്രീരാമ സന്ദൃഷ്ടിജസന്ദോഷാബ്ധൗ
സ നിമജ്ജതി ജനകസ്ത്വപി ധൈര്യാബ്ധിഃ
ലക്ഷ്മണസ്യാപി ഗുണതഃ
പ്രീതിമാൻ വൈദേഹഃ
ലക്ഷ്മീപതിപ്രിയശ്ചക്രാംഗിതദേഹഃ
ഭവദ്ദർശനമപ്യേഷ പുനഃ പുനഃ കാംക്ഷതേ
ദേവാപിസ്മേരിതാ
യത്തപസാ ത്വയാ സുമതേ! (കുശിക...)

നിശമ്യ വൈദേഹസുഭൃത്യവാക്യം
പ്രശസ്യ തം മൈഥിലമപ്യുദാരഃ
വിശ്വസ്യ മിത്രം തമുദാജഹാര
ഭൃശം പ്രഹൃഷ്ടോ മുനിസാർവ്വഭൗമം (3)

പദം 2 – വിശ്വാമിത്രഃ

(രാഗഃ – സുരുട്ടി താളഃ – ത്രിപുട)

വയമപി ജനകനൃപാലദൃഷ്ടൗ
അയി ബഹു കാമേതാ ശ്ലിഷ്ടാ
രാമസൗമിത്രിമദ്ദൃഷ്ടിഹേതോഃ
സൗമ്യഃ നൃപകൃത-
ത്വത്പ്രേരണാദസ്മി തുഷ്ടഃ
കാമാമിതസുന്ദരാംഗമേനം രാമം
സോമചൂഡാമിതവത്സമരഭീമം
കൗസല്യാസുതം ശൂരം സൗമിത്രിം ച
ബലിനം ജനകസ്യാശു വിപശ്ചിതഃ
ആനയാമസ്സമീപം ബ്രഹ്മസൂത്ര-
മനനകർത്തുർമൈഥിലജനഭർത്തുഃ
ശതാനന്ദയാജ്ഞവല്ക്യയോശ്ശിഷ്യസ്യ
ശതാനന്ദചിത്സമചില്ലസിതസ്യ
രാജഭൃത്യ ത്വം സുഖം ജീവ

രാമേണ ദേവോത്തമസൗകുമാര്യ-
സൗന്ദര്യസൗഗന്ധ്യയുതേന യുക്തഃ
സൗമിത്രിണാ ചാപി മുനിപ്രബർഹൈ-
സ്സ കൗശികാഗ്ര്യോ ജനകം സമാഗാത് (4)

ജനകനൃപതിരേനം പൂജയിത്വാ മുനീന്ദ്രം
ഘനതരബലവീര്യം രാഘവം ലക്ഷ്മണഞ്ച
കൃശമതിദുരവാപം യോഗനിർധൂതപാപം
കുശതനയജപുത്രം പ്രാഹ വാചം നൃപേന്ദ്രഃ (5)

പദം 3 ജനകഃ

(രാഗഃ - കേദാരഗൗഡ താലഃ - ?)

കൗശികാശ്രിതേഷു സുഖദഃ
ത്രിശങ്കു നൃപശാശ്വതനൂതനസ്വർഗ്ഗദഃ
രാമഃ രഘുകുലജക്ഷത്രഃ
സന്മാണിക്യ ശൂര സൗമിത്രേ (കൗശിക...)

ഭവതു മഹിതാനാം ഹി
ഭവതാം സ്വാഗതമിഹ
ഭഗവന്മുനേ! പരമോദാര!
ഭവതഃ കിങ്കരോഽഹം ധീര! (കൗശിക...)

കിം കരോമി തേഽതിദാന്തഃ!
പങ്കജാക്ഷ നിഹിതസ്വാന്ത!
ആജ്ഞാപകോഽസി ബ്രഹ്മർഷേ ത്വം
ആജ്ഞാപ്യോഽസ്മ്യദ്ഭുതമഹത്വ (കൗശിക...)

നിഗമതദനുതർക്കധന!
പ്രഗുണസൂത്ര പരമധന!
നാഗശയനപാദപദ്മ-
ഭൃംഗാതീവപാവനാത്മൻ! (കൗശിക...)

ബ്രഹ്മപ്രണപ്താസ്യ നിശമ്യ വാക്യം
ബ്രഹ്മർഷിസന്മൗക്തികദാമകോടിഃ

ബ്രഹ്മസ്മൃതേർധ്വന്യനൃപം (?) തദാഹ
ബ്രഹ്മാനരുദ്രായിതരാമദാസഃ (6)

പദം 4 – വിശ്വാമിത്രഃ

(രാഗഃ – മധ്യമാവധി താളഃ – പഞ്ചാരി)

നിമികുലനൃപസൃമണേ! വേദാന്തിൻ!
സമജനാഗ്രഹ! ജയരണനിപുണ!
മുദിതഹൃദഹം ഭവതോ ദർശനാത്
മുദമിതൗ ചേമൗ മഹിതദർശനൗ
ദശരഥ നൃപപുത്രാപി മാവതിശക്തൗ
ദശസു ഖലു ദിശാസു
സർവലോകേ പ്രശ്രുതൗ സ്ഥിതമിഹ
ഭവതി ശ്രീദേ ധനുശ്രേഷ്ഠം
ഏതദ് ദൃഷ്ടുകാമൗ
കുമാരാവതിശ്രേഷ്ഠൗ (നിമികുല...)
ഭദ്രം തവാസ്തു നൃപ ദർശയ
ധനും സൗമ്യ! സന്ദർശനാദ്ധനുഷോ-
ƒസ്യ ത്വേതൗ കൃതസ്വകാമൗ!
പൂതൗ നൃപാലകുലമകുടീസന്മണി!
പ്രതിയാസ്യതോ യഥാഭിലഷിതമുരുഗുണൗ! (നിമികുല...)

തദ്ഗാധിസൂനോർവചനം ഹി ശൃണ്വ-
ന്നഗാധബുദ്ധിർമിഥിലാധിരാജഃ
വിധേസ്സമാനോരുതപഃപ്രഭാവം
വിധായ തദ്വന്ദനമാഹ ഭൂപഃ (7)

പദം 5 – ജനകഃ

(രാഗഃ – നവരസം താളഃ – ചെമ്പട)

മാനനീയ ബ്രഹ്മർഷേ!
ശൃണു ഗായതൃഷേ!
നിജകൃതസുകർമണാപി

സുജനാന്യസ്മിന്നപി വിപാപ!
നിത്യസ്വർഗദ! ധീര!
എത്രയും ബലവദുരു അചാല്യാമപി
ത്രിദശൈരുച്ചമിദം ധനുർമുനീശ
മന്മന്ദിരേ ത്വഭൂദിതി
സുമഹിതഗാലവസ്തുത!
ദക്ഷസ്യാദ്ധ്വരേ
ഹവ്യദക്ഷിണേച്ഛോശ്ശിവസ്യ
ഹവ്യഭാഗാപ്രദാനാദ്-
ഭവ്യസ്യാതികോപേന
യുക്തോഽഭൂത് പുരാരാതിഃ!
ഭക്താഗ്രേ മുരാരാതേ
ഏതദ് ചാപമാദായ പൂതചിദ്ദേവാനഭയഃ
ആഹവേ ഭാഗാദാതൄൻ
ആഗമവിഹിതാകർത്തൄൻ
ധനുഷൈതേന സംഭഗ്ന-
ഘനശീർഷാൻ പാപഭൂഗ്നാൻ
കുർവേഽഹമിത്യവദത്
പർവതാര്യാദ്യാസ്തദാ
ദേവം തോഷയാമാസുഃ
ഭവോഽപി തുഷ്ടോ ഹ്യാസ
നിമിമാരരയഷഷ്ഠായ
നൃപായാസ്മദ്വംശജായ
ദത്തം ദേവരാതായ
സത്തമ ഭൂപതയേ ശിവനാളിച്ചാപം മുനേ!
ഭവസ്യൈതത്പുരാ ധനുഃ
കിഞ്ച ശൃണു മദ്വചഃ
പാഞ്ചരാത്രികാഗ്രസുവർച്ചഃ

മാനനീയ ബ്രഹ്മർഷേ ശൃണു ഗായത്ര്യർഷേ!
ക്ഷേത്രം ഹി മേ കർഷയതോ ഹലാഗ്രേ
ക്ഷമാതലാദുദിതാസീദ് ഗുണാഗ്രാ
സീതേതി നാമ്നാ ജഗത്യാം പ്രഥിതാ
ശ്രിതാ ഗുണൈർഗിരിജാനവാപ്തൈഃ
പുത്രീം മമൈനാമുദ്ഗതാം ധന്യാഃ
പാത്രീമനന്തോരുഗുണാർണവാനാം
അയോനിജാം വീര്യശുല്കാം കൗശിക!
അമാസിതപസ്തോഷിത കൗശിക!
ദിനേ ദിനേ സുഗുണൈർവർദ്ധമാനാം
ഏനാം വരയാമാസുർനൃപാസ്സുമാനാഃ
നാഹം തേഭ്യഃ കന്യാമിമാം ദത്തവാൻ
മഹീയസീ തേഭ്യ ഇയം
ഗുണൈരിത്വാത്മവൻ!
തതോ ദൈതേയാശ്ശംബരാദ്യാസ്തേ ച
തേ ദാനവാഗ്രാ വൃഷപർവാദയശ്ച
ദശാനനാദ്യാശ്ച ധനുർഗൃഹീതും
ന ശക്താസ്ത്വാസൻ ധനുഷശ്ചാലനേ തേ
ജിജ്ഞാസമാനാസ്തു ധനുർബലം തത്
പ്രാജ്ഞാസ്ത്വായയുർമോഹിതാമത്പുരം തേ
ഗ്രഹേ/സ്യ ചാപസ്യ തഥാസ്യ തോലനേ
മഹാബലാ അപി ന ശേകുസ്തേ മുനേ!
അപമാനിതാ ഇതി കൃത്വാ മയാ തേ
സംവത്സരം മയാ രണം ചക്രുർമത്താഃ
ഗീർവാണദത്തയാ മമ തു സേനയാ
ഗർവികളവർ ഭഗ്നാസ്സ്വാനിപുരാണയയുഃ (?)
രാമായാത്യദ്ഭുതകാന്തിയുതം
രാമായ ലക്ഷ്മണായ ച തദേതത്

മാനധനായ ധനുഃ കാട്ടീടുവേൻ
മുനിവര്യ! വസിഷ്ഠസമപ്രഭാവ!
വീരോ$ ̸$യം രാമോ ഹരദാരിദസ്യ
ആരോപണാ യദി കുര്യാച്ചാപസ്യ
രാമോ രമണീയോ$ ̸$യോനിജാം സീതാം
രമാതിതുല്യാം ദാസ്യേ മത്തോ$ ̸$ജാതാം
രാമായ ലോകത്രയഭാസുരായ
ത്വം മൈഥിലനാഥ! വീര്യവദഗ്രായ (?)
ചാപവരം വീര! ദർശയ പാർഥിപ
പാപവിവർജ്ജിത! സുമഹാവൈഭവ!
നിമികുലനൃപ സുമണേ! വേദാന്തിൻ!
സമജനാഗ്ര! ജയരണനിപുണ!

> രാജാ സ ചാപാനയനാർഥമുത്തമ-
> സ്ത്വാജ്ഞാപയമന്ത്രിവരാംസ്തദാ തേ
> അനിന്യുരീശാനധനുർവരം ത-
> ത്തേ ത്വഷ്ടചക്രേ ശകടേ സ്ഥിതം ച (8)
> ഊഹുശ്ച തം പഞ്ചസഹസ്രസംഖ്യാ
> മഹാബലാസ്തം ശകടം മഹാന്തം
> പ്രാപയ്യ രാജാന്തികമാശു ചാപം
> തേ മന്ത്രിണഃ പ്രാഞ്ജലയോ ബഭൂവുഃ (9)

പദം 6 – മന്ത്രിണഃ

(രാഗഃ – മാരധനാശി)

സ്വാമിൻ നമോ വൈദേഹനൃപ-
ത്തോഷ്ണരശ്മിവഹ! (?)
യോഗധൂതമാലിന്യദേഹ
ആഗമാർഥസ്മൃതിഗതമോഹ!
ഇദം ധനുസ്സമമഹീപമാന്യം
സന്ദർശനീയം ദുരാനമം മാന്യ

ആനീതം ഞങ്ങളാൽ കാൺക മംഗളാംഗ
വനജദൃശോ ഭക്ത! ശങ്കരസ്യ ഗുണതുംഗം
ഇത്യൂചിരേ തേ നൃപതിസ്ത്വവാദീത്
സുതം മഘോനസ്സ തു ഗാഥിനാമ്നഃ
ശ്രീരാമചന്ദ്രം ച ഹരിം സമസ്ത-
സുരോത്തമം ലക്ഷ്മണമപ്യനന്തം (10)

പദം 7 - ജനകഃ

(രാഗഃ - സൗരാഷ്ട്ര താളഃ - ചെമ്പട)

ബ്രഹ്മൻ! ചാപശ്രേഷ്ഠമിതു
ബ്രഹ്മജ്ഞാസ്മത് കുലജാതൈഃ
അർചിതം ഭൂമിപാലകൈഃ
വർചസാ ജ്വലിതലോകം
നൃണാം വീര്യപരീക്ഷാർഥം
ഗുണവത്സ്ഥാപിതം വിഷ്ണ്വർത്ഥം
ദേവാസുരാ യാതുധാനാ
പവനാശാസ്സുരഗാനാഃ
മുനിവര്യ! ന ശക്താ സ്യുഃ
ധനുഷസ്സജ്യകർമണ്യസ്യ
മാനുഷദേഹിനാം ഗതിഃ
ഊനശക്തീനാം ഭവേത്കുതഃ
പ്രപൂരണേ തോലനകർമണി
സൂപസംഗ്രഹ ആരോപണേ
സമായോഗേƒപ്യത്യശക്താഃ
സുമതേ! സ്യുർന്നരാസ്ത്വാർത്താഃ
ഇദം ധനുശ്ശംഭോർമുനേ!
ത്വം ദർശന രാജസൂന്വോഃ
രാമചന്ദ്രസ്യ വീരസ്യ
സൗമ്യസ്യാപി ലക്ഷ്മണസ്യ

ജനകവചശ്രുതിതുഷ്ടോ
ധനപുണ്യാബ്ധിസ്സ ഗാധിജശ്ശ്ലിഷ്ടഃ
രാമം തോയഭവാക്ഷം
സോമാമിതമുഖമാഹ ശത്രുഗണരൂക്ഷം (11)

പദം 8 – വിശ്വാമിത്രഃ

രമണീയഗുണപൂർണ രാമ!
മകരകുണ്ഡലകർണ!
വത്സലാഗ്ര്യ! മമ മാനിൻ!
വത്സ! പശ്യ വീര! ധനുഃ

മഹർഷേർവചനം ശ്രുത്വാ മഹനീയഗുണാംബുധിഃ
രാമഃ കമലനാഭോഽസൗ ധനുരഭ്യാശമാഗമത് (12)
മഞ്ജുഷാം താമപാവൃത്യ മഞ്ജുളാങ്ഗോ രമാപതിഃ
ദൃഷ്ട്വാ ധനുശ്ശാർങ്ഗധന്വാ ഹൃഷ്ടഃ കൗശികമബ്രവീത് (13)

പദം 9 – രാമഃ

(രാഗഃ – സൗരാഷ്ട്രം താളഃ – അടന്ത)

ചാപം പാണിനാ സ്പൃശാമി
തപസാം വാരിരാശേ! സൗമ്യ!
ഭവിതാ സയത്നസ്തോലനമസ്യ
ദേവാഭ! പൂരണേ വാ ചാപസ്യ

പ്രൗഢകീർത്തേർവചശ്ശൃണ്വൻ ബാഢമിത്യവദന്മുനിഃ
ധനുർമധ്യേ ലീലയാ സഃ ജഗ്രാഹ പുരുഷോത്തമഃ (14)

(കീർത്തനം – രാഗഃ – സൗരാഷ്ട്രം താളഃ – അടന്ത)

സംഖ്യാപ്യതീതേഷു ജനേഷു തത്ര
സംപശ്യസ്ത്വാച്യുതോ ദൈതേയലവിത്രഃ
ഭവധനുസ്തദ് വീരരസപൂരയാമാസ
ഭഗ്നം ച തദ്ബലതസ്തച്ചാപമാസ
അശക്തമേതത് സചരാചരം ജഗത്
സുശക്തിലേശം ത്വപി സോഢും യതേ ജഗത്

ഉത്പന്നം യസ്യാച്യുതോƒയം രാമചന്ദ്രസ്തതഃ
ഉദ്യദ്ബലം തസ്യ കഥം ശൈശവധനുസ്സഹേത!
സംഭജ്യമാനസ്യ തതോƒതിമാത്രം
സംഭൂതമാസീത് ധനുഷശ്ശബ്ദോƒദ്ഭുതഃ
ഘോരോ ജഗത്ഭീതികരസ്തു തതഃ
ധരാ ച കമ്പേ ജനൗഘപാതിതാഃ
രാമമ്യതേ പരിപൂർണസദ്ഗുണം
സൗമിത്രിമപി രണകൃതിനിപുണം
വേദദ്രഷ്ടാരം ച തം ത്രിശങ്കുസ്വർഗദായകം
വേദാന്തിശിഖാമണിം ജനകം ച നൃപാലകം
തദേന്ദ്രനീലാഭതടിത്പ്രകാശം
ചലന്മണികുണ്ഡലിനാം സുരൂപം
സുരക്തസച്ചന്ദനശോഭിതത്വചം
പീതാംബരം സാ ദദൃശേ നൃപാത്മജാ (15)

(കീർത്തനം – രാഗഃ – എരിക്കിലകാമോദരി താളഃ – ചമ്പ)

തദനു കമലജപവന സരസ്വതീ ഭാരതീ
സുരസുരസ്ത്രാമിതസ്യ സുജനനീ സമതത
ദേശതഃ കാലതോƒപി ഹരിണാ ജനകപുത്രീ
ഭൃശഗുണരാമപാർശ്വമഗമത് ഗുണപാത്രീ
സുരദനുജദിതിജസുരഗായകാദിസമജഗതഃ
സ്വരൂപധർമക്രിയാ സത്താദിത്വപ്രേരകതാ
സംയുതാ പ്രകൃതി(ഃ ?) സംസർഗവർജിതാ നിത്യം
സംവിദാനന്ദരൂപാ പ്രളയകാലേƒപി നിത്യാ
വിമലനക്ഷത്രാന്തല്ലസിതജലദാഭസുമയുക്തേശാ
നിർമലപഞ്ചകലചന്ദ്രഫാലഗുണവാരിരാശിഃ
ഭ്രൂവല്ലീചില്ലീചലനാ പീതാബ്ജാനനാ ശിവാ
കമലമദഹരമഞ്ജുനയനാഭിരാമാ ദേവീ
കർണലസന്മണികുണ്ഡലശോഭയാ

പ്രോല്ലസിതഗണ്ഡയുഗമണ്ഡിതാ
ചമ്പകസുമാശ്രിതഡംഭഹരനാസികാ
സദ്വിദ്രുമമൗക്തികജൃംഭന്മദഹരാധരാ
ദന്താവലീകാ ശംഖഗണപ്രോംഘദ്-
ഗർവകുലങ്കഷസദ്ഗലാ
ജംഭരിപുകുംഭികുംഭഡംഭഗർവപാലീ
നാശചണഗണപൂർണകുചയുഗരാജിതാ
കേശവമനോഹാരീ ശ്രീവത്സകൃതവസതിഃ
സച്ഛിരീഷമാലാഗ്രവിലസ-
ത്സ്വർണപങ്കജതുച്ഛീകരണാതിപടു
സ്വീയകരായോനിജാ
ത്രിവലിരാജത്കൃശതരോദരനീല-
തരസംവിരാജദ്രോമരാജിമോഹനാ
രമ്യതരമധ്യനിതംബോരുയുഗാ
ജാനുജംഘാഗുല്ഫപ്രപദാ
വിധ്വസ്തഗംഗാരക്തസഹസ്രപത്രമദപാദാ
സുരുചിരസുഭൂഷണൈർഭൂഷിതശുഭാംഗകാ
സുരനികരദൈവതാ രാമം പ്രാപ്യ സുശ്രീകാ
മഞ്ജീരമഞ്ജുസ്വനപൂരിതസമസ്താശാ
ശിഞ്ജച്ചാരുരാജഹംസീഗതിജയിഗതിരീശാ! (?)
കാന്ത്യാ ഹസന്തീവ ഹാസം വിനാപി സീതാ
കാന്താ ലപന്തീവ ദൃഷ്ട്യാ വിനാലാപം സദാ പൂതാ
ലജ്ജാനദീം ന്യക്കൃത്യ രാമഭക്തിമഹാർണവോഘൈഃ
ലക്ഷ്മീർയദ്ഗുണഗണൈകദേശവർണനേഽനഘഃ
സ ചതുരാനനോഽപി യത്നവാനപി ദേവഃ
അചതുരാനനസ്ത്വഭൂത് സാ ഹി കമലാ സീതാ
ശനൈരപാംഗേന വനജദൃശം രാമം ദദർശൈഷാ
രാമോഽപി രമാനാഥഃ രമണീയതമസമാംഗഃ

രാമോത്തമരമാംശായാം അതിസുന്ദരാംഗ്യാം
സീതായാം ദൃഷ്ടിം ന്യധാത്
പ്രണയാമൃതാർദ്രദേവ്യാ ധൃതമന്ദരാദ്രിരുരു-
മഹിമാ സമസ്തസേവ്യഃ
അഗണ്യലാവണ്യപയഃപയോധിസുധാ ഹി സീതാ
ലലനാഗ്രഗണ്യാ!
അവാസൃജത് സുന്ദരരാമകണ്ഠേ സാല്ലാനസ-
ന്നീരജചാരുമാലാം (16)

(കീർത്തനം - രാഗഃ - മധ്യമാവതി താളഃ - ചെമ്പട)

ബ്രഹ്മപുരഹരവലഭിന്മുഖ്യാഃ
അജിഹ്മജിദ്ഭാസുരദേവമുഖ്യാഃ
ശ്രീരാമം രമാനാഥം സമസ്തനാഥം
രമാരമണീസീതായുതം സ്വനാഥം
ദൃഷ്ട്വാഭിതുഷ്ടുവുർവവൃഷുഃ
പുഷ്പവൃഷ്ടിം നനൃതുർജ്ജഗുശ്ച
പുഷ്പസായകതാതശ്രീരാമസ്യ സന്തുഷ്ട്യൈ
ധൃതവേദാന്തശാസ്ത്രാർഥസ്സുഹൃഷ്ടാഃ
ചിത്രരഥാദ്യാ ജഗുർമ്മനോജ്ഞം
സദ്യസ്സുരയുവത്യോ നനൃതു സുജ്ഞാഃ
കിന്നരാദ്യൈസ്സമൈർവാദ്യാന്യഹന്യന്ത
പന്നഗേശയഭക്താസ്തുഷ്ടാസ്സമേതസ്സന്തഃ
ദേവസ്തുതിം ദേവീകല്പദ്രുസുമവൃഷ്ടിം
ദേവഗന്ധർവഗീതം സുരസ്ത്രീണാം പുഷ്ടിം
ഗണൈർനൃത്തകൃതിമന്യൈഃ കൃതാം
വാദ്യം ഗുണപദ്ധത്യാദിരൂപാം പൂജാമാദ്യഃ
ശ്രീരാമോ രാമരമണീ ച ദൃഷ്ട്വാ
സമ്മുദം ദധാതേഽത്യന്തവിശിഷ്ടേന

അത്യന്തതുഷ്ടോ മിഥിലാധിനാഥ-
സ്സത്യസ്വരൂപസ്യ ഹരേശ്ചരിത്രാത്
സ കൗശികം പ്രാഹ കുശാഗ്രബുദ്ധിം
സുകൗതുകീ രാമ ദൃശോശ്ച ധന്യഃ (17)

പദം 10 – ജനകഃ

കുശികകുലമടുകതടീഹീര!
ശൃണു വചനം
വീശവാഹപദപദ്മഭ്രമര!
രാമകൃതാ(ത?)ത്രിപുരഹര-
ധനുഭങ്ഗതോ മഹിത!
അമരാസുരൗഘാസാദ്ധ്യാ
ദതിതരാമസ്മി പ്രീതഃ
മയാ സുദൃഷ്ടവീര്യോƒയം ദാശരഥിഃ
മഹിതബലേ രണേഷ്വഭയഃ
രാമായ ദാസ്യാമി സീതാം
ഗുണാഭിരാമാം സോമാമിതസുവദനാം
രമയാ ഹി ലക്ഷ്മ്യാ സമാം (കുശിക...)
വൈദേഹഭൂപതികുലേ സീതാ ത്വിയം
വിദുഷി മമേഹ ബാലാ
വീരാഗ്രഗണ്യം ഹി ദാശരഥിം രാമം
പരിചിദശേഷപതിം പതിമാപ്യ രാമം
സത്യാ ച കൃതാ പ്രതിജ്ഞാ വീര്യശുല്കേതി
സത്തമേന മേ മുനേ! സുജ്ഞ!
രാമേണ ദേവതാധികോരുസദ്ബലേന
സൗമ്യേന ത്വാ സുരജേത്രാ! (?)
സദാ ശ്രിയോ തേന
ബ്രഹ്മർഷേ! തവാനുമതേന മന്ത്രിഭിർ
ബ്രഹ്മജ്ഞം ദശരഥം മാന്യം

ഭവദ്യുക്തരാമാഗമതത്കൃതധനുർഭംഗ
ഭൂസുതാസ്മത്പുത്രീദാനനിശ്ചയം
ച മംഗളാംഗേ രാമേ
ബ്രുവന്തു നൃപതയേ ദശരഥായ
ഭീമതരപ്രതാപായ
പ്രേഷയ ദശരഥായ രാഘവായ
ഭീഷിതസമശാത്രവായ
മഹനീയജ്ഞാനായ രാമചന്ദ്രതാതായ
മഹിതചിന്മദനുമതേന ത്വന്മന്ത്രിവര്യാൻ
യാജ്ഞവല്ക്യശിഷ്യ! ജയ!
യജ്ഞവരപ്രാജ്ഞാജ്ഞാനി
പുരോരായിൻ ജയ!

തതശ്ചാദിഷ്ടാസ്തേ നൃപതികുലമുഖ്യേന സചിവാ-
ശ്ശുഭാൻ ദേശാൻ ഗ്രാമാൻ വിമലസലിലാശ്ചാപി സരിതഃ
ദ്രുതം തീർത്വായോധ്യാപുരമഥ ഗതഃ പാർഥിവവരാ-
ദനുജ്ഞാം സമ്പ്രാപ്താ വിവിശുരഥ തദ്ദീപിതസദഃ (18)

തേജോരാശിം ജ്വലന്തം മനുകൃതമഹിതാത്യുച്ച-
സിംഹാസനസ്ഥം
ഭ്രാജത്സദ്രത്നഭൂഷാലസിതനിജതനും സംയുതം
ചാപവാദ്യൈഃ
ശിഷ്ടാഗ്രൈരിജ്യമാനം ശശിരുചിസുഭതാം (?) ചാമരാണാം
സഹസ്രൈർ-
വ്യൂഢം ശക്രാതിബന്ധും ദദൃശുരഥ ദശസ്യന്ദനം
ഭൂമിപാലം (19)

മിഥിലാധിപസചിവാമനുകുലസംഭവനൃപതേ
ച്ചരണാമ്ബുജയുഗലീനതിമതികൗതുകിഹൃദയാഃ
പ്രവിധായ ച സവിധാത്യജമമുമുത്തമനൃപതിം
വചനം ത്വിതി ജഗദുഃ കില വിനയാഹിതഹൃദയാഃ (20)

പദം 11 – ഭൃത്യാഃ

(രാഗഃ – നാഥനാമക്രി താളഃ – ചമ്പ)

വന്ദാമഹേ തേ പദാംബുജാതേ
വൃന്ദാരകസ്ത്രീഗീതസുകീർത്തേ
അഗ്നിഹോത്രപുരസ്കൃതോ നൃപഃ
ഭഗ്നനിജശാത്രവഭൂപഃ
രഘുകുലേശ! ത്വാം കുശലം പൃച്ഛതി
രാജാ ജനകോ മിഥിലായാഃ പതിഃ
നിജപുരോഹിതഗണയുതോ വീര!
രാജൻ! സ പുരോഹിതം ത്വാം സുധര!
മധുരയാ ഗിരാ മാധവപ്രിയം
നാധകാർഥദം രണാഭയം (വന്ദാ...)
മുനിവൃന്ദാർച്ചിത ഗാഥിനന്ദന
മുനിവര്യസ്യാനുമതേന
മൈഥിലേശോ ജനകസ്ത്വാമാഹ
പ്രഥിതം പുനരപി ഗണവാഹ!
ആര്യ! ത്വയാ മത്പ്രതിജ്ഞാ വിദിതൈഷാ
വീര്യശുല്കാ മത്കുലഭൂഷാ
സീതാ മത്പുത്രികാഽയോനിജേതി
ധൃതമദാഃ ക്ഷോണീപതയസ്തു തതഃ
വന്നു മത്പുരീമസിദ്ധകാമാസ്തേ
ഭഗ്നേച്ഛാഃ പുരാൻ പ്രതിയയുഃ ഹ്യാർത്താഃ
സീതാ മത്പുത്രീ സരസ്വത്യതിഗുണാ
ജാതാ ധരണീതോ വരഗുണ!
ബ്രഹ്മർഷ്യുത്തമ കൗശികാനുയായ്യ
ജിംഹബുദ്ധിഭിരുതാ ഭയൈഃ
നിർജ്ജിതാ ഭവദീയപുത്രകൈഃ
സജ്ജനാവലീപാലകൈഃ

തദധീശചാപം ധനുഷാം വരിഷ്ഠം
മധ്യേ പ്രഭഗ്നം സുഗരിഷ്ഠം
രാമേണ ബ്രഹ്മാദ്യധികശക്തിനാ
സുമഹത്യാം സംസദി സുജനാനാം
രാമായ സീതാ മമ ഹി പ്രദേയാ
സീമാമിതോരുഗുണകായ
താം തർത്തുമിച്ഛാമി മേ പ്രതിജ്ഞാം
ദാന്താനുജ്ഞാ തമർഹസി സുജ്ഞ!
ഉപാധ്യായപുരോധസായുതഃ ഭൂപാ
ഗച്ഛ പുരം മേ സുവ്രത!
ദ്രഷ്ടും രാമസൗമിത്രീ തേ പുത്രൗ
ദുഷ്ടസമസ്തരിപുജൈത്രൗ
മത്പ്രതിജ്ഞാം ച ത്വം നിർവ്വർത്തയ
പുത്രയോർവീര്യനിർജ്ജിതാം അയി
ഉഭയോർല്ലപ്സ്യസേ പ്രീതിം
ബഹുഗുണനഭസ്വദ്രുദ്രാഭയോ രണേ (വന്ദാ...)

ഇദം നിശമ്യാഥ വചസ്തദീയം
സദഗ്രയായീ രഘുവംശനായകഃ
സ വാക്യമേവ പ്രജഗൗ വസിഷ്ഠം
സവാമദേവം ച തഥാന്തയമന്ത്രിണ (21)

പദം 12 – ദശരഥഃ

(രാഗഃ – സാവേരി താളഃ – പഞ്ചാരി)

വസിഷ്ഠവാമദേവമുഖ്യാഃ
ഭാസാവിജിതരവ്യസംഖ്യാഃ
ഭവന്തഃ ശൃണുത മത്പ്രിയരതാഃ
ഭുവനനാഥഹരിപദാശ്രിതാഃ വസിഷ്ഠഗുപ്തോ
ബ്രഹ്മർഷ്യുത്തമകൗശികേന
ശക്താഗ്രോ സൗഘനതരമാനഃ

സൗമിത്രിണാ യുക്തോ രാമോ വീരഃ
സ മൈഥിലേഷ്വാസ്തേഽവന്ധ്യകാമഃ
ദൃഷ്ടോരുവീര്യോ ജനകേന
രാമഃ ശിഷ്ടാഗ്ര കകുത്സ്ഥവംശസോമഃ
വയം ഗച്ഛാമസ്തന്നിമേഃ പുരം
നയജ്ഞാവേഗാജ്ജനകസ്ഥിതേർവരം
ശ്വ ഏവ യാസ്യാമശ്ശ്രുതശസ്ത്രാസ്സമേ

രാജാ സാന്തഃപുരോസാവൃഷിമകുടമണീ
രത്നഭൂതം വസിഷ്ഠം
വീരാഗ്രോ വാമദേവപ്രഭൃതിമുനിവരാംശ്ചാ-
ഗ്രതസ്സന്നിധായ
നാനാപത്യശ്വ ഹസ്തിപ്രബലതരരഥാനീക-
പാദോത്ഥധൂലീ-
പാലീസഞ്ചരാദിതാർക്കാംബരജലധിരഥോ
രാഘവാഗ്രം പ്രതസ്ഥേ (22)

നിര്യായ തസ്മാന്നഗരാന്മഹാത്മാ
ഭേരീച്ഛടാഝർഝരിമുഖ്യവാദ്യൈഃ
സന്നാദിതാശോ ഹി ദിനൈശ്ചതുർഭിർ-
വിദേഹകാൻ പ്രാപ മഹാനുഭാവഃ (23)

ആഗച്ഛന്തം തു വൈവസ്വതമനുകുലസത്-
ക്ഷീരവാരാശിചന്ദ്രം
രാജാ വേദാന്തിമുഖ്യശ്ശതസുഖമുഖരൈ-
സ്സജ്ജനൈരഭ്യുപേതഃ
ദ്രവ്യൈഃ പൂജാതിയോഗ്യൈരുരുതരമഹസം
പ്രാപ്യ പൂജാം ച ചക്രേ
വൈദേഹോ രാമതാതം സുരവരവനിതാ-
ഗീയമാനാപദാനം (24)

ജനകോഽഥ നരാധീശോ നരാധീശം മഹാപ്രഭം
തദാ ദശരഥം വാക്യം മധുരാക്ഷരമബ്രവീത് (25)

പദം 13 – ജനകഃ

(രാഗഃ – സാവേരി താളഃ – അടന്തമുറിയത്)

അജപുത്രനൃപ! മഹാഭാഗ സ്വാഗതം തേ
നിജവൃത്തിസുതോഷിതാമരതക!
ദൈത്യാരിപ്രിയവര്യ
ദിഷ്ട്യാ പ്രാപ്തോഽസി ഭൂപ!
ദേവാസുരസംഗരേ!
ദലിതദൈത്യാ വിപാപ (അജ...)
സുതയോഃ പ്രാപ്സ്യസേ പ്രീതിം
ഉഭയോർവ്വീര്യനിർജ്ജിതാം
കൃതവാജിമേധയാഗ! ദശരഥ
മഹതീം ഭഗവാംശ്ച വസിഷ്ഠോസൗ
ദിഷ്ട്യാ പ്രാപ്തോസി പുണ്യൈഃ
ഭൃഗുതുല്യദ്വിജാഗ്രതോ
ബ്രഹ്മേവ സുരൈസ്സുഗുണഃ
ദിഷ്ട്യാ നിർജ്ജിതാ മമ
വിഘ്നാഃ ഭൂപതിസിംഹ!
ദിഷ്ട്യാ ച മമ കുലം
നിർജ്ജിതം പുണ്യവാഹ!
അന്യാധികശൗര്യാദ്യൈഃ
കാകുൽസ്ഥൈർമഹാത്മഭിഃ
മാന്യാഗ്രേസരൈസ്സംബന്ധോ
ഭഗവദ്ഭിര്യജ്ഞസ്യ
മദീയസ്യ ത്വന്തേ പ്രഭാതകാലേ
വിജ്ഞാന്യഗ്ര! വിവഹം
നിവർത്തയ ഭൂപമൗലേ
മുനിസമ്മതം മനനകൃത്സദാ വിഷ്ണോഃ
വനജനയനസ്യ വനധിശയനസ്യ ജിഷ്ണോഃ (അജ...)

നിശമ്യ വാക്യം മിഥിലാധിപസ്യ
നിശാകരാസംഖ്യമനോജ്ഞവാക്ത്രഃ
തം പ്രാഹ വാക്യം മനുവംശകേതുഃ
രാജേശ്വരോ വാക്യവിദാം വരിഷ്ഠഃ (26)

പദം 14 - ദശരഥഃ

(രാഗഃ - മധ്യമാവതി താളഃ - പഞ്ചാരി)

ജനകനൃപതേ! വനജനേത്ര!
മനനസുമതേ! യാജ്ഞവല്ക്യമുനിവരാപ്ത
യജ്ഞവിഷ്ണുശാസ്ത്രസക്ത
മന്ദേതരഗുണക! നിമിനന്ദനീയവംശസോമ
പ്രതിഗ്രഹോ ഹി ദാതൃവശഃ
പ്രഥിതഗുണഃ! ഭൃശം (ജനക...)
യഥാ തസ്മാദ്വക്ഷ്യതി
ഭവാൻ തഥാ കരിഷ്യാമഹേ വൈ
സർവം വയംമിഥിലാനാഥ!
സർവദാ പ്രീണിതശ്രീനാഥ! (ജനക...)

ശ്രുത്വാ ദശസ്യന്ദനവാക്യമേവം
ധർമിഷ്ഠമത്യന്തസുയുക്തിമച്ച
തഥാ യശസ്യാം ശുഭസത്യവാദിനഃ
പരം തദാവിസ്മയമാപ മൈഥിലഃ (27)
ബ്രഹ്മർഷയശ്ചാപി മഹർഷയശ്ച
പരസ്പരസ്യാഥ സമാഗമേ തദാ
സംഹൃഷ്ടാ മഹിതാ നിശാം താ-
മൂഷുസ്സുഖം രാജവരസ്യ പുര്യാം (28)
ശ്രീരാമസൗമിത്രിയുതോ മുനീന്ദ്രോ
ധീരം ദശസ്യന്ദനഭൂമിപാലം
സ ഗാഥിപുത്രസ്സമവാപ്യ വാച-
മഗാധബുദ്ധിം നൃപതിം ബഭാഷേ (29)

പദം 15 – വിശ്വാമിത്രഃ

(രാഗഃ – സൗരാഷ്ട്രം താളഃ – ചെമ്പട)

അസ്തു തേ കുശലം വീര!
നിസ്തുലപ്രതാപ! ധീര!
ശ്രീരാമദാരസഹിത!
ഭരതലക്ഷ്മണശത്രുഘ്ന തേ
രാമശക്ത്യാ മമ യജ്ഞഃ
ഭീമരക്ഷോഹന്തുഃ പ്രാജ്ഞ!
സന്മതേ! നിർവിഘ്നസ്ത്വയാ
ജന്മ മേ സഫലം ചാസ
രാജാപ്യയം ദൃഷ്ടവീര്യഃ
വിജ്ഞാനിനാദ്ഭുതശൗര്യഃ
രാമസമഗുണപൂർണഃ
സന്മകരകുണ്ഡലകർണഃ

പദ്മേക്ഷണോ യത്സുത താനെടോ
ഹരിപദ്മോദ്ഭവാദ്യൈസ്തദതീവമാനിതഃ
രാമേതി സംപ്രീതിമമുഷ്യ ജാനൻ
സൗമ്യോഽതിതുഷ്ടോ നൃപതിസ്തമാഹ

പദം 16 – ദശരഥഃ

(രാഗഃ – മോഹനം താളഃ – അടന്ത)

സുപുത്രദാരോഹം മഹാമതേ!
സുപാവനാസ്മൃതിപ്രീത!
മത്സുതയോരുപരി മത്സരഹീനതോ
യത്സജാതേ ദൃശി സത്സുവര്യ പ്രീതിഃ (സുപുത്ര...)
ത്വം നിഷ്പക്ഷപാതീ ഗുണിഷ്വേവ പ്രീതിമാൻ
ഉന്നതകീർത്തേ യത് പുത്രാനപി ധീമൻ
അന്യായവക്തൃൻ നാസഹസ്ത്വം കൗശികഃ
മന്യാഗ്രാഹീത് ത്രിശങ്കും മത്പൂർവജം (സുപുത്ര...)

രാമേ മത്പ്രിയതമേ യച്ചാസ്ത്രോപദേഷ്ടാ
ഭീമപ്രതാപേ സഹജേ തേ ശിഷ്ട!
യച്ച ബലാതിബലേ
ത്വസ്മൈ പ്രദത്തവാൻ
ഉച്ചഗുണതപോവാൻ അതിപ്രീതഃ (സുപുത്ര...)
മയിസ്നേഹവതോഽപി മത്സുതേ രാമേ
ഭയഹീനേ പ്രീതിമതി ഹ്യയി! മേ!
അധികാ പ്രീതിരതസ്ത്വം തു മേ പ്രിയാഗ്രോ
ഗാഥിജ! ജ്വലദ്ഭാസാവസിഷ്ഠാഭ! (സുപുത്ര...)

പദം 17 – വിശ്വാമിത്രഃ

ജയ ജയ സജ്ജനേഷ്ട!
ജയവിശേഷാദിന്ദ്രഷ്ട!
ജയരാമ പ്രിയോത്തമ!
ജയ ദശരഥ! സത്തമ!
സപ്തദ്വീപപതേ! ജയ
സപ്തസപ്തികുലജ! ജയ
സോദരയുക്തദനുഹരി-
മ്മുദിതമനാഃ പ്രാഹ ദശരഥം ഭൂപം
ദശശതവദനസുശ്ശായീ
ദശമതിശാസ്ത്രപ്രവേദിതോ വിഷ്ണുഃ (31)

പദം 18 – രാമഃ

(രാഗഃ – സൗരാഷ്ട്രം താളഃ – ചെമ്പട)

താത! കുശകുലരത്നേ
ധൃതതപസ്സർവമാന്യേന
ത്വത്തോഽപ്യധികം സ്വർലാളിതൗ
മുക്തസംഗേനാപി മഹതാ!
ഏഷ നോ ഗുരുതാം പ്രാപ്തഃ
ഭൂഷണം മുനിനാമാപ്തഃ

രോഷതുഷ്ടദേവവൃന്ദഃ
ശേഷശായി ഭക്ത്യാനന്ദീ
നമസ്താത! സുമഹിത!

പദം 19 – ദശരഥഃ

(താളഃ – അടന്ത)

വത്സ! പാഹി മാം ത്വം രാമ!
മത്സരി രാക്ഷസഭീമ!
കുത്സിതചിത്താതിദൂര!
വത്സലാശ്രിതേഷു വര

രാജാപി രാമം ചിരകാലദൃഷ്ടം
പുത്രം മനോഹാരി ഗുണം നിശമ്യ
സൗമിത്രിയുക്തം പരിതോഷമാപ
വാസം ച ചക്രേ ജനകോരുമാനിതഃ (32)

തദാ വിധിജ്ഞോ ജനകോപി രാജാ
യജ്ഞസ്യ ച സ്വീയസുനന്ദിനീഭ്യാം
ക്രിയാശ്ച കൃത്വാ സകലാസ്സുഖേന
നിജം പുരം രാജവരോഽധ്യവാസ (33)

ദൃഷ്ട്വാ ഹി രാമം പരമപ്രതാപ-
സൗന്ദര്യയുക്തം ശിവചാപഭഞ്ജനം
തത്തത്കൃതം മൈഥിലഭൂപതേശ്ച
രാമായ ദാതും സ്വസുതാം ച നിശ്ചയം (34)

ജ്ഞാത്വാ സദാനന്ദസമുദ്രമഗ്നചിത്താ
ബഭൂവുർനിഖിലാശ്ച ലോകാഃ
വിശേഷതസ്തത്പുരവാസിനസ്തു
ഭൂയസ്തതഃ കോസലമൈഥിലാശ്ച (35)

(കീർത്തനം – രാഗഃ – സാവേരി താളഃ – അടന്ത)

പുരം തു സാമൃഷ്ടസുഗന്ധിമാർഗം
രത്നാന്വിതൈഃ കാഞ്ചനതോരണൈശ്ച

വിരാജമാനം രജതാദിമേരു-
ശൃംഗോപമാനൈസ്സദനൈരുപേതം (36)
ഗൃഹേ ഗൃഹേ ഭൂഷണഭൂഷിതാതി-
സൗന്ദര്യനാരീനരസംഘയുക്തം
ഗ്രൈവേയഘട്ടോത്ഭുതരത്നകുക്ഷ്യാ-
വിരാജിതാത്യുച്ചഗജേന്ദ്രജുഷ്ടം (37)
ഭൂഷാവിശേഷാതിമനോഹരാംഗൈ-
സ്തുംഗൈസ്തുരംഗൈരതിശോഭമാനം
സതോത്പതദ്ഭിശ്ച പയോംബുരാശി-
വാതോച്ചലച്ചാരുതരംഗതുല്യൈഃ (38)
ഗന്ധർവഗേഹപ്രതിമാനരൂപൈർ-
ദ്വാരേണ ഗച്ഛദ്ഭിരധോ നൃപാണാം
അന്തർബഹിശ്ചാപി വിരാജമാനം
സ കിങ്കിണീജാലവൃതൈരഥാഗ്രൈഃ (39)
ആസീത് തദോചുഃ പുരവാസിനസ്തേ
പരസ്പരം രാമകഥാം മനോജ്ഞാം
സകൃച്ഛ്രുതാ ചേദപി യാ ഹൃദിസ്ഥാ
സംസാരവാർദ്ധേസ്തരണേ തരീസ്യാത് (40)

(കീർത്തനം - രാഗഃ - ബേഗഡ താളഃ - അടന്ത മുറിയത്)

ഭോ കൗശികാനീതനൃപാത്മജാഗ്രനേഷ ഹി
സംഭാവിതതത്സമൈസ്സജ്ജനൈർ-
മാനുഷോ നോ മഹാൻ!
എങ്ങിനെ താനിതു മംഗലചിദ്യുത
ജ്ഞാതവാൻ
ഇതി തങ്ങിന മോദം ഹൃദയേ മേ
ചൊല്ലുക തദ്ഭവാൻ ശങ്കരൻ തന്റെ
ഭയങ്കരചാപസ്യ ഭംഗത്താൽ
ശങ്കയില്ല ഏഷ രാജകുമാരൻ ഹി

രുദ്രത! ഉത്തമൻ കശ്ചന
ദേവവരൻ യമിത്യുത!
ഉത്തമ കിഞ്ചിദ്വചനഞ്ച സംശൃണു
ത്വം മത്തഃ! വിഷ്ണുരയം
നിഖിലോത്തമൻ മാധവൻ വേദവേദ്യഃ!
ജിഷ്ണുസ്സമസ്താനാം യന്മത്തോഽപ്യയം-
മേഽതിഹൃദ്യഃ ആത്മനോഽപി
പ്രിയമേനമേകമേവാഹ ശ്രുതിഃ
ആത്മനഃ കാമായ ഹ്യന്യേ
പ്രിയാസു സമസ്തചിതഃ
അഥ ജനകനിദേശാദ്ഗൗതമസ്യാത്മജേന
പ്രഥിതമതിരുദാരഃ പ്രേഷിതൈർഭൂപദൂതൈഃ
സ ഖലു വിദിതവാർത്തസ്തത്പുരം ശീഘ്രമായാ-
ജ്ജനകനൃപതിസോദര്യോ മുകുന്ദാംഘ്രിഭക്തഃ (41)
കുശകേതുസമജ്ഞാനഃ കുശധ്വജമമും നൃപഃ
സാംകാശ്യനൃപതിത്വേന സംക്ലൃപ്തം ജനകോഽബ്രവീത് (42)

പദം 20 – ജനകഃ

(രാഗഃ – കല്യാണി താളഃ – ചെമ്പട)

കുശധ്വജ! ത്വം ജീയാഃ! ഭൃശമാര്യ!
തപസേ വനഗതിപ്രവൃത്തേന ഭ്രാതഃ
മത്പിത്രാ രാജ്യം ചേദം
ത്വം ച മയി ന്യസ്തഃ (കുശ...)
പുരഹരധനുർഭംഗകൃതേ രാമായ
പരതമരമാസമാം സീതാം വീരായ
ദാസ്യേ തത്പരിണയമഹോത്സവേ
ദുരിതാഘ! ത്വമപി മത്സമീപേ ഭവേഃ
ഇത്യേദർഥം സാങ്കാശ്യാ ത്വം മയാ
മത്യാ ഗുരോസ്സമമത്രാനീതോ വയം

സമദുഃഖസുഖാസ്ത്വയാ വീരവരാത(?)

സുമുഖാത്ര വസ സുഖീ മത്സമപിഭവതഃ(?)

സാങ്കാസ്യാധിപതിശ്ശക്ര-

സങ്കാശം നിജസോദരം

സ്വസ്മിൻ പ്രീതിം തസ്യ വീക്ഷ്യ

സ സ്മ സന്തുഷ്ട ഊചിവാൻ (43)

പദം 21 – ദശരഥഃ

(രാഗഃ – മോഹനം താളഃ – ചെമ്പട)

ജനക! തേ നമോ ജ്ഞാനേനാസമ!

മാനിത! ബ്രഹ്മർഷിരാജർഷിഭിസ്സമൈഃ

ദേഹധർമോ ഭൂപാനാം ഭൂരക്ഷണം

അഹിപതിശയാ ഭക്താഗ്ര! സുലക്ഷണ!

ആത്മധർമസ്തപരമാത്മനഃ കൃഷ്ണസ്യ

സന്(ദ്?)മായിതസർവസ്യ മനനം രമേ തസ്യ

ദേഹസ്യ ക്വചിദ്ഭവേഽപ്യന്യഥാഭാവഃ സ്യാത്

ന ഹി തഥാ സ്വാത്മനശ്ചിന്മുദ്രൂപസ്യ(?)

തത്ര നീ മനനശാലിഷു മുഖ്യോ ഹി ജീയതേ

സുത്രാമാ കാമപ്രാണമുച്ചൈരപി ദൈവതൈഃ

ത്വത്കൃപാപാത്രത്വാദഹമപി ധന്യഃ

സത്കാര്യവീര്യതോഽപി ജനകാതിമാന്യ!

രാമസീതാപരിണയമഹദർശനേന

സൗമ്യാഹമപി ഭൂയാന്നിഷ്പാപസ്സുമാന

സംപ്രേഷിതസ്യ ജനകേന സുദാമനാമ്നോ

വാക്യാന്നൃപോ ദശരഥോ സ്വകനന്ദനേതഃ (?)

ഗാഥേയവാ(മാ)ത്മജസുമന്ത്രമുച്ചൈസ്സമേതോ

വേധാഃ പുരാന്തകമിവാപ വിദേഹനാഥം (44)

സ്വർണരോമ്ണോ നൃപഃ പൗത്രഃ

സ്വർണോജാക്ഷപ്രിയോത്തമം

ഹ്രസ്വരോമസുതഃ പ്രാഹ

ഭാസ്വദ്വംശമണിം നൃപം (45)

പദം 22 - ദശരഥഃ

(രാഗഃ - നാട്ട താളഃ - ചമ്പഃ)

കച്ചിത്തേƒപ്യുഷ്ടാ നിശാ

അച്യുതപ്രിയ ഭൃശം!

ആനന്ദേന ഭൂമിപാല

മാനധനമൗലേ! ജയ നൃപ!

പുത്രയുതസ്യ ദൃഷ്ട്വാ

എത്രയുമഹം സുമതേ!

അസ്മി മോദവാർദ്ധിമഗ്നഃ

ഭസ്മിതാസുരാരാതി-

ഭൂചക്രവർത്തി നൃപതിവര!

ചക്രമൗലിഭൂഷാപര!

ശക്രസഖ! കുരു മയി

വിക്രമിൻ! കൃപാ മയി ജയ നൃപ!

നമന്നരേന്ദ്രസംഘാതസമൃഷ്ടപദനുദ്ധതഃ

രാജാ ദശരഥഃ പ്രാഹ രാജാനം ജനകം മഹാൻ (46)

പദം 23 - ദശരഥഃ

(രാഗഃ - ആരഭി താളഃ - ചമ്പ)

അതിസുഖേന(നാ?)പ്യുഷ്ടരാത്രിഃ

ചിതിശമദമാമത്ര

ത്വത്പുരഃസ്ഥിതസ്യ മേ

മത്പുരസ്ഥിതേƒപി ചെമ്മേ

വിനയാദിഗുണ! ഭവതഃ

വനജനേത്രചിതിമതഃ

നാദ്ഭുതം ഹി യാത്രവല്ക്യ-

സംഭൃതശാസ്ത്രസ്യ സുവാക്യ!

സംബന്ധിതാ തവ മമ
സംഭവിക്കണമിതി മേ
കാമോ മഹാൻ ജനകനൃപ!
കാമിതപ്രദോऽസി വിപാപ! ജയ നൃപ!
സപ്തർഷിദിഗ്ഗജഗണാഭ്രമുനായകോऽസൗ
സപ്താശ്വവംശനൃപകോകദിനാധിനാഥഃ
സപ്താമരപ്രതിമ ആഹ വിദേഹനാഥം
സപ്തോല്ലസത്സ്വകശിരാസ്തമരുന്ധതീശം (47)

പദം 24 -വസിഷ്ഠഃ

(രാഗഃ - സൗരാഷ്ട്രം താളഃ - ചെമ്പട)

രാജൻ! നിമിവംശദീപ!
ഭ്രാജത്കീർത്തേ! ദുഷ്ടകോപ! വരകുല!
വക്തവ്യം തു വീര!
വക്ഷ്യാമ്യഹം ഹി തത്
അവ്യക്തവിഷ്ണുപ്രഭവഃ
ഭവ്യഗുണഃ പദ്മോദ്ഭവഃ
തത്പുത്രോ മരീചിർമുനിഃ
തത്പുത്രഃ കശ്യപോ മുനിഃ
തത്സൂനുർദിവസേശാനഃ
തത്സൂനുർവൈവസ്വതോ മനുഃ
തത്പുത്രവര ഇക്ഷ്വാകുഃ
അല്പേതരഗുണോऽശോകഃ
തം രാജാനമയോധ്യായാം
വീരം ചക്രേ മഹിതായാം
വൈവസ്വതോ മനുർദ്ധീമാൻ
ദേവേ ഹരൗ സുചിതിമാൻ
പുത്രസ്തസ്യ കുക്ഷിർഭൂപഃ
പുത്രസ്തസ്യ വികുക്ഷിർഭൂപഃ

ബാണാനരണ്യപൃഥുത്രിശങ്കു-
ധൂന്ധുമാരയുവനാശ്വാഃ
മാന്ധാതൃസുഗന്ധിധ്രുവസന്ധി
തത്സോദരഃ പ്രസേനജിത്
ധ്രുവസന്ധിസുതഭരതാ-
സിതസഗരാസമഞ്ജ-
അംശുമദ്ദിലീപഭഗീരഥ-
കകുത്സ്ഥരാഘവഃ
കന്മാഷപാദശങ്ഖണ-
സുദർശനാഗ്നിവർണശീഘ്രഗാഃ
മരുപ്രശുശ്രുകാംബരീഷ-
നഹുഷയയാതിനാഭാഗാഃ
ക്രമാദേതേ പൂർവപൂർവ-
ഭൂമിപപുത്രകാ സർവേ
പുത്രോ നാഭാഗസ്യാപ്യജഃ
പത്രിവാഹപ്രിയസ്യോജാഃ
ദശരഥസ്തസ്യ സൂനുഃ
ഭൃശം ഭക്തോ ജനാർദ്ദനേ
ജാതൗ ദശരഥാത് സുഗുണൗ
ഭ്രാതരൗ രാമലക്ഷ്മണൗ
ആദിവംശാതിശുദ്ധാനാം
ആദിതേയപ്രഭാവാനാം
പരമധർമിണാം രാജ്ഞാം
വരേക്ഷ്വാകുകുലജാതാനാം
സത്യവാദിനാം വീരാണാം
കൃത്യജ്ഞാനാം ഗുണാബ്ധീനാം
വരയാമോ രാമലക്ഷ്മണയോഃ
വരചിദർഥേ ത്വത്സുതേ ഭയ

സദൃശാഭ്യാം ലസദ്ഭാസാ
സദൃശേ ദാതുമർഹസി
മുനിവചനാജ്ജനകനൃപോ
മഹനീയം വംശമാത്മനോ വിദ്വാൻ
അകഥയദൃഷിവര്യായ
പ്രഥിതഗുണായാത്മയോനിപുത്രായ (48)

പദം 25 - ജനകഃ

(രാഗഃ - മലഹരി താളഃ -ചെമ്പട)

കുലം ഹി ന ശ്രുതം പരം
കീർത്തിതമർഹസി വര-
കന്യായാഃ പ്രദാനേ ഹി
തത് കുലജേന വക്തവ്യം ഹി തത്
വിശ്രുതോ രാജാ ഭൂതിഷു
വിശ്രുതഃ നിമിരൂഷേ ലോകേഷു
മിഥിസ്തത്പുത്രഃ ജനകോ-
ദാവസുനന്ദിവർദ്ധനാഃ (?)
സുകേതുദേവരാതബൃഹ-
ദ്രഥമഹാവീരധൃതിമന്തഃ
സുധൃതിധൃഷ്ടകേതുഹര്യശ്വ-
മേരുപ്രതീന്ധകസംജ്ഞാഃ
കീർത്തിരഥദേവമീഢവിബുധാഖ്യ-
മഹീധ്രകകീർത്തിരാതമഹാരോമാണഃ
കീർത്തിമാൻ മഹാരോമ്ണോ
ഗുണീ സ്വർണരോമാ പുത്രസ്തസ്യ
വർണ്യോ ദേവർഷിപിത്രനൃണഃ
രാജാ ഹ്രസ്വരോമാ പുത്രഃ
രാജാനസ്തേ്വതേ ഹി പുത്രാഃ
പൂർവപൂർവോക്തഭൂപാനാം

തുല്യഗുണാബ്ജീനാം പുത്രൗ
ഹ്രസ്വരോമ്ണോ ഹ്യാവാം
തത്ര ജ്യേഷ്ഠസ്സുതപോവാൻ
ജനകോ/ഹം കുശധ്വജഃ
അനുജോ മേ ത്വയം ത്വാജേ
രാമരാമാനുജയോർദാസ്യേ
രാമേ മത്സുതേ പ്രശസ്യ

ബ്രഹ്മർഷിവര്യൗ തു തദാ ബ്രഹ്മജ്ഞാനാഗ്രയായിനൗ
വിശ്വാമിത്രാരുന്ധതീശൗ വൈദേഹാധിപമൂചതുഃ (49)

പദം 26 – വിശ്വാമിത്രവസിഷ്ഠൗ

(രാഗഃ - കാപി)

ജനകനൃപാല!
ത്വം ജീയാഃ മനുവംശതിലക
മനനകൃതേരഭയ
ശമധനമുനിവൃന്ദൈ-
സ്സുമാനിതഗുണവൃന്ദൈഃ (ജനക...)

ഹ്രസ്വരോമസുതൗ ഭൂപൗ ഭാസ്വത്തുല്യപ്രതാപിനൗ
വിശ്വാമിത്രവസിഷ്ഠൗ തൗ വിശ്വഖ്യാതാവഥോചതുഃ (50)

വക്തവ്യം കാര്യമിദമസ്മാഭിർ-
മ്മുനിസത്തമൗ ഭക്തവര്യൗ
ദേവേ ജനാർദ്ദനേ ഉക്തം
ഭവദ്ഭ്യാമതീവ തേന സ്വസ്തഷ്ഠൗ
വ്യക്തമാവാം ധന്യേന യത്
പ്രേരകൗ യുവാം ശിഷ്ടൗ

(കീർത്തനം - രാഗഃ - കല്യാണി)

മന്ദേതരഗുണാവസഥഃ(സ്ഥഃ?)
നന്ദീ ദശരഥഃ
സാനന്ദാഗീതസത്കഥഃ

നാന്ദീശ്രാദ്ധാനിതനയൈഃ
നന്ദനീയഗുണോകാര
യത് പുത്രാഭ്യുദയസിദ്ധൈ(ഃ? ദ്ധ്യൈ?)
വൃത്രഹരസമവിക്രമഃ പ്രസിദ്ധഃ
ഉദ്ദിശ്യ പുത്രാംശ്ചതുരഃ പ്രദദൗ
ചതുസ്സഹസ്രാണി സ വൈ (മന്ദേ...)
സ്വർണവാസോയുതാനാം
സുമഹിതപയസ്സുശീലവതീനാം
ബ്രാഹ്മണേഭ്യോ രത്നാദ്യൈശ്ച
ബ്രഹ്മവിദ്യദാ ദദൗ തേഭ്യസ്സുചിത് (മന്ദേ...)

താവത് സാസ്രീയദൃഷ്ട്യുത്സുകനിജഹൃദയഃ പ്രാപ്യ
സാകേതമസ്മിൻ
പൃഥ്വീനാഥം യുധാജിത് സ്വതനയസഹിതം
ഭൂമിപാലസ്ത്വപശ്യൻ
ശ്രുത്വാ തം ച വിദേഹഗം ദശരഥം
വൃത്തം ച സർവം വിദി-
ത്വാസൗ വേഗത ഏത്യ മൈഥിലപുരം
ശ്രീകേകയാധീശ്വരഃ (51)

സബന്ധു രാജപുത്രം തം പ്രണനാമ സ വീര്യവാൻ
തമർചയിത്വാ രഘുപസ്സമഭാഷത മോദവാൻ (52)

പദം 27 - ദശരഥഃ

(രാഗഃ - ശങ്കരാഭരണം താളഃ - അടന്ത)

മഹിത! കേകയേശ! മിത്ര! ജയ ഭൃശം
മമ സുതമാതുല! തുഷ്ടശ്രീശ
തുരഗപതിയതായാഃ ധരണീപതി!
കിം സുഖാദ്വസതി? തസ്യ ദയിതയാകിയ
കൈകേയി ജനനീ സതി
കിം മോദാദ്വസതി? തവ

ദയിത (താ?) വൈദികപൂത!
ധൃതിമതീ സുമതിഃ കിമയി ഭവതീ
ഹരിപരിചര്യാം വിധിപോലെ
നൃവര! ഭവാനപി കിം ഭോ കരോത്രി(തി)
ശുഭമഹിത! ത്വമപി ധീരമ്യ മമ ഹേ
സുമതേ! ഇഹ സമനേതാഭപയതഃ
മമ ഗുണമഹിതരാം
സുമുഖ! പുത്രകൈഃ സമോഽപി
ഹി ഭവാൻ നൃപ
ഭവത്സുഖേ മമ മോദഃ
ഭവദ്ഖേദേ മദ്ഖേദഃ
സുമോദിതദേവ!
രിപുഹതികൃതിചതുര!
പരമേ രമാപതൗ
സുസ്ഥിരഭാവ! ശുഭ! (മഹിത...)

സ്വകീയതാതാധികവത്സലം തം
സ്വസ്മിൻ വിദൻ ശ്രീരഘുവംശകേതും
മോദാദുദശ്രുർവിനയോപപന്ന-
സ്തദാ യുധാജിന്നൃപതിം ബഭാഷേ (53)

പദം 28 - യുധാജിതഃ

(രാഗഃ - കല്യാണി താളഃ - ചമ്പ)

ചക്രവർത്തി നൃപതിശതകേ ഉരുക്രമ!
ചക്രപാണിഭക്തതിലക!
ശക്രപുരമേത്യ ദൈത്യ-
പരമഗർവഭഞ്ജക!
സ്വവിക്രമത്രിവിക്രമേഷ്ട-
ചക്രദരധാരക! (ചക്ര...)
ശങ്കാ ന നൃഷതിപുണ്യോഽസി

ശങ്കരാര്യ പങ്കജാക്ഷസമഃ വിലസത്
തങ്കമയവസനമസംഖ്യമകരാങ്കജയീ!
തത്കമനീയരൂപം രാമം സൂനും
ത്വം ലബ്ധവാൻ യത്!
ഇങ്ങനെ ഗുണോച്ചരങ്ഗസ്യ
മംഗളസ്യ സംഗരസുകൃതിചതുരസ്യ
അങ്ങേ കൃപാപ്രേമങ്ങൾ
പാത്രമഹം മദീയ
തിങ്ങിന മത്പൂർവപുണ്യ-
പരിപാകാന്മന്യേ സദയ! (ചക്രേ...)
അഹം പുത്രവത് പാല്യസ്ത്വയാ
അമിതനയ! അഹിതകുലഹതിനിർദ്ദയഃ
രാമസീതാപരിണയമഹേ മമാഗതിഃ
അമിതഗുണ! ഹരികൃപയേതി
മന്യേ സുമതേ! (ചക്രേ...)

രാമം സുഭൂഷിതം ചക്രേ
ഭൂഷണൈസ്സർവഭൂഷണം
രാഘവോഽന്യാംശ്ച തനയാൻ
ഭൂഷണൈർഭൂഷിതാൻ വ്യധാത് (54)
യഥാ ചക്രേ ദശരഥഃ പുത്രാണാം പുത്രവത്സലഃ
തഥൈവ മൈഥിലൗ ഭൂപൗ സ്വകന്യാനാം പ്രചക്രതുഃ (55)
ഉത്തരാഭ്യാം ഫാല്ഗുനീഭ്യാം സവിവാഹസ്ത്വവർത്തത
പ്രാജാപത്യം കർമ തസ്മിൻ പ്രശംസന്തി മനീഷിണഃ (56)
സുഖേന താം രാത്രിമസൗ നിനായ
രാജാ ദശസ്യന്ദനനാമധേയഃ
തദാ പുരസ്കൃത്യ മഹർഷിമുഖ്യകാൻ
സയജ്ഞവാടം സമുപാജഗാമ (57)
യുക്തേ മുഹൂർത്തേ വിജയേതു രാഘവഃ

സഭ്രാതൃഭിർഭൂഷണഭൂഷിതൈർയുതഃ
ഋഷീൻ പുരസ്കൃത്യ വസിഷ്ഠകൗശികാദികാൻ
സുഭൂഷാംശ്ലിവകൗതുകാന്വിതഃ (58)
ഐശ്വര്യവീര്യയശസാം സജ്ജ്ഞാനസ്യ തഥാ ശ്രീയഃ
വൈരാഗ്യസ്യാശ്രയോ ഭൂപം വസിഷ്ഠ ഇദമബ്രവീത് (59)

കൃതകൗതുകകല്യാണഃ
സുതാനാം മഹാഗുണഃ
രാജ്ഞാ ദശരഥോ രാജൻ
അഭികാംക്ഷതി ഭ്രാജദ്ദാതാരം വിരാജൻ
ബ്രഹ്മർഷിസമജ്ഞാന
ബ്രഹ്മവിത്കൃതമാന
ജിഹ്മമായി ജനാപ്രിയ
ബ്രഹ്മവിദ്യാജ്ഞവല്ക്യോഷ്ഠ

വസിഷ്ഠേനൈവമുക്തസ്തു വരിഷ്ഠോ സൗനിമേഃ കുലേ
ഗരിഷ്ഠാം വാചമാദത്ത ധർമിഷ്ഠോ മിഥിലാപതിഃ (60)

പദം 29 - ദശരഥഃ

(രാഗഃ - മോഹനം താളഃ - ചെമ്പട)

കസ്സംസ്ഥിതേ വിരോധീ മേ
കസ്യാജ്ഞാവശ്യകീ സമേ
ക്ഷേതിമദ്വര സ്വഗൃഹേ സത്തമഃ
കോഽപി ചാരോ മഹാൻ
ഇദം രാജ്യമപി തവ മുദാ
വേഹി തുഷ്ടദേവ
കൃതസർവകൗതുകാസ്താഃ
സുതാ മേ പദ്മജസുത
ത്വദിമൂലനികടാഗതാഃ
വായുജഭൂതശിഖാഭാതഃ
പ്രതീക്ഷൻ ത്വദാഗമത്തെ

പ്രതിഷ്ഠിതോ വേദ്യാം സുശക്തേ
അഹം നിർവിഘ്നഃ ക്രിയതാം
വിഭോ അവിളംബേന കർമപ്രഭോ

ജനകോക്തം തദാ ശ്രുത്വാ ഭാനുവംശശിഖാമണിഃ
സുതാൻ പ്രാവേശയാമാസ സർവാനൃഷിഗണാനപി (61)
രാജാ തതോ വിദേഹാനാം ജനകഃ പരിതുഷ്ടധീഃ
പാപിഷ്ഠജനദുർദ്ദർശം വസിഷ്ഠമിദമബ്രവീത് (62)

പദം 30 – ജനകഃ

(രാഗഃ – ഭൈരവീ താളഃ – ചമ്പ)

കാരയസ്വ ഋഷിശ്രേഷ്ഠ
രാമസ്യ ലോകകാമ്യസ്യ
പരിണയം കർമ ശുഭം
പുലഹമുഖപ്രശംസ്യ!
വിശ്വാമിത്രം പുരസ്കൃത്യ
ശതാനന്ദാദിമുനിവൃന്ദയുതോ
മനുകുലജ ഭൂപേഷു സുമനാഃ

(രാഗഃ – സാവേരി താളഃ – ചെമ്പട)

തഥേത്യുക്ത്വാ വസിഷ്ഠസ്തു
പ്രാപ്തോ വേദിം പ്രപാന്തരേ (?)
അലഞ്ചക്രേ സ വേദീം താം
പുഷ്പഗന്ധൈസ്തു സർവതഃ (63)
പാലികാഭിശ്ച ഹൈമീഭിഃ
ഘടൈസ്സച്ഛിദ്രകാങ്കുരൈഃ
ശരാവൈരങ്കുരാഢ്യൈശ്ച
സധൂപൈർധൂപപാത്രകൈഃ (64)
സ്രുഗ്ഭിസ്സ്രുവൈശ്ശംഖപാത്രൈഃ
പാത്രൈരർഘ്യാദിസംസ്കൃതൈഃ
സമ്പൂർണലാജകൈഃ പാത്രൈഃ
സംസ്കൃതൈരക്ഷതൈരപി (65)

ഇക്ഷ്വാകുവംശസംജാത-
നൃപാലകപുരോഹിതഃ
ദർഭൈസ്സമാസ്തീര്യ ച വേദികാം ശുഭാം
സമൈസ്സമന്ത്ര (?) ചതുരാനനാത്മജഃ
അഗ്നിം സമാധായ ച വേദികാന്തരേ
സമന്ത്രകം ഗാധിസുതാനുമോദിതഃ (66)
അഗ്നൗ ജുഹാവ വിധിതോ വസിഷ്ഠോഽപി നന്ദനഃ
ഐശ്വര്യാദിഗുണൈരേഭിരന്വിതോ ഭാസ്കരദ്യുതിഃ (67)
സുതാം സമസ്താഭരണോജ്ജ്വലാംഗീം
സീതാം സമാനീയസമക്ഷമഗ്നേഃ
സംസ്ഥാപ്യ രാമാഭിമുഖോ നൃപാല-
സ്സ്വസൈന്ധസ്തദാ സംപരിപൂജ്യമാനം (68)
രാമമാഹ സ്മ ദുർദ്ധർഷം കൗസല്യാനന്ദവർദ്ധനം
ലക്ഷ്മ്യാ സമായുതം ദേവം ജനകോ വേദവിത്തമഃ (69)

പദം 31 – ജനകഃ

(രാഗഃ - തോടി താളഃ - ചെമ്പട)

സീതേയം സഹധർമചാരിണീ
സുതാ സത്തമാഽമിതഗുണ!
തവ പ്രതീച്ഛാ തവ ഭദ്രം ചാസ്തു
ത്വം വരപാണിനാ പാണിമദ്ധ്യാസ്തു
ഗൃഹ്ണീഷ്വ മഹാഭാഗ പതിസ്പൃഷ്ട
ഗുണപൂർണച്ഛായേവാനുഗതാ
സതീ ച സാ ശിഷ്ടാ
ഉക്ത്വൈവം പ്രാക്ഷിപദ്രാജാ
മന്ത്രപൂർവം ജലം തദാ!

(കീർത്തനം - രാഗഃ - ശ്രീരാഗം താളഃ - അടന്ത)

തദാമരാഃ പങ്കജസംഭവാദയഃ
തഥാമുനീശ്വരാശ്ച പരാശരാദയഃ

തത്കർമവിജ്ഞാനമുദാപ്ലുതാസ്തതഃ

തേ പ്രോചുർവചഃ ഖലു ഭൃശം സാധു സാധ്വിതി

(രാഗഃ - പൂർവഭൈരവി താളഃ - ത്രിപുട)

ദേവതാകരവൃന്ദതാഡിത-

ദുന്ദുഭിസ്വന ഉത്തമഃ

ദിവ്യഃ പ്രാദുരാസ ഭയങ്കരോ

ബഹുധാ മോഹനോത്ഭുതതമഃ

സൂനവൃഷ്ടിരഭൂച്ച ദാനവ-

നാശനസ്യ രമാപതേഃ

മൂർധ്നി രാമസുരൂപകസ്യ

പുരേ ച മൈഥിലപാലിതേ

ഏവം പ്രദായ സ്വസുതാം സ സീതാം

കന്യാം തദാ മന്ത്രപുരസ്കൃതാം നൃപഃ!

തം ലക്ഷ്മണം വൈ ഭരതഞ്ച മൈഥിലഃ

ശത്രുഘ്നമപ്യേഷ തദാഹ തുഷ്ടധീഃ (70)

പദം 32 - ജനകഃ

ആഗച്ഛ ലക്ഷ്മണ മത്പുത്രീമിമാം

പ്രതീച്ഛതുതരാം ചാരുതമ

ഊർമിളാമസ്യാഃ പാണിം

ഗൃഹ്ണീഷ്വ ദോഷ്ണാ

സന്മതേ! മാഭൂത്

കാലവിളംബോ ജിഷ്ണോ

പദം 33 - ജനകഃ

(രാഗഃ - ശ്രീരാഗം)

ഭരത! ത്വാം മാണ്ഡവ്യാഃ മത്സുതായാഃ

ഭരിതഗുണൈശ്ശരച്ചന്ദ്രാഭകായ!

ബന്ധുപ്രിയപാലകേന പാണിം ഭുജേന

സിന്ധുരഗമനായാഃ ഗൃഹ്ണീഷ്വ സുമാന!

പദം 34 – ജനകഃ

(രാഗഃ – മധ്യമാവതി)

ശത്രുഘ്ന! ശ്രുതകീർത്ത്യാ
മത്പുത്രികായാഃ
ശ്രുതശാസ്ത്ര വിഷ്ണുപ്രീത്യാ ജിതമായ!
പാണിം ഗൃഹ്ണീഷ്വ ഭുജതല്ലജേന
നാണീയോ ഗുണബല പ്രിയദർശന
സർവേ ഭവന്തഃ ഖലു സൗമ്യരൂപാ!
സർവേ സച്ചരിതവൃത്താഢ്യാസ്സുരൂപാഃ
പത്നീയുതാസ്സന്തു കകുത്സ്ഥകുലീനാഃ
രത്നഭൂതാഃ കോ വിളംബോ
ന സ്യാത് സുമാനാഃ

ജനകസ്യ വചശ്ശ്രുത്വാ
പാണിം പാണിഭിരസ്പൃശൻ
ചത്വാരസ്തേ ചതസൃണാം
വസിഷ്ഠസ്യ മതാ (?) സ്ഥിതാഃ (71)

(കീർത്തനം – രാഗഃ – കാമോദരി താളഃ – അടന്ത)

പുരാ ധനുർദർശനമാത്രതോഽപി
നാജഗ്മുരേതേ വിബുധാഗ്രഗണ്യാഃ
സീതാസമേതേ പ്രകടം ഹി രാമേ
പ്രാപശ്ച വേഗാന്മിഥിലാപുരം തേ (72)

സീതാസമേതേ ശ്രിതശോകനാശനേ
ക്ഷണക്ഷണവ്യക്തഗുണാർണവാശ്രിതാ
വിശേഷകായാസ്യ ശിവാ ഹി പദ്വിജ
പ്രബർഹവായ്വബ്ജഭുവശ്രിയാപി ച (73)

ഏതൈശ്ച സർവൈരപി യത്പദാനതൈഃ
ദൃശ്യന്ത ഏവാഭ്യധികാ യഥോത്തരം

ജംഭാരികാമാനിലകാമജൈർമനു-
പ്രകൃഷ്ടവായ്വർക്കഹിമാംശുസൂര്യജൈഃ (74)
വാരാശിസന്നാരദതാപസാഭ്യാം
ഭൃഗ്വിർഷിണാ പാവകദേവതേന
ഗാധേയതത്തുല്യവസിഷ്ഠമുഖ്യൈ-
സ്സപ്തർഷിഭിർഭാസ്കരനന്ദനേന (75)
വൈവസ്വതാഖ്യേന ച മിത്രതാരാ-
നിരൃത്യുദാരാശ്വിഗജാധിപാദ്യൈസ്സഃ
നാരായണോച്ഛിഷ്ഠസുഭോജിവിഷ്വക്-
സേനേന ദേവേ ന ധനാധിപേന (76)

(രാഗഃ - ശങ്കരാഭരണം താളഃ - അടന്ത)

ശുഭൈശ്ശതസൈന്ധ്യശ്ച തഥാമരേശൈ-
സ്തദന്യദേവൈർമനുഭിശ്ച കാമൈഃ (?)
ശ്രീഭാർഗവേണ ച്യവനേന തദ്വ-
ദുചത്ഥ്യവൈന്യാഭിധഹേഹയൈശ്ച (77)
പ്രിയവ്രതോ യശ്ശരബിന്ദുകോ യ-
സ്താഭ്യാം ച ഗംഗാഭിധയാ ച ദേവ്യാ
പർജന്യയാ ചാപി തഥാ വിരാജ
സ്വാഹാഖ്യയാ പാവകജായയാ ച (78)
ബുധേന ചോഷാ പരസംജ്ഞയാ ച
ശനൈശ്ചരേണാപി ച പുഷ്കരേണ
ഏതേ യഥാപൂർവമഥാധികൈർഗുണൈ-
രുപാസിതേ നീലതടിത്പ്രഭാത്മകേ (79)
അന്യൈശ്ച ദേവൈരപി കർമജൈശ്ച
ദേവൈസ്തഥാ ജ്ഞാനജദേവദൗഘൈഃ
സദേവഗന്ധർവകിന്നരോരഗൈ-
ശ്ശുഭാപ്സരോഭിർനിഖിലോപദേവൈഃ (80)

(രാഗഃ - സൗരാഷ്ട്രം താളഃ - അടന്ത)

മനുഷ്യഗന്ധർവഗയാദിഭൂപൈ-
സ്സന്മുഖ്യദോർജ്ജോരുജവേദിഭിശ്ച
ശൂദ്രൈസ്തഥാന്യൈ രജകാദിഭിശ്ച
ചണ്ഡാളകാന്തൈശ്ച മനുഷ്യവൃന്ദൈഃ (81)
മൃഗൈശ്ച കീടൈ രചലൈസ്തൃണാന്തൈ-
സ്സദാനതേ ചാപി സദാനതേ ഹരൗ
രാമേ പ്രഹൃഷ്ടം സചരാചരം ജഗ-
ദ്യദന്തരോഽസ്യാ സ നിയാമകശ്ച സഃ (82)
ശ്രീനന്ദനാനീതസുപുഷ്പജാലൈഃ
കൗബേരസച്ചൈത്രരഥസ്ഥസൂനൈഃ
ത്രികൂടസംസ്ഥം വരുണസ്യ യത് സര-
സ്തസ്മാദധാനീതസുമൈശ്ചമഞ്ജുളൈഃ (83)
ദേവേഷ്ടതത്തത്സ്ഥലജൈശ്ചപുഷ്പൈർ-
ദ്ദേവോത്തമൈർസ്സീമനോഭിസ്സൃഷ്ടൈഃ
പുഷ്പൈശ്ച രാമം വവൃഷുസ്സസീതം
തേ തത്പുരം ചാപി സുരാഗ്രരണ്യാഃ (84)
ജഘ്നുശ്ച യക്ഷാഃ മഹിതാ ബലേന തേ
ഭേരീർമഹാത്ധർത്ധരികാശ്ച ദുന്ദുഭീൻ
മൃദംഗസന്മദ്ദളവേണുവീണാസ്വനാൻ
പ്രചക്രുഃ കില കിന്നേരശാഃ (85)

(രാഗഃ - എരിക്കില താളഃ - അടന്ത)

ജഗുർഹി ഗന്ധർവവരാഃ കലം തദാ
ഗ്രാമം തദാ സ്വം വിഷയം മനോജ്ഞം
ഗാന്ധാരമാശ്രിത്യ ലയാദിയുക്തം
പ്രദർശയന്തസ്സ്വരസംഗതീശ്ച (86)
സ്വരാനഥാശ്രിത്യ പികസ്വരാംസ്തദാ
തന്മധ്യസംസ്ഥാനപി താലഭേദാൻ

ആശ്രിത്യ താലൈർമഹിതോർവശീമുഖാഃ
നൃത്തം പ്രചക്രുർമധുവൈരിദാസികാഃ (87)
ധരാതലസ്ഥാ അപി വാരനാര്യോ
നൃത്തം പ്രചക്രുർഹരിദത്തചിത്താഃ
തേനുർഹി നാട്യം ച നടാസ്സമർഥാഃ
നൃത്തം പ്രചക്രുഃ കില നർത്തകാശ്ച (88)
ദൃഷ്ട്വാ ഹിരാമം പരിപൂർണസത്ഗുണം
സീതായുതം തല്ലസിതം പുരം ച
പ്രോചുർജ്ജനാ നോ പുരമേതദദ്യ
വൈകുണ്ഠലോകസ്ഥഹരേർഗൃഹം ഹി (89)
അയം ഹി രാമഃ ഖലു മൂലരൂപീ
നാരായണോ നാത്ര വിചാര്യമസ്തി
സീതാ ത്വിയം പദ്മജവന്ദിതാ മഹാ-
ലക്ഷ്മീർവയം ചാപി വിമുക്തിശാലിനഃ (90)

(രാഗഃ - ഭൂപാളം)

തതഃ പ്രദക്ഷിണം കൃത്വാ വഹ്നിം വേദിം നൃപം തഥാ
മുനീനപി മഹാബുദ്ധീൻ രാഘവാസ്സഹഭാര്യകാഃ (91)

(കീർത്തനം - രാഗഃ - പൊറനീര്)

ചക്രുസ്തേ ച യഥോക്തേന വിവാഹമൃഷിസമ്മതം
വിധിപൂർവകമുത്കൃഷ്ടവീര്യാ ദശരഥാത്മജാഃ (92)
അഗ്നിം തേ ത്രിഃപരിക്രമ്യ ഊഹുർഭാര്യാ മഹാഗുണാഃ
രാമചന്ദ്രോ ലക്ഷ്മണശ്ച ശത്രുഘ്നഭരതാവപി (93)
അഥോപകാര്യാം (?) സ ഹി രാമദേവഃ
സീതാസമേതഃ പിതൃമാതൃയുക്തഃ
സ്വസ്ത്രീയുതൈർഭ്രാതൃഭിരന്വിതോഽസൗ
പ്രാഗാദ്വസിഷ്ഠർഷിഗണൈസ്സബന്ധുഃ (94)
അസ്തം ജഗാമ സവിതാ കുമുദപ്രസൂന-
സങ്കോചനേന സുമുഖീ ജനചിത്തധൃത്യാ

ചന്ദ്രശ്ചകോരഗണമോദചയേന കാമീ
കാമേന സദ്വിജവരോ ഹൃദയം സമാഗാത് (95)
സായന്തനം കർമ്മ വിധായ രാമ-
സ്സീതാസമേതസ്സുഹബന്ധുവർഗഃ
സ താം നിശാം വീരതമോ നിനായ
സതാം വരോ മൈഥിലരാജധാന്യാം (96)

ഇതി സീതാസ്വയംവരഃ പ്രബന്ധഃ പ്രഥമദിവസഃ സമാപ്തഃ

ശുഭമസ്തു

സീതാസ്വയംവരം - ദ്വിതീയദിവസഃ

ക്ഷീരാംഭോരാശിശായീ സരസിജജപുരാരാതി-
മാരേന്ദ്രവന്ദ്യോ
നാരോ ഭൂഭാരഹാരീ ഖലഹൃദയസുരാരാതി-
ചോരാസുഹാരീ
മാരീചോരുവ്യഥാദസ്സുരഗണയുവതീഗീത-
സത്കീർത്തിപൂര-
ശ്ശ്രീരാമസ്തൂപകാര്യാസ്ഥിത ഉത വിബഭൗ
ദാരയുക് പദ്മനാഭഃ (1)

(പുറപ്പാട് - ചതുർത്ഥഖണ്ഡഃ)

പക്ഷിശ്രേഷ്ഠകേതുഃ പരമഃ രൂക്ഷരാക്ഷസാതിഭീമഃ
ലക്ഷിതത്രിപുരാര്യജോ ലക്ഷ്മ്യായുക്തോ രേജേ

(രാഗഃ - കാമോദരി താളഃ - അടന്ത)

തതഃ പ്രഭാതേ ജനകം കൃതാഹ്നിക-
സ്സതാംവരോ ഗാഥിജ ഏത്യ സാദരം
സുപൂജിതസ്തേന വചസ്സമാദദേ
സുപാവനാംഗശ്രിതമർത്യമോദദഃ (2)

പദം 1 - ദശരഥഃ

ജനക നൃപതിലക ത്വം ജീയാഃ
സനകാചിത് സമാചിത് സുനയ (ജനക...)
സകലനൃപാലഗണേ മഹിതസ്ത്വഹോ
മിഥിലവേദാർത്ഥജ്ഞോ മഹാൻ
മഹിത ത്വമേവാസ്മിൻ ലോകേ പ്രസിദ്ധഃ
ഇതി മതിമതോ മേ ഹി ചിതിസ്സുസിദ്ധാ (ജനക...)
മനനകൃദ്ധരേരഹം തോഷിതസ്ത്വയാ
നിരവധിഗുണോ ശ്രീരാമേ ധരിണിജാതയാം
സീതാം ദത്തവാൻ യതഃ
മമ പരമപ്രിയോ രാമസ്തു

നൃപതേ! ഗച്ഛാമി ശൈലം ശിവസ്യ
നാനാദ്രു ശ്വശുരം (?) ദേവസ്യ
പ്രദക്ഷണീകൃത്യ തം തു ത്വരയാ യാമി
മദീയം സിദ്ധാശ്രമം സൗമ്യ (ജനക...)

ശ്രുത്വാ ഗാധിസുതോക്തം
ശ്രവണേ മനനേ ച മാധവധ്യാനേ
അതിസക്തോ ജനകനൃപോ
മതിമാൻ വാക്യം ജഗാദ കുശികസുതം (3)

പദം 2 – ജനകഃ

(രാഗഃ -വസന്തരാഗഃ താളഃ - ചെമ്പട)

തവ പദസരസിജയുഗളം വന്ദേ
അതിതാപസം തേ തപഃ കൗശികഃ
അതിസനകാദിശ്ച തേ ശമഃ
അത്യാംഗിരസി സുമതിശ്ചാപി തേ (4)
അതിശുക്രാ തേ നീതിശ്ച
കിഞ്ചാനന്തഗുണാർണവഭാരത
വഞ്ചിതപരമമഹത്വവതഃ
രാമസ്യാപി ച ഭക്തവരോ ഭവാൻ (5)

സോമാസ്യാമരപ്രഭാവ
സ്വാതന്ത്ര്യോല്ലസദ്രാമഹരിച്ഛയാ
സുതരാം പരിണയസ്സീതായാഃ
വൃത്തശ്ചേദപി രാമസീതേച്ഛയാ
ക്ലൃപ്തസ്തത് ഘടകതയായത്

പശ്ചാന്മുനിർദശരഥം സമവാപ്യപുത്രൈ-
സ്തേനാവവപേന ച സുമന്ത്രമുഖൈശ്ച യുക്തം
ഗാധേസ്സുതോ വിരഹതപ്തമനാഃ നൃപസ്യ
തൃക്ഷെത (?) ഹി കോഽപി നൃപപൂജിത ഏവമാഹ (6)

പദം 3 - വിശ്വാമിത്രഃ

(രാഗഃ - എരിക്കിലകാമോദരി താളഃ - ചമ്പ)

ഇക്ഷ്വാകുഭൂപകുലഭൂഷണ ദശരഥ!
രൂക്ഷദിതിജവിനിഹതേ-
സ്സ്വർഗയായന്നിജരഥ!
രാമസംബന്ധിതയാ
പദ്മജാദിസുരമാന്യ!
സമയാഗകൃതിതുഷ്ട
ദേവഗണ ധന്യ!
ഗച്ഛാമി തപഃകൃതൗ
മാധവനിയോക്തൃത്വാത്
സ്വച്ഛചിത് വിഷ്ണോ-
ശ്ചാതിതപഃ പ്രിയത്വാത്
തവ ച തവ പുത്രാണാം
വസിഷ്ഠമുഖർഷീണാമപി
ദേവതുല്യ നൃപതേഽഹം
വിരഹതപ്തോഽപി
വൈഷ്ണവശിഖാമണി-
സ്ത്വമസി രാജേന്ദ്ര!
ജിഷ്ണോ രിപൂണാം ചേദപി
വക്ഷോ തോഷിതേന്ദ്ര!
സർവദാ സ്മര വിഷ്ണും
സർവ്വോത്തമം ഹരിം
ശർവബ്രഹ്മാർചിതം
പരാത് പരമാത് പരം

മാഹാത്മ്യമത്യുത്തമരാമഭക്തിം
മഹാമുനേർവീക്ഷ്യ സ ഗാഥിജസ്യ
വിയോഗഖിന്നസ്തു മുനേരവാദീത്
വയശ്ചിതിഭ്യാം നൃപതിസ്സ വൃദ്ധഃ (7)

പദം 4 – ദശരഥഃ

(രാഗഃ – മോഹനം താളഃ – ചമ്പ)

കൗശിക! നമോ൭സ്തു തേ

മമ പൂർവഭവനൃപത്രിശങ്കു-

നവശാശ്വതസ്വർഗലോകദ പ്രാപ

അംബരീഷയജ്ഞപശു-

ഭൂതശുനഃശേഫസ്യ

അൻപിനോടു ദീർഘായു-

സ്ത്വദാനതോതപ്രശസ്യ (?)

ശ്രീരാമേ സഹജയുതേ

ബ്രഹ്മർഷിവര്യ

സാരമതേ! മത്തോപി

ഭവതഃ ശൂരവര്യേ

പ്രീതിവാത്സല്യേ൭ധികോ

യത് ബലാതിബലേ ധൃതശൗര്യായ

സകലധനുർവേദം ച മുനിമൗലേ

ഉപദിഷ്ടവാൻ യദസി യച്ച സീതായാഃ

സൂപകാരി പരിണയോ

ജാതോ൭സി ഹതമായ!

ത്വദ്വിയോഗാസഹോ൭ഹം

ഖേദവിശുഭക്യതൗ

വിദ്ധ്വാര്യ ന വിരോധി

ഭവാമ്യുരുസുകൃതഃ

പൂർണാനന്ദോരുസൗന്ദര്യചിദമിതസുഗന്ധാദ്ഭുത-

ശ്രീസുതേജ-

ശ്ശൗര്യൗദാര്യാദ്യനന്താമിതഗുണഗണദേഹം

സമസ്താരദൂരം

സാക്ഷാന്നാരായണം രാക്ഷസദശകവധാദ്യർഥ-
മുർവ്യാം മുകുന്ദം
പ്രാദുർഭൂതം സ ഗാഥേസ്സുത ഇദമവദത്ത-
ദ്വിയോഗാഭിതപ്തഃ (8)

പദം 5 - വിശ്വാമിത്രഃ

(രാഗഃ - സൗരാഷ്ട്രം താളഃ - അടന്ത)

കമലനയന സമാധികഹീന!
വിമലഭവനിതസമസുരസുമന
നിഖിലാസുരകൃന്തന
സമനിഗമമാനൈഃ
അഖിലേശസ്ഥിതി മോഹേന
സമവേദിതസുമാന
അസ്ത്രസംഘദാനാദി-
യത്കൃതം ഭവതേ
ശാസ്ത്രേണ മുഖ്യവേദ്യ-
തത്പരിപൂർണശക്തേ!
നിത്യസ്വതന്ത്രബലാപ്തയേ നു രതഃ
കൃത്യം മയാ കർത്തവ്യം
ത്വദ്ദാസേനേതി കൃതം

തമാഹ രാമോ മഹിതോ ഗുണൗഘൈ-
സ്സമസ്സമാനാനസമേ ഹി യസ്യ
ന ചാധികാശ്ചാജജഡം വൃതത്വാ-
ത്തസ്യാഭിമാനിത്വവശാച്ച വിഷ്ണുഃ (9)

പദം 6 - രാമഃ

(രാഗഃ - പാടി താളഃ - അടന്ത)

സമോƒസി പിത്രാ മമ സന്മുനീന്ദ്ര!
സമോƒസി മാത്രാ മമ താപസേന്ദ്ര!
സമോ വസിഷ്ഠേന ച സംയമീന്ദ്ര!

മമാസി സുജ്ഞാന ബ്രഹ്മർഷീന്ദ്ര!
ചിന്താരതോ മേ ഭവ നിത്യമേവ
സന്താപഹീനസ്ത്വമതോ ഹി ദേവ!
സന്തോഷയുക്തസ്തു സദാ ത്വം ഭവേഃ
അന്തേകകല്പസ്യ മദീയഭാവ

പൂർണസമ്മോദദേഹസ്യ പൂർണപ്രജ്ഞാർച്ചിതസ്യ തത്
പൂർണസമ്മോദവാനാഹ വർണ്യം ശ്രുത്വാ വചോ മുനിഃ (10)

പദം 7 – വിശ്വാമിത്രഃ

ഭവത്കൃപാ ശാശ്വതികീ മഹാത്മൻ!
ഭവേത്ത്വയി ശ്രീവരസമ! പരാത്മൻ!
സന്ത്യക്തസർവൈഹികസുഖോഽഹം
തു സർവഥാ വിയോഗേ പരിതപ്തസ്തേ
തപസോ വിഷ്ണുപ്രോക്തസ്വധർമത്വാത്
താപസത്വാച്ച മേ ഹി മാദ്രിം ഗച്ഛന്തം
ത്വമനുജാനീഹി മത്തോഽപി പ്രിയ! മേ രാമ!
അനുഗൃഹാണ ച മാമവിതസമ!

ആമന്ത്ര്യ തം ഹൃദയസംസ്ഥിതവിഷ്ണുരൂപേണാ-
ഭേദമസ്യ ഹി വിദൻ ഹൃദയേ നിധായ
രാമം ജഗാമ സുരകിന്നരരാജമാനം
ശംഭുപ്രിയാജനകമുത്തരപർവതം സഃ (11)
വിശ്വസ്യ മിത്രേ തു ഗതേ മഹാത്മാ
രാജോത്തമഃ പംക്തിരഥഃ സപുത്രഃ
വൈദേഹമേത്യേഷ വചോ ബഭാഷേ
സഹാനുഗഃ പുത്രവസിഷ്ഠയുക്തഃ (12)

പദം 8 – ദശരഥഃ

(രാഗഃ – ഭൈരവി താളഃ – ചെമ്പട)

രാജൻ! ത്വത്സംബന്ധിതയാ വയം
ഭ്രാജത് കുലജാജതാസ്സദയ! (?)

സുഖമസ്മി സ്ഥിതോ ഹി ത്വത് പുരേ
വിഖനസ്തുല്യമതേ! (?) ഹതാരേ
നാകേശോപമപ്രാഭവോഽഹം
സാകേതം ഗച്ഛാമി സഹ
പുത്രൈസ്സദാരൈർജ്ജനക!
മിത്രൈശ്ച സമൈഃ ക്ഷമാപാലകഃ!
അനുജ്ഞാം ദേഹി പൂതദേഹഃ
മനുവംശജ! യജ്ഞൈരർഹൈഃ
ഉപനിഷദ്വേദിഷു മുഖ്യ
ഉപകുർവസ്മാസുബദ്ധസഖ്യ!

ജനകോപി ജനാർദ്ദനപ്രിയം
മനുവംശോദ്ഭവഭൂപഭൂഷണം
അജിതാംഘ്രിസരോരുഹാശ്രയ-
സ്സ്വജപുത്രം നൃപതിം ജഗാദ സഃ (13)

പദം 9 - ജനകഃ

(രാഗഃ -സുരുട്ടി)

അജസദൃശ! ജയസതതം
അജതനയ! ഹരി! സുമതേ!
കകുദാം ഹി പൃഥ്വീശാനാം
കാകുത്സ്ഥാനാം ഗുണവാർദ്ധിനാം
ജാതാ വയം മഹാഭാഗാഃ
പീതാംബരവിഹരണാഗ!
വിരഹതപ്തോഽപ്യഹം ഭവതഃ
വീര്യവര്യ! മഹിതചിതഃ
മനുക്ലൃപ്തപുരഗമനം
മാനനീയ! ഹസ്തിഗമന!
വാരയിതും ന ശക്തസ്സദയ!
വീരവര്യ! പുനർദൃഷ്ടി ഭൂയാത്

(കീർത്തനം - താളഃ - ചെമ്പട)

തതോ രാമായ ജനകഃ സതാതായ മഹാമതിഃ
ഉദാരചരിതോ വീരഃ ദദൗ കന്യാധനം ബഹു (14)
ധേനുകോടിസഹസ്രാണി
ബഹൂനി മിഥിലേശ്വരഃ
മുഖ്യാനാം കംബളാനാം ച
ക്ഷൗമകോട്യാംബരാണി ച (15)
പാദാതഹസ്ത്യശ്വരഥം ദിവ്യരൂപം സ്വലംകൃതം
ദദൗ കന്യാപിതാ താസാം ദാസീദാസം തഥോത്തമം (16)
സുവർണസ്യ ഹിരണ്യസ്യ മുക്താ വിദ്രുമയോസ്തഥാ
പ്രദദൗ ഭൃശസന്തുഷ്ടഃ കന്യാധനമഥോത്തമം (17)
ദത്വാ ദ്രവ്യം ത്വസംഖ്യം പുനരപി സമനുജ്ഞാപ്യ-
കാകുത്സ്ഥനാഥം
യുക്തം പുത്രൈശ്ച മിത്രൈശ്ശുഭമതിരവിശ ത്സ്വീയ-
വാസം മഹാത്മാ
നിത്യശ്രീകേ ഹി വിഷ്ണാവുരുതരമഹസിപ്രോജ്വല-
ദ്രാമരൂപേ
ലക്ഷ്മീപുത്രീപ്രദാനം സ്വകൃതമിതി വിദന്മോദ-
സിന്ധൗ മമജ്ജ (18)
പാദാതാശ്വരഥദ്വിപൈശ്ച ധരണീം തത്പാദ-
സംഘർഷജൈ
പ്രോദ്യത്പാംസുഭിരംബരം നിജയശഃപുഞ്ജേ-
സ്സമസ്തം ജഗത്
ആപൂര്യാവാര്യവീര്യസ്സകലസുരവരാരാധിതോ
രാമചന്ദ്ര-
സ്സീതായുക്തസ്യ താതാനുജനിഖിലമുനിജ്ഞാതി-
ബന്ധുഃ പ്രതസ്ഥേ (19)
സശംഖവീണാപടഹാദിവാദ്യൈ-
സ്സന്നാദിതാശശ്ച സുനന്ദിതാശഃ

രാമസ്സസീതഃ പ്രയയൗ പുരാഗ്ര്യാത്
സുമിത്രയുങ്മന്മഥകോടിരൂപഃ (20)
സശ്രീപതിഃ പംക്തിരഥഃ പ്രയാസ്യത്-
സപത്രിണാമുത്തമധീർന്നിനാദം
നിശമ്യ ഘോരം ഭയശംസി ചാശിവം
നിശാകരാഭപ്രഭമാവഖം ജഗൗ (21)

പദം 10 - ദശരഥഃ

(രാഗഃ - പുന്നഗവരാളി)

അരുന്ധതീശ! ബ്രഹ്മർഷീശ!
വശീകൃതേന്ദ്രിയ നമഃ
പക്ഷീണാം ശബ്ദാന്യേതാനി
രൂക്ഷാണ്യതീവ സുമന
പിത്രാ സംജനയന്തി മേ
എത്രയും ഹൃദയേ സൗമ്യ (അരുന്ധതീശ...)
കിമസ്യ ഫലം ഭവേദിതി
മമ ചൊല്ക ബൃഹന്മതേ (അരുന്ധതീശ...)
മൃഗാണാമേഷാം പ്രചാരഃ
വർഗശോ മേ രഥസ്യാരാത് (അരുന്ധതീശ...)
മച്ചിത്തത്തിലാനന്ദത്തെ
ഉച്ചഗുണ! നല്കുന്നിതേ (അരുന്ധതീശ...)
ഇന്നിതിന്റെ ഫലം കിം സ്യാത്
എന്നതും ബ്രൂഹി പ്രശസ്യ! (അരുന്ധതീശ...)

രാജർഷിവര്യം മഹിതം ബ്രഹ്മർഷിപ്രവരസ്തദാ
അജപുത്രം വസിഷ്ഠോഽസാവജപുത്രോഽബ്രവീദ്വചഃ (22)

പദം 11 - ദശരഥഃ

(രാഗഃ - കണ്ഠാരം താളഃ - ചെമ്പട)

പക്ഷീണാം ഭൂപ! നാദങ്ങൾ
രൂക്ഷങ്ങൾ സുമംഗലാംഗ!

ദിവ്യ! ഭയസൂചകങ്ങൾ
ദിവ്യത്കാന്തേ! അറികോദ്ഭൂതങ്ങൾ
ഏതന്മൃഗപ്രചാരസ്തു സംശയ-
മയന്തി തജ്ജമേതേ
ഭയമിതി വിദ രാജേന്ദ്ര!
അഭയോ ഭവതോഷിതോപേന്ദ്ര

തേഷാം ജനാനാം വദതാം തദൈവം
ബഭൂവ പാംസുർഭയദായകസ്സഃ
തമോവൃതശ്ചാപി ദിവാകരോഽഭൂത്
സർവാദിശോ ന പ്രബഭൂസ്തദാനീം (23)

(കീർത്തനം - രാഗഃ - ആഹരി താളഃ - ചെമ്പട)

ഭസ്മാവൃതം തദ്ബലമത്യുദാരം
സസ്മാര നോ കിഞ്ചിദപി സ്മ കശ്ചിത്
വസിഷ്ഠമുഖ്യാശ്ച മുനിപ്രബർഹാഃ
രാജാ സ പുത്രശ്ച തദാ വിസംജ്ഞാഃ (24)
ആസംസ്തദന്യം നിഖിലം വിചേതനം
ന രാമദേവസ്യ ഹി വിക്രിയാ ഭവത് (?)
തദി ഹി സാ ഘോരതമസ്സമാവൃതാ
ഛന്നാ ച മൂർഖോ രതമേനഭസ്മനാ (?) (25)
സമ്പൂർണാനന്ദചിത്ശ്രീപരിമിതിരഹിതാനന്ത-
സൗന്ദര്യതേജ-
ശ്ശൗര്യൗദാര്യാതിഗാംഭീര്യപരതമസുഗന്ധോരു-
വീര്യാദ്യനന്തം
വൃന്ദം സ്വാഭാവികാനാമപരിമിതഗുണാനാം
സ്വരൂപഞ്ച ദേഹോ
യസ്യ ശ്രീശാതമാദ്യം ത്വഘടിതഘടനാ-
ശക്തിമന്തം സ്വതന്ത്രം (26)

(കീർത്തനം -രാഗഃ - മധ്യമാവതി താളഃ - ചമ്പ)

ഭീമോരുശക്തിം സുജടാ ച മണ്ഡല-
പ്രദീപ്തമൂർദ്ധാനമനന്തസദ്ഗുണം
സജാമദഗ്ന്യം കൃതരാജമർദനം
സ കോടിലക്ഷാമിതസൂര്യദീധിതിം (27)
ദുർധർഷമേനം ശിവവാസശൈലകഃ
കാലാഗ്നികോടേരപി ദുസ്സഹാത്മകം
തേജോഭിരാപൂര്യ ജഗജ്ജ്വലന്തം
സുദുർന്നിരീക്ഷ്യം സകലൈശ്ച ലോകൈഃ (28)
സ്കന്ധസ്ഥിതാത്യുഗ്രകുഠാരശോഭിതം
ധനുർവരാ ചാരുഭുജേ ബിഭൂതം(?)
കരാന്തരപ്രോജ്ജ്വലിതോഗ്രസായകം
കല്പാന്തരുദ്രാമിതവീര്യഭാജനം (29)
സമസ്തവേദോദിതസദ്ഗുണാർണവം
നിരസ്തസർവാസുരദാനവം ഹരിം
ദദർശ തം ഭാർഗവമാദിപൂരുഷം
സ സൂര്യവംശ്യോ നൃപതിസ്സഹാത്മജഃ (30)
ദൃഷ്ട്വാ ജ്വലന്തം ഭൃഗുവംശകേതും
വസിഷ്ഠമുഖ്യാ ജപഹോമശീലാഃ
തേ സംഗതാസ്തത്ര ജജത്പരേവം (?)
പരസ്പരം ശാന്തിധനാ മഹാന്തഃ (31)

(രാഗഃ - നാഥനാമക്രി രാഗഃ - ചമ്പ)

തന്നുടെ പിതുർനിധനാദത്യമർഷപൂർണോഽയം
പ്രോന്നതോഽചിന്ത്യശക്തിമാൻ
സർവത്ര ചാഭയൻ കാർത്ത-
വീര്യാർജുനകൃതാത് ദേവദേവൻ
ക്ഷത്രതൃണം ബ്രഹ്മ-
കല്പാന്തവഹ്നി ഭാർഗവൻ

കുണ്ഠേതരാമിതവീര്യ-
ബലസംയുതൻ
കണ്ഠീരവന്നിജരിപു-
ദന്തിനാം മഹിതൻ
വൈകുണ്ഠൻ നാശയിഷ്യതി
കിം കുഠാരേണ
സ്വകണ്ഠസംഗിനാ
ഹരിർനാരായണഃ
ഭൂയശ്ച ഭൂപാലകസംഹൃതിഃ പ്രഭോ
പയോവാഹസ്യാ-
നന്തോരുമതേർവിഭോഃ
ന ചികീർഷിതാ
യദേകവിംശതിവാരം
നാകിനുതഃ ക്ഷത്രിയാൻ
ദുഷ്ടാൻ വീരഃ
ഹത്വാ പുനശ്ചാപി
ജീവഗ്രാഹം ഗൃഹീതാൻ
കൃപ്തക്ഷത്രരക്തഹ്രദ-
പഞ്ചകേ/തിപൂതഃ
സമന്തപഞ്ചകാഖ്യേ കുരുക്ഷേത്രേ
പിതൃതർപണം സമസ്തനായകൻ
കൃത്വാ ഹി ദേവാനാം പരായണഃ
പിതൃവാക്യാദഭയം ഹി ദത്തവാൻ
ക്ഷത്രിയാണാം സർവത്ര
സർവദാ സർവൈരപി ഗുണൈഃ
വ്യാപ്തൻ സത്യകാമൻ സ്വതന്ത്രൻ
സത്യസങ്കല്പൻ ധൂർതാന്തകൻ
ശിഷ്ടപാലകൻ സത്യവാക്യൻ

ഏവം വദന്തോ മുനിപുംഗവാസ്തേ
ദേവസ്യ പൂജാവിധയേഽർഘ്യഹസ്താഃ
ശ്രീഭാർഗവം വിശ്രുതഭീമദർശനം
ശ്രീരാമരാമേത്യനമദ്ഗുണാദ്ഭുതം (32)

സ്വീകൃത്യർഷിപ്രയുക്തം (?) നിജപദയുഗല-
പ്രോന്നതീഞ്ചാപിപൂജാം
ലക്ഷ്മീയശഃപ്രതാപോ നിഖിലഗുണഗണാംഭോ-
നിധിഃ പദ്മനാഭഃ
ലക്ഷ്മീശം സത്പ്രതാപം നിഖിലഗുണഗണാംഭോ-
നിധിം പദ്മനാഭം
പ്രാവോചജ്ജാമദഗ്ന്യോ ദശരഥതനയം
വാചമേവം ഗരിഷ്ഠം (33)

പദം 12 – പരശുരാമഃ

(രാഗഃ – മധ്യമാവതി)

ശ്രീരാമ! പംക്തിരഥപുത്ര നൃപാലസിംഹ!
ശ്രൂയതേ തവാത്ഭുതം
ബലം വീര്യം സുമഹത്
തദ്രുദ്രഹസ്തധൃതചാപവരസ്യ ഭംഗം
ഭദ്ര! ശ്രുതേർവിഷയമാപ
സദാ നിർമലാംഗ!
തദദ്ഭുതം ത്വത്കൃതധനുർഭഞ്ജനം
മോദവത് സർവൈരചിന്ത്യം
സജ്ജനരഞ്ജന!
നിശമ്യ തച്ചാപബലാധികം ധനുഃ
ഭൃശവീര്യം ത്വാം പ്രാപ്തോഽഹ-
മഖിലേശസുമാന!
ആദായ ദിവ്യേ ഖലു ചാപരത്നേ
മോദാന്വിതൗ മാധവശംഭുദേവരത്നേ

സർവപ്രഭുജിഹ്യതുരേവ വിശ്വം
സദൈവ ദൈതേയയുതം ഹി വിശ്വം
തയോഃ ബലാധിക്യസമീക്ഷണായ
തൗ പ്രാർഥിതൗ സമേതൈർ-
ദേവനികായൈഃ
ധനുർധരൗ സ്വസ്വജയാഭികാമൗ
ഘനപ്രതാപൗ സ്ഥിതൗ സമരഭീമൗ
തദാ ത്വഹങ്കാരമയം ഹി രുദ്രം
മോദചിത്പൂർണതനുർന്നാരായണോ ഭദ്രഃ
ഹുങ്കാരമാത്രേണ ധനുഃ കരാസ്ഥിതം
പങ്കജാക്ഷസ്സംസ്തംഭയാമാസ തതഃ
സംസ്തംഭിതം വിഷ്ണുബലേന ശങ്കരം
സംവീക്ഷ്യ സന്തുഷ്ടഹൃദകാദ്യാസ്സുരാഃ
സന്തുഷ്ടുവുശ്ശ്രീപതിമബ്ധിശായിനം
സന്തസ്സദാ ത്വേവം നാഗേന്ദ്രശായിനം
നൈതദ്വിചിത്രം സകലാന്തരേ ത്വയി
നാഥ ജഗന്നിയന്താ
ഭഗവാംസ്ത്വമനന്തോ യത്
അജത്വം കർതാസി സൃഷ്ട്യാദ്യഷ്ടകസ്യ
അജയ്യോഽസി സർവൈ
സർവസ്യാസി ജേതാ
ഹരേ നമസ്തേ ഭഗവൻ സദേതി

പദം 13 – പരശുരാമഃ

(രാഗഃ – സൗരാഷ്ട്രം താളഃ – ചെമ്പട)

തത്പാർവതീനായകചാപശ്രേഷ്ഠം
ത്വയാ പ്രഭഘ്നം ഖലു രാഘവശ്രേഷ്ഠഃ
സുപ്രഥിതാ കീർത്തിസ്തേന തവാശു
അപ്രതിദ്വന്ദ്വതാ ച നിഖിലേശ!

തതോധികം വൈഷ്ണവചാപമേതത്
തം സുംപൂരയേദ്യദി മത്കരസ്ഥിതം
തദാ മത്തുല്യതാ തേ ഭവിഷ്യതി
തദാ പുരുഷോത്തമതാ സ്ഫുടം തേ
സംപൂരിതേ ചാപവരേഽഹം ത്വയാ
സമരം കരിഷ്യാമി ജഗദ്വീരാര്യ!

ശ്രുത്വാ വചസ്സത്യവതീസുതാത്മജം
സബാഷ്പകഃ പംക്തിരഥോഽബ്രവീദ്വചഃ
കാല്പാന്തകാലേ ഹതവാത്മവായു-
ശാംഭിന്ദ്രമുഖ്യാഖിലമംബുജാക്ഷം (34)

പദം 14– ദശരഥഃ

രാഗാദിദോഷാതിവിദൂര! വിഷ്ണോ!
നാഗേശശയ! രേണുകായാം പ്രഭവിഷ്ണോ!
ആവിർബഭൂവ നാരായണ! ശ്രീനാഥ!
ഭവാൻ ജമദഗ്നിതസ്സർവലോകനാഥ!
അസുരഭൂപഹന്ത്യൈഭൂഭാരശാന്ത്യൈ ച
ഭാസുര! സമദോഷദൂര! സർവഗുണോച്ച!

മഹാദേവാർചിതോ രാമോ മഹാവിഷ്ണുസ്സ ഭാർഗവഃ
ഭാർഗവീസംശ്രിതഃ പ്രാഹ സ്വർഗിനാഥോജനന്ദനം (35)

പദം 15 – പരശുരാമഃ

(രാഗഃ – സൗരാഷ്ട്രം താളഃ – ചെമ്പട)

പുത്രാ ശൃണു ത്രയസ്തേ-
ഷമിത്രവംശജനൃപതേ
രാമപ്രതിവീരോ മമ
സോമാമിതാസ്യോ രണഭീമഃ

(കീർത്തനം)

ഭാർഗവോ രാമസ്തദനു പ്രാഹാച്യുതഃ
ഭാർഗവം രാമം തമച്യുതം

രാമ രാമേദം ധനുർഗൃഹാണ
പരം രാമസ്ത്വിതി രാമസ്യഗിരം
നിശമ്യ സംഭവേത് ബ്രഹ്മണേ
തദേവം വിശാവാഹസ്ത്വിത്യുക്ത്വാ ദേവഃ
ജഗ്രാഹ ധനുസ്തദാ സ്മയൻ
രാമഃ ഉഗ്രകോട്യുഗ്രപരാക്രമഃ
തേജഃ പ്രഭാമണ്ഡലസംലസച്ചാപം
സജ്യം ചക്രേ നിമിഷേണ സോഽപി
തതോഽതിവേഗാത് പ്രഹസൻ രമാപതിഃ
ശ്രിതപാലകോഽഖിലപതിഃ
സ സന്ദധേ ബാണവരം ച ശത്രുഹാ
ബ്രഹ്മാദയോ ദേവഗണാസ്സമഗ്രാഃ

ബ്രഹ്മനിഷ്ഠാശ്ചോപദേവാസ്സമേ വ്യഗ്രാഃ അഭിന്നയോ-
രദ്ഭുതവീര്യയോർലീലാം
ഉഭയോരചിന്ത്യശക്തിബലയുക്തയോർദ്രഷ്ടും
വിമാനാധിരൂഢാഃ
ഭക്താ ഹരൗ ബ്രഹ്മാദ്യാസ്സുരാഃ പ്രൗഢാഃ തുഷ്ടാസ്ത്വല-
ഞ്ചക്രുരഥാംബരം തത്
ശ്രേഷ്ഠൈർവരൈർഭൂഷണഭൂഷിതാഃ രാഘവോഽബ്രവീ-
ദ്രാമോ ഭാർഗവം രാമം (36)

പദം 16 - രാമഃ

(രാഗഃ - സൗരാഷ്ട്രം താളഃ - ചെമ്പട)

ഗുണപരിപൂർണ ഭവാൻ ബ്രഹ്മയതഃ
രണനിഹതാരിർവിഷ്ണുസ്സുതതഃ (?)
ശീര്യതേനാതശ്ശരീരോ ഭവതഃ
വീര്യവത് കുത്ര മോക്തവ്യശ്ശരസ്ത്വതഃ

ഏവം വദന്നാചകർഷ
ദേവാധീശോ ധനുസ്തു തത്

രാഘവോ ദേവതാധീശോ
ഭാർഗവസ്തം വചോഽബ്രവീത് (37)

പദം 17 –പരശുരാമഃ

(രാഗഃ – സാരംഗം താളഃ – പഞ്ചാരി)

അതുല്യനാമകഃ കശ്ചിത്പുരാസുരഃ
അജസ്യ സേവയാ തപോമയഃ ഖരഃ
തപോമയസ്ത്വാസീദ്വഞ്ചിതശ്ചായം
തതോ രുദ്രേണ ദുർബ്ബുദ്ധിർമായീ
ഇച്ഛായുതോഽഭൂദ്വിഷ്ണുതനുപ്രവേശേ
തുച്ഛചിത്തം തം സ്വതോ ദുഷ്ടം ഭൃശം
അന്തസ്സംസ്ഥാപ്യ ത്വാമഹമാഗതഃ
അന്തരദുഃഖാത്മകദേഹകോഽതുലഃ
ഭഗവാനബ്രവീത്താവത്
ഭാർഗവോ രാഘവം ഹരിം
ഹരിർവൈകുണ്ഠനാഥോഽസൗ
വൈകുണ്ഠേ ലസിതം വരേ
അസ്മാദ്ധനുഷസ്ത്വാരോപണാത്
വിസ്മേരിതവിശ്വോ നാരായണഃ
സർവൈഗുണൈഃ പൂർണഃ
പരിസർവൈർദ്ദോഷൈരതിദൂരഃ
സർവേഷാം ജ്ഞാനദ ഉപാസ്യഃ
സർവമുക്തേശഃ പ്രശസ്യ
മധുഹന്താ ത്വമേവേതി
സുധീഭിർനിശ്ചിതാചിതിഃ (?)
ഗച്ഛാമ്യഹം മഹേന്ദ്രം തത്
രാമനാരായണവിഷ്ണോഃ!
ഭീമരണകാരിൻ ജിഷ്ണോ!
സോമശേഖരാർച്യ! പ്രഭവിഷ്ണോ!

കാമാമിതരൂപ! കൃഷ്ണ!

ശ്രീഭാർഗവ! യാഹി ശൈലം

സംഭാവ്യ മഹേന്ദ്രം ബലിൻ!

(കീർത്തനം - രാഗഃ - സാവേരി താളഃ - അടന്ത)

പ്രദക്ഷിണീകൃത്യ ച രാമദേവം
സീതാപതിം ഭാർഗവരൂപവാൻ ഹരിഃ
പശ്യത്സു ദേവാദിഷു ദേവദേവ-
സ്തേനൈക്യമാപാഥരഘൂദ്വഹേന (38)

ബ്രഹ്മാദിദേവാസ്തു തുഷ്ടാസ്തദാ തേ
ശ്രുതിപ്രസിദ്ധം കമലാപതേസ്തത്
അംശാംശിനോരപൃഥ ചാംശകാനാം
അഭേദമുദ്വീക്ഷ്യ തദാപ്തവേദാഃ (39)

ഏവം വിനുദ്യാഥ ഭൃഗുപ്രവീരസ്തത്
സംശയം സസ്വഗതാഭിദായാം (?)
സരാമചന്ദ്രാനുമതോ മഹാത്മാ
ഹ്യാഗാന്മഹേന്ദ്രം സഹി രാമചന്ദ്രഃ (40)

ലീലേയം പരമാത്മനോശ്ശുഭഗുണൈസ്സംപൂർണയോർ-
ദേവയോഃ
നിർദോഷോത്തമദേഹിനോസ്സുഖദയോർദ്ദേവാരി-
വിദ്വേഷിണോഃ
ഭേദേനാഥ വിഹീനയോരപി വിശേഷാദ്വ്യക്തിനാനാത്വമ-
പ്യേവം സംജൂഷതോരിതി സ്മ നിഖിലാ ദേവോത്തമ-
മാശ്ചാവദൻ (41)

ഉക്ത്വൈവം ഭഗവദ്ഭക്താസ്തദാജ്ഞാപാലനേ രതാഃ
തസ്മാദേവ സ്വർഗമാപൻ ന സ്വീയസുഖകാംക്ഷിണഃ (42)

ശുചാനതം രാജമുഖം തദാനീം
പ്രോത്ഫുല്ലമാസീത് ഖലു രാമതേജസാ
ഹിമാംബുപാതാച്ഛ്ലഥിലം തു
പദ്മം പ്രഫുല്ലതാം യാതി ദിനേശതേജസാ (43)

ഗതേ രാമേ രേണുകേയേ
തതോ ദാശരഥിർധനുഃ
വൈഷ്ണവം വാരിരാജസ്യ
വിഷ്ണുർഹസ്തേ ദദൗ ധനുഃ (44)
വസിഷ്ഠം പ്രമുഖാൻ നത്വാ
ക്രശിഷ്ഠമതിദുർലഭഃ
സദിഷ്ടദായികാകുത്സ്ഥഃ
വരിഷ്ഠം താതമബ്രവീത് (45)

പദം 18 – രാമഃ

(രാഗഃ – മോഹനം താളഃ – ചെമ്പട)

ജാമദഗ്ന്യോ ഗതോ രാമഃ
സോമകാന്തേ! രണഭീമ!
മഹാരഥഃ മമ പിതഃ! മഹാമതേ!
ഗുണാദ്ഭുതവീര്യവൻ
കകുത്സ്ഥകുലധൈര്യവ-
ന്നൃപാലമൗലേ
മഹേന്ദ്രാർഥേ ഹതാസുരഃ
മഹാപൂരുഷികശൂര!
ചതുരംഗിണീ സേനാ
തവ ചതുരാ യാതു നരദേവ!
സാകേതം ത്വത്ഭുജാ പാലിതം
ശോകരഹിതോ ഭവാൻ താതഃ
ശ്രീരാമചന്ദ്രവചനാത് സ രാജാ രഘുനായകഃ
അത്യന്തതുഷ്ടഹൃദയഃ കൃത്യജ്ഞം രാമമബ്രവീത് (46)

പദം 19 – ദശരഥഃ

(രാഗഃ – കേദാരഗൗഡം താളഃ – ചെമ്പട)

പുത്രസ്ഥവിരം പിതരം രക്ഷേത്
ശാസ്ത്രപ്രോക്തം ത്വതിസ്വക്ഷ!

മത്പുത്രേണ ത്വയാകൃതം
അല്പേതരശക്ത്യാ സത്യം
രാമ! സാകേതം മത്സുത!
യാമോ രമണീയ സുമഹിത!
രാമരാജീവദളനേത്ര!
ഭീമശത്രുവൃന്ദലവിത്ര!

ഇത്യുക്ത്വാ ചാപ്രതിദ്വന്ദ്വം
രാമം മത്വാ മൃദാന്വിതഃ
ബാഹുഭ്യാം സംപരിഷ്വജ്യ
മൂർധ്നി ചാഘ്രാതവാൻ സുതം (47)

(കീർത്തനം - രാഗഃ - കല്യാണി)

സ്യന്ദനവ്രജസദീപം (?) യാതോ മാതംഗഭീഷണം
സൈന്ധവോരുതരംഗാഢ്യം വർത്തിതോയം ഭയങ്കരം (48)
സൈന്യസാഗരമാകർഷൻ ശൂന്യവാദികുലാന്തകഃ
മാന്യധീസ്സ്വപുരം പ്രാപ വൈന്യതുല്യസ്സുഹൃദ്വൃതഃ (49)
സത്പതാകാധ്വജോപേതം പുഷ്പകീർണമഹാപഥം
രത്നാദിപൂർണസത്കുംഭം ദ്വാരജാലസമാവൃതം (50)
മംഗളൈശ്ശോഭിതം ദ്രവ്യൈഃ തുംഗപ്രാകാരഗോപുരം
നാനോപായനഹസ്തൈശ്ച ജനാനാം നികരൈശ്ശുഭൈഃ (51)
ദ്വിജാദിഭിർവേദവിദ്ഭിരജതാതസ്സഹാച്യുതഃ
രാമസീതാദർശനോത്ഥമോദഭാരഭരൈർവരൈഃ (52)
മാനിതസ്സ്വപുരാന്തസ്സ മനസ്വീ പ്രവിവേശ ഹ
സസ്ത്രീകനന്ദനമുനിമിത്രവൃന്ദസമാന്വിതഃ (53)
ഭാസമാനാസ്തു താസ്തത്ര
കൗസല്യാദ്യാ നൃപസ്ത്രിയഃ
സീതാഖ്യലക്ഷ്മ്യാദ്യാസ്താവൈ
ചക്രുസ്സാധ്വാസ്സുമാനിതാഃ (54)
രാമാദയസ്സുഖേനോഷുർഭീമവീര്യാഃ പ്രിയായുതാഃ
ശുശ്രൂഷമാണാഃ പിതരം വിശ്രുതം ലോകയോദ്വയോഃ (55)

പ്രാകാരൈസ്സപ്തഭിർഹേമസുമണിഗണരൂപൈർവൃതേ
സ്വീയഗേഹേ
മാണിക്യാഭ്യതിരക്തോജ്വലവിലസദശോകാവലീ-
കാനനേ തേ
പദ്മിന്യാസ്തീരരാജത്കനകമണിമയേ മണ്ഡപേ
രാമചന്ദ്ര-
സ്ത്വാസീനോ ജാനകീം താമവദദഖിലനാഥാ-
ഖിലേശാനഭൂതാം (56)

പദം 20 – രാമഃ

(രാഗഃ – തോടി താളഃ – അടന്ത)

വാണീ ഭാരതീ ഗൗരീ
ശ്രേണിമകുടലസിത
മണിനീരാജിത
പദപങ്കേരുഹേ! സതി!
അണവശ്ചതുർമുഖാദി-
സർവജീവോത്കരാഃ
അണുർന്നാസി ത്വം തു
കിം ത്വസി മഹത്തരാ
കിഞ്ച സഞ്ചിതാനന്ദഗാത്രീ
ത്വമസി മൈഥിലാത്മജേ!
അഞ്ചിതേ സർവോത്തമ
മദുരോവാസിന്യജേ
കസ്ത്വാദൃശോƒത്ര-
സ്ത്വത്തോഭിƒന്നശ്ചേതനഃ
കൗസ്തുഭഗ്രീവസ്യ മേ
രമണയോഗ്യശ്ച ന ജനഃ
മുക്തബ്രഹ്മരൂപ! ദന്തികുംഭ ജയി
നിസ്തുലഗുണഗണകുചയുഗ്മേ! മായയ

മുക്താഹിനാഥരൂപ
കൃഷ്ണസാരനേത്ര
പ്രോത്തുംഗഗർവഹര
സ്വീയസുന്ദരനേത്രേ!
ത്വദധരമധുരാമൃതസ്യ പാനേ
സമുത്സുകോഽഹം
മധുഹാപൂർണകാമോ
വിനതാസുതവാഹഃ
ആലിംഗനകാമി ച
ത്വയാ നിത്യം സംശ്ലിഷ്ടഃ
ലീലാനിർമിതവിശ്വേ
തവമായയാശ്ലിഷ്ടേ!
പങ്കജാലയേ! ജാനകി!
പങ്കജാക്ഷിമാലികേ

അനന്യനിഷ്ഠസ്വഗുണാൻ വദന്തം
സ്വഗോചരാനന്തകൃപാവശാത്തം
അനന്തസൗന്ദര്യമനന്തശക്തി-
മനന്തദേവം നിജഗാദ സീതാ (57)

പദം 21 - സീതാ

(രാഗഃ -സുരുട്ടി)

അനന്തസദ്ഗുണപൂർണ!
നമഃ അനന്തശയപരപൂർണകാമ!
ചിരന്തനാഖിലശ്രുതിവേദ്യ!
ഹരേ ഹരം പുനാതിത്വത്പദോദം വീര! (അനന്ത...)
ത്വദുക്തഗുണവതീ ത്വത്കരുണാബലാത്
സമസ്ത നാഥാഹം നിഗൃഹീതബലേ
സ്വഭാവതസ്ത്വം നിരവധികഗുണഃ
സ്വതന്ത്രതാവാനസി നാരായണഃ

മമാതികാമ്യസ്ത്വമസി പരാത്മൻ!
മമാസ്തിതാപി ഭവതോ മഹാത്മൻ!
പരേച്ഛായേയം (?) പതിരപി മേ ത്വം!
ഖരാശരനാശിൻ നിത്യമഹത്വ!
അനാദിദോഽപി ത്വയാ മുകുന്ദ!
അഹം സുയുക്താപരിമിതാനന്ദ!
രമമാണാപി പുനരപി രമണേ
കാമിന്യസ്മി ദൈവതസുമണേ!

സ്വമന്ദിരസ്ഥഃ ഫണിരാട് സ ലക്ഷണഃ
സുവർണചാമീകരവർണ ഊർജിതഃ
താമൂർമിലാരൂപധരാം സ്വവാരുണീം
പുലോമജായാസ്ത്വധികാം ഗുണൈർജ്ജഗൗ (58)

പദം 22 – ലക്ഷ്മണഃ

(രാഗഃ – പാടി താളഃ – ചെമ്പട)

മന്മനോമോദദേ! ചന്ദ്രസന്മദഹരാസ്യേ!
സാന്ദ്രജലദകേശി! ബാലചന്ദ്രഫാലേ
ബാലേ ഗുണസാന്ദ്ര
ത്വന്മഞ്ജീരനാദാദിത്സുഭിഃ (?)
സൗമ്യൈഃ രാജഹംസൈരേഭിഃ
ത്വത്പ്രത്യുപദേശമകൈഃ (?)
ത്വന്മഞ്ജുളഗതൗ ബാലികേ!
വ്യനീയതേവ ത്വത്
കുചവരമധ്യേ സുന്ദരാംഗി ച
പ്രവേഷ്ടും മൃണാലസൂത്രം
പ്രാണേശേ! മേഽശക്യം സത്യം
അസ്ത്രപാശൈർന ബദ്ധ്യോഽഹം
ശസ്ത്രിഭിർദേവാസുരൈരിഹ
ബന്ധുരാംഗി! ത്വത്സുഹസ്ത-
ബന്ധകാമീ സുഗുണപാത്രീ

കാമായുതസുസൗന്ദര്യം യമായുതനിജൗജസം

പ്രേമകാമഹ്രീസുഭക്തിസമുദ്രോന്മജ്ജിതാ ജഗൗ (59)

പദം 23 – ഊർമിളാ

(രാഗഃ – എരിക്കില – ദാമോദരി)

കാന്താനന്ദ! നമസ്തേ

ത്വദുപമാ നാനിശക്രമുഖൗ!(?)

ഉദിതശൗര്യ ന സ്യുർലേഖാഃ

സൗന്ദര്യേ കാമോഽതിഹീനഃ

ഗംഭീര്യേ സ ജലേശാനഃ (?)

സമവർത്തിത്വേ പിതൃനാഥഃ

സൗമ്യ! കാന്ത്യാം ദിനനാഥഃ

ആനന്ദദത്വേ നിശേശഃ

നൂനം ദുസ്സഹത്വേ വഹ്നിഃ

ഇത്യേവം പ്രകാരേണ തേ

സത്യം ദേവാഃ ന്യൂനാസ്ത്വത്തഃ

കാമവഹ്നിതപ്തായാ മേ

കാമിതാർഥപ്രദ! ചെമ്മേ

അധരാമൃതദാനാത് കാന്ത!

വിധുരതാം നാശയസ്വ ത്വം

ചൂതായുധാം ശോഭരതോഽതിമോഹനേ

രത്യാംശജാം സ്വാം ദയിതാം മനോഹരാം

താം മാണ്ഡവീമണ്ഡജവാഹഭക്തിമ-

ദ്വരസ്തദോചേ നിജമന്ദിരോല്ലസം (60)

പദം 24 – ഭരതഃ

(രാഗഃ – ഭൈരവി താളഃ – ചെമ്പട)

സുന്ദരീമൗലേ! ആനന്ദിശീലേ!

നന്ദിതമന്മനോലീലേ!

വൃന്ദാരകസ്ത്രീമദഹരരൂപേ!

ചന്ദനാഗരുസുഗന്ധരൂപേ (സുന്ദരീ...)

സിന്ധുരഗമനേ പങ്കജനയനേ!

ബന്ധുരതരാംഗി! ഭുവനേ

സന്ധിതഹൃദയേ! സിന്ധുസുശയനേ!

ശന്ധരമോഹനവചനേ! (?) (സുന്ദരീ...)

മദാഭിന്നസ്ത്വാം സുന്ദരീമാശ്രിത്യ

മദഭിന്നഃ കാമോ വിശ്രുതഃ

ശീതരശ്മിവിപരീതധർമോ

ജാതോ മദ്വിഷയേ ചെമ്മേ

സൂനമയാ ബാണാ മദനസ്യ തേ

നൂനം വജ്രസാരാ മയി ജാതാഃ

ചന്ദ്രരശ്മയോഽപി വഹ്നിവമാ മയി

സാന്ദ്രഗുണേ! ത്വം മയി ഭവ! സദയാ!

കവചേനാവൃണു മദ്ദേഹം ദയിതേ!

ഭവത്യാസ്തുദേഹാത്മകേന സതി

അഗ്നിം പ്രശമയ ത്വധരാമൃതൈഃ

മഗ്നം മാം പാലയ കാമാമൃതേ!

സവ്രീളമന്ദഹസിത സുന്ദരീകുലമാലികാ

മാണ്ഡവീ ഭരതം പ്രാഹ ഗണ്ഡോദ്യന്മണികുണ്ഡലാ (61)

പദം 25 – മാണ്ഡവീ

(രാഗഃ – നാവരസം താളഃ – അടന്ത)

നമസ്കരോമ്യഹം കാന്ത!

നമജ്ജനാർഥദ! ദാന്ത!

രാമഭക്തിവർദ്ധിചരാ-

തിമംഗള! ചാരുതര!

ഭരിതോഽസി ഗുണൈരിതി

ഭരതനാമ തേ പിതാ

ചക്രേഽജഭൂരുത്തമഃ

ചക്രവർത്തിഷു പ്രഥമഃ
സൗന്ദര്യോപമാനഭൂതഃ!
സൗന്ദര്യം ദേവതതൗ
യസ്യം ത്വം സോഽസി കാമഃ
കസ്സ്യാത്തത്വദ്രൂപേ സമഃ!
ബാലാഹം വലം രാതി
ബലജ്ഞാനസമോദ്ഭുത!
ബലജ്ഞാനത്വന്നിയോജ്യാ!
കലയേത്വദുക്തം സമം പൂജ്യ ·

സ്വീയേ ഗേഹേ മനോജ്ഞേ ഗുണലസതി സുമിത്രാ-
സുതോഽസൗ ദ്വിതീയ-
സ്സുസ്ഥശ്രീരാമപാദാംബുജയുഗളലസന്മല്ലികാക്ഷ-
സ്സ്വഭാര്യാം
ശത്രുഘ്നസ്താമുഷാംശാമതിമഹിതമതിസ്സോനിരു-
ദ്ധാംശദേവഃ
പ്രേമാർദ്രാം പ്രേമപൂർണസ്മിതമധുരമുഖീം പ്രാഹ
മന്ദസ്മിതാസ്യഃ (62)

പദം 26 - ശത്രുഘ്നഃ

(രാഗഃ - മോഹനം താളഃ - ചെമ്പട)

മന്മനോംഽബുജാതസൂര്യേ
മദിഷ്ടകൃത്യൈകകാര്യേ!
ത്രസ്തമൃഗീചാരുനേത്രേ!
നിസ്തുലസൗന്ദര്യപാത്രേ!
ജനകനൃപപുണ്യവൃന്ദം
ത്വമസി മൂർത്തിമദമന്ദം ശ്രുതകീർത്തേ!
പ്രോത്തുംഗകുചേ! ശ്രുതിഗനേത്രേ
ഗുണോച്ചേ! യസ്ത്വയോഗ്യകാമിഭവേത് (?)
സത്വരയുതോ ഭവേദ്ദേവി!

സ്വസമാനജാതീയതഃ
ത്വം സംശൃണു മേ
തന്നിശ്ചയഹേതും
ത്വന്മുഖഹസ്തപാദതല-
സാമ്യകാംക്ഷിജലജകുലം
മഞ്ജുളേ സംഫുല്ലമപി തത്
മുകുലീഭാവം പ്രജതി യതഃ
സ്വകാന്തശത്രുഘ്നവചസ്സുചാതുരീം
സോഷാസ്വരൂപാ ശ്രുതകീർത്തിരുത്തമാ
വിജ്ഞായ മോദാത്മകസിന്ധുമഗ്നാ
തമാബഭാഷേ കമലായതാക്ഷീ (63)

പദം 27 – ശ്രുതകീർത്തി

(രാഗഃ – നാഥനാമക്രി താളഃ – ചെമ്പട)

കഞ്ജുനേത്ര! കാന്ത! വന്ദേ!
കേശപാശസാമ്യേച്ഛസ്തേ
കാന്ത സ്വപുച്ഛേന സ തു
ചമരോ ഹ്യസ്തനശ്വസ്തനഃ (?)
സുമതിഹീനസ്ത്വഭൂ നൂനം
ത്വദ്ഗതിതൗല്യ കാമ്യേതഃ (?)
സ ഗജോഽപ്യേതാദൃശോ ജാതഃ
ദൃക്തൗല്യാർഥികാന്ത! മേ സഃ
സത്കൃതമൃഗോഽപ്യവമാസ
ഫുല്ലം സരസീരുഹമപി
ഉല്ലസത്ഗുണ! വിപാപ!
ത്വന്മുഖാദിസാമ്യകാമി!
സുമതേ! സങ്കോചമേതി സ്വാമിൻ!
പൂർണവേദേശ! ശ്രീരാമ!
പൂർണകരുണാപാത്ര! നമഃ

രാമാദയസ്സുഖേനോഷുഃ ഭീമവീര്യഃ പ്രിയായുതാഃ
ശുശ്രൂഷമാണഃ പിതരം വിശ്രുതം ലോകയോർദ്വയോഃ (64)
കൃതാസ്ത്രാഃ ബലിനോ വീരാഃ ധൃതവേദാന്തസാരകാഃ
ഭൃതാശ്രിതജനാ രാജപുത്രാസ്സർവേ/വസന്നൻസുഖം (65)
വിജഹ്രുസ്തേ ച രാമാദ്യാഃ സ്വഭാര്യാഭിർനൃപാത്മജാഃ
വിഷ്ണ്വനന്താംശജാ ദേവാഃ സാനിരുദ്ധാ യഥാ ദിവി (66)
വൈകുണ്ഠേ/കുണ്ഠശക്തിസ്സുഖമയഫണിനാഥാതി-
ഗൗരോരുഭോഗേ
പൂർണജ്ഞാനപ്രിയാത്മാ സ്വയമഭിരമതേ സ്വീയയാ
ചാരുലക്ഷ്മ്യാ
നിത്യം സച്ചിത്സുഖഗ്ര്യാഗുണഗണജലധിഃ കേശവോ
രാമദേവഃ
തദ്വത് സാകേതപുര്യാം ഗുണഗണയുതയാ സീത-
യാഥാഭിരേമേ (67)

ഇതി സീതാസ്വയംവരഃ പ്രബന്ധഃ ദ്വിതീയദിവസഃ സമാപ്തഃ

സീതാസ്വയംവരം സമാപ്തം

നളചരിതം ആട്ടക്കഥ

(പ്രഥമദിവസഃ)

ദേവാഭോ ഹയമേധമുഖ്യമഖകൃച്ഛ്രീമാധ്വശാസ്ത്രാശ്രിതോ
ദേവദ്രുസ്സുജനാർഥിനാം പുരഹരേന്ദ്രാനംഗദേവോപമഃ
ഓജഃപ്രാഭവരൂപരൂപസുഗുണേഷ്വാസീത് സുനീതിസ്സുധീർ-
ഗോവിന്ദാംഘ്രിരതസ്സദാ നിഷധഭൂപശ്ചക്രവർത്തീ നളഃ. (1)

(തേർപുറപ്പാട്)

(രാഗഃ - ശങ്കരാഭരണം, താളഃ - ചെമ്പട)

വീരസേനസ്യ നന്ദനഃ
സുരർഷിപിതൃനന്ദനഃ
ശൗരിഭക്തജനാനന്ദനഃ
ക്രൂരമായിദൈത്യനിന്ദനഃ
യദുവംശവാർധിചന്ദ്രഃ
മദദൂരസ്സദ്ഗുണസാന്ദ്രഃ
ധൈര്യജിതഹിമാഗേന്ദ്രഃ
സ്വാര്യചിത്തഭൂമിമഹേന്ദ്രഃ
അമാത്യമന്ത്ര്യാദിയുക്തഃ
ഭൂമിം സമാം രക്ഷൻ ശക്തഃ
സുന്ദരവരോ യുവതി-
വൃന്ദമനോഹരമൂർത്തിഃ
കൃഷ്ണപദാംബുജഭൃംഗഃ
ജിഷ്ണുരരീണാം ഗുണരംഗഃ
കൃഷ്ണകലിദ്വിട് ശൗര്യോത്തുംഗഃ

സപ്തദ്വീപപതിഃ കദാചിദമിതശ്രീവീരസേനാത്മജഃ
പ്രജ്ഞാപ്താമലരത്നവൃന്ദവിലസന്ത്യാം സത്സഭായാം സ്ഥിതഃ
പ്രത്യർഥിവ്രജനിത്യദുഃഖദമഹാവിഷ്ണോഃ പദാബ്ജാശ്രയഃ
പൃഥ്വീശോഭണദേവമാത്മദയിതാമാത്യം മഹേന്ദ്രോപമഃ. (2)

പദം 1 – ഭീമനൃപതിഃ

(രാഗഃ – സാവേരി, താളഃ – മുറിയടന്ത)

സുനയദാക്ഷ്യമതിപ്രമുഖസുഗു-
ണാരബ്ധവിനയരാശേ!
ഗിരം മേ ശൃണു സാധോ!
മന്ത്രിനിചയദ്വിജ!
സോമരമേശഭക്തിധാമഭൂത! മയി
ഭക്തേസ്സാമമുഖ്യസ്വപ്രവൃത്തേ! (സുനയ...)
മന്ത്രിയുക്തോ ഭവാൻ നന്നായി
മന്നിടം സാമ്പ്രികം സർവ്വം
പ്രോന്നതബലജ്ഞാനയുക്ത-
ഞ്ജനമിന്നു പാലയതി
എന്നതിനാലിന്നേനിയ്ക്കു-
നൂനം മോദമിയലുന്നു.
മനസി മന്മനസ്സ്ഥിതഃ
സദാ ത്വാം പാലയേദ്ധരിഃ
ദ്വീപസപ്തകസ്ഥിതാഃ
വിപ്രാദ്യാസ്സർവവർണാഃ
സത്പഞ്ചരാത്രമാർഗ്ഗ-
മാശ്രിത്യ വൈദികാഗ്രം
തപ്തചക്രശംഖാങ്കനോ-
ർദ്ധ്വപുണ്ഡ്രധഹരിനാമ-
ധൃത്യുത്തമവിഷ്ണുമന്ത്ര-
വിഷ്ണുപൂജാസ്വരൂപൈഃ
പഞ്ചഭിസ്സുസംസ്കാരൈഃ
യഥായോഗ്യാം സമേതരായി
പഞ്ചശീർഷാനനാഥ
വിധിമുഖ്യൈരഞ്ചിതം

മഞ്ചിതാനന്തദേവം (?)
വഞ്ചകാസുരശത്രും
നെഞ്ചകേ ത്വതിപ്രീത്യാ
യദഞ്ചയന്തി തഷ്യേതത് (?)
ജീവേശാഭേദവാദി-
പാഷണ്ഡിഗണേഷ്വഗ്രാഃ
ജീവേശഭേദാഭേദ-
വാദിമധ്യപാഷണ്ഡഃ
ശൈവസൗരഗാണപത്യാ-
ദ്യാശ്ചാപ്യന്ത്യപാഷണ്ഡാഃ
വിവർജിസദേതൈർ(?)-
മലഗുപ്തം(?) സാധുഭൂതലം

നിഷധേന്ദ്രസ്യഗാം ശ്രുത്വാ ഭീഷിതാരേർമനോഹരാം
ധരാപതിം നളം പ്രാഹ ധീരോഽമാത്യവരസ്തദാ. (3)

പദം 2 - അമാത്യഃ

(രാഗഃ - സുരുട്ടി, താളഃ - മുറിയടന്ത)

ഹരിഭക്തിവര്യ! തേ
കരോമി നമസ്സുമതേ
വരുണതോഽതിഗാംഭീര്യ!
മാരാധികസൗന്ദര്യ! (ഹരിഭക്തി...)
സ്വോത്തമാജ്ഞാകരണം
പരമധർമോ വരാണാം
തതോധികസ്തു സദ്ധർമഃ,
നൃണാം ഭൂപാജ്ഞാകൃതിഃ
ചക്രവർത്തിഭൂപസ്യാജ്ഞാ-
കൃതിസ്തതോ മുഖ്യധർമഃ
ചക്രപാണേഃ പ്രിയാഗ്ര്യ! യത്
നൃഷു ചക്രവർത്തിഭൂപാഃ

സപ്തദ്വീപവാസിനോ നരാഃ
സർവേ/പി രാജേന്ദ്ര!
സപ്തമൂർത്തിവിധ്യർച്ചാഃ
നാരായണകൃതാഗമേ
പ്രോക്തപഞ്ചസംസ്കാരാകർതൄൻ
നിത്യാശുചിഭോക്തൄൻ
സപ്താശ്വപ്രഭാഃ ജ്ഞാത്വൈ-
വാഹം നിഹനി ദൃപ്താൻ
ഭവതോ/ഭ്യസ്തവിദ്യസ്യ
മമ യേ സദ്വാചശ്ശ്രുതേഃ
ഭവപൂജ്യഹരികൃത-
സ്വാഗമം ബഹു മനുതേ
താനഹം പാലയാമി
പൂർവം മത്തചിത്താനപി
ഘനപുണ്യേദമഖിലം (?)
ഭവന്മാഹാത്മ്യതോ മമ (ഹരിഭക്തി...)

അനേഹസോ തസ്മിന്നതിമഹിതധീഃ കുണ്ഡിനപതി-
സ്സ ഭീമാഖ്യോ രാജാ സകലനൃപധർമൈർവിലസിതഃ
കദാചിത് ബ്രഹ്മർഷിം ദമനമഭിയാതം സ്വപുരതോ
മുദാ യുക്തസ്സ്വഞ്ചന്നിദമഭിജഗൗ ദാരസഹിതഃ. (4)

പദം 3 - ഭീമനൃപതിഃ

(രാഗഃ - ബേഗഡ, താളഃ - മുറിയടന്ത)

ബ്രഹ്മർഷികുലശേഖര!
ദമന! തേ നമഃ
ബ്രഹ്മണി നിഷ്ഠിത! ഹരൗ
ബ്രഹ്മവിദസ്തവാഗതേ-
സ്സദാരോ/ഹം പൂതഃ
ജിംഹമാനുഷാദൃശ്യ!

ദയാം മയി കുരു സുവ്രത!
ത്യക്തൈഹികസുഖാനാം
ഭവാദൃശാനാം സതാം
സത്തമൈകത്ര സ്ഥിതിം
വിനാന്യത്ര സഞ്ചരണം
സ്വാർഥം നൈവ കിന്തു തത്
സജ്ജനപരാർഥം ഹി
ഉക്ഥശാസ്ത്രസംസ്ഥിതാ-
തോ മാം പാലയ മുനേ!
ശിഷ്ടേ ശിഷ്ടതോചിതാ-
ശിഷ്ടതോചിതാശിഷ്ടേ
ശ്രേഷ്ഠേ ദശാന്യേഷ്വപി
സമചിത്താനാം സാധൂനാം
കേശവചരണൈഷിണാം
ത്വാദൃശാം സജ്ജനാനാം
ബന്ധസ്തു ദർശനാന്തഃ
പുംദൃശോരിനസ്യേവ
നൃപയോഗ്യസർവസുഖാ-
നുഭവോഽപി മാം മാന്യ!
താപസോത്തമ! നൈവ
ചിത്തമാനന്ദയതി
സൂനുമുഖാവലോകനാ-
ഭാവാദ്ധരിഭക്ത!
മുനിനാഥ! യഥാ സ മാം
സുഖയതി തഥാ കുരു (ബ്രഹ്മർഷികുല...)

പിത്രാത്തദർണാദവിമുക്തമേനം (?)
സത്യസ്ഥിതം ഭീമനൃപം മുനീന്ദ്രഃ
സന്തോഷയന്നാഹ വചോഭിരേവം
സാരംഗമബ്ദസ്തിവ നിസ്വനേന. (5)

പദം 4 – ദമനഃ

(രാഗഃ – സൗരാഷ്ട്രം, താളഃ – മുറിയടന്ത)

വിദർഭകുലാവതംസ!
സുദിതനരകകംസ!
മോദാത്മകൃഷ്ണവർത്മഹംസ!
മോദീ ഭവ! വൃഷോദംസ!
രാജ്യാദ്യനുഭവജാത-
പ്രാജ്യസുഖപ്രതിബന്ധകം
മത്പ്രസാദാന്നശ്യതി തേ
വിപ്രപിതൃദേവപ്രിയ!
പുത്രവത്താവരം തവ
പത്രികേതുപ്രിയഭൂപ!
താപസോഽഹം ദദാമി തേ
താപീ മാ ഭവ സുമതേ!
ത്വത്പത്ന്യാമസ്യാം ഭവതഃ
ഭൂപ! സീമന്തപുത്രികാ
ദേവനാരീജയിരൂപാ
ഭവിഷ്യത്യചിരാത് സതീ
പുത്രത്രയം തസ്യാശ്ചാനു
വൃത്രാരിസമപ്രാഭവ!
തവ ഭവിഷ്യത്യനന്തസ്യ
ദേവസ്യ ശ്രീപതേഃ കൃപയാ
പ്രീയതാം തേ രമാകാന്തഃ

പദം 5 – ഭീമഃ

(രാഗഃ – സുരുട്ടി, താളഃ – മുറിയടന്ത)

മദ്ധ്വായതിസത്തമശിഷ്യാഗ്രേസര മുനേ!
വിദ്ധ്വസ്തപാതകേന ത്വയാതിദയാലുനാ
പ്രദ്ധ്വസ്തഹൃദയതാപഃ

കൃതോഽഹം ശമവാരിധേ!

സാദ്ധ്വാചാരമുഖ്യഃ ത്വം കൃപാം

കുരു മയി സതതം

മുനിവാക്യാത് ഭീമപത്നീ ധന്യാനന്ദപയോംബുധൗ

നിമജ്ജ്യ തത്തോയപാനസുഖനിശ്ചിതമാനസാ. (6)

സ്വർഭാനുഗ്രഹനിർമുക്തസംഭാസ്വച്ചന്ദ്രസന്നിഭാ

ദമനം കമനീയാംഗീ മഹനീയം വചോബ്രവീത്. (7)

പദം 6 – ഭീമപത്നീ

(രാഗഃ – എരിക്കിലകാമോദരീ, താളഃ – ചെമ്പട)

മുനിവര്യ! നമസ്തേ ധന്യ!

മനനകൃദ്ധരേഃ ജനക-

സ്വാശ്രിതമുദോ (?) മാന്യ!

വനമാലിരതസ്വാന്ത!

ഘനതപോധന! ശാന്ത!

വരദാനേനൈതേനാഹം

പരമാം മുദമിതാ സുമഹൻ!

നൈതദ്വരദാതുസ്തവ

പ്രതികർത്തുമഹം ശക്താ

അതോ ബ്രഹ്മർഷേ! തേ നമഃ

ധൃതദമ! പ്രീതോ ഭവ മേ

മത്ഭർത്തരി മയി ച

സംഭാവ്യ! സമമുനിഭിഃ

കരുണാവാൻ നിത്യം ഭവ

ഹരിപരമതാവേദിൻ (മുനിവര്യ...)

(കീർത്തനം – രാഗഃ –തോടി, താളഃ – ചമ്പ)

ദമനവരാത് ഭീമസ്യ

സ്വമനഃ പ്രിയപത്ന്യാം തസ്യാം

ദമയന്തീതി വിഖ്യാതാ

ചാരുരൂപാ സുതാഭവത്
ദമദാന്തദമനാഖ്യാഃ
പുത്രാശ്ചാസ്യാ അനുഭൂവൻ
അമന്ദനിജവർചസേതാഃ (?)
സർവഗുണൈരുപപന്നാഃ
ദമയന്തീസൗന്ദര്യേണ
വപുഷാ തേജസാ ശ്രിയാ
രമ്യാ ലോകേഷു സൗഭാഗ്യേന
യശസ്സുമധ്യമാ പ്രാപ
വയസി പ്രാപ്തേ ത്വഥ
മന്മഥാതിപ്രിയേ സതീം
വരാം സമലങ്കൃതാം ദാസീനാം
ശതഞ്ച തഥാ സഖീനാം
ശചീമിവ പര്യുപാസ്തേ
തത്ര രാജതേ ഭൈമീ
സർവാകല്പസുഭൂഷിതാ
സഖീമധ്യേ നിർദോഷാംഗീ
സൗദാമിനീ വിദ്യുദ്യഥാ
(അ)തീവ രൂപേണ സംപന്നാ
സുന്ദരീ ശ്രീരിവായതനേത്രാ
ന ദേവേഷു നാപി യക്ഷേഷു
ക്വചിത്താദൃഗ്രൂപവതീ
മാനുഷേഷു വാപ്യന്യാ
ന ദൃഷ്ടപൂർവാ ന ശ്രുതാ
ബാലാ ചിത്തപ്രമാഥിനീ
സുന്ദരീ സുരാണാമപി
രൂപേണ ഭുവ്യപ്രതിമഃ
നരശാർദൂലോ നളശ്ചാപി

രൂപേണ കന്ദർപ ഇവ

മൂർത്തിമാൻ സ്വയമഭവത്

തസ്യാസ്തു പാന്ഥാ നികടേ സുദത്യാ-

സ്തം വീരസേനസ്യ സുതം നൃപാലം

നാളീകദൃക്പൂജകമർത്യവര്യം

നളം സുരൂപം പ്രശശംസുരിത്ഥം. (8)

പദം 7 - പാന്ഥാഃ

(രാഗഃ - കാപി, താളഃ - ചെമ്പട)

ബാലികാകുലഭൂഷായിതേ

ബാലേ! ഭീമസ്യ

ശീലരൂപജിതയൗവനേ!

അസ്തു മംഗളം തവ

നിസ്തുലനാരീഗുണേ! കസ്തൂരീരം-

ഗേശപത്പദ്മഭൃംഗേ(?) ബാല്യേഽപി

നിശമ്യ തേഷാം ഗദിതം മനോജ്ഞ-

വിശാലനേത്രാ ദമസോദരീ സാ

അമന്ദസൗന്ദര്യജിതാഖിലസ്ത്രീ-

മന്ദസ്മിതോദ്യദ്വദനാ ബഭാഷേ. (9)

പദം 8 - ദമയന്തി

(രാഗഃ - കല്യാണി, താളഃ - അടന്ത)

യൂയം കുത ആഗച്ഛത?

മായാധവവിഷ്ണുഭക്താഃ!

വദദ്ധ്വം വിപ്രാദ്യാസ്സർവേ-

വേദിനാം പരാ നിർഗ്ഗർവ്വാഃ

ഞങ്ങൾ നിഖിലദേശ-

സഞ്ചാരികളെന്നോർക്ക

മംഗളാംഗി! തഥാപീദാനീമാഗച്ഛാമഃ

നിഷധധരണീശസ്യ

മഹേന്ദ്രാധികശ്രിയഃ
ഭീഷിതാരേർനളസ്യ
പുരാദമരാവത്യാഭാത് (ബാലികാ...)
തത്പുരസ്ഥിതവൃത്തം
അനല്പമതയോ യൂയം
മഹ്യം വിപ്രാസ്സമാഖ്യാത!
മോദാത് ബാലികായെ പൂതാഃ
അദ്ഭുതം വൃത്തം
നിഷധേന്ദ്രപുര ഏവ ഭൂമൗ
അദ്ഭുതതരോ നളോഽയം
നിഷധരാജ്യപാലകഃ
കന്ദർപ്പശതാധിക-
സൗന്ദര്യോപേതതനുഃ
മന്ദേതരകമനീയതാ-
രമണീയതായുതഃ
കാന്തിഗാംഭീര്യധൈര്യ-
ക്ഷമാദിഗുണേഷ്വയം
ചെന്താമരമിത്രവരുണ-
ഹിമാഗപൃഥിവീജയീ
മനോഹരമഹാർഥവാക്
സ്വൈരേഷ്വപി സത്യവാദീ
സുമനോവൃന്ദാദപി
വിശിഷ്ടസർവഗുണോഽയം
ചക്രവർത്തീ സപ്ത-
ദ്വീപൈകനായകഃ പ്രഭുഃ
ചക്രപാണിഭക്താഗ്ര്യോ
മനുജേഷ്വധുനാതനേഷു
കീദൃശാശ്രമസ്ഥാ ഭൂപഃ

വൈദികാഗ്ര്യസ്ത്വതിരൂപഃ
നാളീകാസ്ത്രജയിസൗന്ദര്യഃ
ഗൃഹസ്ഥാശ്രമാത്പൂർവം
വ്രതമാസ്ഥിതസ്സതി!
ഗുണൈസ്സ്വൈർന്നരനാരീണാ-
മസൗ ഹൃദയംഗമോഽതി
തത്ഭാര്യാത്വയോഗ്യാം നാരീം
ന പശ്യാമോ ഭൂതലേ
സംഭാവ്യഗുണാം ദേവൈ-
സ്ത്വാം വിനാനവദ്യാംഗി!

നളീയഗുണസംശ്രുത്യാ കേളീകൃത്യേപി ഭീമജാ!
നാളീകാസ്ത്രവശംപ്രാപ്താ നളമേവാസ്മരത്സതീ. (10)
തതഃ കദാചിന്നിഷധാധിനാഥം
സ്ഥിതം സ്വകേ മന്ദിര ഏത്യ വിപ്രാഃ
പാന്ഥാസ്ത്വവേചന് നിഗമാമൃതാബ്ധി-
സുമന്ഥശൈലസ്വകമാനസം തം. (11)

പദം 9 – പാന്ഥാഃ

(രാഗഃ – മോഹനം, താളഃ – മുറിയടന്ത)

നൈഷധകുലാംഭോധിസൂര്യ!
ജയ ശേഷശായ്യർചകസ്വാര്യ!
അധുനാതനനരമധ്യേ സർവഭൂമൗ
മധുഹന്തൃഭക്ത-
വരസ്ത്വമേവ സൗമ്യ! (നൈഷധകുല...)
മാനുഷപൂർണാനന്ദഭാജം മുക്തൗ
മാനനീയം സർവവർണജൈർജ്ജനൈഃ
ദൃഷ്ട്വാ മുകുന്ദസ്യ പ്രീത്യാർജുനായ
വിഷ്ടരശ്രവസോഽസ്മാ-
സ്വാഗതാ വയമത്ര

പൃഥ്വീസുരാണാം വാക്യം തത് പൃഥ്വീശസ്സന്നിശമ്യ സഃ
ചക്രവർത്തീ വൈരസേനിശ്ചക്രപാണിപ്രിയോഽബ്രവീത്. (12)

പദം 10 – നളഃ

(രാഗഃ – കാമോദരീ, താളഃ – അടന്ത)

വിഷ്ണോഃ ക്ഷേത്രാദിദൃഷ്ടികൃതേ! (?)
കൃഷ്ണസ്യ സർവധരാതലേ
സഞ്ചരന്തോ യൂയം മഹിതാഃ
പഞ്ചരാത്രസുശാസ്ത്രേ രതാഃ
തത്തദ്ദേശവൃത്താനി ബ്രൂഥ

പദം 11 – പാന്ഥാഃ

(രാഗഃ – തോടി, താളഃ – മുറിയടന്ത)

ആഗച്ഛാമോ വയം
കുണ്ഡിനാത് ഭൂപതേ!
ആഗസ്കൃത്ഭീമസ്യ
ഭീമസ്യ നഗരാത്
തത്രത്യം പരമാദ്ഭുതം രാജേന്ദ്ര!
കൃത്യജ്ഞ! ചാരൈർ-
വിദിതം ചേദപി ബ്രൂമഃ
ഭീമസ്യ സീമന്തപുത്രികാ രമ്യാ
ദമയന്തീനാമികാ രൂപേണ സ്വേന
ദേവയക്ഷനാഗഗന്ധർവാദിസ്ത്രീഭ്യഃ
നാകനാരീഭ്യോ നരസ്ത്രീഭ്യശ്ചാധികാ
ശ്രീശശീതാംശുചന്ദ്രകാന്തചാരു-
ശീലചിത്താ സൗകുമാര്യസത്സൗന്ദര്യ-
സൗശീല്യമുഖ്യസർവനാരീസദ്ഗുണൈഃ
ഭൃശാ വിരാജിതാ സമന്ദസ്മിതവാചാ
കാമാമിതസുന്ദരനളഭാര്യാത്വ-
കാമിന്യഹമസ്യ നൈഷധസ്യ യോഗ്യാ

വാ നളേതി സ്വാത്മാനമാദർശേ വീക്ഷ്യ
മാനിന്യസ്സർവാ അപ്യനന്താസംസ്ഥാഃ (?)
ദർപണം നിശ്വാസമലിനം കുർവന്തി
ദർപകകാന്താജയി സത്സൗന്ദര്യാം
ഭൈമീം സുമനഃപ്രാർഥനീയരൂപാം
കാമാമിതരൂപ! ഭൂപേതി നിശ്ചിനു (നൈഷധകുല...)

ഭീമാവനീശതനയാ സുഗുണാന്മനോജ്ഞാൻ
സീമാതിഗാൻ നിഷധഭൂമിപതിർനളോഽസൗ
ശ്രുത്വാ തു പാന്ഥമുഖതസ്സുമബാണതാപ-
വാരാശിമഗ്നനിജമൂർത്തിരിദം വ്യചിന്തീത്. (13)

പദം 12 – നളസ്യ വിചാരഃ

(രാഗഃ – തോടി, താളഃ – അടന്ത)

സൗശീല്യാകരഭൂമിസ്സൗന്ദര്യ-
പ്രശസ്യാഭിമാനിദേവതാ
സൗഗന്ധ്യസൗകുമാര്യാദിസർവ-
സത്ഗുണവൃന്ദസുപേടികാ
സുമനോവൃന്ദകാമ്യദേഹാ
ദമയന്തീ മത്കാന്താത്വാർഹാ
യൗവനരൂപവയോദത്ത-
നവോപഹാരവക്ഷോഭുവാ
രത്നകലശയുഗ്മകേന
രമ്യാത്ര പാനദീദുർഗമപി (?)
പ്രതീര്യ മദ്ധ്യൂദയനിവിഷ്ടാ
പ്രതിക്ഷണം തദയോഗജാം
വ്യഥാം കമനീയാ വർധയതി
പ്രഥിതസ്യ ധൈര്യേണ മമ
മമ സൗന്ദര്യപരാജിതഃ
മത്സരീ മയി സുമബാണോഽപി

താമാശ്രിത്യ ഭീമതനയാം
സുമമയൈരപി ശരൈരതി-
വിവശം മാം കരോത്യാത്മജ-
വികാരവ്യാകുലിതശരീരാ
തതോഽഹം വിജനേഽന്തഃപുര-
ശ്രിതദുഃഖഹരോപവനേ
രഹ ഏവ വസാമി നൂനം
രാജത്പദ്മിനീസുതരുയുതേ
ഉപവനീമഥ മാഖവനീവനീ-
ഘനമദാലനയാമതിമോഹനാം
ദമനസത്ഭഗിനീധ്യുതമാനസ-
സ്സ നള ഏത്യ തദാ മനസാഽസ്മരത്. (14)

പദം 13 - നളസ്യ വിചാരഃ

(രാഗഃ - കല്യാണി, താളഃ - ചെമ്പട)

വിദർഭനന്ദിനീധ്യാനജസുമശര-
മദാന്ധമന്മഥശരവിവശോഽഹം
ജനാന്വിതം മണിസദനം വിഹായ മേ
മനസ്സിൽ മോദായ വിജനമിദം വനം
സമാദതസ്ത്വതിതരാം സുമശരസ്യ
സുമനോവരസ്യ വശഗോ ഹി ജാതഃ
വനസ്ഥിതാദ്ഭുതതരുസൂനഫലൈഃ
സ്വനാതിമോഹനകോകിലഭൃംഗാദ്യൈശ്ച
ഏതാനി ദാഡിമേ സുധൂമദോഹലേ
സ്ഥിതാനി ചാരുഫലാന്യധോമുഖാനി
സമസ്തസുന്ദരീമദചയനിർവാപണ-
സമർഥദമയന്തീസ്തനതുംഗതാപ്ത്യൈ
തപസ്യന്തീവ ഹി പചേളിമമാലൂര-
സുഫലാനി വായുചലത്സ്വപല്ലവാനാം

ക്ഷതാനി കണ്ടകൈർ-
വിഭാന്തി വാരസ്ത്രീ-
സ്തനോപമാനി
ചന്ദനസുസൗരഭാണി
സ്മരാർധചന്ദ്രാദൈഃ
പലാശാനാം സുമൈഃ
സ്മരോവിയോഗിനാമയോഗിനാഞ്ച
ഹൃദയം ദളയതി
നിർദയോ ദർപിതഃ
വിദർഭപുത്രീയോഗിനമപി മാമതി
തനുർദിനേദിനേ ഭവത്വംരോധികം (?)
പുനഃപുനശ്ച ത്വം
മൂർച്ഛ മൃത്യുമപി ച
ഇച്ഛേതി ചാധ്വഗാൻ
ശപതോ ദ്വിജാനപി കാൻ
പശ്യാമ്യഹമിഹ
സുലോഹിതേക്ഷണാൻ

പദം 14 - നളസ്യ വിചാരഃ

(രാഗഃ - നവരസം, താളഃ - അടന്ത)

ചിരസഞ്ചിതം ചിരന്തനം സ്വം
രത്നാദികമാദായ
വാരാശിരാട് പയോധിഃ
പുനർമന്ഥനജാത് ഭയാത്
മദുപവനമാഗതസ്ത്വിദം
നിലീയ സ്ഥിതഃ സൂദകചയോഽയം
മയാ പരിദൃശ്യതേ തടാകവരഃ
ജലജാനി ബഹുവിധാനി
കുമുദനീലോല്പലാനി ച

കല്ഹാരാദി കുസുമാനി ച
സുസൗരഭാണ്യേതസ്മിൻ
പ്രവാളാനാം തതയശ്ചാപി
പത്രീവൃന്ദം ച വിവിധം
പ്രകൃഷ്ടരുചിചക്രകാര-
ണ്ഡവക്രൗഞ്ചാദ്യാശ്ചാത്ര ചരന്തി

അതിവിസ്മിതമാനസസ്തത-
ശ്രിതപുണ്യേഷു ജനേഷു സോഽഗ്രിമഃ
കളധൗതസവർണപത്രകാൻ
കളഹംസാനഭിവീക്ഷ്യ ചാസ്മരത്. (15)

പദം 15 നളസ്യ വിചാരഃ

(രാഗഃ - ഭൈരവി, താളഃ - ചെമ്പട)

മാനസസരോവാസിനഃ
മാനനീയദേവപ്രജ്ഞാഃ
ഹംസാസ്ത്വേതേ രമന്തേഽത്ര
ഹംസീഭിസ്സഹിതാശ്ചിത്രാഃ
ചാമീകരവർണപത്രാഃ
സുമഹിതമഞ്ജരീനാദാഃ
സുരക്തചഞ്ചുചരണാഃ
സരശ്ശോഭയന്തേ ത്വിദം
വിധുരോഽപ്യഹം കാമബാണൈഃ
വിധേർവാഹനജാതീയാൻ
ഏതാൻ ദൃഷ്ട്വാ പത്രിശ്രേഷ്ഠാൻ
കുതൂഹലീ മനാഗസ്മി
ഏഷാമേകമതിരമ്യം
വേഷേണ ഹൃന്നേത്രകാമ്യം
അഹമദ്യ ഗ്രഹിഷ്യാമി
മഹീസരോഭൂഷണം രമ്യം

(കീർത്തനം - രാഗഃ - തോടി, താളഃ - ചമ്പ)

നിജമൂർത്തിമതിവാമനീം
കപടേന സ കൃത്വാ
സ്വപദൗ ച ഭൂമ്യാം
ശനൈസ്സ്ഥാപയിത്വാ ച
സ പൃഥ്വീനാഥോ
ഭവിതവ്യതായാ ബലാത്
മന്ദം മന്ദം സഹി നട-
ന്നന്നത്തിൻ പാർശ്വം സുപടുഃ
തമധത്ത പാണിനാ
നിജേന ഹംസം
ഏകം തേഷ്വതിമോഹനഗാത്രം
സന്ധൃതകുതുകോ നളഃ

നരാധിനാഥേന തതോ ഗൃഹീതോ
മരാളനാഥസ്സ ഭിയാ പരീതഃ
സുരാഗ്രജസ്യാന്തികവാസശീലോ
ധരേശമാഹേതി നളം സുശീലം. (16)

പദം 16 - ഹംസഃ

(രാഗഃ - കേദാരം, താളഃ - ചെമ്പട)

മഹാവിഷ്ണുഭക്താഗ്ര്യ! നൈഷധ!
മഹാകൃപ! ചക്രവർത്തിൻ സുധീഃ!
സംഹാരനിപുണ! ഹരിദ്വിഷാം
ന ഹന്തവ്യോ൨ഹം വിഹഗസ്സുവേഷ!
കരിഷ്യാമി ത്വന്മുക്തസ്തവ പ്രിയം
സുരസ്ത്രീജയിരൂപദമയന്ത്യാഃ
സകാശേ ത്വാമഹം കഥയിഷ്യാമി
ശ്രീകാന്തസുതകാമാധികരൂപം
ഭീമജാ യഥാ ത്വദന്യം പുരുഷം

ന മംസ്യതി കർഹിചിദപി നള!
തവൈവ ഭാര്യാ ദേവതാസമ
ഭവിഷ്യതി യഥാ സാതിസുന്ദരീ
തഥാവിധാസ്യാമ്യ-
നുജാനാതു ഭവാൻ
യത്ത്വാദൃശാഃ കോപിനോ ദൈത്യേഷു
ധൂർത്തേഷു മാധവദ്വേഷിഷു
മാധവഭക്തേഷ്വതികൃപാശ്ച
സാധുശീലോദാസീനാസ്ത്വന്യേഷു
മുഞ്ച മാമതോഽപി പാഞ്ചരാത്രികാഗ്ര്യ!

തതോ മതിം പത്രിവരസ്യ മാനയൻ
ശ്രിതാർത്തിഹാരീന്ദുകുലോദ്ഭവോ നൃപഃ
സ്നേഹാർദ്രചിത്തഃ കൃപയാ പരിപ്ലുതോ
മഹീമഹേന്ദ്രഃ ഖഗമാഹ നൈഷധഃ. (17)

പദം 17 – നളഃ

(രാഗഃ – സൗരാഷ്ട്രം, താളഃ – ത്രിപുട)

കളഹംസ! ഗിരം ശൃണു
കളധൗതവർണ!
നാളീകജനിവാഹ!
കേളീസഖ! മഹാർഹ! (കളഹംസ...)
നാളീകാക്ഷഭക്തേഷു
നാഹം മനസാപി ധന്യ!
വ്യാളീകസ്യ കർത്തേതി
വിദ്ധി മാധവഭക്ത! (?) ത്വം
ത്വദ്രൂപദൃശി പ്രോത്ഥ-
മത്കൗതൂഹലം മാന്യ!
വിദ്വാംസ്ത്വത്സ്പർശകാമം
മാമഗ്രാഹയത്ത്വാം തു (കളഹംസ...)

മുക്തോഽസി മയാ ഹി ത്വം
മത്പ്രാണപാലികായാഃ
മത്തമാതംഗഗത്യാഃ
ഭീമഭൂവരപുത്ര്യാഃ
ഭർതൃത്വേന യന്മാം ത്വം
നിശ്ചിതവാനസി
പത്രീശ! തേന സുഖ-
സിന്ധോസ്തീരസംസ്ഥോഽസ്മി
മാം യോജയ ച തയാ
ഗുണൈകഗ്രാഹിസ്ത്വം
നിർവ്യാജനിർഹേതുക!
മത്ബന്ധുവര! ഹംസ!
യേനാഹം മോദാരാമ-
പ്രിയാദിമയേ മഹ-
ദാനന്ദവാരിരാശൗ
നിമജ്ജാമി സദാ (കളഹംസ...)

ഇതി നളനൃപവാക്യം സന്നിശമ്യാശു ഹംസഃ
കൃതമതിരഥ തത്സാഹായ്യകൃത്യേ സഹംസൈഃ
ഗഗനതലഗതോഽഭൂത് സത്പരാർഥൈകകാര്യോ
നഗരവരമുദാരം ഭീമഭൂപസ്യ ഗന്തും (18)

അതിവേഗാത്തേ പതന്തഃ
പത്രിവീരാ വിഹായസി
അസിശ്യാമേ വ്യരോചന്ത
പ്രോദ്യത്ബാലാർകകാന്തയഃ (19)

തേ ത്വദീർഘേണ കാലേന ഗത്വാ കുണ്ഡിനസത്പുരം
പ്രമദാകാനനേ രമ്യേ ദമയന്ത്യാസ്ത്വവാതരൻ (20)

പാന്ഥോദിതാൻ നിഷധഭൂപതിസത്ഗുണൗഘാൻ
ശ്രുത്വാതിരാഗവിവശാം യദുവംശദീപേ

തസ്മിൻ നളേ ദമനസത്ഭഗിനീം മനോജ്ഞ-
രൂപേണ നിന്ദിതസമസ്തസുരാംഗനാം താം. (21)

പ്രമദാവനമധ്യസ്ഥാം
ദമയന്തീം ശുചിസ്മിതാം
സുദതീം സ്വവയസ്യേ താം
ദദൃശുഃ പതഗാധിപാഃ

നിരീക്ഷ്യ ഹേമച്ഛദപത്രിണസ്താൻ
സരോജനേത്രാ ദമസോദരീ സാ
കൗതൂഹലാക്രാന്തനിജാന്തരംഗാ
സതീ തദാ പ്രാഹ നിജാ വയസ്യാഃ (22)

പദം 18 – ദമയന്തി

(രാഗഃ – നാഥനാമക്രീ, താളഃ – ചെമ്പട)

പശ്യത! സഖ്യോ യൂയം
പ്രമദവനേ ത്വസ്മിൻ
പരിചൊടധുനാവതീർണാൻ
ഗഗനതലാദ്ധംസാൻ
സത്സുവർണമയപത്രാൻ
രക്തമജ്ജ(?)ചഞ്ചുചരണാൻ:
സുധീരാണാമപി നൃണാം
പരമവിസ്മയപ്രദാൻ
ഏകൈകമേതാൻ വയം
നാകാദിഷു വിഹാരിണഃ
ഏകൈകാ കന്യാസ്തൂപസൃത്യ
മന്ദം മന്ദം നിപുണാഃ
ഗൃഹ്ണീമശ്ചാരുരൂപാ-
ണ്യേഷാം നികടേ വീക്ഷിതും
മണിനൂപുരനിനദസമനിസ്വനാൻ വിഹഗാൻ
മദ്വയസ്യാഃ യൂയം കുരുത മദ്വചനമിദം ഝടിതി. (23)

ഭീമപുത്ര്യാ വചശ്ശ്രുത്വാ
സോമമുഖ്യസ്തു താസ്ത്രിയഃ
കാമിനീമാലികാം പ്രാഹുഃ
ഭൈമീം തത്പ്രോക്തകാമുകാഃ. (24)

ത്വദുക്തകർമകരണാത്
ത്വത്സന്തോഷോത്പത്തൗ വയം
അത്യന്തകാമിന്യോ ഭൈമി!
ശ്രുത്യന്തികദീർഘനേത്രേ!
ഏതച്ചാരുപത്രിഗ്രഹേ
ധൃതാകാമാസ്ത്വേതേഷാം ദൃഷ്ട്യാ
തജ്ജവാദേതാൻ ഗൃഹ്ണീമഃ
സുജനൈർമാന്യേ! ദാന്തസ്വസഃ!.

(കീർത്തനം - രാഗഃ - യദുകുലകാംബോജി, താളഃ - ചെമ്പട)

തതസ്സഖീവൃതാ ഭൈമീ ജാതരൂപച്ഛദാൻ ഖഗാൻ
ഗൃഹീതുമുപചക്രാമ സഹ സ്വീയസഖീജനൈഃ. (25)
വനേ തേ ചോപസസൃപുഃ വിഹഗാഃ മാനസൗകസഃ
സർവത്ര മഞ്ജുഗമനാഃ സുരൂപസ്വനശാലിനഃ. (26)
ഏകൈകശഃ കന്യകാസ്താഃ
ഏകൈകം ഹംസമാദ്രവൻ (27)
യം ഹേമപക്ഷം ദമയന്ത്യധാവത്
സ മാനുഷീം ഹംസവരസ്തു കൃത്വാ
ഗിരം ബഭാഷേ മധുരാക്ഷരാം താം
സുരത്നചാമീകരഭൂഷണാഢ്യാം. (28)

പദം 19 - ഹംസഃ

(രാഗഃ - കേദാരഗൗളം, താളഃ - മുറിയടന്ത)

ദമയന്തി! ശൃണു വചനം
മമ ചന്ദ്രവദനേ!
ഭീമഭൂപനന്ദനജാതകല്പലതികേ

വിദുഷി! ഗീർവാണവൃന്ദസ്യാപി
കാമ്യസ്വരൂപേ! (ദമയന്തി...)
നളോ നാമ ഭീമപുത്രി!
മഹീപതിർന്നിഷധേഷു
നിതരാമശ്വിനോസ്സദൃശോ
രൂപേണ മാനുഷസ്തു
തത്തുല്ല്യാ നൈവ സർവേ
തസ്യാ യദി ഭാര്യാ ത്വം
സുദതി! വരവർണിനി!
ഭവേഥാ ദമയന്തി! ബാലേ!
ജന്മ തേ ഭവേത് സഫലം
സുമധ്യേ! രൂപഞ്ചേദം
സൗമ്യേ! ദേവഗന്ധർവ-
നരപന്നഗരാക്ഷസാൻ
ദൃഷ്ടവന്തസ്തഥാവിധോ
നാസ്മാഭിർദൃഷ്ടപൂർവഃ
നാരീഷു ത്വം ച രത്നം
നരേഷു ച നളോ വരഃ
സംഗമോ ശിഷ്ടായാ
വിശിഷ്ടേന ഭവേത് ഗുണവാൻ
വിവാഹശ്ചാപി മൈത്രീ ച
രാജതേ സമയോരേവ
നൈവ ഹ്യുത്തമാധമയോ-
രിതി പ്രമാണവേദിതഃ
ശ്രീവാസുദേവഭക്തേ!
മാർഗസ്ത്വിതി വിദ! ഭൈമി!

സ്വർണ്ണപക്ഷവചശ്ശ്രുത്വാ സ്വർണോജ്ജായതലോചനാ
മാനസൗകസമാഹേദം വനജാക്ഷീ ദമസ്വസാ. (29)

പദം 20 - ദമയന്തീ

(രാഗഃ - മോഹനം, താളഃ - മുറിയടന്ത)

ഹംസ! ശൃണു മമ വചനം നിപുണ!
സംസദി വിധേർവാസ!
സുരക്തചരണചഞ്ചുപുട!
ഹേമസച്ഛദരുചിരാംഗ!
പാഞ്ചരാത്രിക! ദേവ
പ്രജ്ഞ! ഗുണരംഗ!
ഇന്ദുകുലജലധിജാതകല്പദ്രുമം
സുന്ദരവരം ശൗര്യവീര്യാംബുരാശിം
സമധീതാഗമബ്രഹ്മ-
സൂത്രം യായജ്ജകം (?)
സമഭ്യസ്തസാംഗോപാംഗ-
സമധനുർവദ
നാളീകാക്ഷസർവോത്തമ-
ചില്ലസിതം
നാളീകജനിവായുകൃത-
ശാസ്ത്രനിഷ്ഠിത!
നാളീകവചനം ക്വചിദപി ഭൂപതിം
നളമപി ഗത്വാ ത്വമേവം വദ! മാന്യ!

ആശ്വാസ്യ താം പദ്മപലാശനേത്രാം
വീശസ്സ ദിവ്യോ വചനൈർമനോജ്ഞൈഃ
ആശ്വേത്യ മിത്രൈസ്സഹനൈഷധേന്ദ്രം
വിശ്വംഭരേശം നളമിത്യുവാച. (30)

പദം 21 ഹംസഃ

(രാഗഃ - സാവേരി, താളഃ - മുറിയടന്ത)

നളനരവര! നളിനായതലോചന!
കളമൊഴി മയാ ഭൈമീ ദൃഷ്ടാ തന്വീ

കളിയല്ല സുരപാളീ
പ്രശസ്യരൂപ! തവ രതി-
കേളീകരണേ ത്വത്യന്ത-
താല്പര്യവതീ സാ
ഭവത്ഗുണാൻ മയാ ഗീതാൻ
ഭീമപുത്രീ നിശമ്യ സാ
ദേവേന്ദ്രോപമരൂപ!
ത്വദേകരമണാ നിശ്ചയം
ത്വദന്യപുരുഷരതിം
മരണാത്മികാം മനുതേ
സുദതീ സത്യം തദോർത്താൽ
യത്ത്വം സുന്ദരാഗ്രണീഃ

സ്വാത്യന്തകാമിതാർത്ഥസ്യ
സംസാധകതയാ തദാ.
സംരാജമാനം ഹംസം തം
സന്മതിർനൈഷധോഽബ്രവീത്. (31)

പദം 22 –നളഃ

(രാഗഃ - തോടി, താളഃ - ചെമ്പട)

അനിമിത്തമിത്ര! ശൃണു മേ ഗിരം
സുമനഃ ഖഗവര! കനകപത്ര!
കിഞ്ച ഭയോത്പാദകേ
പശ്ചാത്തദ്വിസർഗകൃതി(?)
സഞ്ചിതഗാത്രോപകാരീ
ത്വം തു സദഗ്രഗത്വാത് (അനിമിത്തമിത്ര...)
ക്ഷീരാബ്ധിജാതസുധാ-
മാധുരീമദഹര-
ചാരുഭാഷിണീ ഭൈമീ
യദേവം കൃതനിശ്ചയാ

മരാളനാഥ! ത്വദ്വചോ-
ഭംഗ്യാ തേനാഹം
സുരാളീജ്യേഷ്ഠപ്രിയ!
സുഖസിന്ധൗ നിമജ്ജാമി
അയോഗജദശമാ-
വസ്ഥായുതം ദമയന്ത്യാഃ
ദയതി വരസ്വപ്രയത്നേന
കൃതവാൻ നീരുജം മാം
തത്പ്രത്യുപകാരകരണേ
ശക്തോऽസ്മി ന ഖഗേന്ദ്ര!
ത്വാം പ്രതിക്ഷണമഹം
സദാതിമിത്രം ധ്യായേ (അനിമിത്തമിത്ര...)
വീരസേനാത്മജ! ന മദ്വചോഭംഗ്യാ സാ
പരിചിന്മദുക്തനിശ്ചയ-
സ്ഥിരജ്ഞാനവതീ ജാതാ
ദേവദേവഗായകാ
നാഗയക്ഷകിന്നരസദ്വൃന്ദോ
ദേവമധികസൗന്ദര്യാദിഗുണത്വാത്തേ
സ്വല്പാനപി ഗുണാ-
നനല്പഗുണാൻ ജനാഃ
കല്പിതശേഷപ്രിയാ-
സ്ത്വനല്പാൻ സ്വകമിത്രാണാം
വദന്തി മുദിതചിത്താ-
സ്ത്വയാനല്പഗുണാഗ്ര്യോऽസി
മുദാ മമ നിത്യോപകാരീ
ഭവമാനസൗകഃ! (അനിമിത്തമിത്ര...)

ഭീമപുത്രീ തു ഹംസസ്യ സുമുഖീ ഗീശ്ശ്രുതേസ്സതീ
ആസീത്തദാപ്രഭൃത്യേഷാ ഹ്യവസ്ഥാ തം നളം പ്രതി. (32)

താമീപ്സിതസ്വീയവരാത്യയോഗാത്
സുമാസ്ത്രബാണാഭിഹതസ്വഹൃത്കാം
ഭൈമീം വിദിത്വാ തു സഖീജനോഽസ്യാഃ
തദേംഗിതൈർഭീമനൃപം ത്വവോചൻ. (33)

പദം 23 – ദമയന്ത്യാഃ സഖീ

(രാഗഃ – നാഥനാമക്രിയ, താളഃ – അടന്ത)

വൈദർഭഭൂമിവര!
വിദാംവര! നമഃ
വൃത്തമേകം വിവിക്തേ
വക്ഷ്യാമോ വയം തേ
നന്ദിനീ തേ ചിന്താപരാ
നന്ദനീയശീലാപി ദീനാ
കൃശാ വിവർണവദനാ
നിശ്വാസപരമാ സർവദാ
സതതം ധ്യായത്യൂർദ്ധ്വദൃഷ്ടിഃ
ഉന്മത്തദർശനാ ചാപി
നാശനശയ്യാഭോഗേഷു
കർഹിചിദ്രതിം വിന്ദതി
ന നക്തം ദിവാ ശേതേ സാ
വദതീ മുഹുർഹാഹേതി
നിവേദിതമിതി വൃത്തം തേ
ത്വം വാസവാഭ! ധരണീശ!
ഇതഃ പരം പ്രമാണം കാര്യേഽസ്മിൻ

(കീർത്തനം, രാഗഃ – മോഹനം, താളഃ – ചമ്പ)

നിജനന്ദിനീമസ്വസ്ഥ-
മാനസാം വിദർഭനൃപഃ
ഗജനാജസദ്ഗമനാമപി
സംപ്രാപ്തയൗവനാം

കാര്യോ മയാ സ്വയംവര-
സ്ത്വസ്യാസ്തു ധരാപതീൻ
ആര്യബലജ്ഞാനയുതാ-
നാനായ്യ മന്നഗരേ
ഇതി കൃതമതിസ്തതശ്ചിതി-
മോദാച്യുതപ്രിയഃ(?)
ദൂതൈശ്ശൂരാഗ്ര്യാ ബോധയൻ
ശീതാംശുഭാസ്കരവംശ്യാൻ
ഭൂപവരാ മന്നഗരേ
സമാഗത്യ യുഷ്മാഭിഃ
മത്പുത്ര്യാ ദമയന്ത്യാഃ
സ്വയംവരോഽനുഭൂയതാമിതി
ശ്രുത്വാ തു ഭീമദൂതോക്തിം
ശ്രിതവിഷ്ണുശാസ്ത്രാശ്ശൂരാഗ്ര്യാഃ
സത്തമാ യാഗകർത്താരഃ
പ്രസ്ഥിതാസ്ത്വാശു സ്വപുരാത്
നാദയന്തസ്സർവംസഹാം
മാതംഗാശ്വ രഥഘോഷേണ
തേ ദമയന്ത്യാസ്സ്വയംവരം
ഉദ്ദിശ്യ സപുരോഹിതാഃ
തം ഭീശാസനം ഭീമം
അഭിജഗ്മുസ്സുഭൂഷിതാഃ
സംഭാവിതാസ്സർവവർണൈഃ
തതസ്സ കുണ്ഡിനനൃപതിഃ
താൻ മനോജ്ഞസദനാസ്ഥിതാൻ
മഞ്ജുളാന്നപാനാദിജ-
സത്സുഖയുതാൻ കുർവൻ
സ്വപുരേ വാസയാമാസ

കാലേ തസ്മിന്നേവ
ഋഷിസത്തമൗ പുരാണൗ
ശീലരൂപലസിതൗ
മഹാത്മാനാവടമാനൗ
മഹാദ്യുതീ നാരദ-
പർവതൗ മഹേന്ദ്രലോകം
മഹാരത്നമണിമയം
മഹാപ്രജ്ഞാവുപാഗതൗ
നാകസ്ഥസർവഗൃഹേഭ്യഃ
സൂത്തമരത്നമയം
പാകാരിനികേതനം
സംപ്രാപ്തൗ മുനിവര്യൗ

വൃത്രാരിം വവന്ദാതേ സ താവർചിത്വാ യഥാർഹം
സുത്രാമാ പ്രാഹ വചഃ പത്രികേതുപ്രിയോത്തംസഃ. (34)

പദം 24 - നളഃ

(രാഗഃ - ആരഭിഃ, താളഃ - അടന്ത)

നാരദപർവതൗ ശൃണുത
സാരസാക്ഷേ കൃഷ്ണേƒതിരതൗ
കുശലം കിം സർവത്ര യുവയോഃ
ഭൃശം ജ്ഞാനസത്കൃത്യയോഃ

പാകാരിവാക്യം സ നിശമ്യ ശാന്തോ
രാകേന്ദുകാന്തിർഹരിഭക്തവര്യഃ
ശ്രീനാഥവാത്സല്യകൃപാതിപാത്രം
ശ്രീനാരദഃ പ്രാഹ മഹേന്ദ്രമിത്ഥം (35)

പദം 25 - നാരദഃ

(രാഗഃ - കാപി, താളഃ - ചമ്പ)

ആവയോഃ കുശലമീശ്വര!
ദേവേശ! സർവത്ര ഗതം ഹരേ!

കൃത്സ്നാഃ ഭഗവൻ! ലോകേ നൃപാഃ
കുശലിനസ്ത്വാസതേ വിപാപഃ
സർവംസഹാപാലാ ധർമജ്ഞാഃ
സന്ത്യക്തജീവിതാജികൃതഃ
നിഹതാഃ കാലേ ശസ്ത്രേണ യേ
മഹാന്തോ യാന്ത്യപരാങ്മുഖാഃ
ലോകസ്തേഷാം സ്വർഗസ്ത്വയ-
മക്ഷയഃ കാമധുഗ്യഥാ മേ
ക്ഷത്രിയാശ്ശൂരാസ്തു ക്വനു തേ
ന താനഹമിഹ പശ്യാമി
മഹീപാലകാനാഗച്ഛതഃ
മഹസാ യുതാൻ ദളിതാൻ മേ
ശൃണു യേന ഭഗവന്നത്ര
രണകൃതോ നായാന്തി ഭൂമിപാഃ
വിദർഭരാജസ്യ ദുഹിതാ
സാ ദമയന്തീസമാഹ്വയാ
സമതിക്രാന്താ തു രൂപേണ
സർവാഃ ഭൂമിതലേ യോഷിതഃ
മഘവംസ്തസ്യാസ്സ്വയംവരഃ
പരിഘദോർഭവിഷ്യത്യചിരാത്
രാജാനോ ഗച്ഛന്തി തത്ര
രാജപുത്രാസ്സർവശശ്ച
പ്രാർഥയന്തസ്താം രത്നഭൂതാം
പൃഥ്വീപാലകാ വീര്യാബ്ധയഃ
കാംക്ഷന്തി വിശേഷാത് സുന്ദരീം
രക്ഷകാഃ ഭുവോ ദമയന്തീം
അനേഹസിതു (?) തസ്മിംസ്തേ
ഘനവാഹദിദൃക്ഷവഃ

ധനേശതോയപയമാഃ

സാഗ്നികോ ദേവസത്തമാഃ

വലാരേർനികടം പ്രാപ്താഃ

ബലിഭംഗപ്രിയസ്യ ഹി

തൈശ്ച സമ്മന്ത്ര്യ ദേവേശഃ

പ്രോച്ചവീര്യോഽമൃതാശനൈഃ

ശ്രുത്വാ ബ്രഹ്മജനാരദോക്തിമതുലശ്രീർ-

വൃത്രഹന്താ പ്രഭുഃ

സത്രാപ്രേതപതോയപാലഹുതഭുഗ്ദേശവൈർ-

ദിവോ നിർഗതഃ

പ്രത്യുപ്തോത്തമരത്നകാഞ്ചനമയശ്രീമ-

ദ്വിമാനോത്തമ-

സ്വാരൂഢോഽഥ വിമാനയായിഭിരമന്ദോരു-

പ്രതാപോ ഹരിഃ. (36)

(കീർത്തനം - രാഗഃ - മധ്യമാവതി, താളഃ - ചമ്പ)

കുണ്ഡലീശയവത്സ്വാന്തഃ കുണ്ഡിനം നഗരം പ്രതി

മണ്ഡയൻ വ്യോമദേഹേനാഖണ്ഡലഃ പ്രയയൗ പ്രഭുഃ. (37)

പതിശ്ശച്യാഃ ഭീമപുര്യാഃ നാതിദൂരേ സമാഗതഃ

ശുശ്രാവ രഥനിർഘോഷം വിശ്രുതോഽബ്ദരവോപമം. (38)

കസ്യായം രഥനിർഘോഷഃ സസൈനികരവോദ്ധതഃ

ദേവേന്ദ്രേ ചിന്തയത്യേവം ദേവൈസ്സഹ യമാദിഭിഃ (39)

ആഗച്ഛന്നൈഷധേന്ദ്രസ്സഃ നാഗാരിധ്വജശാസ്ത്രവിത്

കന്ദർപാധികസൗന്ദര്യസ്സുന്ദരീജനഹൃത്പ്രിയഃ. (40)

ചക്രവർത്തീ യദുകുലചക്രവാകദിവാകരഃ

വിക്രമാഹതനൈജാരിശ്ശക്രാദ്യമരതോഷകഃ. (41)

ശുക്രശിഷ്യാഽപ്രിയരതോ നക്രാർത്തിഹരമാധവേ

ചക്രപാണാവതിരതശ്ചക്രാക്ഷിതകരോ നളഃ. (42)

മനോജ്ഞസ്യന്ദനാരൂഢോ മഹത്യാ സേനയാ യുതഃ
ശ്വേതഛത്രലസന്മൗലിസ്സിതനീലപ്രഭാഞ്ചിതൈഃ. (43)
ചാമരൈസ്സംവീജ്യമാനഃ ശ്രീമാൻ വിനയഭൂഷണഃ
സ്വപുരോയായിഭീർമ്മർത്യൈഃ രമ്യതൗര്യത്രികാഞ്ചിതഃ. (44)
സഹസ്രാക്ഷമുഖാമർത്യ-
പ്രത്യക്ഷവിഷയോഽഭവത്. (45)
ദൃഷ്ട്വാ സ ദേവാൻ വലജിത്പ്രധാനാൻ
ശിഷ്ടാഗ്രഗണ്യസ്ത്വവതീര്യ വേഗാത്
രഥാത്സ്വകീയാത് പ്രണനാമ മൂർധ്നാ
രഥിപ്രബർഹസ്സുമതിർനളോസൗ. (46)
പരിത്യജ്യ സ്വാർഥാനപി ഖലു പരാർഥസ്യ ഘടകാ-
സ്സുരശ്രേഷ്ഠാസ്ത്വേവം ശുഭജനവിദേ ദേവവൃഷഭഃ
സുമാസ്ത്രാദ്യൈർമാന്യഃ കമലനയനാതിപ്രിയതമോ
യമാദ്യൈസ്സംയുക്തോ വലരിപുരഭാണീന്നിഷധപം. (47)

പദം 26 - ഇന്ദ്രഃ

(രാഗഃ - മധ്യമാദി, താളഃ - ത്രിപുട)

ഭോ! ഭോ! രാജേന്ദ്രസത്തമ! നൈഷധ!
ഭവാൻ സത്യവ്രതോ നള!
വീരാസ്മാകം സാഹായ്യം കുരുഷ്വ ത്വം
നരോത്തമ! ദൂതോ ഭവ!

തഥൈവ കുർവേഽഹമിതിപ്രതിജ്ഞാം
തേഭ്യാസ്സ കൃത്വാ നിഷധാധിനാഥഃ
പപ്രച്ഛ താൻ ദേവവരാൻ മഹാർഹാൻ
സംപ്രീതചേതാ ദൃശിതസ്തു (?) തേഷാം (48)

പദം 27 - നളഃ

(രാഗഃ - പാടി, താളഃ - മുറിയടന്ത)

കേ ഭവന്തോ മഹാപ്രഭാസ്സുരൂപാഃ?
കശ്ചാസാവഹം? യസ്യ തു

ദൗത്യസ്ത്വയീപ്സിതഃ കിഞ്ച മയാ കാര്യം?
തത്ര യഥാതഥം കഥയദ്ധ്വം!

ഗദിതമിതി നിശമ്യ നൈഷധസ്യ
പ്രഥിതബലോ മഘവാൻ സ വൃത്രഹന്താ
ഇതി വചനമഥാദദേ മഹാർത്ഥം
ശിതിഗളസദ്ദയിതാസ്വധീതശാസ്ത്രഃ. (49)

പദം 28– ഇന്ദ്രഃ

(രാഗഃ -മധ്യമാദി, താളഃ – മുറിയടന്ത)

അമരാനസ്മാൻ നിബോധ സമാഗതാൻ
ദമയന്ത്യർത്ഥം നളവീര!
അഹം മഹേന്ദ്രോഽയമനലസ്തഥാ
അയമപാംപതിർവരുണഃ
യമോഽയം നൃണാം ശരീരാന്തകരഃ
ശമവന്നിതി വിദ പാർത്ഥിവ!
ഭവാനാഗതാനസ്മാൻ സുരേശ്വരാൻ
നിവേദയ ദമയന്ത്യൈ
ദിദൃക്ഷവോ ലോകപാലാ-
സ്സമഹേന്ദ്രാസ്ത്വാം
സുദതീമണേ! ദമയന്തീ!
ദേവാഃ പ്രാപ്തും ത്വാ-
മിച്ഛന്തി ശക്രോഽഗ്നിഃ
വരുണശ്ചാപി തഥാ യമഃ
അന്യതമം ദേവം ത്വേഷാം പതിത്വേ
മാന്യേ! വരയേതി വദഃ
ഏകാർത്ഥേ സമവേതം മാം ദേവേശാഃ!
ശക്രാദ്യാഃ യൂയം നാർഹഥ
പ്രേഷയിതും ജാതസങ്കല്പാം ഹി കഥം
നര ഉത്സഹതേ സ്ത്രിയം

വക്തും പരാർഥമീദൃശം കാര്യം
തത്തു പശ്യാമരേശ്വര! (?)
അസ്മാസു കരിഷ്യ ഇതി സംശ്രുത്യ
പൂർവം നൈഷധഭൂപാലഃ
കസ്മാത്ത്വം ന കരിഷ്യസി വൈഷ്ണവ!
നൈഷധ! വ്രജ! മാ ചിരം
ആഗതാനസ്മാൻ ത്വം നിവേദയ
മംഗളാംഗ്യൈ ദമയന്ത്യൈ
സുമതേ! ത്വം ശ്രേയസാ യോക്ഷ്യസേ നൂനം
അമരശാസനം കുർവൻ
സുരുക്ഷിതാനി കുണ്ഡിനേ ഗേഹാനി
ഉത്സഹേ പ്രവേഷ്ടും കഥം
സഃ പ്രഭുശ്ശക്രോഽബ്രവീത്തം നളം
പ്രവേക്ഷ്യസി ത്വം നളേതി

(കീർത്തനം - രാഗഃ - സാവേരി, താളഃ - ചെമ്പട)

നളസ്തഥേതി നിഗദ്യ
നാളീകനാഭാർചകാഗ്ര്യഃ
പ്രണമ്യ താൻ ദേവവരാൻ
രണോത്കൃത്തദേവാരീൻ
സേനാം സംസ്ഥാപ്യ തത്രൈവ
മാന്യഃ പദ്ഭ്യാമേവ ഗച്ഛൻ
മഹേന്ദ്രസ്യ പ്രഭാവതഃ
ധീമാൻ കേനാപ്യലക്ഷിതഃ
വൈദർഭനഗരം പ്രാപ്യ
സുദതീമുഖ്യദമയന്ത്യാഃ
സ്വയംവരമഹകൃതേ
സവിശേഷതസ്ത്വലങ്കൃതം
അനേകചതുരംഗേന

സേനായുതമഹീവരൈഃ
സമാസ്ഥിതാനേകഗൃഹ-
സംരാജച്ച (?) മഹീസുരൈഃ
വേദവേദാർഥതത്ത്വജ്ഞൈഃ
മദദൂരൈരചാപലൈഃ
സംപൂരിതം പ്രവിശ്യായം
ഭൂപതീ രുചിരം ഗൃഹം
ദമയന്ത്യാസ്സംപ്രവിഷ്ടഃ
കാമാധികസുന്ദരഃ
സ്വക്ഷസ്സ നിഷധാധീശോ
രക്ഷിഭിശ്ചാപ്യലക്ഷിതഃ
വൈദർഭീം ദദൃശേ തത്ര
വയസ്യാഗണസംവൃതാം
കായേന ദേദീപ്യമാനാം
ശ്രിയാപി വരവർണിനീം
സുകുമാരാംഗികാമതീവ
സുലോചനാം തനുമദ്ധ്യാം
താമാക്ഷിപന്തീമിവ ച
സോമം സ്വകീയതേജസാ
തസ്യ വവൃധേ ദൃഷ്ട്വൈവ
താം ചാരുഹാസിനീം കാമഃ
ധീരസ്സത്യം കർതുമിച്ഛൻ
ധാരയാമാസ സകാമം
താസ്തതോ നൈഷധം ദൃഷ്ട്വാ
സംഭ്രാന്താസ്ത്വംഗനാഃ പരം
സമുത്പേതുസ്സ്വാസനേഭ്യഃ
സമാസ്തത്തേജോധർഷിതാഃ
പ്രീതാസ്തദാ പ്രശശംസുഃ

താസ്തം നളം സുവിസ്മിതാഃ

ഏനം ന ചാഭാഭാഷന്ത

മനോഭിസ്തദാ ചിന്തയൻ

പദം 29 – നളസ്യ വിചാരഃ

(രാഗഃ – നാഥനാമക്രീ, താളഃ –ചെമ്പട)

അഹോ! രൂപമസ്യ രമ്യം

അഹോ! ധൈര്യഞ്ച സുമഹത്

അഹോ! കാന്തിശ്ചാപ്യതുലാ

മഹാത്മനസ്ത്വസ്യ ഖലു

കോഽയം ദേവോ നു മഹിതഃ

കിം യക്ഷോ നു ഗന്ധർവോ നു

ഭവിഷ്യതി ന ശക്നുവാമഃ

ഏനം വ്യാഹർതുമപി കിഞ്ചിത്

വിചിന്തയന്ത്യസ്ത്വിതി താ-

സ്സച്ചരിത്രാ വരാംഗനാഃ

ധർഷിതാസ്തേജസാ സർവാഃ

ലജ്ജിതാസ്ത്വവതസ്ഥിരേ. (50)

ദാന്തസ്വസാ സാ സ്മിതപൂർവഭാഷിണീ

സ്മിതോദ്യദാസ്യാ രമണീയപുംഗവം

സപ്രേമരാഗാദ്ഭുതമീക്ഷതീ ശനൈ-

സ്തം പ്രാഹ ദൂതം നളമിന്ദ്രസന്നിഭം. (51)

പദം 30 – ദമയന്തീ

(രാഗഃ – എരിക്കില, താളഃ – അടന്ത)

സുമാനവദ്യാംഗ! കസ്ത്വം

മമ കാമവിവർധന!

പ്രാപ്തോഽസി വീരാമരവത്

ജ്ഞാതമനഘേച്ഛാമി തേ

സ്വാഗതം തേ സുമതേ!

നാഗേന്ദ്രഗതേ! കഥമിഹാഗമനം!
കഥം രക്ഷിഭിർന്ന ലക്ഷിതഃ
സുരക്ഷിതം വേശ്മ ച മേ
രാജായം ചോഗ്രശാസനഃ

ഉക്തസ്തദൈവം നിജരാഗഗോചരാ-
ഗ്ര്യാത്യന്തസൗന്ദര്യയുതസ്ത്രിയാ നളഃ
ഇദം ബഭാഷേ വചനം മുദാന്വിതഃ
സ ദേവദൂതത്വമുപേത ഉത്തമഃ. (52)

പദം 31 – നളഃ

(രാഗഃ – കല്യാണീ, താളഃ – ചെമ്പട)

ബാലികാകുലമൗലികേ! ശൃണു
ബാലികേ! ഭീമഭൂപസ്യ സുഗുണേ!
നീലോല്പലജയിവിലോലലോചനേ!
സജലജലദകേശി! ശീതാംശുജയിവദനേ!
ത്വം വിദ! കല്യാണി! നളം മാം
ദേവദൂതമാഗതമിഹ
ഇച്ഛന്തി പ്രാപ്തും ദേവാസ്ത്വാം
സശക്രോഗ്നിർവരുണോ യമഃ
സുരാ തേഷാമന്യതമം ത്വം
വരയ ശോഭനേ! സ്വപതിം
തേഷാമേവാഹം പ്രഭാവേന
രക്ഷ്യലക്ഷിതഃ പ്രവിഷ്ടോസ്മി
പ്രവിശന്തം കശ്ചിന്മാം നാപശ്യത്
പ്രാഭവാദൈന്ദ്രാന്നാവാരയത്
പ്രേഷിതസ്ത്വേതദർഥം ഭദ്രേ!
പ്രകൃഷ്ടൈസ്സുരേശൈരഹം
ഏതദ്വാക്യം മേ ശ്രുത്വാ ത്വം
യഥേച്ഛസി തഥാ പ്രകുരുഷ്വ

ഭീമസ്യ പുത്രീ തു തതസ്സുഗാത്രീ
ദേവോത്തമേഭ്യോ ഭഗവത്പ്രിയേഭ്യഃ
സതീ നമസ്കൃത്യ നളം നൃപാലം
ദൂതം സുരാണാം പ്രഹസന്ത്യവോചത്. (53)

പദം 32 – ദമയന്തീ

(രാഗഃ – മധ്യമാവതി, താളഃ – ചെമ്പട)

പ്രണയസ്വ ത്വം യഥാശ്രദ്ധം
പ്രിയം രാജൻ! തേ കിം കുർവേ
അഹം ചൈവ യച്ചാന്യദ്ധി
അർഹ! മേഽസ്തി വസു കിഞ്ചന
തവ തത് സർവം വിസ്രബ്ധം
ത്വം പ്രണയമീശ്വര! കുരു
ഹംസാനാം യത്തദ്വചനം
ദഹതി തന്മാം പാർഥിവ!
മയാ വീര! ത്വത്കൃതേ ഹി
മഹീശാസ്സന്നിപാതിതാഃ
മാം ഭജമാനാം യദി ചേത്
മാനദ! പ്രത്യാഖ്യാസ്യസി
അനലം വിഷം ജലം രജ്ജും
ആസ്ഥാസ്യേഽഹം മൃത്യുഹേതോഃ

കോമളാംഗ്യാ തദേത്യുക്താ ഭീമപുത്ര്യാ തു നൈഷധഃ
പ്രത്യുവാച പ്രിയാം സ്വാം താം പ്രജാനന്നപി സത്വിതി. (54)

പദം – 33 നളഃ

(രാഗഃ –മോഹനം, താളഃ – അടന്ത)

ലോകപാലേഷു തിഷ്ഠത്സു
നാകേശാദിഷു ഗുണവത്സു
മാനുഷം കഥമർഹസി!
മാനിനി! വരയിതും ത്വം

അഹം ലോകഭൃതാം യേഷാം
മഹാത്മനാമീശാനാം ച
ന തുല്യഃ പാദരജസാ
സതി! സോഽഹമതസ്തവ
മനസ്തേഷു പ്രവർത്തതാം
മാനിനി! തേ ദമയന്തി!
മർത്ത്യോ വിപ്രിയമാചര-
ന്നമർത്ത്യാനാം മൃത്യുമൃച്ഛതി
അനവദ്യാംഗി! മാം ത്രായസ്വ
മാന്യാൻ സുരാഗ്ര്യാൻ വരയസ്വ!

ബാലികാ ഭീമഭൂപസ്യ ബാഷ്പപൂർണദൃശാ തതഃ
ശുചിസ്മിതാ വാചമൂചേ സുചിത്തം നിഷധേശ്വരം. (55)

പദം 34 -ദമയന്തീ

(രാഗഃ -സുരുട്ടി, താളഃ - അടന്ത)

ഉപായോഽസ്തി മയാ ദൃഷ്ടഃ
നിരപായോ ജനാധിപ!
ഭവിതാ യേന ന ദോഷ-
സ്തവ കഥഞ്ചന രാജൻ!
നരശ്രേഷ്ഠ! ത്വമേവ ച
സുരാശ്ചാഗ്നിപുരോഗമാഃ
സർവേ സഹിതാസ്ത്വായാന്തു
സ്വയംവരോ യത്ര മമ
തതോ ലോകപാലാനാമഹം
തേഷാം സന്നിധൗ മഹാരാജ!
ത്വാം വരയിഷ്യേ നരവ്യാഘ്ര!
നൈവം തേ ദോഷോ ഭവിഷ്യതി

ഇതി ഖലു ദമയന്ത്യാ നൈഷധേന്ദ്രസ്തദോക്തഃ
സ ഹി തത ഉത വേഗാദ്യത്ര ദേവാസ്സ്ഥിതാസ്തേ

തമഭിഗതമുദാരോദ്ദേശമേനം നിരീക്ഷ്യ
സ്വമിതഭുജബലാസ്തേ പ്രാപദംസ്തം (?) സുരാഗ്ര്യാഃ. (56)

പദം 35 – ഇന്ദ്രാദയഃ ദേവാഃ

(രാഗഃ –മധ്യമാദി, താളഃ – ചെമ്പട)

രാജംസ്ത്വയാ കച്ചിദ്ദൃഷ്ടാ
രാജാഭാഭശുചിസ്മിതാ
സാ ദമയന്തീ സർവാൻ നഃ
മേദിനീശ! കിമബ്രവീത്
തദ്വദ നൈഷധ! സാധോ!

പാകാരിമുഖൈര്യരിതി പൃഷ്ട ഏഷഃ
രാകേന്ദുവക്ത്രൈസ്സുരനായകൈസ്തൈഃ
കൃതാവനാംസ്താൻ നിഷധാധിനാഥഃ
കൃതാഞ്ജലിർവാക്യമിദം ബഭാഷേ. (57)

പദം 36 – നളഃ

(രാഗഃ – കേദാരഗൗളം, താളഃ – മുറിയടന്ത)

സുരോത്തമാസ്തു യുഷ്മഭ്യോ
നമോ മഹേന്ദ്രാദികേഭ്യഃ
സുരാരാതികുലതൃണ-
പരിദാഹചണാഗ്നിഭ്യഃ (സുരോത്തമാസ്തു...)
ഭവദ്ഭിരാദിഷ്ടോഽഹം
നിവേശനം ദമയന്ത്യാഃ
പ്രവിഷ്ടസ്സ്ഥവിരൈർവൃതം
ദണ്ഡിഭിർമ്മഹാകക്ഷ്യം
പ്രവിശന്തം തത്ര മാം ച
നരോ ദൃഷ്ടവാൻ ന കശ്ചിത്
ഋതേ താം പൃഥ്വീശസുതാം
തേജസൈവ ഭവതാം
മയാ ദൃഷ്ടാശ്ച സഖ്യോഽസ്യാഃ

താഭിരസ്മ്യുപലക്ഷിതശ്ച

മാം ദൃഷ്ട്വാ വിസ്മിതാശ്ചാ-

പ്യഭവന്നമരേശ്വരാഃ

വർണ്യമാനേഷു മയാ

രുചിരാനനാ ഭവത്സു

വൃണീതേ മാമേവ ഹി

സാ മയ്യാഗതസങ്കല്പാ

മാമബ്രവീച്ച ബാലാ

സുരമുഖ്യാസ്ത്വായാന്തു

മമ യത്ര സ്വയംവര-

സ്ത്വയാ സഹ നരശ്രേഷ്ഠ!

തേഷാം സന്നിധൗ ത്വാമഹം

നരോത്തമ! വരയിഷ്യേ

തവൈവം മഹാബാഹോ!

ദോഷോ ന ഭവിതാ ത്വിതി

വിബുധാസ്ത്വേതാവദേവ

വൃത്തം യഥോദാഹൃതം ച

മയാ ശേഷം തു പ്രമാണം

ത്രിദശേശ്വരാഃ ഭവന്തഃ

നിഷധേശ്വരവാചികാത്തദാ-

ത്യൃഷഭാസ്തേ സുമനസ്സുമുദ്യുതാഃ

വലവൈരിമുഖാസ്തമൂചിരേ

ബലവത്സുപ്രവരാ മഹാചിതാഃ. (58)

പദം 37 – ഇന്ദ്രാദയഃ ദേവാഃ

(രാഗഃ – മധ്യമാവതി, താളഃ – ചമ്പ)

ഗച്ഛ നിഷധേന്ദ്ര! പുരം

സാധുചിത്പുരോയായിൻ

അതുച്ഛബല ഭീമസ്യ

ദമയന്തീസ്വയംവരകൃതേ
ശക്രാദ്യാ വയമപി ത്വാഗച്ഛാമ-
സ്സ്വയംവരാർഥം
സംക്ലൃപ്തം ഭൂഭൃത്സ്ഥിതയേ
രംഗം നിർവൃതോ ഭവ! ത്വം
ജയ രാജൻ! നൈഷധ!
ജനാർദനേഷ്ട! സാധോ!

ഇത്യുക്ത്വാന്തർഹിതാസ്ത്വാസൻ
കൃത്യജ്ഞാ വിബുധേശ്വരാഃ
ശക്രാദ്യാ നിഹതാരാതി-
ചക്രാസ്സജ്ജനപാലകാഃ. (59)

(കീർത്തനം - രാഗഃ - കേദാരഗൗളം, താളഃ -ചെമ്പട)

വൈരസേനിരഥ സൈനികസംയുതഃ
മാരതോഽപ്യധികസുന്ദരഃ
ഹേമരത്നമയസ്യന്ദനാധിരൂഢഃ
ഭീമശൗര്യാംബുധിശ്ചക്രവർത്തിർ-
ഭീമഭൂമിപതേർന്നഗരം പ്രാവിശത്
ശ്രീമതാം വരസ്സ നിഷധേശഃ
ദൃഷ്ട്വാ തം നിഖിലസുന്ദരവരഭൂപം
വിഷ്ടരശ്രവോ ഭക്തവരം
നരനാരീഗണാസ്തത്പുരസ്ഥാസ്സർവേ
നരപാലം തം ദൃക്ചഷകൈസ്തദാ
അപിബന്നബ്രുവംശ്ചാതിമുദം യുതാഃ
ഭൂപോഽയം ത്വമിതസൗന്ദര്യഃ
അമിതസൗന്ദര്യായാസ്ത്വസ്മത്ഭൂപതി-
ഭീമപുത്രികായാ ദമയന്ത്യാഃ
വരതാം പ്രാപ്നുയാച്ചേദ്വരിഷ്ഠാ വയം
നരകുലോദ്ഭവേഷു നൂനമിതി

സപര്യയാ മഹത്യാ തം ഭീമോഽപി ച
ഭൂപനായകം പ്രതിഗൃഹ്യ സഃ
ആഞ്ചയത് (?) സപദി സപ്തദ്വീപേശം
പാഞ്ചരാത്രികം യദുകുലജം
അഞ്ചിതം ച തം പുരഗം സർവമാഹ
മഞ്ചേഽത്യുത്തമേ ന്യവാസയത്

(കീർത്തനം - രാഗഃ - കല്യാണീ, താളഃ - ചമ്പ)

കുണ്ഡിനപുരേ വവൃതേ
പരമരുചിരാലങ്കാരൈഃ
മണ്ഡിതേ ദമയന്തീ-
സ്വയംവരമഹോത്സവഃ
പ്രഹൃഷ്ടസർവനരനാരീകഃ
വിപ്രഭൂപവൃന്ദസംപൂർണഃ
പ്രതിതത്പുരം തദാനീതൈഃ
ഹസ്ത്യശ്വരഥനരൈർവൃതഃ
നൃത്തഗീതവാദിത്രൈഃ പര-
മാദ്ഭുതൈരുപചിതഃ
സത്തമസമസ്തജന-
വരാന്നദാനാദിലസിതഃ
അഥ കാലേ പ്രാപ്തേ ശുഭേ
പുണ്യേ ക്ഷണേ തിഥൗ തഥാ
പ്രതീതോ (?) ഭീമസ്ത്വാജുഹാവ
മഹീപാലകാൻ സ്വയംവരേ
പൃഥിവീപാലാസ്തു ശ്രുത്വാ തത്
ഹൃച്ഛയപീഡിതാസ്സർവേ
ഉപാജഗുസ്സഞ്ചരിതാ-
സ്ത്വഭീപ്സവോ ദമയന്തീം
ഹേമസ്തംഭൈസ്സുരുചിരം

വിരാജിതം തോരണേന
മഹാരംഗം വിവിശുസ്തേ
സിംഹാ ഇവ ധരാധരം
വിവിധേഷു തത്രാസനേഷു
ഭൂമിപാലാസ്സമാസീനാഃ
സർവേ സുരഭിമാല്യധരാഃ
സുമൃഷ്ടരത്നകുണ്ഡലാഃ
ദൃശ്യന്തേ തത്ര തേഷാം
പരിഘോപമാഃ ബാഹവഃ
സുശ്ലക്ഷ്ണാസ്ത്വാകാരവന്തഃ
പന്നഗാഃ പഞ്ചശീർഷാ ഇവ
ചാരൂണി സുകേശാന്താനി
മുഖാനി സുഹാസാനി ച
ധരാഭൃതാം ശോഭന്തേ തത്ര
യഥാ ദിവി നക്ഷത്രാണി
പൂർണാം താം രാജസമിതിം
ഭോഗവതീം നാഗൈരിവ
സംപൂർണാം തു വൃഷസ്കന്ധൈഃ
ഗിരിഗുഹാം ദ്വീപിഭിരിവ

താവദ്ദൈവതവൃന്ദസുന്ദരിജയിശ്രീമ-
ത്സ്വരൂപാ ഗുണൈഃ
ശ്രീവത്സാങ്കസുരാമരത്വദസുധാദാതൃ-
സ്വരൂപം ത്വിവ
സംരാജദ്വിജരാജനിർജയിനിജാസ്യാ
രമ്യസർവാംഗികാ-
മഞ്ജുശ്രീലസിതാ നിമജ്ജിതനൃപാ സ്വീയാ-
നുരാഗാംബുധൗ. (60)

(കീർത്തനം - രാഗഃ - എരിക്കിലകാമോദരി, താളഃ - ചെമ്പട)

സൗന്ദര്യാംഭോനിധിഭൂതാ
സൗഗന്ധ്യവാസഭൂമികാ
മാധുര്യസൗകുമാര്യ ഗുണപേടികാ
സൗശീല്യവിനയലജ്ജാ-
മുഖ്യസർവസ്ത്രീഗുണോപേതാ
ശൈവാലിനീസഞ്ചരത്ഭൃംഗാ
കാമധനുർലസിതാ
സ്വലസത്കഞ്ചഗഖഞ്ജനം (?)
മഞ്ജുഹേമമുകുരവിഭ്രമമൗക്തികം
കുന്ദമുകുളചമ്പകസൂനോപേതാ
ശംഖോല്ലസിതാ സനാള-
കമലോപേതാ
കാഞ്ചനസുന്ദരചക്രോല്ലസിതാ
ന്യഗ്രോധദലസദ്ധ്രുഘനപുളിനേ........(?)
വരകദല്യോഷധിസംയുതാ
ഗുണഗണസമുത്ഗികാ
കേതകീസുമസുന്ദരകമഠാ സരസിജദളാ
തത്സംരാജദമൃതാംശുകലികാ
ജാംബൂനദമയരക്തസരോ-
രുഹമുച്ചൈസ്സുതരാം ലസന്തീ
സൗന്ദര്യനദീവാലസഗമനാ
ദമയന്തീ അപി
ധൈര്യശിലാസമ്പുടിതാനപി
ഭൂമിപഹൃദയശൈലാൻ
ഭിന്ദന്തീ സാ സഹിതവയസ്യാ രംഗം ചാപ

കരേ ഗൃഹീത്വാഥ ദമസ്വസാരം
സരോജനേത്രാം തു തദീയധാത്രീ

തത്തദ്ധരാനാഥസമീപമേഷാ
നീത്വാവദത് സുന്ദരിമാലികാം താം. (61)

പദം 38 – ദമയന്ത്യാഃ ധാത്രീ.

(രാഗഃ – കല്യാണി, താളഃ – ചെമ്പട)

ഏനം ദൃഷ്ടിവിഷയം കുരു ഭൂപം
മാനനീയമിക്ഷ്വാകുസത്കുലീനം
ഋതുപർണം വിജിതാരിം സത്ഗുണം
ധൃതാരുന്ധതീനാഥാന്തേവാസിനം ത്വം
പശ്യൈനമാനർത്തേശ്വരം യാദവ-
വംശപങ്കജദിനമണിം ഭൂപാലം
വീക്ഷസ്വ ചൈനം പൂരുകുലോദ്ഭവം
അക്ഷീണബലവീര്യം ധരാപാലം
കാശിഭൂപോഽയം വീശവാഹപ്രിയഃ
ദൃശോരേതം വിഷയീകുരു സതി!
മൈഥിലോഽയം വേദാന്തവിത്സു നൃഷു
പ്രഥിതോ ദൃശാ സംഭാവയത്വേതം
അംഗോഽയം വംഗോഽയം
കലിംഗോഽപ്യയം
സംഗരനിപുണാൻ
പശ്യസ്യൈതാൻ
മദ്രേശസൗരാഷ്ട്രസൈന്ധവേശാൻ
സുഭ്രു! ദമയന്തി!
കാൺക ബാലേ!
ഹേഹയകേകയൗ പശ്യ ഭൂപൗ
മഹിതേ! ഭീമപുത്രി!
കന്യകാസു ശ്രിതപുണ്യഃ
പാണ്ഡ്യോഽയം ഭൂപവീരഃ
തോതാദ്രിക്ഷേത്രം യദ്രാജ്യേ തതഃ

ചോളോഽയം മാനിനി! ഭൂപതീശഃ
നാളീകനാഭസ്തു യസ്യ രാജ്യേ
കുംഭീന്ദ്രതാപഹൃച്ഛാബ്ജപാണിഃ
കുംഭകോണേ ഭാതി ശ്രീസമേതഃ
കേരളഭൂപാലം പശ്യ ബാലേ!
സാരസാക്ഷസ്യ ശ്രീഭാർഗവസ്യ
ഇച്ഛയാ സംജാതദേശവാസീ
സ്വച്ഛചിത്തോഽയമതിഭാഗ്യവാൻ
സ്യാനന്ദൂരവല്കലദേവനദീ-
പൂർണവേദസംഗമശിവസത്പുര-
ഗുരുവായുപുരശ്രീനാവാക്ഷേത്ര-
ത്രിച്ചംബരശ്രീമദാമലകാഖ്യ-
കണ്വതീർഥസുബ്രഹ്മണ്യക്ഷേത്ര-
പുണ്യദശ്രീമധ്യതാലമഠ-
രജതപീഠപുരപുരോഗേഷു
രാജതേ യത്ര ഹി ലക്ഷ്മീനാഥഃ
ഗോകർണവ്യാഘ്രാലയശിവപുരാദി-
സംസ്ഥിതശങ്കരസേവ്യമാനഃ

മേദിന്യധീശാൻ സുബഹൂംസ്തു ധാത്രീ
പ്രദർശ്യ ഭൈമ്യൈ രമണീയഗാത്ര്യൈ
സമാസദത് പഞ്ചസമാനരൂപാൻ
സമസ്തധർമൈസ്സഹ ഭീമപുത്ര്യാ. (62)

നളാകൃതീൻ പഞ്ച ദൃഷ്ട്വാ നാഭ്യജാനാദയം നളഃ
ഇതി രൂപദൃശേസ്തേഷാം സന്നിഗ്ദ്ധാ ദമസോദരീ. (63)

വേഷരൂപവയോഭിസ്താൻ നിർവിശേഷാൻ നിരീക്ഷ്യ സാ
യം യം ത്വപശ്യന്മേനേ തം തം നളം സുന്ദരാഗ്രിമം. (64)

പ്രാജ്ഞാഗ്ര്യാ ഭീമതനയാ പ്രജ്ഞയാ സ്വീയയാ തദാ
വ്യചിന്തീദിതി സന്തപ്താ നളാജ്ഞാനാദ്യശസ്വിനീ. (65)

പദം 39 – ദമയന്ത്യാഃ വിചാരഃ

(രാഗഃ –നീലാംബരീ, താളഃ – ചെമ്പട)

കഥം ഹി ജാനീയാം ദേവാൻ
കഥം നളം നൃപം വിദ്യാം
ദേവാനാം ലിംഗാനി യാനി
സ്ഥവിരേഭ്യോ മയാ ശ്രുതാനി
തിഷ്ഠതാമേകസ്യാം ഹി ഭൂമൗ
താന്യേതേഷാം ന ലക്ഷയേ

ഏവം സഞ്ചിന്ത്യ ഭൈമീ പുനരപി ച പുനഃ സാ
വിചാര്യാഥ ദേവാൻ
സംപ്രാപ്താ ചാരുശീലാ ശരണമുരുഗുണാൻ
നിശ്ചികായാച്യുതേഷ്ടാ
വാചാ സ്വാന്തേന കൃത്വാ നമ ഉരുമഹിമഭ്യ-
സ്സുരേഭ്യസ്തദോചേ
വാചം ശക്രാദികേഭ്യസ്സുരസിജനയനാ പ്രാഞ്ജലിർ-
വേപമാനാ. (66)

പദം 40 – ദമയന്തീ

(രാഗഃ – സാവേരീ, താളഃ – ചെമ്പട)

വചനം ശ്രുത്വാ ഹംസാനാം
യഥാ മേ നൃപോ നൈഷധഃ
വൃതസ്സത്യേന പതിത്വേ
മേ തം പ്രദിശന്തു ദേവാഃ
മനസാ വാചാ ചൈവ
യഥാഹം നാതിചരാമി
വിബുധാസ്സത്യേന തേന
തമേവ മേ പ്രദിശന്തു
ഭർതാ സ മേ യദാ ദേവൈഃ
നിഷധാധിപോ വിഹിതഃ

തേ തേന സത്യേന ദേവാഃ
പ്രദിശന്തു മേ തമേവ
പുഷ്യന്തു സ്വമേവ രൂപം
സഹേശ്വരാഃ ലോകപാലാഃ
പുണ്യശ്ലോകം നരനാഥം
അഭിജാനീയാം യഥാഹം

(കീർത്തനം - രാഗഃ - മധ്യമാവതി, താളഃ - ചെമ്പട)

ദമയന്ത്യാസ്തന്നിശമ്യ
സുമനസശ്ശക്രമുഖ്യാഃ
പരിദേവിതം കരുണം
പരമം നിശ്ചയം തസ്മിൻ
അനുരാഗം ച നളേ നൃപേ
മനോവിശുദ്ധിം ച ബുദ്ധിം
ഭക്തിം രാഗം ച വിപുലം
ഉത്തമാഗ്ര്യാഃ ദേവാസ്തസ്യാഃ
സുമനസോ യഥോക്തം തേ
സാമർഥ്യം ലിംഗധൃതൗ ചക്രുഃ

സ്വലിംഗയുക്താൻ സുരനായകാംസ്താൻ
സാ ഭീമപുത്രീ സ്വകചിഹ്നയുക്തം
നളം ച ദൃഷ്ട്വാത്മഹിതം മനോജ്ഞം
നാളീകനേത്രാതിമുദാ വ്യചിന്തീത് (67)

പദം 41 - ദമയന്ത്യാഃ വിചാരഃ

(രാഗഃ - ഭൈരവീ, താളഃ - ചെമ്പട)

ദേവാസ്തോതേ ചത്വാരോഽപി
ദിവ്യപ്രഭാസ്സ്വേദഹീനാഃ
ഹൃഷിതസ്രജസ്തബ്ധനേത്രാഃ
സുസ്ഥിതാസ്ത്വസ്പൃശന്തോ ഗാം
രജോഹീനാശ്ഛായാഹീനാഃ

രാജന്തേ യദതോ നിശ്ചയഃ
ഛായയാദ്വിതീയോ മ്ലാനമാല്യഃ
സോഽയം രജസ്വേദയുതഃ
ധരാസ്ഥോ നിമേഷവാംശ്ച
ധരേശോ നളോ നിശ്ചയഃ

ഇതി സഞ്ചിന്ത്യ നിശ്ചിത്യ ധൃതിമത്യാത്മനഃ ക്രിയാം
തം തത്ര വരയാമാസ സന്തം ഭൈമീ നളം നൃപം. (68)
ധർമേണ ലജ്ജമാനാ സാ സുമതിം നിഷധേശ്വരം
ജഗ്രാഹ ഭൈമീ വസ്ത്രാന്തേ ത്വഗ്രഹാ പൃഥിവീക്ഷിതാം. (69)
അസൃജത്സ്കന്ധദേശേഽസ്യ സാസ്രജം ചാതിശോഭനാം
വരായാമാസ ചാപ്യേനം വരവർണിനീ പതിത്വേ. (70)
തദാ നരോത്തമൈർമുക്തശ്ശബ്ദോ ഹാഹേതിഭൂമിപൈഃ
ദേവാ മഹർഷയശ്ചോചുഃ സാധുസാധ്വിതി സത്തമാഃ. (71)
പ്രശംസന്തോ വിസ്മയേതാഃ ഭൃശം ഭൂപം നളം വരം
വീശവാഹപദാംഭോജേ ശശ്വന്നിഷ്ഠിതമാനസാഃ. (72)
നിഷധധരണിനാഥേ തേ വൃതേ ഭീമപുത്ര്യാ
ഹൃഷിതമനസ ഉദ്യത്സത്ഗുണാഃ ലോകപാലാഃ
ശതമഖയമതോയേശാനലാഃ നൈഷധായ
ശ്രിതജനപരിപാലാസ്സദ്വരാൻ സന്ദദുസ്താൻ. (73)

പദം 42 - ഇന്ദ്രാദയഃ ദേവാഃ

(രാഗഃ - ഭൂപാളം, താളഃ - ത്രിപുട)

നിഷധവംശപയോധികൗസ്തുഭ!
ഭീഷിതാരേ! നവാക്ഭാഃ(?)
ഭദ്രമസ്തു തേ മമ ച ശൃണു വചഃ
ചിദ്രൂപാച്യുതപ്രിയ! നൃപ! നളോത്തമ! ജയ!
അഹം തുഭ്യം വരദ്വയം ദാസ്യേ
മഹേന്ദ്രസ്ത്വിതി വിദ ഭാസ്വൻ!
മമ ച ദേവാനാം തേ യജ്ഞകർമണി

പ്രത്യക്ഷതാം സർവസുമനസാം
അനുത്തമാമപി ഗതിം ശുഭാം (നളോത്തമ...)
അന്നരസം യത്ര യത്രേച്ഛതി ഭവാൻ
മാന്യ! തത്ര തത്ര തത്ഭൂയാത്
മത്കടാക്ഷാത്തേ ധർമസ്ഥിതിരപി
ചക്രവർത്തിൻ! നള! തേ സ്യാത് (നളോത്തമ...)
ഭവദിച്ഛാനുസാരാദപാം ഭാവം
ഭവ സമം സ്തുതേർനൈഷധ!
ഉത്തമഗന്ധാഢ്യാം സ്രജമിമാം
ഭക്ത! വിഷ്ണൗ തേ ദദാമ്യഹം
ദമയന്തീപതേ! യത്ര യത്ര തു
സുമതേ! മദഭിമാന്യേച്ഛാവാൻ!
തത്ര തത്ര തേ ഭൂതാഗ്നിർഭവേത്
തേ ലോകാന്തേ ച ദാസ്യേഽഹം (നളോത്തമ...)

വൃന്ദാരകേന്ദ്രാൻ ഗദതസ്തദൈവം
മന്ദേതരാനന്ദയുതോ നളസ്സഃ
ഡംഭേന ഹീനോ മധുജിത് പദാർചകോ
ജംഭാരിമുഖ്യാനിദമാഹ സത്തമാൻ. (74)

പദം 43 - നളഃ

(രാഗഃ -സൗരാഷ്ട്രം, താളഃ - അടന്ത)

നമസ്തേ ശചീനായക!
നമോ വൃത്രവലാന്തക!
നമസ്ത്രൈലോക്യാധിനാഥ!
നമോ മനോരമേന്ദ്ര! പ്രഭോ!
നമസ്സമവർത്തിൻ! യമ!
നമോ മനുഷ്യേശ ദേവ!
നമഃ പിതൃനിലയേശ!
നമോ ദക്ഷിണാശാപതേ!

നമോ വരുണ! ജലേശ!

നമോ രാജസൂയകർത്ത!

നമോ നാരദാദിവന്ദ്യ!

നമോ വൈഷ്ണവസത്തമ!

നമോഽഗ്നയേ സുവർചസേ!

നമോ ഹവ്യകവ്യഭുജേ!

നമോ ദേവദൂത! തുഭ്യം

നമഃ പൂർണത്രയീശേഷ്ട!

ശക്രാദ്യാഃ മാം പാലയദ്ധ്വം

ഉദ്വാഹ്യ ഭൈമീം സ തു ഭീമസത്പുരേ
വിദ്വാനുഷിത്വാ ദിവസാനി കാനിചിത്
നളോഽതിവീരോ ദയിതാസമന്വിതോ
നിർഗത്യ ഭീമസ്യ പുരാത്തദർചിതഃ. (75)

നവാർകാഭരഥാരൂഢോ നിഷധാൻ പ്രാപ്യ സത്പുരം
സ്വകം തത്ര നളോ രാജാ ദമയന്തീസമന്വിതഃ. (76)

രേമേ പൂർണത്രയീനാഥരമേശപദപങ്കജേ
ഭൃംഗായിതമനാ നിത്യം സംഗരോത്കൃത്തശാത്രവഃ. (77)

ശൂന്യാഭേദവിദാം ഖലാഗ്ര്യദനുജാനാം മുഖ്യ-
മന്ധം തമോ
യോ ദത്തേ ഹി ജനാ വദന്തി ഹരിണാ യേ
സ്വാത്മഭേദാഭിദേ
തേഷാം മധ്യതമഃപ്രദഃ പരതമാച്ഛ്രീവിഷ്ണു-
ദേവാത് ഭിദാ
ജീവാനാം തു വദന്തി യേ തദവനഃ(?) പൂർണ-
ത്രയീശോഽവതു. (78)

സമാപ്തോയം നളചരിതം പ്രഥമഃ ദിവസഃ

Appendix - I

Sanskrit Tradition of Trippunithura

Kings of Cochin royal family are considered to be the descendants of Kulaśekharas of Mahodayapuram. All the rulers of Cochin royal family were themselves great poets and scholars and at the same time patrons of Scholarship, art and literature. The headquarters of the Kings was at Cochin or Ernakulam and later at Trippunithura near Ernakulam. In this way Trippunithura has a great Sanskrit tradition before centuries.

Rāmavarma

The history of Cochin royal family has not been traced exactly. In the *Śivavilāsa*, a Mahākāvya in Sanskrit written by a poet Dāmodara, there is a reference to a King of Cochin. Dāmodara is also called Dāmodaracākyār and *Unniyāttīcarita,* one of the earliest Maṇipravālam poems in Malayāḷaṃ, is also believed to have written by him. Cochin royal family is otherwise famous as Perumpaṭappu royal family. In *Unniyāttīcarita*, there is a reference to the kings of Perumpaṭappu or Cochin royal family. There is a reference to a Rāmavarma of Cochin roayal family in the famous Sanskrit Bhāṇa, *Vaṭanidrābhāṇa*. Historians opine that the King of Cochin referred to in *Śivavilāsa* and Rāmavarma of Cochin mentioned in *Unniyāttīcarita* may be identical. If it can be true, this Rāmavarma can be accepted as one of the earliest rulers of Cochin royal family and his date can be fixed at about 14th cen. AD.

Following this Rāmavarma, mention of different kings of Cochin Royal family like Rājarāja, Rāmavarma and Vīrakerala Varma is found in various literary works and other records. All these kings were the rulers of Cochin royal family after 14th century AD and

were great poets and scholars as well as patrons of poets and scholars.

Another Rāmavarma

One Vīrakeralavarma of Cochin who ruled between 1561-1565 AD and his follower who ruled upto 1601 are famous among the Kings of Cochin. Vaṭaśśeri Nīlakaṇṭha who has written commentary on the Yamaka poems *Tripuradahana* and *Śaurikathodaya* of the famous Yamaka poet Vāsudeva, refers to one King of Cochin royal family in his works. So also one Rāmavarma is famous who was the patron of Bālakavi, author of two famous dramas in Sanskrit, *Ramavarmavilāsa* and *Ratnaketūdaya*. This Rāmavarma and the King of Cochin referred to by Vaṭṭaśśeri Nīlakaṇṭha are considered as identical with the Rāmavarma mentioned above who ruled Cochin upto 1601 AD.

Bālakavi

Bālakavi was a scholar and poet in Sanskrit who originaly belonged to the North Archot district in Tamilnadu. He was patronised by Rāmavarma of Cochin as referred to here. *Rāmavarmavilāsa* of Bālakavi is a drama in Sanskrit in five acts in which the patron of the poet, Rāmavarma of Cochin, is the hero. *Ratnaketūdaya* is also in five acts which describes the love story between Ratnaketu, King of Malava and Līlāvatī, daughter of King Jayasena.

Mahiṣamaṅgalaṃ Poets

Great scholars and poets of Mahiṣamaṅgalaṃ family, famous as Mahiṣamaṅgalaṃ poets (Maẕamaṅgalam in Malayalam) flourished in the court of a King of Cochin royal family. The name, date or identity of this King of Cochin remain unknown. He may be a king who ruled Cochin 16th cen. A.D.

Śaṅkara, Nārāyaṇa and Parameśvara are the names famous

among the Mahiṣamaṅgalam poets. They were authors of different works both in Sanskrit and Malayalam. *Bhāṣānaiṣadhacampū, Dārikavadham Brāhmaṇippaṭṭu* etc., are the famous Malayalam works. The Sanskrit works are *Mahiṣamaṅgalabhāṇa, Āśaucadīpikā, Prāyaścittavimarśinī, Rāsakrīdākavyam, Uttararāmacaritaṃ Campū* and the like. All these works in Malayalam and Sanskrit are famous as Mahiṣamaṅgalam works or poems. So the exact name of the author of each work, either Śaṅkara or Nārāyaṇa or Parameśvara, is not known. Mahiṣamaṅgalam Śaṅkara was a scholar in Astronomy also. Sanskrit works like *Āśaucadīpikā* and *Prāyaścittavimarśinī* are attributed to Mahiṣamaṅgalam Parameśvara. Nārāyaṇa is believed to be the author of *Mahiṣamaṅgalabhāṇa*.

Vīrakerala Varma

Vīrakerala Varma who ruled Cochi between 1601 and 1615 was a great scholar and poet. The panegyric works of Melputtūr Nārāyaṇabhaṭṭa, *Gośrīnagaravarṇana* and *Vīrakeralapraśasti* eulogize this King and his rule. Vedāntacārya, a scholar and poet from Tamilnadu, referes to a Rāmavarma who is taken as the uncle of this Keralavarma. Vedāntacārya flourished in the court of that Rāmavarma. The Sanskrit commentary on *Kāvyaprakāśa* of Mammaṭabhaṭṭa, famous in different names like Uttejinī, Prakāśottejinī or Sarvaṭīkāvibhañjinī, is written by this Vedāntacārya.

There was another Vīrakeralavarma who ruled Cochin during the period 1809-1828. One Rāmavarma, elder brother of this Vīrakeralavarma, is also famous. The Sanskrit work *Pūrṇatrayīśastuti* is composed by this Rāmavarma. Vīrakeralavarma was also a great scholar and poet. He has written many Sanskrit Kathākali works, among which two, *Sītāsvayamvaram* and *Nalacaritam* (story of the

first day) are edited and presented in the present book. *Pūrṇatrayīśāṣṭakam, Daśāvatāraślokamālā* etc., are his other Sanskrit works.

Vīrakerlavarma was a great patron of art and literature. Many famous scholars and poets flourished in his court. Arur Atitiri, author of *Uttaranaiṣadham,* a Mahākāvya in Sanskrit in sixteen cantos, is one among them. Cerānallūr Krishnan Karta, the author of *Citpureśastuti,* Ilayitam Narayanan Nambuthiri, the author of *Uṣāpariṇayacampū*, Itavettikkattu Narayaṇan Nambuthiri, the author of *Rugminīsvayaṁvaram Campū*, Mutukurussi Bhaskaran, the author of *Sṛṅgāralīlātilaka Bhāṇa* or otherwise known as Mutukuruśśi Bhāṇa etc. also were the court poets and scholars of this Vīrakeralavarma.

Sundaraśāstrī, author of a drama in Sanskrit, *Sītānveṣaṇa*, was also a court poet of this Vīrakeralavarma. It is a drama in seven acts. The hero is the character Hanumān and the theme, as the name suggests, is his crossing the ocean, finding Sītā in Aśokavana in Laṅkā and returning to Rāma with the good news after causing destruction to the city. The drama was in transcript form in the Oriental Manuseripts Library, Trivandurm. C. M. Neelakandhan has edited it and published it from Panchangam Press, Kunnamkulam, Kerala, in 1999.

Subhadrā alias Ikku Amma Tampurān

Subhadrā, also known as Ikku Amma Tampurān (1844-1921) was a member of Cochin royal family who was a poet and a scholar in different Śāstras. *Subhadrāstavam*, *Pūrṇatrayīśakeśādipāda-varṇanam*, *Bhāgavatyaṣṭakam, Vañculeśastavam and Pūrṇatrayīśa-stavam* in Malayalam are the works written by her.

Rājarṣi Rāmavarma Tampurān and Parīkṣit Tampurān

Rājarṣi Rāmavarma Tampurān is famous as the architect of

modern Cochi. He lived between 1853-1932 A.D. The Sanskrit College, now flourishing in Trippunithura, was started by Rājarṣi Rāmavarma. The Śāstrasadas of Trippunithura that attracted the attention of the Sanskrit scholars of whole of South India was started by him. He has written two works in Sanskrit, *Vedāntaparibhāṣā-saṅgraha* and *Bālabodhana*. His writtings are less in number. But Rājarṣi Rāmavarma is to be honoured and remembered more as a promoter and propagator of Sanskrit scholarship. He invited scholars from all over India to Trippunithura and honoured them. He participated in the All India Philosophical Congress organised at that time in 1927 and delivered a lecture on the philosophical traditions of India. His presidential address in the All India Ayurveda Conference at Pune in 1917 is also famous. His simple and lucid style of presentation in Sanskrit attracted the sholars assembled there very much. He highlighted the importance of the Ayurveda tradition of Kerala in his speech. Hearing the speech, the comment of Sri. Balagangadhara Tilaka was thus: 'I had heard that His Highness was a scholar among princes, it is only now that I have come to know that he is a prince among scholars'.

Parīkṣit Tampurān (1876-1964) is the last one among the galaxy of scholars of Cochin royal family. He was a great scholar in Nyāya as well as in other Śāstras. He was also a great promoter and propagator of Sanskrit. During his time, the Śāstrasadas of Trippunithura gained more importance. It was he who instituted the titles Paṇḍitarāja and Sāhityanipuṇa to the best scholars in Sanskrit in the Sadas every year. The Sanskrit college had much development under Parīkṣit Tampurān. He had taken much effort to start the Ayurveda College at Trippunithura also. The original name of Parīkṣit Tampurān was

Rāmavarma Kunjunni Tampurān.

Subodhinī commentary on *Muktāvalī* in Nyāyaśāstra is the most important work of Parīkṣit Tampurān. He has written a commentary called *Bhāvārthadīpikā* for the *Rugminīsvayamvaracampū* of Itavettikkattu Narayanan Namputhiri. The commentary written on *Śākuntala* by Parīkṣit along with his friend and great scholar K. Ramapisharoti is also famous. *Prahlādacaritam, Ambarīṣacaritam, Sukanyācaritam, Rādhamādhavam, Gaṅgāstavam* and *Durgāstavam* are his other works in Sanskrit.

Sahṛdayatilakan K. Ramapisharoti (1867-1947)

Sahṛdayatilakan K. Ramapisharoti was a great scholar in Nyāya and Sāhitya. He studied *Dinakarī* from Rājarṣi Rāmavarma and *Gadādharī* (both higher texts in Nyāya) from Madhavācārya who was the scholar in the court of Rajarṣi at that time. Later, Ramapisharoti, with Parīkṣit Tampurān, studied still higher texts in Nyāya under Sathakopācārya who was brought to Cochin from Kumbhakonam to teach Nyāyaśāstra. Ramapisharoti taught Śāstras at Trippunithura Sanskrit College and Maharaja's College, Ernakulam, for many years. He was a close friend of Parīkṣit Tampurān in all respects.

Rājarṣi Rāmavarma Tampurān hounoured three great scholars bestowing the title 'Tilaka' to them in 1915 - Tārkikatilaka to the great Nyāya Scholar Mantitta Kunchu Nambuthiri, Śābdikatilaka to the great Vyākaraṇa Scholar Cennamangalam Ayyasastrikal and Sahṛdayatilaka to K. Ramapisharoti. Emperor Edward VIII also honoured them with Silk and Golden Bangles in 1922 at the Senat Hall, Madras.

K. Ramapisharoti has written commentaries to various Kāvyas, Nāṭakas and Alaṅkāraśāstra texts in Sanskrit. Only some of them

are published. Many are only known by names or through references found in other texts. He is known to have written commentaries on Nyāya texts also. His commentary on *Śākuntala* (written along with Parīkṣit Tampurān), *Mālavikāgnimitra* and *Dhvanyālokalocana* are published. Another published work of Ramapisharoti is the poem in Sanskrit named *Rāmavarmaśatakam*. In this poem, the poet illustrates one hundred alaṅkāras of *Kuvalayānanda* while praising the King Rājarṣi Rāmavarma of Cochin. His other commentaries, which are many, on works like *Vikramorvaśīya, Ratnāvalī, Śukasandeśa* and *Kuvalayānanda* and many śāstra works, especially related to Nyāya, remain undetected or unpublished. Ullur in his *Keralasāhityacaritram* refers to a work *Vyañjanāvṛtti* written by Ramapisharoti (probably on Vyañjanā, the poetic language) which is also not traced. Besides, it is understood that he has written various Stotra works in Sanskrit praising different deities in and around Trippuṇithura. Among them *Pūrṇatrayīśastotra* and *Saṅgameśastuti* are published in Ravivarma Granthavali. His commentary on *Nārāyaṇīya* of Melputtūr Nārāyaṇabhaṭṭa is also published in the same publication series.

Bālapriyā commentary on *Dhvanyālokalocana* is a comprehensive commentary on the *Locana* of Abhinavagupta on *Dhvanyāloka* of Ānandavardhana. It is the only commentary available for the whole text of Locana. Abhinavagupta's views on different theories of Sanskrit aesthetics are explained here in a lucid manner. This commentary has gained national importance. *Bālapriyā* has been published with *Dhvanyāloka* and *Locana* from Kasi Sanskrit Series years ago. Other published commentary on *Locana*, *Kaumudī*, is available for the first Udyota only. Other two commentaries on *Locana* from Kerala, *Añjana* of unknown authorship and the

commentary of Dāśarathi, the name of which is not known, both only for some portions of first Udyota of *Locana*, is also got, the manuscripts of which are kept in the Ms. Library of Govt. Sanskrit College, Trippunithura. Recently *Dhvanyāloka* with *Locana* and *Bālapriyā, Kaumudī, Añjana* and commentary of Dāśarathi on Locana has been published from the Centre for Heritage Studies, Hill Palace, Trippunithura, in 2011, jointly edited by C. M. Neelakandhan, M. Vijaykumar and V. P. Udayakumar. The value and importance of *Bālapriyā* commentary of K. Ramapisharoti is very great. Same is the case with *Sārārthadīpikā* commentary on *Kuvalayānanda* of Appayyadiksita and other commentaries which still remain unattented and unpublished.

Vidyānidhi K. Ramapisharoti (1890 - 1958)

Vidyānidhi K. Ramapisharoti, different from Sahṛdayatilakan K. Ramapisharoti mentioned above, was famous as a good teacher, editor and publisher and a resercher. He has not written any book of his own. But he has enriched Sanskrit by editing and publishing rare and unpublished works, especially those of Kerala authors, like *Sṛṅgāratilakabhāṇam*, *Candrikāvithī, Mukundamālā* and *Traivikramam*, a drama.

He worked as Sanskrit Teacher in Ernakulam College High School, Trippunithura Sanskrit College, Ernakulam Maharaja's College and Benaras Hindu University, Varanasi. He has worked as the cheif of the Archeological Department of Govt. of Kerala also. The title Vidyānidhi was presented to him by Bengal Sahitya Pariṣat. Ramapisharoti was one among the modern scholars in Sanskrit who, studying Sanskrit and getting contact with Western thoughts, tried to modernize Sanskrit in many ways.

Anantanarayana Sastrikal

Other Sanskrit scholars of repute who enriched the śāstra tradition of Trippunithura are Anantanarayana Sastrikal, Sankaranarayana Sastrikal, G. Visvanatha Sarma and Paṇḍitarājan D. Damodarapisharoti. The Nyāya tradition of Trippunithura has been dealt with as a separate topic and hence great Nyāya scholars mentioned there are not referred to here.

Anantanarayana Sastrikal was Sanskrit teacher in Maharaja's College, Ernakulam from 1928 to 1940. He was a great Scholar in Nyāya and Vyākaraṇa. He is the author of the Sanskrit works *Vākyatattvam, Tarkasāram* and *Bālarāmāyaṇam*. First two works describe the basic principles of Vyākaraṇa and Nyāya śāstras respectively. The third one is a lucid rendering of the story of *Vālmīkīrāmāyaṇa* into Sanskrit prose. This is a very popular work and is included in the syllabi of different Universities. Besides, Anantanarayana Sastrikal has written some books in Malayalam also which are in the form of collections of articles related to Indian tradition and Sanskrit śāstras. *Maṇimañjūṣā, Navapuṣpamālā, Meghasandeśavimarśa* etc., are important among them. His Malayalam commentaries on *Nārāyaṇīya*, *Sāṅkhyakārikā*, *Laghukaumudī* and *Devīmāhātmya* are also famous.

Anantanarayana Sastrikal was an active participant of Trippunithura Śāstrasadas from 1909 onwards.

Sankaranarayana Sastrikal

Some Sanskrit scholars belonging to the early half of tweentieth century were well versed in modern languages like English also. Their association with English and modern thoughts enriched Sanskrit tradition giving new turns and diamensions in the studies in the

branches of knowledge related to Sanskrit. Sankaranarayana Sastrikal is one among such Sanskrit Scholars of that time.

He was the Vyākaraṇa Teacher of Sanskrit College, Trippunithura from 1914 (year of starting in college) to 1946 till his retirement. After retirement also, Sankaranarayana Sastrikal had actively participated in the activities at Trippunithura for the promotion and propogation of Sanskrit learning. He worked as the editor of Ravivarma Granthavali of Trippunithura for several years from 1947. He was also a member of the College committee for many years. *Līlāvatīvimarśam* is the most important work of Sankaranarayana Sastrikal. It contains some articles in English and Malayalam introducing the topics of Indian Astronomical tradition in general and that of the text *Līlāvatī* in particular.

G. Viswanatha Sarma was a great scholar who had training in Sanskrit Śāstras from Trippunithura. He has worked as Sanskrit Teacher in the Palace Girls High School of Trippunithura. Residing at Trippunithura, he has enriched Sanskrit studies very much. His most important work is a book in Malayalam named *Viśvadarśanam*. This is a collection of articles written by him like Māthṛbhūmi introducing the philosophic traditions of Sanskrit in a simple and attractive way. Thirty seven such articles are included in the work. He has also written the life history of Mādhvācārya.

Paṇḍitarājan D. Damodarapisaroti was a great scholar in Nyāya, Vyākaraṇa and Sāhitya. He was the teacher at Sanskrit college, Trippunithura for many years. He has written commentaries in Sanskrit for the works like *Sugalārthamālā* of Peruntanam Narayanan Namboothiri, *Sītāvicāralahari* of N. Gopalapillai, *Uparāgavimśati*, *Dṛgdṛśyaviveka* and *Bhujaṅgaprayātastotra*. K. N. M. Divakaran

Namboothiri was a great scholar in Veda and Vyākaraṇa who has written a Sanskrit commentary on *Śaunakaśikṣā*.

The Sanskrit Śāstra tradition of Trippunithura is still continuing through scholars of present generation like Prof. O. Vatsala, Prof. Krishnakumar, former Vyākaraṇa teachers of Sanskrit College there. Prof. O. Vatsala has edited the famous Vyākaraṇa work *Śatakoṭi* of Killimangalam Narayanan Namboothiri with Introduction and English translation. She has also translated first five chapters of *Vyākaraṇamahābhāṣya* into Malayalam (both published from Cinmaya International Sodh Sansthan, Veliyanad, Piravam in 2012). Prof. Krishnakumar has written a commentary in Sanskrit named *Kṛṣṇīyam* for the famous Vyākaraṇa work of Nāgeśabhaṭṭa, *Śabdenduśekhara*. Another work of Krishnakumar, *Bhāṣya-siddhāntikā* in Sanskrit is in the stage of completion. It is a work describing the topics of *Vyākaraṇamahābhāṣya* briefly.

Ravivarma Granthavali

Collection of Manuscripts and publication of rare and important works in Sanskrit are other features of the Sanskrit tradition of Trippunithura. The Manuscript tradition is dealt with as a separate topic and hense it is not mentioned here.

Regarding the publication activities, Ravivarma Granthavali of Sanskrit College, Trippunithura deserves special mention. This publication wing was started in the College in 1946. Paṇḍitarājan K. Achuta Potuval, C. K. Raman Nambiar, Sankaranarayana Sastrikal and others worked as the editors of the Ravivarma Granthavali. It was started as a quarterly in which rare books and articles were published serially. In 1989, it began to be published in a new way in the name 'Pūrṇatrayī' as a half yearly journal under the editorship of

K. G. Paulose, the then Principal of the College, former Registrar of Sree Sankaracharya University of Sanskrit and former Vice Chancellor of Kerala Kalamandalam Deemed University.

The publication wing of Sanskrit College, Trippunithura was strengthened under the editorship of K. G. Paulose. More than forty books of national and international standard have been published from Trippunithura. Many of these books have gained reputation among the scholars of India and abroad.

Parīkṣit Memorial Lecture every year at the College was also started by K. G. Paulose. Through this lecture series, the college became famous all over India and even abroad. Great Scholars like Dr. Kapila Vatsyayan, Shelden Polak, Padma Subrahmoniam, Cristopher Briski, U. R. Anantamoorthy, R. S. Sarma, K. P. A. Menon, Sukumar Azhikkode, M. T. Vasudevan Nair and K. N. Panikkar were the speakers. Some of these lecturesare published in the book form from the college.

Some important publications of Ravivarma Sanskrit Series are given here :

1. *Śrīmad bhāgavatam* with the Sanskrit Commentary of Rāghavānanda, Daśama Skandham Part I, Ekādaśa Skandham Part III and Part IV.
2. *Raghuvamśa* of Kālidāsa with the Sanskrit Commentaries of Aruṇagirinātha and Nārāyaṇa Paṇḍita, Part I to III.
3. *Aṣṭāṅgahṛdayam* with commentaries, Part I and II.
4. *Gītagovinda* of Jayadeva with musical notations by Semmangudi Srinivasa Iyer.
5. *Uttaranaiṣadhīyacarita*.
6. *Subhodhini* by H. H. Pariksit Maharaj.

7. *Nārāyaṇīyam* with commentary by K. Ramapisaroti
8. *Bālabodhanam* by Rajarshi Rama Varma.
9. *Vākyatattvam* by Ananthanarayana Sastri.
10. *Scientific Heritage of India* (Mathematics)
11. *Laghusiddhāntakaumudī* in three prats by Prof. R. Vasudevan Potti.
12. *Arts of Keralakṣetram*, Dr. Mrs. Kapila Vatsyayan.
13. *Scientific Heritage of India* (Ayurveda)
14. *Raghuvamśaprabhasanam* of Punnasseri Nambi
15. *Naṭāṅkuṣa - A critique on dramaturgy.*
16. *Nātyaśāstra and National Unity* by Dr. Padma Subrahmoniam.
17. *Ujjayini* (Sanskrit Translation of the Malayalam poem in the same name by the great Malayalam poet O. N. V. Kurup) by Dr. N. V. P. Unnithiri.

*****

Appendix - II
The Nyāyaśāstra Tradition

We are deeply indebted to three great scholars from Kumbhakonam, TamilNadu, for the strong Nyāyaśāstra tradition that flourished in Kerala, especially in Trippunithura in the 19th and 20th Centureis. These scholars are Seshacaryar, Rangappacaryar and Sathakopacaryar. These Nyāya Paṇḍits had connection with Kodungallur Palace and Cochin Palace from about the middle of 19th Cen. AD. Even before that the assembly of scholars in Kodungallur Palace was adorned by great Vyākaraṇa Scholar Sri. Kumbhakonam Krishnasastrikal. He was such a great scholar that he could recite the whole *Siddhāntakaumudī* from memmory even when he was eighty years old.

Rājarṣi Rāmavarma (1853-1931)

King Rājarṣi Rāmavarma of Cochin studied Vyākaraṇa and Nyāya from Seshacaryar. Not only the king appointed Seshacaryar as the teacher in the Royal Family, he also started a Sanskrit Pāthaśālā in the name of Seshacaryar in 1885 at Trippunithura. The present Sanskrit College at Trippunithura has its development from this Pāthaśālā. Two great Scholars and authorities of Nyāya of the modern time in Kerala, Mahamahopādhyāya Kodungallur Bhattan Tampurān and Parīkṣit Tampurān of Cochin Royal Family were brought up under the able training of Sesacarya and Rājarṣi Rāmavarma. Parīkṣit Tampurān was the nephew of Rājarṣi.

Godavarma Bhattan Tampurān

Bhattan Tampurān, otherwise known as Godavarma Tampurān, studied the basics of Nyāya under Rājarṣi Tampurān and the higher

lessons under Sathakopācārya. He was conferred the Mahāmahopādhyāya title by the British Government. Bhattan Tampurān was a close friend of Parīkṣit Tampurān. Mantitta Kunchu Nambuthiri, Kochikkavu Tampurān, Marumakan Rāja etc. were his important disciples. It is the tradition of Bhattan Tampurān that enriched the scholarship of Nyāya and its continuity in Trippunithura. Among the row of great scholars in Nyāya who continued the tradition of Bhattan Tampurān, the names of Paṇḍitarājan Achuta Potuval, T. Ramawariyar, C. K. Raman Nambiar and Kirangat Narayanan Nambuthiri are to be mentioned with great respect. The centre of activity of all these scholars was at Trippunithura. Valiyamangalam Kesavanilayat, Tarakkal Sankara Wariyar, Kalakkath Ramawariyar, Meledath Raghava Wariyar, Katathaṇat Krishnavariyar, Mahākavi T. R. Nair, P. C. Vasudevan Elayat, Ambadi Narayani Amma, Ambadi Ammini Amma, Mangalath Paramesvaran Bhattatiri etc. were others who flourished in the Śāstra tradition of Trippunithura and Kodungallur.

Thus the Nyāya tradition of Trippunithura had its root at Kumbhakonam, route through Kodungallur and flourishing at Trippunithura.

Ramavarma Mahārāja (Parīkṣit Tampurān) (1876 - 1964)

Parīkṣit Tampurān was the most illuminating figure among the Nyāya scholars of Tripunithrua. He was a great promotor and propagator of Śāstra Scholarship. He had close association with great scholars like Kodungallur Bhattan Tampurān, Killimaṅgalam Narayanan Nambuthiripad, Mantitta Kunchu Nambuthiri, Ramapisharoti and Setumadhava Diksitar. The Śāstrasadas of Trippunithura gained national importance under Parīkṣit Tampurān. Scholars from different parts of India considered it as a great honour

when they got the opportunity to take part in the Śāstrasadas of Trippunithura. The titles Paṇḍitarājan and Sāhityanipuṇan, given to the scholars of great repute, was instituted by Parīkṣit Tampurān. He had extreme honour, love and consideration for great Sanskrit Scholars. It is under Parīkṣit Tampurān that the Sanskrit College of Trippunithura got its full development and modern phase. He was the cause for starting the Ayurveda College at Trippunithura also.

Most important work of Parīkṣit Tampurān is *Subodhinī,* a work on Nyāya Śāstra. The work describes the important topics of higher texts of Nyāya like *Kiraṇāvalī, Kusumāñjalī* and *Gadādharī* in a lucid way. For his scholarship he was awarded the title 'Darśanakalānidhi' by the Ācārya of Śṛṅgeri.

Chennamangalam Ayyasastrikal

There were three top scholars in Trippunithura who had the titles 'Tilakas', Śābdikatilakan Chennamangalam Ayyasastrikal, Sahṛdayatilakan K. Ramapisharoti and Tārkikatilakan Mantitta Kunchu Nambuthiri. All were great scholars in different Śāstras and specially skilled in Nyāyaśāstra.

Among these three scholars, Ayyasastrikal who originally belonged to Palakkat, proved to be a great genius in his childhood itself. When he was young, he had by hearted all the important Kośas in Sanskrit like Amarakośa, Viswakośa, Medini, Hārāvalī and Dvirūpakośa. He could keep in memmory many cantos of great Mahākāvyas like *Māgha* also.

K. Ramapisharoti (1867 - 1947)

K. Ramapisharoti is known more for his scholarship in Sahitya. He has written many commentaries on many works on literary criticism in Sanskrit as well as poems and dramas. But his mastery in Nyāya was also unparalleled. He studied *Dinakarī* under Rājarṣi

Rāmavarma and more serious texts in Nyāya under Sathakopācārya. He has written two works in Nyāya, commentaries on *Vyutpattivāda* and *Dinakarī*.

Mantitta Kunchu Nambuthiri

Mantitta Kunchu Nambuthiri was an authority in Nyāyaśāstra. He was known as Abhinavagautama (meaning Gautama, the propagator (Ācārya) of Nyāya, of the modern age). He was teacher in the Nyāya Department of Trippunithura Sanskrit College for many years. His presence in the Śāstrasadas of Trippunithura was a thrilling experience to the Scholars who participated in it every year. His commentary on *Subodhinī* of Parīkṣit Tampurān is an important work in Nayaśāstra.

Paṇḍitarājan Achutapotuval (1898 - 1987) and P. C. Vasudevan Elayat (1912 - 1994)

The first phase of the Nyāya tradition of Trippunithura comprises the Contributions of Rājarṣi Tampurān and the three Tilakas mentioned here. Their disciples constitute the second phase or second stage. Many scholars like Trikkovil Rama Wariyar, C. K Raman Nambiar and Kiraṅṅāttu Narayanan Nambuthiri are in this second row, headed by Parīkṣit Tampurān. Paṇḍitarājan Achutapotuval was a shining star in this second row. He was also a teacher in Nyāya at Trippunithura Sanskrit College for about twenty five years.

P. C. Vasudevan Elayat was a pet disciple of Achutapotuval. N. D. Krishnan Unni, N. V. Krishna Wariar, T. R. Nair and others also include in this third row. Paṇḍitarājan D. Damodara Pisharoti can also be included in this third row.

All these Scholars had some special features. None of them cared much in writing books related to their śāstras and tastes. Thus their contribution in that way is comparatively less. All of them

concentrated more in imparting their knowledge to the next generation through intensive teaching. As such, the emotional attachment and close relationship of a true preceptor and a dedicated and sincere disciple were experienced by all of them in their life which itself was their life satisfaction.

List of Paṇḍitarājas and Sāhityanipuṇas

Scholars were honoured in the Śāstrasadas of Sanskrit College, Trippunithura confering the title Paṇḍitarāja and Sāhityanipuṇa. Paṇḍitarāja title was given to Sanskrit Scholars well versed in different Śāstras in Sanskrit like Vyākaraṇa, Nyāya and Vedānta. Scholars from Kerala and other states of South India were honoured with this title. Sāhityanipuṇa title was given to scholars both in Sanskrit and Malayalam who have proved their skill in Sāhitya and are famous as poets or men of literature.

Sanskrit College, Trippunithura was established in 1914 by Rājarṣi Ramavarma Tampurān of Cochin royal family. The Śāstrasadas was started in 1926 on the birth day of Rājarṣi Tampurān. The Śāstrasadas in the college is organised every year. It continues even now. But the honouring of Scholars with these titles has been discontinued for many years back due to various reasons. The list of Paṇḍitarājas and Sāhityanipuṇas honoured in the Śāstrasadas from 1926 onwards is given below.

Paṇḍitarājas

(1) Cennamaṅgalam Ayyasastrikal (2) Setumadhava Dikshitar (3) Mantitta Kunchu Nambuthiri (4) Punnasseri Nilakantha Sarma (5) K. Ramapisaroti (6) Trikkovil Uzhutravariyar (7) R. V. Krishnanacaryar (8) T. V. Lakshminarayana Sastri (9) T. D. Tatacaryar, Tiruvaiyar (10) T. A. Venkatesvara Dikshitar (11) K. Sambasiva-sastrikal (12) K. Kunjan Wariyar (13) M. S. Venkatesvara Sastri

(14) T. V. Ramacandra Dikshitar, Chennai (15) V. Subrahamonia Sastrikal (16) P. S. Anantanarayana Sastri (17) Kochikkavu Tampuratti (18) P. S. Venkatacala Sastri (19) S. K. Padmanabha Sastri (20) K. S. Krishnamurthisastri (21) M. B. Sankaranarayana Sastri (22) Attoor Krishnapisharoti (23) S. Subramonia Sastri (24) K. Achuta Potuval (25) K. Sankaranarayana Sastrikal (26) V. S. Ramacandra Sastrikal (27) Agnihotri Yajna Vittala Acarya (28) N. Vijayindracarya, Tancavur (29) T. Ramavariyar (30) C. K. Raman Nambiar (31) K. Narayanan Nambuthiripad (32) P. Damodaran Nambuthiripad (33) T. Achutavariyar (34) R. Subrahmonia Sastrikal (35) K. Balasubrahmonia Sastrikal (36) P. S. Sriramasarma, Kanchi (37) Kānippayyūr Sankaran Nambuthiripad (38) P. Narayaṇan Nambuthiri (39) D. Damodarapisaroti and (40) Kalakkattu Govindan Nambiar

Sāhityanipuṇas

(1) K. L. Vyasarayasastri (2) K. Krishnan Bhattathiripad (3) A. V. Krishna Wariar (4) P. S. Subbaraya Bhattar (5) Joseph Mundassery (6) K. Kesavan Nair (7) P. Sankaran Nambiar (8) K. Vasudevan Mussat (9) A. D. Harisarma (10) G. Sankarakurupp (11) Puthezhath Raman Menon (12) D. Padmanabhanunni (13) Vennikkulam Gopala Kurup (14) D. Krishnan Karta (15) Suranat Kunjan Pillai (16) Ambadi Minakshi Amma (17) U. Unnikrishan Nair (18) T. R. Nair (19) Sreedevi Varasyar (20) Lalitambika Tampuratti (21) N. V. Krishna Wariar (22) T. M. Chummar (23) K. K. Rāja (24) Ullattil Govindankutty Nair (25) Nalappatt Balamani Amma (26) P. Kunjiraman Nair (27) P. C. Vasudevan Elayat and (28) Kuttikrishna Marar.

[Chapter III, The Nyāya Tradition of Trippunithura, of the book *Varaprasādam* by Dr. K. G. Paulose, Vallathol Vidyapeetham, Sukapuram, Edappal, Malappuram Dist., Kerala 2003, is the main source of this article]

******

Appendix - III

Manuscript Tradtition

Manuscripts of many rare works in Sanskrit were preserved in Kerala from very ancient times. Some important works in Sanskrit like *Abhinavabhāratī* of Abhinavagupta, *Vakroktijīvita* of Kuntaka, *Arthaśāstra* of Kauṭilya and thirteen plays ascribed to Bhāsa were first published based on their manuscripts traced from Kerala. Manuscripts of Sanskrit works belonging to almost all branches of learning like Vedas, Brāhmaṇas, Sūtra texts, Kāvyas, Nāṭakas, Alaṅkāraśāstra, Vyākaraṇa, Gaṇita, Jyotiṣa, Tantra, Āyurveda and Vāstuśāstra, are available in plenty in the manuscript libraries of Kerala. Thus the manuscript tradition of Kerala is unique, rich, wide and varied.

Many attempts were made to collect the manuscripts of Kerala to famous libraries all over India. Deposits of Kerala manuscripts are found in the libraries of foreign countries even. These collections of Kerala manuscripts to various libraries were done in different phases. Even now numerous undiscovered and unpublished manuscripts are found in various private collections.

Manuscripts of Trippunithura

Trippunithura is a place where strong tradition of Sanskrit learning existed from centuries ago. So the manuscript tradition of Trippunithura is also rich. Many families in and around Trippunithura had deposits of manuscripts. Cochin royal family, which extended the highest patronage to Sanskrit learning, had a good collection of manuscripts. Many other families in Trippunithura and nearby places that had the tradition of Sanskrit scholarship and produced great

scholars and poets, also had good manuscript collections. Most of these manuscripts were collected in the Manuscript Library of Govt. Sanskrit College, Trippunithura, where they are almost well kept. Apart from this, still many manuscripts exist in private collections in various families in and around Trippunithura.

Manuscripts and Transcripts of Govt. Sanskrit College, Trippunithura

The full list of the manuscripts and transcripts kept in the Govt. Sanskrit College Library, Trippunithura, is available there. The whole list is given in the web site of the National Mission for Manuscripts, (NMM), New Delhi. The National Manuscript Mission has digitised all the manuscripts of Govt. Sanskrit College, Trippunithura which are also preserved in the internet.

In the list of manuscripts published in the Website of National Manuscript Mission, there are a total number of 2810 (two, eight, one, zero) manuscripts belonging to those of Trippunithura Manuscript Library. But in the list of manuscripts kept at the Manuscript Library, Trippunithura, the number of manuscripts is given as 1470. There are more than one work in many bundles of Manuscripts. Such works are noted as a, b, c etc., under the number of those bundles in the list of the library. But National Manuscript Mission, it seems, has treated all such works separately. Hence is the increase in the number of manuscripts in the list given by National Manuscript Mission. The Manuscripts are listed in Sanskrit alphabetical order in the National Manuscript Mission. No item wise or topic wise headings are given in the list published by the National Manuscript Mission. There is a list of transcripts also in the Manuscript Library of Trippunithura. It

shows that National Manuscript Mission has digitised and listed manuscripts only, not transcripts, as the latter are copies of some of those of the former works. As the list is available in the website of National manuscript Mission, it is not given here.

The lists of manuscripts and transcripts available at Govt. Sanskrit College, Trippunithura are hand written. The lists are well kept and the manuscripts and transcripts are arranged in the library according to the list. It is clear from the records that at the end of the lists that a thorough checking of the manuscripts and transcripts was done in 1961, 1962, 1963 and 1964 when Prof. T.K. Ramachandra Iyer was the Principal. Signatures of the scholars and library authorities who checked the lists are seen in those pages. Names and signatures of D. Damodara Pisharoti, great Nyāya professor, S. Seetha Raman Ebranthiri, Jyotiṣa Professor, A. Krishna Bhatt, Asst. Professor of Jyotiṣa and M.G. Krishna Menon, Senior Tutor, are seen there who have checked the Manuscripts and Transcripts. Principal, Prof. T.K. Ramachandra Iyer has countersigned also in the respective places. This makes it clear that a thorough checking and re-listing of the manuscripts were done in the years mentioned above under the direction of the then Principal, Prof. T.K. Ramachandra Iyer. It also seems that fresh copies of the transcripts were also made during those years as far as possible. No further serious work on checking, listing and copying, it seems, has been done or is seen recorded. However, the list prepared at that time and the manuscripts and transcripts in those lists almost remain intact even now. No major attempts, except a few, for collecting more Manuscripts/Transcripts to the list, have been done later.

The list of manuscripts kept in this College, has been catogorised into twenty four heads as follows:

1. Veda 2. Mahābhārata 3. Bhāgavata 4. Purāṇa 5. Rāmāyaṇa 6. Gītā (Bhagavadgītā) 7. Vedānta 8. Mīmāmsā 9. Vyākaraṇa 10. Nyāya 11. Vaidya 12. Viṣavaidya 13. Jyotiṣa 14. Śilpa 15. Dharmaśāstra 16. Tantra 17. Samhitas 18. Gajacikitsā 19. Alaṅkāra works (Literary criticism) 20. Nāṭakas and Kāvyas 21. Stotras 22. Saṅgīta 23. Arthaśāstra and 24. Kośas.

Some Important Manuscripts Preserved at this Library

Many manuscripts of rare and important works in different branches of knowledge in Sanskrit are preserved in this Library. Some of them are unpublished, some partly published and some badly published. Manuscripts of those works already published are also of importance as critical editions of such works are awaiting the attention of scholars and researchers. Thus the manuscripts kept in the Library are very important in various respects. Some of such manuscripts of importance are introduced here.

Kṛṣṇapadī commentary on Bhāgavata

Kṛṣṇapadī commentary of Rāghavānanda on *Bhāgavatapurāṇa* is the only Sanskrit commentary available for the whole text from Kerala. There are some other Sanskrit commentaries also for the text from Kerala which are available for some portions only. *Kṛṣṇapadī* commentary can be compared in its poetic and scholary merits to the celebrated non-Keralite commentaries on *Bhāgavata* like those of Śrīdharasvāmin and Vallabhācārya. Moreover, *Kṛṣṇapadī* is important in another way also as it contains numerable varient readings of the text which proves that there was a South Indian version of the text different from that of the popular one in the North. High

Vedāntic ideals are dealt with by Rāghavānanda while commenting the work synthesising Bhakti with Vedānta. Rāghavānanda lived some time around the 14th century A.D.

Though *Kṛṣṇapadī* is available for the whole text, only some portions of the same have been published. Commentary for the Skandhas 1, 2, 10, 11 and 12 have been published from Trippunithura Sanskrit College. Commentary for other Skandhas, 3 to 9, remains in Manuscript form. Manuscripts and Transcripts of the commentary of these Skandhas are preserved in Trippunithura Manuscript Library. These are awaiting attention of the scholars and researchers.

Keralite Commentaries on Dhvanyālokalocana

Locana commentary of Abhinavagupta on *Dhvanyāloka* of Ānandavardhana is considered as an authoritative treatise on Sanskrit literary criticism. There are five commentaries on *Locana* written by Kerala authors. They are:

1. *Bālapriyā* by Sahṛdayatilakan K. Ramapisharoti.
2. *Kaumudī* by Udaya.
3. Commentary of Dāśarathi, the name of which is not known.
4. *Añjana* of unknown authorship.
5. Commentary of Deśamaṅgalaṃ Wariyar.

Among these, the first two are published. *Dhvanyāloka* with *Locana* and *Bālapriyā* has been published from Kashi Sanskrit Series in 1940 (then it was named as Haridas Sanskrit Series) as No.135. *Kaumudī* with *Upalocana* commentary of Kuppuswamy Sastri has been published from Kuppuswamy Sastri Research Institute, Madras in 1944. The manuscripts of other three commentaries on *Locana* from Kerala are found in the Ms. Library of the Sanskrit College, Trippunithura; Trivandrum Ms. Library and Oriental Ms. Library,

Madras. *Bālapriyā* is available for the whole text. *Kaumudī, Añjana* and the commentary of Dāśarathi are available for some portions of the first Udyota only. The manuscript of the commentary of Deśamaṅgalam Wariyar, according to references, is available at Oriental Manuscript Library, Madras. An edition of *Dhvanyāloka* with *Locana* and the Kerala commentaries on *Locana*, *Bālapriyā*, *Kaumudī*, Commentary of Dāśarathi and *Añjana*, has been brought out from the Centre for Heritage Studies, Hill Palace, Trippunithura in 2011. But critical editions of all these commentaries using all the manuscripts/transcripts available are yet to be attempted which will be a great contribution to the Sanskrit tradition of Kerala.

Works of Sahṛdayatilakan K. Ramapisharoti

Sahṛdayatilakan K. Ramapisharoti, author of *Bālapriyā* commentary on *Dhvanyālokalocana* and many other commentaries and independent works in Sanskrit, was a celebrated scholar of Trippunithura. Some of his works are published, some remain in manuscript/transcript form and still others lay undetected in the manuscript depositories of private collections in an around Trippunithura. Ramapisharoti is believed to have written commentaries on various Kāvyas, Nāṭakas, Alaṅkāra works and Śāstra texts. Manuscripts of some such works like *Sārārthadīpikā* commentary on *Kuvalayānanda* of Appayyadikshita are found in the Manuscript Library of Trippunithura. (For more details of Ramapisharoti and his works see the relevant pages in the article given in this work, 'Sanskrit Tradition of Trippunithura'.)

Works of Vidvān Mantitta Kunchu Namboothiri

A collection of some transcripts those belonged to the celebrated scholar of Trippunithura, Mantitta Kunchu Namboothiri, is recorded

as added to the Manuscript Library of Trippunithura. The date of collection of those transcripts to the library is not clearly given. There are many Kroḍapatras in Nyāya in the collection which deserve special attention. Evakārārthavāda, Laukikaviṣayatāvāda, Kiñcinnyāyakaustubham, Viśiṣṭaśaktinirdhāra, Simhavyāghrīsamāsapatram, Prāmāṇyavādapatram, Siddhāntalakṣaṇapatram, Pañcamaviṣayatāvicāra, Viṭhalabhaṭṭīyam, Gadādhārīyaprāmāṇyavāda etc., are some among them. Some stotra works, poems and commentaries are also found in the collection. Some of them are written by Mantitta and published also. Which of the remaining works are written by Mantitta is yet to be checked and analysed. Surely there will be some valuable contribution of Mantitta to Nyāya and other Śāstras in that collection which has to be studied further and their importance has to be brought out.

Thus the manuscript/transcript collection of Trippunithura College Library is important in various ways for scholars.

Manuscripts of Sukrtindra Oriental Research Institute

Sukrtindra Oriental Research Institute is an academic institutuion founded in 1971 at Mattanchery, Cochi, by Śrīmad SudhīndraTīrtha Swamiji, Head, Kashi Math Samsthan. Later the institution was shifted to Tammanam, Cochi in 1994. The institution aims at doing research and publications regarding various branches of knowledge in Sanskrit, Indian Philosophy and Indian Culture. A research journal is being published from the institution for the last many years. The institution is engaged in valuable and serious works of propagating Sanskrit studies and Indian Culture.

The institution has a good collection of manuscripts also. About two thousand manuscripts are preserved in the collection. A catalogue

of the manuscripts has been prepared and published from the institution. The catalogue was prepared by S. Venketasubrahmonia Iyer, former Professor and HOD, Dept. of Sanskrit, University of Kerala, Trivandrum. The catalogue gives almost all details regarding the manuscripts. A detailed introduction to the catalogue is also there by S. Venketasubrahmonia Iyer, which gives all details regarding the importance of the manuscripts and valuable works that are included in it.

New lists of Manuscripts

As mentioned in the beginning, still there are many manuscripts in the private collections in and around Trippunithura that are not verified, listed or collected so far. Recently, M.M. Sudheesh Kumar and M. Vijaykumar held a survey of such manuscripts and have prepared four such new lists that are included in the work 'Sanskrit Tradition of Trippunithura' edited by C. M. Neelakandhan and published from the Centre for Heritage Studies, Hill Palace, Trippunithura in 2009. These lists are not included either in the list of Sanskrit College, Trippunithura or Sukrtindra Oriental Research Institute. About 200 manuscripts/transcripts are included in the lists altogether. Name of the owner, date of visit to the families etc., are given in the beginning of the lists. In the lists newly added, the manuscripts of Tantravidyapeetham, Alwaye, is also included, which is an institution recently established for teaching Tantra.

****

NMM

Appendix - IV

List of Kings, who ruled Cochin (Perumpaṭappu Svarūpaṃ) from the 16th Century

Sl. No.	Name of the Rāja	Ruling Period
1.	Unni Raman Koyil I	1503 -
2.	Unni Raman Koyil II	1503 - 1537
3.	Vira Keralavarma	1537 - 1565
4.	Kesava Rama Varma	1565 - 1601
5.	Vira Keralavarma	1601 - 1615
6.	Ravi Varma	1615 - 1624
7.	Vira Keralavarma	1624 - 1637
8.	Goda Varma	1637 - 1645
9.	Vira Rayira Varma	1645 - 1646
10.	Vira Kerala Varma	1646 - 1650
11.	Rama Varma	1650 - 1656
12.	Rani Gangadhara Varma	1656 - 1658
13.	Rama Varma	1658 - 1662
14.	Goda Varma	1662 - 1663
15.	Vira Keralavarma	1663 - 1687
16.	Rama Varma	1687 - 1693
17.	Ravi Varma	1693 - 1697
18.	Rama Varma	1697 - 1701
19.	Rama Varma	1701 - 1721
20.	Ravi Varma	1721 - 1731
21.	Rama Varma	1731 - 1746
22.	Kerala Varma	1746 - 1749
23.	Rama Varma	1749 - 1760
24.	Kerala Varma	1760 - 1775
25.	Rama Varma	1775 - 1790

26.	Rama Varma (Śaktan Tampurān)	1790 - 1805
27.	Rama Varma	1805 - 1809
28.	Kerala Varma	1809 - 1828
29.	Rama Varma	1828 - 1837
30.	Rama Varma	1837 - 1844
31.	Rama Varma	1844 - 1851
32.	Kerala Varma	1851 - 1853
33.	Ravi Varma	1853 - 1864
34.	Rama Varma	1864 - 1888
35.	Veera Kerala Varma	1888 - 1895
36.	Rama Varma	1895 - 1914
37.	Rama Varma	1914 - 1932
38.	Rama Varma	1932 - 1941
39.	Kerala Varma	1941 - 1943
40.	Ravi Varma	1943 - 1946
41.	Kerala Varma	1946 - 1948
42.	Rama Varma Parīkṣit Tampurān	1948 - 1949

Note: The articles and the list of Kings of Cochi given in the appendix of the present work are included in the book 'Sanskrit Tradition of Trippunithura', edited by C. M. Neelakandhan. They are included here with additions and improvements wherever necessary.

Index of Ślokas of Sītāsvayamvaram Āṭṭakkathā

Śloka	Page No.
अगण्यलावण्यपयः	- 11
अग्निं ते त्रिःपरिक्रम्य	- 40
अग्नौ जुहाव विधितो	- 34
अत्यन्ततुष्टो मिथिलाधिनाथ	- 12
अतिशुक्रा ते नीतिश्च	- 42
अथोपकार्यां स हि	- 40
अनन्यनिष्ठस्वगुणान्	- 59
अन्यैश्च देवैरपि	- 38
अयं हि रामः खलु	- 39
अस्तं जगाम सविता	- 40
आगच्छन्तं तु वैवस्वतम्	- 16
आमन्त्र्य तं हृदयसंस्थित	- 45
आसीत् तदोचुः पुरवासिनः	- 22
आसंस्तदन्यं निखिल	- 49
इत्युक्त्वा चाप्रतिद्वन्द्वं	- 57
इत्यूचिरे ते नृपतिस्तु	- 7
इदं निशम्याथ वचः	- 15
उक्त्वैवं भगवद्भक्ताः	- 56
उत्तराभ्यां फाल्गुनीभ्यां	- 32
ऊहुश्च तं पञ्चसहस्रसंख्या	- 7
एतैश्च सर्वैरपि	- 37
एवं प्रदाय स्वसुतां	- 36
एवं वदन्तो मुनिपुंगवाः	- 51
एवं वदन्नाचकर्ष	- 54
एवं विनुद्याथ	- 56

ऐश्वर्यवीर्ययशसां - 33
कामायुतसुसौन्दर्यं - 60
कुश्केतुसमज्ञानः - 23
कृतास्त्राः बलिनो - 64
गते रामे रेणुकेये - 56
गन्धर्वगेहप्रतिमान - 22
गृहे गृहे भूषणभूषिता - 21
चक्रुस्ते च यथोक्तेन - 40
चूतायुधां शोभरतो - 61
जगुर्हि गन्धर्ववराः - 39
जघ्नुश्च यक्षाः महिता - 39
जनकनृपतिरेनं पूजयित्वा - 3
जनकवचश्रुतितुष्टो - 8
जनकस्य वचश्श्रुत्वा - 36
जनकोक्तं तदा श्रुत्वा - 34
जनकोऽथ नराधीशो - 16
जनकोपि जनार्दनप्रियं - 46
ज्ञात्वा सदानन्दसमुद्र - 21
ततः प्रदक्षिणं कृत्वा वह्निं - 39
ततः प्रभाते जनकं - 41
ततश्चादिष्टास्ते नृपति - 13
ततो रामाय जनकः - 47
तथेत्युक्त्वा वसिष्ठस्तु - 34
तद्गाथिसूनोर्वचनं हि - 4
तदनु जनकभूपप्रेरितो - 1
तदा विधिज्ञो जनकोपि - 21
तदेन्द्रनीलाभतटित् - 9
तमाह रामो महितो - 44

तव पदसरसिजयुगलं	-	42
तेजोराशिं ज्वलन्तं	-	13
तेषां जनानां वदतां	-	49
दत्वा द्रव्यं त्वसङ्ख्यं	-	47
दर्भैस्समास्तीर्य च	-	34
द्विजादिभिर्वेदविद्भि	-	58
दुर्धर्षमेनं शिववासशैलकः	-	49
दृष्ट्वा ज्वलन्तं	-	50
दृष्ट्वा हि रामं	-	21
दृष्ट्वा हि रामं परिपूर्णसत्गुणं	-	39
देवेष्टतत्तत्स्थलजैश्चपुष्पै	-	38
धरातलस्था अपि	-	39
धेनुकोटिसहस्राणि बहूनि	-	47
नमन्नरेन्द्रसंघात	-	25
निर्याय तस्मान्नगरान्	-	16
निशम्य वाक्यं	-	17
निशम्य वैदेहसुभृत्यवाक्यं	-	2
पद्मेक्षणो यत्सुत	-	18
पश्चान्मुनिर्दशरथं	-	42
प्रदक्षिणीकृत्य च	-	55
पादातहस्त्यश्वरथ	-	47
पादाताश्वरथद्विपैश्च	-	47
पालिकाभिश्च हैमीभिः	-	34
प्राकारैस्सप्तभिर्हेम	-	58
प्रातः कर्तव्यकृत्यानि	-	1
प्रियव्रतो यश्शरबिन्दुको	-	37
पुरा धनुर्दर्शनमात्रतोऽपि	-	37
पुरं तु सामृष्टसुगन्धि	-	21

पूर्णसम्मोददेहस्य - 45
पूर्णानन्दोरुसौन्दर्य - 44
प्रौढकीर्तेर्वचश्शृण्वन् - 8
ब्रह्मप्रणप्तास्य निशम्य - 3
ब्रह्मर्षिवर्यौ तु तदा - 29
ब्रह्मादिदेवास्तु - 56
ब्रह्मर्षयश्चापि महर्षयश्च - 17
बुधेन चोषा परसंज्ञया - 38
भक्ता हरौ ब्रह्माद्या - 54
भस्मावृतं तद्बलम् - 49
भासमानास्तु तास्तत्र - 58
भीमोरुशक्तिं सुजटा - 49
भूषाविशेषातिमनोहराङ्गै - 21
मङ्गलैश्शोभितं द्रव्यैः - 58
मनुष्यगन्धर्वगयादिभूपै - 38
महर्षेर्वचनं श्रुत्वा - 8
महादेवार्चितो रामो - 53
मानितस्स्वपुरान्तस्सः - 58
माहात्म्यमत्युत्तम - 43
मिथिलाधिपसचिवाम् - 13
मुनिवचनाज्जनकनृपो - 27
मृगैश्च कीटैरचलैस्तृणान्तै - 38
यथा चक्रे दशरथः - 32
युक्ते मुहूर्ते विजयेतु - 32
राजर्षिवर्य महितं - 48
राजा सान्तःपुरोसौ - 16
राजा स चापानयनार्थम् - 6
राजा ततो विदेहानां - 34

राजापि रामं चिरकाल - 20
रामः कमलनाभोऽसा - 8
राममाह स्म दुर्द्धर्ष - 35
रामादयस्सुखेनोषु - 58
रामादयस्सुखेनोषुः - 64
रामेण देवोत्तमसौकुमार्य - 3
रामं सुभूषितं चक्रे - 32
लीलेयं परमात्मनोः - 56
वसिष्ठप्रमुखान् नत्वा - 56
वसिष्ठेनैवमुक्तस्तु - 33
वाराशिसन्नारदतापसाभ्यां - 37
विजह्रुस्ते च रामाद्याः - 64
विश्वस्य मित्रे तु गते - 46
वैकुण्ठेऽकुण्ठशक्तिः - 64
वैवस्वताख्येन च - 37
श्रीरामसौमित्रियुता - 17
श्रीरामचन्द्रवचनात् स - 57
शुचानतं राजमुखं - 56
शुभैश्शतस्थैश्च - 37
श्रीनन्दनानीतसुपुष्पजालैः - 38
श्रुत्वा गाथिसुतोक्तं - 42
श्रुत्वा तं च विदेहगं - 30
श्रुत्वा दशस्यन्दन - 17
श्रुत्वा वचस्सत्यवती - 53
स्कन्धस्थितात्युग्र - 50
स खलु विदितवार्त्त - 23
सत्पताकाध्वजोपेतं - 57
सप्तर्षिदिग्गजगणाभ्रमु - 25

सबन्धु राजपुत्रं तं - 30
सम्पूर्णानन्दचित्श्री - 49
सम्प्रेषितस्य जनकेन - 24
समस्तवेदोदित - 50
स्यन्तनव्रजसद्वीपं - 57
स्वकान्तशत्रुघ्नव - 63
स्वकीयताताधिक - 31
स्वर्णरोम्नो नृपः - 24
स्वमन्दिरस्थः फणिराट् - 60
स्वरानथाश्रित्य - 39
स्वीकृत्यर्षिप्रयुक्तं - 51
स्वीये गेहे मनोज्ञे - 63
सव्रीलमन्दहसित - 62
सशङ्खवीणापटहादि - 47
सश्रीपतिः पङ्क्तिरथः - 48
साङ्काश्याधिपतिः - 23
सायन्तनं कर्म विधाय - 40
सीतासमेते श्रितशोकनाशने - 37
सुखेन तां रात्रिमसा - 32
सुतां समस्ताभरणो - 34
सुवर्णस्य हिरण्यस्य - 47
स्रुग्भिस्स्रुवैश्शंखपात्रैः - 34
सैन्यसागरमाकर्षन् - 57
सोदरयुक्तदनुहरिम् - 20
ह्रस्वरोमसुतौ भूपौ - 29
क्षीराम्भोराशिशायी - 41

*****

Index of Ślokas of Nalacaritam Āṭṭakkathā

Śloka	Page No.
अतिविस्मितमान	- 81
अतिवेगात्ते पतन्तः	- 84
अनेहसो तस्मिन्नति	- 70
असृजत्स्कन्धदेशेऽस्य	- 114
आगच्छन्नैषधेन्द्रस्सः	- 95
आश्वास्य तां	- 88
इति खलु दमयन्त्या	- 103
इति नलनृपवाक्यं	- 84
इति सञ्चिन्त्य	- 113
इत्युक्त्वान्तर्हितास्त्वासन्	- 105
उक्तस्तदैवं निज	- 100
उद्वाह्य भैमीं स तु	- 116
उपवनीमथ माघवनी	- 79
एकैकशः कन्यकास्ताः	- 86
एवं सञ्चिन्त्य भैमी	- 111
करे गृहीत्वाथ	- 109
कस्यायं रथनिर्घोषः	- 95
कुण्डलीशयवत्स्वान्तः	- 95
कोमलांग्या तथेत्युक्ता	- 102
गदितमिति निशम्य	- 96
चक्रवर्ती यदुकुल	- 95
चामरैस्संवीज्यमानः	- 95
ततः कदाचिद्	- 77
ततस्स्खीवृता भैमी	- 86
ततो मतिं पत्रिवरस्य	- 83

तथैव कुर्वेऽहमिति	-	96
तदा नरोत्तमैर्मुक्त	-	114
तस्यास्तु पान्था निकटे	-	75
तामीप्सितस्वीयवरा	-	90
तावद्दैवतवृन्दसुन्दरि	-	108
ते त्वदीर्घेण कालेन	-	84
दान्तस्वसा सा	-	100
दृष्ट्वा स देवान्	-	95
देवाभो हयमेधमुख्यमख	-	67
धर्मेण लज्जमाना	-	113
नराधिनाथेन ततो	-	82
नलाकृतीन् पञ्च	-	111
नलीयगुणसंश्रुत्या	-	76
नवार्काभरथारूढो	-	116
निरीक्ष्य हेमच्छद	-	85
निशम्य तेषां गदितं	-	75
निषधधरणिनाथे ते	-	114
निषधेन्द्रस्य गां श्रुत्वा	-	69
निषधेश्वरवाचिकात्	-	105
पतिश्शच्याः भीमपुर्याः	-	95
परित्यज्य स्वार्थानपि	-	96
प्रशंसन्तो विस्मयेताः	-	114
पाकारिमुख्यैरिति	-	103
पाकारिवाक्यं स	-	93
पान्थोदितान् निषध	-	85
प्राज्ञाग्र्या भीमतनया	-	111
पित्रात्तदर्णादविमुक्त	-	71
पृथ्वीसुराणां वाक्यं	-	77

बालिका भीमभूपस्य - 102
भीमपुत्र्या वचश्श्रुत्वा - 86
भीमपुत्री तु हंसस्य - 90
भीमस्य पुत्री तु - 101
भीमावनीशतनया - 78
मणिनूपुरनिनदसम - 86
मनोज्ञस्यन्दनारूढो - 95
मुनिवाक्यात् भीमपत्नी - 73
मेदिन्यधीशान् - 110
यं हेमपक्षं दमयन्ति - 86
रेमे पूर्णत्रयीनाथ - 116
वने ते चोपससृपुः - 86
विचिन्तयन्त्यस्त्विति - 100
वृत्रारिं ववन्दाते स - 93
वृन्दारकेन्द्रान् - 115
वेषरूपवयोभिस्तान् - 111
शुक्रशिष्योऽप्रियरतो - 95
श्रुत्वा ब्रह्मजनारदोक्तिम् - 95
शून्याभेदविदां खलाग्र्य - 116
सप्तद्वीपपतिः कदाचिद् - 67
स्वर्णपक्षवचश्श्रुत्वा - 87
स्वर्भानुग्रहनिर्मुक्त - 73
स्वलिंगयुक्तान् - 113
सहस्राक्षमुखामर्त्य - 95
स्वात्यन्तकामितार्थस्य - 89

*****

Index of Padas of Sitāsvayamvaram Āṭṭakkathā

Pada	Page No.
अजपुत्रनृप! महाभाग	- 17
अजसदृश! जयसततं	- 46
अतिसुखेनप्युष्ट	- 25
अतुल्यनामकः	- 54
अनन्तसद्गुणपूर्ण!	- 59
अरुन्धतीश! ब्रह्मर्षीश!	- 48
अस्तु ते कुशलं वीर!	- 19
आगच्छ लक्ष्मण	- 36
इक्ष्वाकुभूपकुलभूषण	- 42
कच्चित्तेऽप्युष्टा	- 24
कञ्जनेत्र! कान्त! वन्दे!	- 63
कमलनयन समाधिकहीन!	- 44
कस्संस्थितो विरोधी	- 33
कान्तानन्द! नमस्ते!	- 60
कारयस्व ऋषिश्रेष्ठ	- 34
कुलं हि न श्रोतुं	- 28
कुशध्वज! त्वं जीयाः!	- 23
कुशिककुलमकुट	- 12
कुशिकवंशवारिधि	- 1
कौशिक! नमोऽस्तु ते	- 43
कौशिकाश्रितेषु	- 3
गुणपरिपूर्ण भवान्	- 54
चक्रवर्तिनृपतिशतके	- 31
चापं पाणिना स्पृशामि	- 8
जनक! ते नमो	- 24

जनक नृपतिलक त्वं	- 41
जनकनृपते!	- 18
जनकनृपाल!	- 29
जय जय सज्जनेष्ट!	- 20
जामदग्न्यो गतो रामः	- 56
तत्पार्वतीनायक	- 52
तात! कुशकुलरत्नेन	- 20
नमस्करोम्यहं कान्त!	- 62
निमिकुलनृपसुमणे!	- 4
पक्षीणां भूप! नादङ्ङळ्	- 48
पुत्रस्स्थविरं पितरं	- 57
पुत्रा श्रृणु त्रयस्तेष्वमित्र	- 53
ब्रह्मन्! चापश्रेष्ठमितु	- 7
भरत! त्वां माण्डव्याः	- 36
भवत्कृपा शाश्वतिकी	- 45
मन्मनोऽम्बुजातसूर्ये	- 63
मन्मनोमोददे! चन्द्र	- 60
महित! केकयेश!	- 30
माननीय ब्रह्मर्षे!	- 4
रमणीयगुणपूर्ण	- 8
रागादिदोषातिविदूर!	- 53
राजन्! त्वत्संबन्धितया	- 46
राजन्! निमिवंशदीप!	- 26
वत्स! पाहि मां त्वं	- 20
वन्दामहे ते	- 14
वयमपि जनकनृपाल	- 2
वसिष्ठवामदेवमुख्याः	- 15
वाणी भारती गौरी	- 58

शत्रुघ्न! श्रुतकीर्त्या	- 36
श्रीराम! पङ्क्तिरथपुत्र	- 51
समोऽसि पित्रा मम	- 45
स्वामिन् नमो वैदेह	- 7
सीतेयं सहधर्मचारिणी	- 35
सुन्दरीमौले! आनन्दिशीले!	- 61
सुपुत्रदारोहं महामते!	- 19
सोमास्यामरप्रभाव	- 42

*****

Index of Padas of Nalacaritam Āṭṭakkathā

Pada		Page No.
अनिमित्तमित्र! शृणु	-	89
अमरानस्मान् निबोध	-	96
अहो! रूपमस्य रम्यम्	-	99
आगच्छामो वयं	-	77
आवयोः कुशलमीश्वर!	-	93
उपायोऽस्ति मया दृष्टः	-	102
एनं दृष्टिविषयं कुरु	-	109
कथं हि जानीयां देवान्	-	111
कळहंस! गिरं शृणु	-	83
के भवन्तो महाप्रभा	-	96
गच्छ निषधेन्द्र! पुरं	-	105
चिरसञ्चितं चिरन्तनं	-	80
दमयन्ति! शृणु वचनं	-	86
देवास्त्वेते चत्वारोऽपि	-	113
नमस्ते शचीनायक!	-	115
नलनरवर! नलिनायत	-	88
नारदपर्वतौ शृणुत	-	93
निषधवंशपयोधिकौस्तुभ!	-	114
नैषधकुलांभोधिसूर्य!	-	77
पश्यत! सख्यो यूयं	-	85
प्रणयस्व त्वं यथाश्रद्धं	-	101
ब्रह्मर्षिकुलशेखर!	-	70
बालिकाकुलभूषायिते	-	75
बालिकाकुलमौलिके!	-	100
भो! भो! राजेन्द्रसत्तम!	-	96
मद्ध्वयतिसत्त	-	72

महाविष्णुभक्ताग्र्य! - 82
मानससरोवासिनः - 81
मुनिवर्य! नमस्ते धन्य! - 73
यूयं कुत आगच्छत - 75
राजंस्त्वया कच्चिद्दृष्टा - 103
लोकपालेषु तिष्ठत्सु - 102
वचनं श्रुत्वा हंसानां - 112
विदर्भकुलावतंस! - 72
विदर्भनन्दिनीध्यान - 79
विष्णोः क्षेत्रादिदृष्टिकृते! - 77
वैदर्भभूमिवर! विदांवर! - 91
सुनयदाक्ष्यमतिप्रमुख - 68
सुमानवद्यांग! कस्त्वं - 100
सुरोत्तमास्तु युष्मभ्यो - 103
सौशील्याकरभूमि - 78
हरिभक्तवर्य! ते - 69
हंस! शृणु मम वचनं - 88

*****

Bibliography

The Art of Kathakaḷi, Avinash Pande C., Munshiram Manoharlal Publishers, Delhi, 1999.

A Guide to Kathakaḷi, Sterling Publishers, Delhi, 1998.

The Contribution of Kerala to Sanskrit Literature, Dr. K. Kunjunni Raja, University of Madras, 1980.

Sanskrit Tradition of Trippunithura, Ed. Dr. C. M. Neelakandhan, Centre for Heritage Studies, Hill Palace, Trippunithura, Cochi, 2009.

Kathakaḷiyuṭe Caritrattil Maṟannupōya Oradhyāyam, Raman Namboothiri M., Trippunithura Kathakaḷikendram Vārṣikōpahāram, 1986.

Sītāsvayamvaram Āṭṭakkathā of Vīrakeralavarma - An Edition with Critical Study, M. Phil. Dissertation submitted to the Sree Sankaracharya University of Sanskrit, Kalady, in 2009 by K. M. Sreeja.

Varaprasādam, K. G. Paulose, Vallathol Vidyapeetham, Sukapuram, Edappal, 2003.

Samskṛtapracārṇapaddhati Smaraṇikā, Sree Sankaracharya University of Sanskrit, Kalady, 1999.

Keralasamskṛtavijñānakośam, Puvattoor Ramakrshna Pillai, Current Books, Kottayam 2006.

Relevant copies of *Purnatrayi* journel of Govt. Sanskrit College, Trippunithura.

Contribution of Kerala to Sanskrit Literarute, K. Kunjunni Raja, University of Madras, 1980.

Sanskrit Tradition of Trippunithura, Dr. C. M. Neelakandhan (Editor), Centre for Heritage Studies, Hill Palace, Trippunithura, 2009.

The Royal Family of Cochin and Sanskrit Studies, Dr. C. M. Neelakandhan & Dr. K. A. Ravindran (Editors), Centre for Heritage Studies, Hill Palace, Trippunithura, 2011.

***

Prakashika - 18

SANSKRIT KATHĀKALI

Works of VĪRAKERALAVARMA

Sītāsvayamvaram and Naḷacaritam (First day's story)

Editors

C.M. Neelakandhan

K. M. Sreeja

National Mission for Manuscripts